

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ANTALYA ELMALI İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ 07 EL 2963
NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN MESTAP'A
GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEHRA ZUHAL ÖZTÜRK

BALIKESİR, 2024

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ANTALYA ELMALI İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ 07 EL 2963
NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN MESTAP'A
GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEHRA ZUHAL ÖZTÜRK

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ HALUK AYDIN

BALIKESİR, 2024

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 202112511006 numaralı Zehra Zuhâl ÖZTÜRK'ün hazırladığı "Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi 07 El 2963 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr'ın MESTAP'a Göre Tasnifi" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 14.06.2024 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. İsmail AVCI (Başkan)

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Haluk AYDIN (Danışman)

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Kadriye HOCAOĞLU ALAGÖZ

İmza

Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

14/06/2024

İmza

Zehra Zuhâl Öztürk

ÖNSÖZ

Mecmua, seçme şiirlerin veya farklı konularda yazılmış yazıların bir araya getirildiği eserlerin genel adıdır. Mecmuaların içerisinde birçok şekil ve türde metinler olduğu gibi tek bir tür ve şekilde kaleme alınan yazılar da bulunabilir. Bu mecmua türlerinden biri de şiir mecmualarıdır. Yazıldığı dönemin edebî zevkini, şairlerini ve beğenilen şiirlerini belirleme imkânı sunar. Mecmualarda, divan sahibi olmayan, divan sahibi olduğu hâlde divanda yer almayan şiirlere ulaşılabilir. Yeni bir ismi ve şiiri edebiyat dünyasına kazandırabilir. Klasik Türk şiirinin geçirdiği değişimi ve dönemleri göstermesi bakımından şiir mecmualarının varlığı önemlidir.

Mecmuaların edebiyat tarihi bakımından önemine değinen ilk isim Ali Canib Yöntem'dir. Mecmualarda bir metnin ilk hâline ulaşılabilmesini bu sebeple araştırmacıları kesin ve şahsi hükümler vermekten alıkoyduğunu dile getiren Yöntem, tezkirelerde şairler için abartılı ifadeler kullanıldığını ve doğru değerlendirmelere mecmualarda rastlanabileceğini söyler.

Mecmualar üzerine ilk ciddi ve kapsamlı çalışmayı yapan isim ise Mehmet Fatih Köksal'dır. *Osmanlı Şiirinin Hazinesi: Mecmualar ve Cönkler* başlıklı çalışmada "Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP)" tanıtılmış ve bu proje ile mecmualar üzerinde detaylı, sistemik tasnifler yapılması amaçlanmıştır. MESTAP çalışmaları tamamlandığında, yüzlerce mecmuanın kolaylıkla taranabileceği bir "mecmua bankası" ortaya çıkacaktır. Böylece araştırmacılar ulaşmak istedikleri bilgilere kısa sürede erişebilecektir.

MESTAP model alınarak yapılan bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde mecmualar ve MESTAP hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemi hakkında detaylı açıklamalar yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi koleksiyonunda 07 El 2963 numarada kayıtlı "Mecmû'â-i Eş'âr ve Fevâ'id" isimli eserin nüsha tavsifi yapılmış, şekil ve muhteva açısından incelemesi yapılmıştır. Ardından metnin transkripsiyonlu çeviri yazısı eklenmiştir. Son olarak mecmuada yer alan şiirler, sistemik bir şekilde tasnif edilmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, kıymetli bilgilerini benimle paylaşan, tez sürecinde yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Haluk AYDIN'a teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum. Lisans ve yüksek lisans ders dönemlerinde verdikleri kaliteli eğitimler ile bizleri yetiştiren Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki çok değerli hocalarıma, klasik Türk edebiyatı alanında bana çok kıymetli bilgiler kazandıran, kaynak ve yöntem açısından yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. İsmail AVCI ve Dr. Abdülkerim GÜLHAN hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Balıkesir Millet Kütüphanesinde, kütüphane şefi olarak görev yapan sevgili ağabeyim, çalışma arkadaşım Selim YAPICI'ya tez konum hakkında kıymetli yönlendirmeleri ve tezimin düzenlenmesindeki yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini daima hissettiğim başta sevgili ailem, dostlarım ve arkadaşlarıma da çokça teşekkür ederim.

BALIKESİR, 2024

ZEHRA ZUHAL ÖZTÜRK

ÖZET

ANTALYA ELMALI İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ 07 EL 2963 NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

ÖZTÜRK, Zehra Zuhal

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Haluk AYDIN

2024, 349 Sayfa

Mecmualar, farklı şahıslara ait metinlerin bulunduğu derleme eserlerdir. Muhtevalarında bulunan çeşitli manzum ve mensur parçalar, edebiyat alanı da dahil birçok alana hitap eden, yazılı kaynaklar arasında bulunmaktadır.

Şiir mecmuaları, klasik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından biridir. Bu mecmuaların muhtevası, derleyen kişinin edebî zevkine göre değişir. Mecmualarda ismi yeni duyulan, divanlarda ve tezkirelerde tespit edilemeyen şairlerin şiirleri yer alır. Bu durum edebiyat tarihi açısından önemlidir.

Üzerinde çalışma yapılan mecmua, Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi koleksiyonunda 07 El 2963 numarada kayıtlıdır. Eser, içinde toplam 312 manzume bulunan 62 varaklık bir şiir mecmuasıdır. Çalışmada, mecmualar hakkında genel bilgiler verilmiş, MESTAP tanıtılmıştır. Ardından kullanılan yöntem hakkında açıklamalar yapılmıştır. Çalışmanın inceleme kısmında, metnin şekil ve muhteva açısından değerlendirmesi yapıp transkripsiyonlu çeviri yazısı da eklenmiştir.

Mecmuada yer alan metinler esas alınan MESTAP çerçevesinde, şiirlerin; varak numarası, şairlerin mahlası, şiirlerin matla ve makta beyitleri, nazım şekil ve türleri, vezin kalıpları ve açıklamaları, tablolar üzerinde tasnif edilerek hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Şiir mecmuası, Klasik Türk edebiyatı, MESTAP

ABSTRACT

**CLASSIFICATION OF THE MECMÛ'A-I EŞ'ÂR REGISTERED AT
ANTALYA ELMALI DISTRICT PUBLIC LIBRARY 07 EL 2963
ACCORDING TO MESTAP**

ÖZTÜRK, Zehra Zuhul

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Advisor: Assist. Prof. Dr. Haluk Aydın

2024, 349 Pages

Magazines are compilation works containing texts belonging to different people. The various verse and prose pieces they contain are among the written sources that appeal to many fields, including the field of literature.

Poetry magazines are one of the important sources of classical Turkish literature. The content of these magazines varies according to the literary taste of the compiler. The magazines contain the poems of poets whose names are newly heard and whose names cannot be identified in diwans and biographies. This situation is important in terms of literary history.

The magazine on which the study was carried out is registered in the Antalya Elmali District Public Library collection under number 07 El 2963. The work is a poetry collection of 62 pages containing a total of 312 poems. In the study, general information about magazines was given and the MESTAP project was introduced. Then, explanations were made about the method used. In the review part of the study, the text was evaluated in terms of form and content and a transcribed translation was added.

Within the framework of the MESTAP project, which is based on the texts in the magazine, the poems; the leaf numbers, pseudonyms of the poets, matla and matla couplets of the poems, verse forms and types, meter patterns and explanations were prepared by classifying them on tables.

Key Words: Magazine, Poetry magazine, Classical Turkish literature, MESTAP

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi	1
1.4. Araştırmanın Varsayımları	1
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	2
1.6. Tanımlar	2
2. İLGİLİ ALANYAZIN	3
2.1. Kuramsal Çerçeve	3
2.2. İlgili Araştırmalar	10
3. YÖNTEM.....	12
3.1. Araştırmanın Modeli	12
3.2. Evren ve Örneklem.....	15
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	15
3.4. Verilerin Toplama Süreci	16
3.5. Verilerin Analizi.....	16
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	17
4.1. Nüsha Tavsifi.....	17
4.2. Mecmuada Bulunan Şairler, Nazım Şekilleri ve Sayıları.....	18
4.2.1. Mecmuada Mahlası Olup Tamamlanmayan Şiirlerin Varak Numarası, Şairin Mahlası ve Nazım Şekli	21
4.2.2. Mecmuada Mahlası Olmayan Şiirlerin Varak Numarası ve Nazım Şekli	22
4.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri	23
4.2.4. Mecmuada Kullanılan Vezin Bilgileri.....	23
4.3. Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler.....	23

4.4. Muhteva Özellikleri.....	25
4.5. Derleyicinin Kimliği.....	27
4.6. Mecmuada Karşılaşılan Bazı Problemler	28
4.7. Metin	31
4.8. MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu	295
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	341
5.1. Sonuç	341
5.2. Öneriler.....	342
KAYNAKÇA	343
EKLER.....	347

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo 1.</u> Transkripsiyon Alfabeti	15
<u>Tablo 2.</u> Mecmuada Yer Alan Şairlere Ait Nazım Şekilleri ve Sayıları	19
<u>Tablo 3.</u> Mahlası Olup Tamamlanmayan Şiirlerin Varak Numarası, Şairin Mahlası ve Nazım Şekli	21
<u>Tablo 4.</u> Mahlası Olmayan Şiirlerin Varak Numarası ve Nazım Şekli	22
<u>Tablo 5.</u> Mecmuada Kullanılan Bahirler, Kalıpları, Sayıları	23
<u>Tablo 6.</u> Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirlerin Varak Numarası, Şairin Mahlası, Şiirin Nazım Şekli ve Metindeki Şiir Sırası	23
<u>Tablo 7.</u> Mecmua Metninde Yer Alan Şairlerin Mahlasları ve Yaşadıkları Yüzyıllar.....	26
<u>Tablo 8.</u> Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi 07 El 2963 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu	295

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
D	: Divan
H	: Hicri
M	: Miladi
No	: Numara
S	: Sayı
s	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
Vb	: Ve Benzeri
Vr	: Varak
Vs	: Vesaire
Yr	: Yer
Yy.	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Çalışmanın problemi, Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesinde 07 El 2963 numarada kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metnini ortaya koymak, bu metin üzerinde inceleme yapmak ve MESTAP'a göre tasnif ve döküm tablolarını oluşturmaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesinde 07 El 2963 numarada kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metnini ortaya koymak mecmualar hakkında genel bilgiler vermek, MESTAP çerçevesinde mecmuada bulunan şairleri, şiirlerin nazım şeklini, sayısını ve veznini tespit etmektir. Bu çalışma neticesinde mecmua çalışmalarına bir yenisi daha eklenmiş olacak ve alanda araştırma yapmak isteyen kişilere kaynak sağlayacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Mecmualar, muhteva bakımından zengin kaynaklardır. Bu açıdan üzerinde çalışma yapılmaya elverişli alanlar içerisindedir. Çalışılan mecmuada bulunan metinler üzerinde yapılan inceleme ve tespit edilen bilgiler hakkında oluşturulan dokümanlar ve tablolar, bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara kaynak olacak ve kolaylık sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Mecmualar edebiyat tarihi içerisinde değerlendirilebilecek şahıslar hakkında bilgiler sunar.

Mecmualarda yer alan şiirlerin bir kısmı şairlerin bilinen divanlarının içerisinde yer almayabilir. Bu açıdan bu şiirlerin tespiti şairlerin edebî şahsiyetlerini belirlemede rol oynar.

Mecmualarda bulunabilecek yeni metinler edebiyat tarihine ve başka bilim dallarına da malzeme teşkil eder.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, elde bulunan metin, metnin içeriğinden hareketle ulaşılan kaynaklar ve mecmualar üzerine yapılan çalışmalar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Mecmua: Toplanıp bir araya getirilmiş ve düzenlenmiş olan şeylerin tamamını içeren ve genellikle farklı yazarlara ait muhtelif şekillerde yazılmış metinleri kapsayan derleme kitaplar.

Şiir Mecmuası: Edebî ve estetik önemi olan, belli şekillere göre hazırlanmış, vezinli ve kafiyeli metinleri içine alan mecmua.

MESTAP: Mecmuaların SistematiK Tanifi Projesi, üzerinde çalışma yapılmayı bekleyen birçok mecmuanın, belirli bir sistematiK içerisinde değerlendirip tasnif edildiği proje.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu çalışmanın kuramsal çerçevesini, klasik Türk edebiyatında önemli bir çalışma alanı olan mecmualar oluşturmaktadır. Aşağıda mecmuanın tanımı, önemi ve tasnif edilme hususları ve MESTAP hakkında bilgi verilmiştir.

“Mecmua” Arapça kökenli bir kelime olup cem‘ kökünden türemiştir. Mecmû‘ kelimesi toplanmış, derilmiş demektir. Bu kelimenin mastarından türeyen mecmua ise derlemek, toplamak, bir araya getirmek anlamında kullanılır. Mecmû‘ kelimesinin müennes şekli ise mecmua’dır. Toplanıp biriktirilmiş, düzenlenmiş olan şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana gelen yazma kitap anlamına gelmektedir. (Kut, 1986, s.170-176). Kütüphanecilik literatüründe mecmuanın karşılığı “derleme” dir. Günümüz Türkçesinde “dergi” olarak karşılığını bulmaktadır. Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları ve el yazması eserleri kendine uğraş edinen kimseler için de mecmua “farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü” olarak tarif edilmektedir (Köksal, 2012, s.411).

Mecmua başlangıçta birçok bakımdan benzerlik gösterdiği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli ve tertipli bir şekilde ulaşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden farklı bir tarafı kalmamıştır (Uzun, 2003, s.265).

Mecmuaların muhtevasında birçok farklı türde ve biçimde eser bulunduğu gibi tek bir şekilde münhasır mecmualar da bulunmaktadır. Söz gelimi şiir mecmuaları (mecmû‘a-i eş‘âr), risale mecmuaları (mecmû‘atü’r-resâ’il), hadis mecmuaları (mecmû‘atü’l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecmû‘a-i fetâvâ), dua mecmuaları

(mecnû'a-i ed'iyeye), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârîh), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), hutbe mecmuaları (mecnû'atü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecnû'a-i tıb, mecnû'a-i mücerrebât, mecnû'a-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecnû'atü'l-havâss, mecnû'a-i cifr ve reml, mecnû'a-i ilm-i nücûm, mecnû'a-i tılsımât, mecnû'a-i melâhîm, mecnû'a-i vefk), letaif mecmuaları (mecnû'atü'l-letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû'a-i zikir ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû'a-i hikâyât), münşe'ât mecmuaları (mecnû'a-i münşe'ât), müzikle ilgili mecmualar (mecnû'a-i beste ve semâ'î, mecnû'a-i musîkî, mecnû'a-i ilâhiyyât, mecnû'a-i sâz u söz), mektup mecmuaları (mecnû'a-i mekâtib), müsvedde mecmuaları (mecnû'a-i müsevvedât), ilâm mecmuaları (mecnû'a-i sulûk), söz, deyiş mecmuaları (mecnû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecnû'a-i menkûlât) bunlardan bazılarıdır (Gıynaş, 2011, s.246).

Mecmualar, farklı bilim insanları tarafından çeşitli şekillerde tasnif edilmiştir. Atabey Kılıç, Agah Sırrı Levend, Günay Kut ve Mehmet Gürbüz'ün yaptığı tasnif çalışmaları bulunmaktadır. Aşağıda sırayla Agah Sırrı Levend, Günay Kut, Atabey Kılıç ve Mehmet Gürbüz'ün tasnif çalışmalarına yer verilmiştir.

Agah Sırrı Levend'in tasnif çalışması:

1. Nazire mecmuaları,
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları,
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend, 2014, s.166-167).

Günay Kut'un tasnif çalışması:

1. Nazire mecmuaları,
2. Seçme şiir mecmuaları (mecnua-i eş'âr, mecnua-i devavin),

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i edviye, mecmua-i ed'iyeye mecmua-i tevârih, mecmua-i muammeyat, mecmua-i münşeat, mecmuatü'r-resâil gibi),

4. Karışık mecmualar. Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.

5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Kut, 1986, s.170).

Atabey Kılıç'ın tasnif çalışması:

1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından

1.1. Cönkler,

1.2. Mecmualar:

1.2.1. Tertip durumuna göre mecmualar (mürettep mecmualar, mürettep olmayan mecmualar),

1.2.2. Mürettep durumuna göre mecmualar (mürettibi bilinen mecmualar, mürettibi bilinmeyen mecmualar, aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmualar).

2. Şekil bakımından:

2.1. Manzum metinler mecmuaları (kaside mecmuaları, gazel mecmuaları, nazîre mecmuaları, mu'ammâ mecmuaları, manzum lugât mecmuaları, ilâhi mecmuaları, şehrengîz mecmuaları, na't mecmuaları, hilye mecmuaları, mi'râciyye mecmuaları, mersiye mecmuaları, çeşitli mesnevilerden seçkileri barındıran mecmualar, güfte mecmuaları, müstezâd mecmuaları, tarih mecmuaları, musammat mecmuaları, kıt'a mecmuaları, rubâ'î mecmuaları, divan mecmuaları),

2.2. Mensur metinler mecmuaları (fetva mecmuaları, tefsir mecmuaları, şerh mecmuaları, sakk mecmuaları, mekân mecmualarını içeren mecmualar, münşe'ât mecmuaları),

2.3. Karışık manzum ve mensur eserler mecmuaları (fevâyid ve eş'âr mecmuaları, farklı türleri barındıran mecmualar)

3. Dil bakımından (Arapça mecmuaları, Farsça mecmualar, Türkçe mecmualar, çok dilli mecmualar).

4. Muhteva bakımından (din, tasavvuf, ilm-i nücûm / fal ve remil, hikâye / latîfe, hezel ve hiciv, edviye, mûsikî, hat ve kitâbet)

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar (Kılıç, 2012, s.75-96).

Mehmet Gürbüz'ün tasnif çalışması:

Şiir mecmuaları:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları

- Gazel mecmuaları (Mecmua-i gazeliyyât)
- Kaside mecmuaları (Mecmua-i kasâid)
- Müstezad mecmuaları
- Matla mecmuaları (Mecmua-i metâli)
- Beyit mecmuaları (Mecmua-i ebyât)
- Mısra mecmuaları (Mecmua-i mesari‘)
- Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar,

2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları

- Tarih mecmuaları (Mecmua-i tevârîh)
- Na‘t mecmuaları (Mecmua-i nu‘ût)
- Mu‘ammâ mecmuaları (Mecmua-i mu‘ammeyât)
- Lügaz mecmuaları (Mecmua-i elgâz)
- Medhiye mecmuaları (Mecmua-i medâyih)
- Şehrengiz mecmuaları
- Farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmualar,

3. Nazire mecmuaları

4. Şairlerin aidiyeti / mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar

- Aynı zümreye (tasavvufi oluşum, meslek grubu vb.) mensup şairlerin şiirleri toplayan mecmualar

- Mevlevi şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
- Hurufi-Bektaşî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
- Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar,

5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını / şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar (Gürbüz, 2012, s.107-112).

Üzerinde çalıştığımız mecmua, yukarıda bahsedilen dört tasnif çalışması esas alınarak aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

Agah Sırrı Levend'in tasnifine göre,

2 numaralı, meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları,

Günay Kut'un tasnifine göre,

2 numaralı, seçme şiir mecmuaları (mecmua-i eş'âr),

Atabey Kılıç'ın tasnifine göre,

1.2.1. numaralı, tertip durumuna göre mürettep olmayan, 1.2.2. numaralı, mürettep durumuna göre mürettibi olmayan, 2 numaralı, şekil durumuna göre manzum metinler mecmuaları,

Mehmet Gürbüz'ün tasnifine göre,

5 numaralı, bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını, şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar içerisinde yer almaktadır.

Şiir mecmuaları aracılığıyla, edebiyat tarihlerindeki eksik bilgileri ve bunlar üzerindeki araştırmaları netleştirmek ve zaman zaman da yeni bilgiler eklemek mümkün olabilir. Derleyeni ve istinsah tarihi tam bilinmese de bir mecmuanın derleniş tarihi, içeriğinden hareketle yaklaşık olarak tespit edilebildiği için döneminin şiir zevkini, beğenilen şairlerini ayrıca seçilen şiirlere bakılırsa yazıldığı dönemin en beğenilen şiirlerini belirleme imkânı verir. Yine de bu mecmualarda divan sahibi olmayan veya divanı bulunduğu hâlde şiiri divanında bulunmayan isimlerle karşılaşılabilir, bu isimlerle ilgili önemli ve özel bilgilere de ulaşma şansı verir. Özetle,

Türk şiirinin gelişimi, değişimi ve geçirdiği merhâleleri tespitinde mecmuaların, özellikle de nazire mecmualarının önemi göz ardı edilemez (Tunç, 2015, s.316).

Mecmualar muhteva bakımından değerli ve zengin kaynaklardır. Günümüzde bu alanda araştırma ve inceleme yapmak isteyen kişiler tarafından üzerinde durulan bir konu olmuştur. Çeşitli mecmuaları ve özellikle şiir mecmualarını önemli kılan özellikler Mehmet Fatih Köksal'a göre şöyle sıralanabilir:

- Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
- Bilinen şairlerin bilinmeyen / divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
- Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.
- Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, mir'âciye, yüz hadis, mevlid, şehrengîz, biladiye, hasb-i hâl, kimi mektup ve münşeâta dair risaleler vb. fazla uzun olmayan türlerin çoğu bu mecmuaların arasında gizlidir.
- Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.
- Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri yakalama imkânı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşünülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşünülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir.
- Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.
- Memmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın / şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür. Bir şairin o dönem mecmualarında çok şiirinin bulunması o devirde çok beğenildiği, keza nazım şekillerinin sıklığından o nazım şeklinin gördüğü rağbeti, çok kullanılan aruz kalıpları ve kafiye yapıları devrin aruz ve zevkini bize bildiren önemli işaretlerdir.
- Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan- şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.
- Mecmualar dışındaki eserlerin fevâyid ve vikâye yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalardır. Şöyle ki hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında,

yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml tefe'ül gibi gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair notlar, tarih kıt'aları müstakil matla' ve müfredler, bazı münşe'ât örnekleri, kimi resmi kayıtların örnekleri çokça rastlanan-asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan- kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarihi, halk bilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren çok önemli ama ihmal edilmiş bilgi kıvrıntılarındandır. Bunların bileşkesi Türk milletinin kültür kodları ortaya koyacaktır. Bütün mecmuaların bir de bu gözle ele alınması çok çok önemlidir.

• Bütün bunlarla beraber, özeldede şiir mecmualarının, genelde de bütün mecmuaların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Mesela Bâkî'nin divanında bulunmayan, şiirlerini inceleyecek olsak bir tek mecmuayı taramamız ne ifade eder? Yahud bir mecmuada falan şairin şu kadar filan şairin bu kadar şiirinin bulunmasının bir anlamı var mıdır? Bu olsa olsa bize o derleyicinin şiir zevkini yansıtan bir işareti verir. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış zevkini ortaya dökecektir (Köksal, 2012, s.411-431).

Türkiye'de ve dünyanın birçok bölgesinde bulunan yazma eser kütüphanelerinde, yukarıda bahsi geçen çeşitli içeriklere sahip mecmualar bulunmaktadır. Bu mecmuaların bir kısmı, üzerinde çalışma yapılmayı bekleyen ve varlığı henüz bilinmeyen mecmualardır. Kimisi de açık erişimde bulunan mecmualardır. Sözü edilen eserlerin edebî ve tarihi değerleri varaklar arasında gizli kalmaktadır. Bu konuda yapılmış en ciddi ve kapsamlı çalışma *Osmanlı Şiirinin Hazineleeri: Mecmualar ve Cönkler* başlıklı çalıştay çerçevesinde *Mecmuaların Sistemik Tanıfı Projesi* (MESTAP), Mehmet Fatih Köksal'ın öncülüğünde başlatılmıştır. Bu projenin amacı, mecmualar üzerinde detaylı ve sistemik tasnif çalışması yapılmasıdır.

MESTAP kapsamında Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesinde 2963 numarada kayıtlı bulunan şiir mecmuasının ayrıntılı tasnif tabloları hazırlanmıştır. Bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacıların ulaşabilecekleri bilgiler kolaylıkla taranabilecektir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Çalışılan mecmuanın, farklı bir nüshası bulunmamaktadır. Yapılan ilk çalışma tarafımızdan olup ilgili araştırmalar mecmuanın muhtevasında bulunan şairlerin divanları üzerine yapılmış çalışmalardır.

Çalışılan mecmuanın içeriğindeki bazı şiirler, bilinen şairlerin şiirleridir. Bu metinlerin doğru ve hatasız okunabilmesi amacıyla ilgili divanlara erişilmiş ve mecmua metni esas alınarak divanlardaki şiirler ile karşılaştırma yapılmıştır. Aşağıda sıralanan ilgili kaynaklardan bu amaç çerçevesinde yararlanılmıştır.

Kitaplar

Gürel, R. (2019). *Enderunlu Osman Vâsıf Bey ve Dîvânı*. İstanbul: Kitabevi.

Karavelioğlu, M.A. (2014). *Şem 'î Dîvânı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Karasoy, Y. ve Yavuz, O. (2015). *Âşık Ömer Divanı*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi.

Yenikale, A. (2011). *Sünbül-Zâde Vehbî Dîvân*. Kahramanmaraş: Ukde.

Arslan, M. (2018). *Leylâ Hanım Dîvânı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Arslan, M. (2018). *Bursalı İffet Dîvânı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Küçük, S. (2019). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yayınları. Kılıç, A. (2021). *Fuzûlî Dîvânı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Tatcı, M. (2023). *Eşrefoğlu Rûmî Dîvân-ı İlâhiyât*. İstanbul: T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı.

Makaleler

Saraç, M.A.Y. ve Andı, M.F. (1997). *Âkif Paşa Divançesi*. İlmî Araştırmalar, 4, 135-178.

Tezler

Çaylı Cankurt, G. (2015). *Figânî Divanı Gramatikal İndeksi*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilkan, A.F. (1993). *Nabi'nin Türkçe Divanı*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bektaş, E. (2004). *Muvakkit-Zâde Muhammed Pertev Hayatı-Sanatı ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beyhan, E. (2021). *Enderunlu Fâzıl Divanı (Metin-İnceleme)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ertaç, M.B. (2004). *Ferdî Divanı İnceleme-Metin-Dizin*. Kahramanmaraş: KSÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirel, H.G. (2005). *18. Yüzyıl Şairlerinden Belîğ Mehmed Emîn Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tahlil)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erten, S. R. (2018). *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı Nüshası (Metin-İnceleme)*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldız, S. (2002). *Sermed Dîvânı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pekuz, Y. (2018). *Hızır Agazâde Sa'îd Bey Dîvânı*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aksoy, F.Y. (1997). *'Ayıntâblı 'Aynî Efendi Dîvân*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirbağ, Ö. (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelik, N. (1999). *Abdulahad Nûri ve Divanının Tenkitli Metni*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akkaya, H. (1994). *Nevres-i Kadîm ve Türkçe Divanı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özuygun, A.R. (1999). *Hasan Sezâyî'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanının Tenkitli Metni ve İncelemesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmanın inceleme kısmında ilk olarak mecmualar hakkında genel bilgiler verilmiştir. Mecmuanın nüsha tavsifi, mecmuada bulunan şairler, nazım şekilleri ve sayıları, vezin bilgileri, muhteva özellikleri, derleyicinin kimliği ve son olarak transkripsiyonu yapılan çeviri yazı metni ve MESTAP çerçevesinde hazırlanan tablolara yer verilmiştir.

MESTAP'a göre 8 sütundan oluşan tablolar hazırlanmıştır. Sütunlar sırayla: sayfa numarası, şairin mahlası, matla beyti/bendi, makta beyti/bendi, nazım şekli/birimi, nazım türü, vezin ve açıklamalar şeklindedir.

Transkripsiyonlu çeviri yazı metni ve MESTAP tablosu hazırlanırken aşağıdaki özelliklere dikkat edilmiştir:

1. Metin yeni harflere aktarılırken transkripsiyon harfleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

2. Mecmuada yer alan şiirler ilk olarak yayınlanmış divanlarda veya yayımlanmamış yüksek lisans ve doktora tezlerinde bulunan şiirler ile karşılaştırması yapıp mecmua metni öncelik alınarak metin oluşturulmuştur.

3. Çeviri yazı metinde varak numaraları en solda olacak şekilde parantez içine alınarak belirtilmiştir.

4. Metin oluşturulurken şiirlerin başına varsa şiirin başlığı koyu renk ile yoksa vezni koyu renk ve italik olarak yazılmıştır.

5. Metindeki şairlerin mahlasları koyu renk ile belirtilmiştir.

6. Mecmua ile divan karşılaştırması yapılırken mecmua metni öncelik alınmış, ortaya çıkan farklılıklar dipnotta önce mecmuada geçen kelime ardından divandaki kelime şekli gösterilerek yazılmıştır.

7. Vezinle ilgi kusurlar, eksikler dipnotta gösterilmiştir.

8. Metinde geçen Farsça manzum parçalar metnin orijinal görselleri eklenerek gösterilmiştir.

9. Metin, çeviri yazı hâline getirilirken müstensihle ilgili veya eserin fiziki yıpranması, kâğıtta kopukluk, yırtıklık, mürekkep lekesi, üzeri karalanmış olma gibi nedenlerden dolayı eksik ve hatalı okuma gibi durumlar meydana gelebilmektedir. Bunun önüne geçebilmek amacıyla M. Fatih Köksal'ın "Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler) makalesinden yola çıkarak metin tamiri yapılmıştır.

10. Arapça ve Farsça kelimelerin, terkiplerin gramer yazımlarını doğru aktarabilmek için İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" isimli makalesi baz alınmıştır.

11. Tablo kısmında açıklamalar sütununa şairlerin başlıkları yazılmıştır. Şairi tespit edilemeyen şairlerin mahlas sütununa da soru işareti (?) konmuştur.

12. Mecmua metninde okunamayan kelimelerin yerine üç nokta (...) veya okunamayan kelimenin görseli konulmuştur.

13. Metinde yer alan şairler, mecmuadaki sıralanışına göre numaralandırılmıştır.

İmla Hususiyetleri

1. Arapça ve Farsça yazılan birleşik kelimeler ve Farsça tamlamalarda kullanılan muzaf ve izafet kesrelerinin arasına kısa çizgi (-) eklenmiştir. "dil-şâd, mey-hâne, şâh-ı vâlâ" örneklerinde olduğu gibi.

2. Mecmua metninde yazılan ve yazılmayan Farsça vâv-ı ma'dûleler caron (ˆ) simgesi ile gösterilmiştir. hûn-h̃âr, şenâ-h̃ân, bed-h̃âh" örneklerinde olduğu gibi.

3. Allâh ve İlâh lafızları, yazmada kısa olmasına rağmen aslına uygun şekilde uzun gösterilmiştir.

4. "İle" bağlacı vezne uygun okuma yapmak için ilk hece düşürülerek kelimeye bitişik veya kelimedan ayrı olarak okunmuştur. Örneğin "hicriyle" kelimesi vezni sağmalası bakımından "hicr ile" olarak okunmuştur.

5. Bağlaç olan vav'lar vezin ve anlam gereği parantez içinde metne konulmuştur. Söz gelimi "ziyânkâr (u) dehâ" örneğindeki gibi.

6. Arapça ve Farsça başa gelen edatlar kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır. “bî-çâr, nâ-bedîd, der-agûş, ber-câ” gibi.

7. Farsça sona gelen yapım eklerinden olan benzerlik anlamı katan “veş, âsâ” edatları, kendinden önceki kelime ile arasına kısa çizgi (-) konularak ayrılmıştır. “lâle-veş, ‘Âşım-âsâ, bülbül-âsâ” gibi.

8. Arapça tamlamalar örnekte olduğu gibi yazılmıştır: “Yevmü’l-Âhire, mergûbü’l-hişâl” gibi.

9. Vezin gereği düşen vokaller apostrof (') işareti ile gösterilmiştir: “N’eyleyem, n’ola, n’ider” gibi.

10. Özel isimlerin ilk harfleri büyük yazılmıştır: Fâzıl, Vâşif, Ferdî, Mecnûn, Leylâ” örneklerindeki gibi.

11. “İdi, imiş, ise” kelimeleri vezin ve kafiye durumu gerekmedikçe ayrı yazılmıştır: “Mest imiş, vişâl idim, cânım isen” şeklinde olduğu gibi.

12. Medli okunan kelimelerin arasına vezin gereği vokal eklemesi ve düşürülmesi yapılmıştır. (Âsumân, âsmân gibi.)

13. Muhtelif kelimelerin orijinal hâlleri bazı yerlerde hatalı yazılmıştır. Kelimenin doğru yazılışı dikkate alınarak metne eklenmiştir. Örnek olarak “hâne” kelimesinin “hâne” olarak yazılması gibi.

14. Metinde yer alan yardımcı fiiller ayrı yazılmıştır: “Seyr it, teshîr eyledi” örneklerinde görüldüğü gibi.

15. Şeddeli yazılan kelimeler, metinde şeddesiz yazılsa da doğru kullanıma uygun okuma yapılmıştır. “Tefekkür” kelimesi metinde şeddesiz yazılmıştır. Çeviride şeddeli olarak doğru yazım eklenmiştir.

16. Transkripsiyonlu çeviri metni hazırlanırken transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır:

Tablo 1. Transkripsiyon Alfabeti

آ, آ	a, â	ش	Ş
أ, آ	a, e	ص	ş
ع	'	ض	z, d
ب	b	ط	ţ
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	'
ث	s	غ	Ġ
ج	c	ف	F
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g, ñ
خ	h	ل	L
د	d	م	M
ذ	z	ن	n
ر	r	و	v (o, ö, u, ü, û)
ز	z	ه	h (a,e)
ژ	j	ی	y (ı, i, î, â)
س	s		

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada yalnızca, Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesinde 07 El 2963 numarada kayıtlı şiir mecmuası ve mecmuadaki metinler MESTAP çerçevesinde ele alınmış ve incelenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Yüksek lisans tez konusu için alan araştırması yaparken öncelikle bulunduğumuz ildeki yazma eser kütüphanesi ve çevre illerdeki kütüphanelerde tarama çalışmaları yapılmıştır. Daha sonra ulusal toplu kataloğa ve bu alanda daha spesifik yer edinen “yazmalar.gov.tr” online adresinde uzun bir müddet mecmua taraması yapılmıştır. Daha önce çalışılmadık bir mecmuanın arayışına başlanmıştır. Uzun uğraşlar sonucunda Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi koleksiyonunda 07 El 2963 numarada kayıtlı ve üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamış olan esere ulaşılmıştır. Ardından ilgili kütüphane ile iletişime geçilmiş, eserin tamamının

taranmış hâli talep edilmiştir. Sonucunda eser, mail adresi üzerinden tarafımıza gönderilmiş ve çalışma sürecine başlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplama Süreci

Metin üzerindeki ilk çalışma varak numaralarının kontrol edilmesi üzerine olmuştur. Sonucunda varak numaralarında herhangi bir eksiklik olmadığı görülmüştür. Çalışılan mecmuanın farklı bir nüshası bulunmadığı için bir sonraki süreçte metnin doğru ve hatasız okunması üzerine eğinilmiştir. Söz konusu mecmua içerisinde yer alan şiirlerin farklı kaynak eserlerde var olup olmadığı tespit edilerek çalışılmış metinlerle mecmuadaki metinler karşılaştırılmıştır. Ancak mecmuadaki metin esas alınmış farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, çalışılan mecmuaya göre yapılmıştır. Mecmuadaki metinler büyük bir titizlikle transkribe edildikten sonra ortaya çıkan metinler diğer kaynaklarla karşılaştırması yapılarak doğru bir şekilde sunulmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Nüsha Tavsifi

“Mecmû‘a-i Eş‘âr” Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi koleksiyonunda, 07 El 2963 numarada kayıtlı bulunan el yazması bir şiir mecmuasıdır. Eser 62 varaktan oluşmaktadır. Boş bırakılan varaklar haricinde yazılı olan 57 varak yer almaktadır. Mecmuanın zahriye sayfasının sol üst kısmında, “Büyük Kıt‘a Gazeliyât Kadife Kaplı” ibaresi yazılıdır. Sağ üst kısmın en üstünde ters basılmış, sadece “Elmalı” kelimesi okunabilen mavi mürekkepli, vakıf mühürü damgası bulunmaktadır. Sol alt köşede, siyah mürekkepli ve bazı kısımları lekeli, üzerinde “Bu kitap Elmalı’da Cingir-zâde el- Hâc Ahmed el-Fıtrî Efendi vakfıdır. - H.1292” yazılı zat mührü bulunmaktadır. Zahriye sayfasında, en alt sağ köşede Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi kitap numarası ve tasnif numarası ile Elmalı Halk Kütüphanesi tasnif numarası ve kayıt numarası yer almaktadır.

Eserin 1b sayfasında, üst kısımda eseri bağışlayan kişiye dair Arapça yazılmış “Kad vakafe’l li- evlâdi ez-Zekur ve’l- erbâbi’l- ulûm ve ene’l- vakf-1291” (Erkek çocuklarım ve ilim sahipleri için vakfettim ve ben vakfedenim. H.1291/M.1874-75) bilgisi vardır.

Mecmua metni harekesiz olarak yazılmıştır. Metindeki ilk şiir sûrh, diğer şiirler ise siyah mürekkep ile yazılmıştır. Metnin on ikinci varağına kadar bazı şiirlerin başlıkları kırmızı mürekkep ile halka içine alınmış, 2 müfred 1 kıt‘a ve mütekerrir müseddes nazım şekli ile yazılmış bir şiirin mükerrer beyiti sûrh mürekkep ile yazılmıştır.

Mecmuada yer alan şiirlerin mahlasları, derleyici tarafından 24b varağından sonra üzeri veya altı çizilmek hususuyla belirtilmiştir.

Her sayfada bulunan sütun sayısı değişiklik göstermektedir. Sütunları ayıran bir cetvel yoktur. Mecmuaya varak numaraları verilmiştir. Metin hacimli olup sayfanın

her yerinde manzum parçalar yer almaktadır. Mecmuadaki şiirlerin bir kısmı yayımlanmış olup şaire ait divanlarda tespit edilmiş ve karşılaştırması yapılmıştır. Diğer şiirler ise divanlarda tespit edilememiş, ismi yeni duyulan, divanı elimize ulaşmayan ve divanı olup mecmuada bulunan şiirlerin divanda yer almadığı parçalardır.

Varak numaraları, mecmuanın sol (a) varak yüzünde üst köşede bulunmaktadır. Varak numaraları eksiksizdir.

Cilt Özellikleri: Kahverengi meşin, yaldız zencirekli kadife kaplı bir cilt

Yazı: Arap harfli, siyah ve sürh mürekkep ile talik ve nesih hat

Varak: 1b – 57a

Sütun: Sütun sayıları değişiklik gösterir.

Satır: Satır sayıları değişiklik gösterir.

Ebat: 238x168-bxb mm.

Müstensih: Belli değildir.

İstinsah Tarihi: Belli değildir.

Başı: Murğ-ı evc-i ğazelim kevn ü mekân ağlar baña
Hân-ı berdûş-ı cihânım aşiyân ağlar baña

Sonu: Cüllühü zencîr-i zülf-i yâri **Tahsîn** koy biraz
Çeksün incitme dil-i dîvânenüñ pâdâşdır

4.2. Mecmuada Bulunan Şairler, Nazım Şekilleri ve Sayıları

Tablo 1'e göre mecmuada bulunan şiirler, metin sırasına göre birinci sütunda şairlerin mahlası, ikinci sütunda şiirlerin nazım şekli ve sayıları üçüncü sütunda ise toplam şiir sayıları bulunacak şekilde yazılmıştır. Bu tabloya göre mecmuada, mahlası olmayan şiirler haricinde toplam 70 şaire ait şiir vardır. 32 manzume ile mecmuada en fazla şiiri bulunan 'Âsım mahlaslı şairdir. Mecmuada en fazla bulunan nazım şekli ise gazeldir. Mecmuada bulunan şairler 'Âsım, Figânî, Nâbî, Vâşîf, Şem'î, Pertev, Râsih, Fâzıl, Vehbî, Leylâ, Şelâmî, Enver, Râşid, 'İffet, Şafvet, Şems, 'Âkif, 'Âkif Pâşâ,

Lem'î, Selimî, Mevlânâ, Ferdî, Bâkî, Hakkî, Belîg, Kâzım, Hayrî, Hamdî, Neş'et, Âşık Ömer, Bağdatlı Rûhî, Sermed, Sa'id, 'Aynî, Haşmet, Sultân Muştafa, Râgıb, Hakim Efendi, Dânişe Efendi, İlhamî, Avnî, Fikrî, Nûrî, Maqbûlî, Râsim, Nevres, Fuzûlî, Eşrefoğlu Rûmî, Naşûhî, Merkezî, 'Adlî, Seyyid Nizamoğlu, Sezâyî, Dervîş Abdullah, Lebîb, Seyyid Seyfî, Nazîm, Hüdâyî, 'Osmân, Nakşî, Zekâ'i, Talibî, İbn-i Neccâr, Muhyî, Niyâzî, Seyfu'l-lâh, Yûnus, Rızâ Efendi, Ziyâ, Taşsîn'dir.

Tablo 2. Mecmuada Yer Alan Şairlere Ait Nazım Şekilleri ve Sayıları

Sıra Nu.	Mahlas	Nazım Şekilleri ve Sayıları	Toplam Şiir S.
1.	'Âsım	19 gazel, 4 müseddes, 1 kıt'a, 1 Mesnevi, 4 müfred, 3 tarih	32
2.	Figânî	4 müfred	4
3.	Nâbî	7 gazel	7
4.	Vâşif	4 gazel, 1 muhammes, 2 müseddes, 1 müsebba, 1 murabba, 3 şarkı	12
5.	Şem'î	3 gazel	3
6.	Pertev	1 gazel, 1 kıt'a, 3 şarkı	5
7.	Râsih	4 gazel, 1 şarkı	5
8.	Fâzıl	1 müseddes, 1 kaside, 20 gazel	22
9.	Vehbî	14 gazel, 1 tahmis	15
10.	Leylâ	1 gazel, 2 şarkı	3
11.	Şelâmî	1 gazel	1
12.	Enver	1 gazel, 1 şarkı	2
13.	Râşid	1 gazel	1
14.	'İffet	1 gazel	1
15.	Şafvet	2 gazel	2
16.	Şems	2 gazel	2
17.	'Âkif	1 müfred, 10 gazel, 1 kaside	12
18.	'Âkif Pâşâ	1 şarkı	1

Tablo 2-Devamı

19.	Lem'î	1 tarih	1
20.	Selimî	1 gazel	1
21.	Mevlânâ	1 gazel	1
22.	Ferdî	1 gazel	1
23.	Bâkî	5 gazel, 1 müfred	6
24.	Hakkı	20 gazel, 2 kaside, 1 şarkı	23
25.	Belîğ	2 gazel, 2 terci-i bend	4
26.	Kâzım	2 gazel	2
27.	Hayrî	1 gazel	1
28.	Hamdî	12 gazel, 2 tarih, 2 şarkı, 1 kıt'a	17
29.	Neş'et	1 şarkı, 1 gazel, 1 müseddes	3
30.	'Âşık Ömer	1 şarkı, 1 tahmis	2
31.	Bağdatlı Rûhî	1 terhib-i bent, 1 terci'-i bend	2
32.	Sermed	1 şarkı	1
33.	Sa'îd	2 şarkı, 1 gazel	3
34.	'Aynî	1 terci-i bent, 1 gazel	2
35.	Haşmet	1 kaside	1
36.	Muşafa	1 kıt'a	1
37.	Râğib	2 gazel, 1 nazm	3
38.	Hakim Efendi	1 nazm	1
39.	Dânişe Efendi	1 nazm	1
40.	İlhâmî	1 tahmis	1
41.	'Avnî	1 gazel	1
42.	Fikrî	9 gazel	9
43.	Nûrî	2 gazel, 1 şarkı	3
44.	Maqbûlî	1 gazel	1
45.	Râsim	1 gazel	1
46.	Nevres	1 gazel	1
47.	Fuzûlî	3 müfred, 3 gazel	6

Tablo 2-Devamı

48.	Eşrefoğlu Rûmî	2 gazel	2
49.	Naşûhî	1 ilâhî	1
50.	Merkezî	1 gazel	1
51.	‘Adlî	1 ilâhî	1
52.	Seyyid Nizamoğlu	1 gazel, 1 ilâhî	2
53.	Sezâyî	4 gazel, 1 ilâhî	5
54.	Dervîş ‘Abdullah	1 şarkı	1
55.	Lebîb	1 kıt’a	1
56.	Seyyid Seyfî	1 şarkı	1
57.	Nażîm	1 gazel	1
58.	Hüdâyî	1 ilâhî	1
59.	‘Osmân	1 ilâhî	1
60.	Naķşî	1 gazel	1
61.	Zekâ’i	1 gazel	1
62.	Ṭâlibî	1 ilâhî	1
63.	İbn-i Neccâr	1 gazel	1
64.	Muhyî	1 gazel	1
65.	Niyâzî	1 ilâhî	1
66.	Seyfu’l-lâh	1 ilâhî	1
67.	Yûnus	1 şarkı	1
68.	Rızâ Efendi	1 şarkı	1
69.	Żiyâ	1 muhammes	1
70.	Taḥsîn	6 gazel, 1 müfred	7

4.2.1. Mecmuada Mahlası Olup Tamamlanmayan Şiirlerin Varak Numarası, Şairin Mahlası ve Nazım Şekli

Tablo 3. Mahlası Olup Tamamlanmayan Şiirlerin Varak Numarası, Şairin Mahlası ve Nazım Şekli

Varak No.	Mahlas	Nazım Şekli
-----------	--------	-------------

Tablo 3-Devam

17b	Fakîr	Gazel
27a	Hamdî	Gazel
27a	Hamdî	Gazel
27a	Hamdî	Gazel
38b	Vâsıf	Gazel

4.2.2. Mecmuada Mahlası Olmayan Şiirlerin Varak Numarası ve Nazım Şekli

Tablo 4. Mahlası Olmayan Şiirlerin Varak Numarası ve Nazım Şekli

Varak Numarası	Nazım Şekli
26a	Şarkı
26a	Gazel
26a	Gazel
31a	Şarkı
34a	Semâ'î
35b	Mesnevi
37a	Gazel
40b	Gazel
41b	Gazel
46a	Şarkı
46b	Kıt'a
49b	Semâ'î
49b	Semâ'î
49b	Kıt'a
49b	Kıt'a
50b	Şarkı
50b	Şarkı
51b	Tarih

4.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

07 El 2963 numaralı şiir mecmuasında 185 gazel, 4 kaside, 6 tarih, 1 terki-i bend, 4 terci-i bent, 4 kıt'a, 9 müseddes, 2 muhammes, 1 murabba, 9 ilâhî, 2 mesnevi, 24 şarkı, 32 müfred, 3 nazm, 2 semai, 3 tahmis, 1 müsebba olmak üzere, nazım şekli belirlenemeyenlerle birlikte toplam 312 manzume bulunmaktadır.

4.2.4. Mecmuada Kullanılan Vezin Bilgileri

Tablo 5. Mecmuada Kullanılan Bahirler, Kalıpları, Sayıları

Bahirler	Kalıplar	Toplam Sayıları
Remel	Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün	96
	Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün	71
	Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün	12
	Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün	2
Hezec	Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün	62
	Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün	33
	Mefâ'ilün / Mefâ'ilün	1
	Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Fe'ûlün	4
Muzârî	Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün	9
Recez	Müstef'ilâtün / Müstef'ilâtün	1
Müctes	Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün	3
Seri'	Müfte'ilün / Müfte'ilün / Fâ'ilün	1

Tablo 5'de görüldüğü gibi mecmuada en sık görülen aruz kalıbı, Remel bahrinden "Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün" dür.

4.3. Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler

Tablo 6. Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirlerin Varak Numarası, Şairin Mahlası, Şiirin Nazım Şekli ve Metindeki Şiir Sırası

Vr. No.	Mahlas	Nazım Şekli	Şiir S.	Vr. No.	Mahlas	Nazım Şekli	Sayfa S.
7a	Pertev	Kıt'a	31	38b	Hakim Efendi	Nazm	190
9a	Selâmî	Gazel	37	38b	Dânişe Efendi	Nazm	191
9a	Enver	Gazel	38	38b	Neş'et	Şarkı	192
9b	Râşid	Gazel	39	39a	İlhâmî	Murabba-Şarkı	194
10a	Figânî	Müfred	48	39a	'Avnî	Gazel	195
10b	Şafvet	Gazel	49	39b	Hamdî	Gazel	196

Tablo 6-Devam

11b	-	Müfred	53-54	39b	Fikrî	Gazel	197-198-199-200
12a	-	Müfred	55-56	40a	Fikrî	Gazel	201-202-203-204-206
13a	-	Müfred	59	40b	Râsih	Gazel	207-208-209
13a	Lem'î	Tarih	60	40b	-	Gazel	210
13b	Selimî	Gazel	61	40b	Maqbûlî	Gazel	211
14a	Ferdî	Gazel	63	41a	Âkif	Gazel	212-213
16a	Hakkı	Gazel	74-75-76	41b	Âkif	Gazel	214-215
16b	Hakkı	Gazel	78	41b	-	Gazel	216
16b	-	Müfred	77-79-80	42a	Âkif	Gazel	217-218-219-220-221
17a	Hakkı	Gazel	82-83-84	42b	Âkif	Gazel	222-223
17b	Hakkı	Gazel	85-86-87	42b	Şafvet	Gazel	224
18b	Belîğ	Gazel	95	42b	Hakkı	Şarkı	226
22a	Hakkı	Gazel	112	43a	Râsih	Murabba	229
22b	Hakkı	Gazel	113	43b	-	Müfred	234
23b	Hakkı	Gazel	120	44a	Hakkı	Gazel	235
23b	Hakkı	Gazel	121	44a	-	Müfred	238-239
24a	Kâzım	Gazel	122	44a	Hakkı	Gazel	240
24a	Hayrî	Gazel	123	45b	Muştafa	Kıt'a	246
24a	Hakkı	Gazel	124	45b	Hakkı	Kaside	247
24b	Şem'î	Gazel	127	45b	Naşûhî	İlâhî	248
25a	-	Gazel	132	46a	Merkezî	Gazel	249
25a	Hakkı	Gazel	133	46a	'Adlî	İlâhî	250
25b	Hamdî	Gazel	134	46a	Seyyid Nizamoglu	Kaside	251
25b	Kâzım	Gazel	135	46a	-	İlâhî	252
26a	-	Tahmis	138	46b	-	Kıt'a	255
26a	-	Murabba	139	47a	Derviş Abdullah	Şarkı	258
26a	-	Gazel	140	47a	Lebîb	Kıt'a	259
26a	-	Gazel	141	47a	Seyyid Seyfî	Şarkı	260
26b	Pertev	Şarkı	142	47a	Nazîm	Şarkı	261
26b	Hamdî	Tarih	143	47b	Hüdâyî	İlâhî	264
26b	Hamdî	Gazel	144	47b	'Osmân	İlâhî	265
26b	Hamdî	Gazel	145	48a	Naşî	Gazel	267
27a	Hamdî	Şarkı	146	48a	-	İlâhî	268

Tablo 6-Devamı

27a	Ĥamdî	Gazel	147-148-149	48a	Ṭalibî	Ŗarkı	269
27a	Ĥamdî	Kıt'a	150	48b	İbn-i Neccâr	İlâhî	272
27a	Ĥamdî	Gazel	151	48b	S. Nizamoglı	İlâhî	276
27a	Ĥamdî	Gazel	152	49b	Seyfu'l-lâh	İlâhî	277
27b	Ĥamdî	Tarih	153	49b	-	Semai	278
29b	Ĥakkı	Kaside	155	49b	-	Semai	279
30a	Ĥamdî	Ŗarkı	156	49b	-	Kıt'a	280
30a	Pertev	Ŗarkı	157-158	49b	-	Ŗarkı	281
30b	'Âkif PâŖâ	Ŗarkı	162	50b	-	Ŗarkı	285
30b	-	Ŗarkı	163	50b	Rıza	Ŗarkı	286
30b	-	Ŗarkı	164	50b	-	Ŗarkı	287-288
31a	-	Ŗarkı	165	51b	-	Tarih	289
31a	-	Ŗarkı	167-168	52b	Ŗiyâ	-	294
33a	-	Semai	174	54b	Taĥsîn	Gazel	297-298
34b	ĤaŖmet	Kaside	175	55a	Ĥamdî	Gazel	299
35b	-	Mesnevi	176	55a	-	Gazel	300
37a	-	Murabba	181	55b	Taĥsîn	Gazel	301
37b	Ĥamdî	Gazel	182	55b	-	Müfred	302
37b	-	Müfred	184	56a	Taĥsîn	Gazel	303-304
38b	Sultan Mustafa	Nazm	188	56a	Taĥsîn	Gazel	305-306-307-308
38b	Rağıb	Nazm	189	57a	Taĥsîn	Gazel	309-310-311-312

4.4. Muhteva Özellikleri

Mecmuada, çeŖitli yüzyıllarda yaŖayan birbirinden farklı Ŗairlerin Ŗiirleri vardır. Genel itibariyle 19. yy. Ŗairleri eserde çoğunluktur. Mecmuanın yazıldığı dönemle ilgili herhangi bir tarih bulunmasa da derlendiği yy. mecmuada yer alan en yakın dönem Ŗairlerinden hareketle tespit edilmiştir. Metin, 1b'de 'Âsım mahlaslı Ŗairin Ŗiiri ile başlayıp 57a'da Taĥsîn mahlaslı Ŗairin Ŗiiri ile sonlanmıştır. Eserde, toplam 312 manzume yer almaktadır.

Metinde belirli bir konu bütünlüğü yoktur. Mecmuanın 1b-25b varakları arasında gazel, 25b-50b varakları arasında şarkı nazım şekli yoğunluktadır. Son yedi varakta ise gazel ve müfredler olduğu görülmektedir. Farklı nazım şekil ve türlerinde şiirler yazılmıştır. Şekil bakımından gazel, kaside, şarkı, müfred, müseddes, muhammes vs. gibi muhtelif nazım şekilleri yer almaktadır. Kullanımına sık rastlanılmayan mesnevi ve kaside nazım şekli ile yazılan bir manzum mektup, iki adet hiciv şiirleri bulunmaktadır. Yine 51b’de görüldüğü üzere divanlarda ve mecmualarda sık rastlanmayan bir eşek için düşürülmüş tarih manzumesi bulunmaktadır. Mecmualarda ismi yeni duyulan, kaynaklarda adı geçmeyen şairlere ve şiirlere ulaşılabilir. Çalışılan mecmuada da kaynaklarda tespit edilemeyen, şairlerin divanında yer almayan şiirler bulunmaktadır. Söz gelimi Şem‘î ve Belîğ’in divanlarında bulunmayan gazeller mecmuada tespit edilmiştir.

Mecmuanın, içeriğinde bulunan şair sayısı, şiirlerin nazım şekli ve türü bakımından zengin ve hacimli bir eser olduğu söylenebilir.

Yüzyllara Göre Şairler

Tablo 7. Mecmua Metninde Yer Alan Şairlerin Mahlasları ve Yaşadıkları Yüzyıllar

Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl
Âsım	19. Yüzyıl	Ferdî	19. Yüzyıl
Figânî	16. Yüzyıl	Bâkî	16. Yüzyıl
Nâbî	17. Yüzyıl	Hakkı	?
Vâsıf	19. Yüzyıl	Belîğ	18. Yüzyıl
Şem‘î	16. Yüzyıl	Kâzım	?
Pertev	?	Hayrî	?
Rasih	?	Hamdî	?
Fâzıl	19. Yüzyıl	Neş‘et	18. Yüzyıl
Vehbî	18. Yüzyıl	Âşık Ömer	?
Leylâ	19. Yüzyıl	Bağdatlı Rûhî	16. Yüzyıl
Selâmî	?	Sermed	19. Yüzyıl
Enver	?	Saîd	19. Yüzyıl
Râşid	?	Aynî	18. Yüzyıl
İffet	19. Yüzyıl	Haşmet	?

Tablo 7-Devamı

Safvet	?	Mustafa	18. Yüzyıl
Şems	13. Yüzyıl	Hakîm	18. Yüzyıl
Akîf	?	Dânîş	?
Akîf Paşa	19. Yüzyıl	İlhâmî	18. Yüzyıl
Lem'î	?	Avnî	?
Selîmî	?	Fikrî	?
Mevlânâ	?	Nûrî	16. Yüzyıl
Makbûlî	?	Eşrefoğlu Rûmî	15. Yüzyıl
Râsim	18. Yüzyıl	Nâsûhî	?
Nevres	18. Yüzyıl	Merkezî	?
Fuzûlî	16. Yüzyıl	Adlî	?
Seyyid Nizamoglu	?	Seyyid Seyfî	?
Nazim	?	Hüdâyî	?
Osman	?	Talibî	17. Yüzyıl
Nakşî	?	Neccâr	?
Zekâî	19. Yüzyıl	Muhyî	?
Niyâzî	17. Yüzyıl	Yunûs	14. Yüzyıl
Seyfullâh	?	Rıza Efendi	?
Ziyâ	?	Tahsîn	?

4.5. Derleyicinin Kimliği

Mecmuanın müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Mecmuada herhangi bir istinsah kaydı, temellük kaydı ve ketebe kaydı yer almamaktadır. Memuada toplam üç farklı yazı stili bulunmaktadır. Bunlar mecmuada buldukları sıra itibarıyla ta'lik, nesih ve rik'a'dır. Mecmuada, 1b-11a arasındaki varaklar ta'lik yazı stili ile yazılmıştır. 11a-30a varaklarında nesih hat ile karmaşık ve zor okunaklı bir el yazısı kullanılmıştır. 30a-57a arası varaklarda ise okunaklı ve düzgün yazılmış rik'a ile ta'lik yazı stili bulunmaktadır. Bu durum mecmuanın üç ayrı derleyicisi olabilme ihtimalini oluşturmaktadır. Nitekim divan sahipleri ve mecmua derleyicileri ki bunlar şair ise mahlaslarını kullanmadıkları bazı şiirlerinde kendilerinden “fakîr, fakirest ve el-fakîr” olarak bahsettikleri bilinir. Çalışılan mecmuada bu anlamda mahlas kullanan üç şair vardır. Bunlar Hakkî, Hamdî ve Tahsîn mahlaslı şairlerdir. Bu şairler, mahlas kullandıkları ya da kullanmadıkları şiirlerde başlıktaki nazım şeklinin yanına veya

mahlas beytinde “fakîr” veya “fakîrest” mahlasını tercih etmişlerdir. Üç ayrı yazı stili bulunan bu mecmuada üç ayrı fakîr mahlası kullanan şair vardır. Bu tespitler neticesinde mecmua derleyicileri bu üç isim olabilir.

Eserde bulunan şiirler ve şairlerden hareketle derleyicinin / derleyicilerin tek bir yüzyıla bağlı kalmadığı, farklı yüzyıllarda yaşayan şairleri ve şiirleri bildikleri söylenebilir. Şiirlerin nazım şekillerinin başlık olarak yazılması, derleyicinin / derleyicilerin şiirde şekil bilgisine hâkim olduklarını gösterir. Fakat bazı şiirlerin başlıkları o şiirin nazım şekli ile uyuşmamaktır. Örneğin 27b’de bulunan Bağdatlı Rûhî’nin meşhur Terkîb-i Bendi, mecmuada “Tercî-i Bend” başlığı ile yazılmıştır. 38b’de bulunan Neş’et Efendi’nin şarkı nazım şekli ile yazdığı şiir, mecmuada “Gazel-i Neş’et Efendi Merhûm” başlığı ile gazel nazım şekli olarak belirtilmiştir. Bu durum derleyicinin / derleyicilerin, bazı şiirlerin nazım şekillerine dair yanlış bilgi sahibi olduklarını düşündürür.

4.6. Mecmuada Karşılaşılan Bazı Problemler

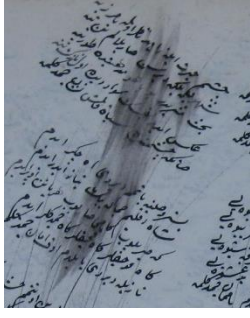
Türk edebiyatının özellikle de klasik Türk edebiyatının yazılı kaynakları içerisinde bulunan mecmualar, günümüze ulaşana kadar bazı tahribatlara uğramıştır. Bunlar; kâğıtta kopukluk, yıpranma, mürekkep lekesi, karanlanma durumu vs. olabilir. Mecmuaların fiziksel yıpranma durumunun dışında mürettib ile ilgili de bazı problemler olabilmektedir. Mürettibin dalgınlık ile eksik yazdığı kelime / ibare, şekil bilgisinde eksiklik veya yanlışlık, vezinle ilgili hatalar tespit edilebilmektedir. Çalışılan 07 El 2963 numaralı “Mecmû’â-i Eş’âr”da da fiziksel tahribat ve mürettib kaynaklı bazı problemler bulunmaktadır. Bunlar:

(9b)

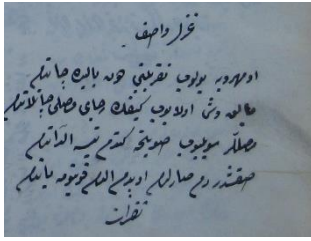
Hasb-i hâl eyledi **Râşid** ile **Vehbî-i hazîn** / Bizi hażm itmedi bir dürr ü güherde ihvân

Şair Râşid’in Vehbî’nin beytine yazdığı nazirenin makta beytinde lekenme olduğu için kelimeler zor okunabilmiştir.

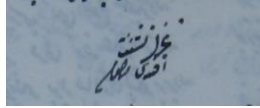

(12a)

12'a da bulunan manzumenin üzeri karalanmış ve lekelenmiştir. Bu sebeple şiir okunamamıştır. Mürettibin bu şiiri yazdıktan sonra herhangi bir nedenden dolayı vazgeçip üzerini karaladığı düşünülebilir.

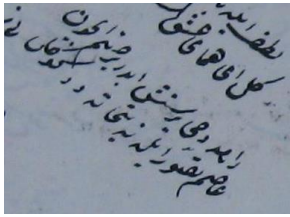

(37b)

(38b)

Bazı şiirlerin nazım şekilleri o şiirin başlığında bulunan şekil ile uyum sağlamamaktadır. Bunlardan biri “Ġazel-i Vâşif” başlığı ile gazel olarak belirtilen şiirin murabba nazım şeklinde yazılmasıdır. Bir diğer örnek ise “Ġazel-i Neş’et Efendi Merhûm” başlığı ile gazel olarak belirtilen şiirin şarkı nazım şeklinde yazılmasıdır. Bu tarz örnekler muhtelif varaklarda tekrar etmiştir.

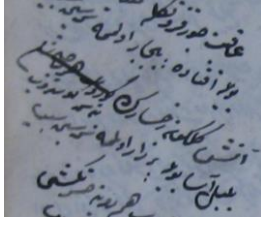

(2a)

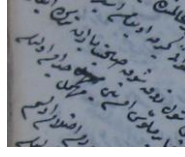
‘**Âşım** taşavvur eyle ne büt-*hâ*nedir gönül

Mürettib, 2a’da خ yerine ح yazmıştır. Kelimenin doğru yazılışı çeviri yazıda esas alınmıştır. Bu tarz örnekler muhtelif varaklarda tekrar etmiştir.

Metinde yer alan bazı kelimelerin harfleri açık ve düzgün yazıldığı hâlde anlam bakımından uygun bir kelime okuması yapılamamıştır. Bunun sebebi kelimenin orijinalinde bulunan harflerin mürettib tarafından hatalı olarak yazılmış olabileceğidir. Bu durum bazı kelimelerin okunması güçleştirmiştir.

(27a)

(39a)

Mecmuadaki bazı kelimelerin üzeri çizilip altına doğrusu tekrardan yazılmıştır. Örneğin 27a’da bulunan şair Hamdî’nin ve 39a’da bulunan ‘Avnî’nin gazellerinde hatalı olan kelimeler yeniden yazılarak düzeltilmiştir. Mürettib bu konuda dikkatli davranmış, hatalı olan kelimeleri düzelterek belirtmiştir.

4.7. Metin

1

Ġazel-i ‘Âşım

(1b) *Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün*

Murğ-1 evc-i ġazelim kevn ü mekân aġlar baña
Ĥân-1 berdûş-1 cihânım aşıyân aġlar baña

Göz göz sînemi tîġ-1 müjen inşâf kııl
Dillere tâlîm acıddıġıñ zaĥm-1 nihân aġlar baña

Ĥasret-i çeşmüñ tabib öyle bî-çâr itdiğim
Rûz u şeb zâr ü nizârım cism ü cân aġlar bana

Sîne gerdim ĥîle-i saht-1 kemân ebrûlara
Görse bir kez çeken tîġim tîr-i kemân aġlar baña

Ġülşen-i tab’-1 ĥüzün dîdemde güldür bu ġazel
Ĥandeler eyler zemîn ‘Âşım zamân aġlar baña

2

Ġazel-i ‘Âşım

Fe’ilâtün / Fe’ilâtün / Fe’ilâtün / Fe’ilün

Âh-1 dil-ĥasteligim ol kaşı yâ dilberedir
İşledi cânıma tîz-müjesi dilîredir

Girye itmekliğime degdi görün ol ĥûn-rîz
Ġarezi bu sînemim ĥuşk ile çeşm-i teredir

Cevri bir lahzada biñ ‘âşıkı me’yûs eyler
‘Âlemiñ meyli yine ol büt-i nâz-perveredir

Zülf iken mihmeliñi ruhsâr oldı
Duta kalmış dil-i sevdâda biri şeb-peredir

Da’vet it bezme de bir vefk-i merâm teshîr it
‘Âşımâ çünkü ‘azîmet o perî-peykeredir

3

Ġazel-i ‘Âşım

Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün

Göñül bârûd çü âteşli bir yâre urulmuşdır
Ki manend hayâlime kaçd-ı cân itmiş kurulmuşdır

Şor anı hançer-i ebrû-yı yâre kande kalmışdı
O demler ki çekilmiş sînene la’li sorulmuşdır

Amân târ-ı bimüñ baş eylesün râz-ı derûnuñ faş
Kulağın muṭribâ zîrâ ki ṭanbûruñ burulmuşdır

Bulanur rind olan derd ü meye karışmasın şofi
Bu meşreb bî- mezheb degil yüzümde ṭurulmuşdır

Bekitip hâmeyi oynatdı ‘Âşım deşt-i ma’nâda
Süver-i ṭab’ima nâm aldurub hayra yorulmuşdır

4

Ġazel-i ‘Âşım

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Tîğ-i ğamla varsun açsun göñlüme biñ yâre yâr
Tek ola âşâr-1 'aşkı sînde hemvâre-vâr

Ki güle mahrem olur bülbüle hem-dem olur¹
Bülbül-i zârı deġişmez vuşlat-1 gülzâre zâr

'Âlemi sûzân ider bir kez şaçarsa sînden
Ey ğam-1 hicrân olma âh-1 âteş-bâre bâr

Dildeki aluñ yüzüñe verdi yâriñ nermîn
Germi-i şahbâ meger pek itmiş ol mekkâre kâr

Câna kaşd itse kemân-ebrûsı 'Âşım yok dime
Tek ola âşâr-1 'aşkı sînde hemvâre-vâr

5

Ġazel-i 'Âşım

(2a) *Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Yâr açılrsa baña bülbül gibi zâr itmez idim
Şebnem-i eşkimi ol ġoncaya bâr itmez idim

Böyle pervâne-şıfat sûzişi idrâk itsem
Bu dili mâ'il-i şem'i ruḡ-1 yâr itmez idim

İtmese ġamze ile itdigi lütfi ta'dâd
Yâre-i sînemi cânâne şümâr itmez idim

¹ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Dolaşub kaldı hemân hâhiş-i dil tâ bize
Ben bileydım heves-i zülf-i nigâr itmez idim

‘Âşımâ itmese tekdîre o mihmân-ı hicâb
Yine rüsvâ-yı cihân olmağa ‘âr itmez idim

6

Gazel-i ‘Âşım

Mef’ûlü / Fâ’ilâtü / Mefâ’ilü / Fâ’ilün

Lebrîz-i teşneyim yine mestânedir gönül
Şahbâ-yı ‘aşk-ı dilbere peymânedir gönül

Bağlandı âh dârü’s-sefâ-yı vişâline
Zencîr-i zülfüne deli dîvânedir gönül

Her şeb vişâl-i yâre yanar yakılur hemân
Bilmem niçün o goncaya bî-gânedir gönül

Gülzâr-ı dehr içere hezâr âşinâ iken
Bilmem niçün o goncaya bî-gânedir gönül²

Bu şeb vişâl-i yâre yanar yakılur hemân
Şem’-i hayâl- i dilbere pervânedir gönül

Âbâd eyle pâdşehim gel sarâyını
Oldı harâb hicr ile vîrânedir gönül

Luţf eyle başım üzre yeri var nezel ise
Gel ey hümâ-yı ‘aşk saña lânedir gönül

² “O” kelimesi metinde “ol” yazıldığı hâlde vezine uydurmak için “o” şeklinde okunmuştur.

Zâhid dahi perestiş ider bir şanem için
'Âşım taşavvur eyle ne büt-ḥânedir gönül

7

Ġazel-i 'Âşım

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

Eyitsem sûz doldu maḥremim eşk-i nedâmetdir
Baña ârâmgehi şimdi seri-i kûy-ı melâmetdir

Benim de başıma teng idecekdir 'âlemi âḥir
O dilber fitne-âşûb-ı remândır ḳadd-ḳıyâmetdir³

Be şofi-i kühen-sâl anı nev-icâd mı zann itdün
Miyân-ı ehl-i dilde tâze sevmek eski 'âdetdir

çîn-i esnâ-yı ... peydâ⁴

Anuñ ... çîn-i ḥüsni çeşm-i âfetdir

Reh-i eş'ârda çünkü refikindir senün tevfiḳ
Yüri ser-menzil-i i'câza dek 'Âşım selâmetdir

8

Ġazel-i 'Âşım

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

³ "O" kelimesi metinde "ol" yazıldığı hâlde vezine uydurmak için "o" şeklinde okunmuştur.

⁴ Bu beyitin mısralarının ilk kelimeleri metinde lekeli olduğu için eksik okunmuştur.

Yârlar yardı yine tîşe-i bî-dâd-ı hayâl
Bî- sûtûn şandı benim sînemi ferhâd-i hayâl

Döndürür idi hayâle beni firkat elemi
İtmese bahş mişili getürelim şâd-ı hayâl

Ba'dezîn yok diyemem 'aşkına ey rûh-ı revân
Dilde işbât-ı vücûd eyledi üstâd-ı hayâl

Hicr ile girye iderken müje-i eşkimle
Nağş ider çeşmime taşvîrini Bihzâd-ı hayâl

Zülf ü hâli ile ey murğ-ı dil 'Âşım'ı bil
Dâm kurub dâne döker şaydına şayyâd-ı hayâl

9

Ġazel-i 'Âşım

(2b) *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Ol perî-i'adn-i hüsnde hûr şeklin gösterir
Dîdede cism-i laîfi nûr şeklin gösterir

Bu ne sırdır bakın ayîne-i endâm-ı yâr
Bir mücessem nûrdur billûr şeklin gösterir

Giryesi meşşâte olmuşdır 'arûs-ı handeye
Mâtem-i erbâb-ı 'aşkuñ sûr şeklin gösterir

Öyle bir sâki-i sîmîn-sâka şad tahsîn kim
Çeşm kim mest geh gehî maħmûr şeklin gösterir

Münkir-i sevdâsına zülfi tecellî itmede

Mûsî-i mu'ciz-nümâdır Tûr şeklin gösterir⁵

Vâr iken ümîd-i vaşlîñ bu dil-i mehcûrda
Bir harâbezârdır ma'mûr şeklin gösterir

Mülket-i ma'nâya 'Âşım hâme teshîr eyledi
Bir Süleymân'dır velikin mûr şeklin gösterir

10

Ġazel-i 'Âşım

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Çekdi çün bezm-i muhabbetde dem-i nâz u niyâz
İçdik ol şûh ile bir câm-ı Cem-i nâz u niyâz

O mehi hâle-i ağûşa alub bisterde
Dil bu şeb oldı harîm u harem-i nâz u niyâz

İtdiler hande ü girye bu gice tâ seher
Bülbül-i bâğ-ı İrem-i nâz u niyâz

Gömelim ma'nîdir zenne-i inşâf-kerân
Anda ma'lûm olur biliş kem-i nâz u niyâz

Bî-nevâ 'Âşım'ı itdi dü-beyit sâzende
Peyrevi şer ü biliş kem nağam-ı nâz u niyâz

11

Ġazel

⁵ "Mûsî" kelimesinin ikinci hecesinde zihâf yapmak gerekir.

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Hub ü maḥbûba şofinüñ viremez tebeddül ḥalel⁶

Nice sevmem anı ki ḥalk ide Allâh güzel

Şimdi kâil mi idem zühd ü riyâyı taḥşil

Behre-i ‘aşk virildi baña tâ rûz-ı ezel

Bil rehâ-yâb olamaz olmaz isem dâmen-keş

Çâk çâk ola elimde dü-girîbân-ı emel

Nice itdi bu dili sîne-i zülf-i siyehi

Müşkilimdir ne olur ol şûḥ anı eylese ḥall

(3a) Vaşl-ı dildâra dili eylemeyüñ ḥ‘âhişker

Bil ki ey ‘âşık-ı şeydâ vire hicrâna kesel

‘Arz-ı ḥâlimde yazub Şâh u Gedâ kışşasını

İtdim ol vech ile sulṭânıma irsâl-i mesel

‘Âlemüñ ‘aşk-ı mecâzında eger olsa ḥazân

‘Âşımâ olmaz idi naḥl-i ṭab‘ında ḡazel

12

Ġazel-i ‘Âşım Efendi Pür-Şâ’irân

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Didemizde rû-nümâdır şûret-i dildâr-ı ‘aşk

Cân-ı dilde rû-şenâdır ru’yet-i didâr-ı ‘aşk

⁶ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Cûy-bâr-1 eşk-i dîde ‘andelîb-i zârı dil
Sînemizde âteş-i gamdır gül-i gülzâr-1 ‘aşk

‘Âşık u ma’şûkdır sevdâ-gîrân-1 vaşlma
Kâle-i sûk-1 muhabbet revnağ-1 bâzâr-1 aşk

‘Arz-1 dîdâr eyledi halvet-serâ-yı hûâbda
İtdi ol nûr-1 başar âhirini bîdâr-1 ‘aşk

Bunda Leylî-yi hîred-i deşt-i tehçîrde kalur
Hâk-i pâdır merd-i Mecnûn’a ser-i kühsâr-1 ‘aşk

Tâ ebed bilmez nedendir hüşyâr-1 zühd ü riyâ
Nûş iden bezm-i ezelde sâgar-1 serşâr-1 ‘aşk

Hzret-i Mollâ-yı Rûm’dur mütelâzım ‘Âşımâ
Çâker-i hünkâr-1 ‘aşkıım çâker-i hünkâr-1 aşk

Cûşîş eylersen feyiz-i hâzret-i ‘Âkif ile
Zeyn olındı silk-i nazma lü’lü’-i şehvâr-1 ‘aşk

Ol müşîr-i müşterî tedbîr-i himmet eyleyüb
Gün gibi oldı ‘ayân mâhiyet-i envâr-1 ‘aşk

Zât-1 vâlâ-yı ma’ânî âşinâsı âşikâr
Maḥrem-i bezm-i ḥaḳîḳat vâkıf-1 esrâr-1 ‘aşk

Ka’be ḥüsn-i ‘aşkına ta’lîḳ olunmuşdur hemân
Ka’betü’l-‘uşşâḳda ol aḥsen-i güftâr-1 ‘aşk

‘Âşık olmaz mı görüb ol nazm-1 erbâb-1 sühan
Şâhid-i ma’nâsı geymiş câme-i zer-târ-1 ‘aşk

Ma’nâ-yı rengîni her lafzuñ gül-i şüküftedir

Hâme-i gûyâ mı gûyâ bülbül-i gülzâr-ı aşk

Tûtiyâdır bende luţuf u ‘inâyet dîdeden
Hâk-i dergâh-ı veliyyü’n-ni‘amın eş’âr-ı ‘aşk

13

Ġazel-i ‘Âşım

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

(3b) Âl ile câm-ı nihâna hele ‘âşık takduñ
Alub âġûşuna ol âfet-i cânı şıkduñ

Şimdi dil-teşne-i nûşa şeb-i nüvâziş olduñ
Yedüñ arar beni ol rütbe ki yâruñ bakduñ

Dildeki târ-ı ġamı idemedük çün
Ġayrı ey eşk-i revân sende gözümdeñ çıkduñ

Ķande mihmân ola şimden-gerü zâlim ‘aşkuñ
Pek münâsib idi dil-ġânesi lâkin yakduñ

Bezm-i aġyârda şâyeste degildi ‘Âşım
Alub âġûşuna ol âfet-i cânı şıkduñ

14

Ġazel-i ‘Âşım

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Şanma kâlâ-yı vişâl idim anı aldatdım

Sen gibi şâhid-i bâzârı ben aldım şatdım

Ağrımızı tâ kırık gam sever iken bakmaduñ

Ben senüñ âteş-i hicrânını çokdan tatdım

Gönlünü yaptım öpüb pîr-i muğânuñ ayagüñ

Hâne-i sîneme zî-hırzı maḥfî etdim

Bağladım zülfüne şâşdı bu çile mi kaldı

Sâhil-i 'aşkıma verdim püşdün mehe çatdım

Alub âgûşuma hezâr bûsesin aldım o mehüñ⁷

'Âşımâ bu gice bir cânıma biñ cân katdım

15

Ġazel-i 'Âşım

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Nergis-i çeşmini ey gül nigeḥ-i bülbüle dik

Gülsitâna yine bir naḥl-i ter-i velvele dik

Sevdiğin yakma amân ağzımızı gel kapuya

Biz sana anuñ için ḥayli demdir meledik⁸

Dili rencîde-i tâb-e-şeb-i hicr itdi o şuḥ

Dem-i vuşlatda tutub bir de anı örseledik

Çekebilsem o mehi sîneye tutubca deyü

Şubḥa dek tâhirin vişâle bu gice diş biledik

⁷Bu mısranın vezni aksamaktadır.

⁸ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

‘Âşım ardına düşüb dil-beri râm itmegi biz
Eyledik fikr-i dakîk ince elekden eledik

16

Ġazel-i ‘Âşım

Mef’ûlü / Mefâ’ülü / Mefâ’ülü / Fe’ûlün

(4a) Vaşl-ı dil-i hâhiş-gere mev’ûd degildir
Ol rûtbe ki yârûñ vefâdârna meşhûd degildir

Ol şûhla it eger eyler isen germe-ülfet
Billâh gönül ğayrısı maşşûd degildir

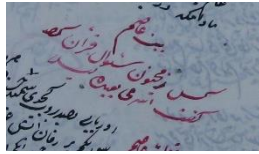
Bir ‘âşık-ı şâdık bulamaz diye yoğ ise
Ĥûbân-ı vefâkâr yine nâbûd degildir

Eşnâ-yı ‘ibâdetde teveccüh niçün eyler
Bilmez mi sofî dil-beri ma’bûd degildir

‘Âşım yûri meftûhdır ebvâb-ı füyûzât
Mâdâmki der-i meygede mesdûd degildir

17

Beyt-i ‘Âşım⁹

⁹ Bu beyit Farsça yazıldığı için görseli eklenmiştir.

Kıt'a-i 'Âşım*Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Yetdim ol bezmiñe gözyaşı şarâb olmayıcağ
 Sîne tennûr ciger daği kebâb olmayıcağ
 Nîm şunma peyimâneyi sâkıyâ doldur
 Yapılır mı bu gönül mest (ü) harâb olmayıcağ

 Beyt-i 'Âşım*Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Şararub şoldı o gönül gönceken 'ışka dönüb
 Yârũ ey bülbül hâli dige-gũn oldu¹⁰

 Ğazel-i 'Âşım*Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Rîk-i reşk-i gîsuvân-ı hûriyândır perçemũñ
 Nağş-ı per ü bâl-i tãvus-ı cinândır perçemũñ

Gerçi vaşl-ı mû-miyâne dest-res olmaz velîkiñ
 Nâ'il-i bûs-ı kenâr-ı hûsn ider perçemũñ

¹⁰ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Lâne-sâz oldu başımda tâ'ir-i sevdâsı âh
Ser-güzeşt-i Kays u Leylâ'dan nişândır perçemüñ

Qıble-gâh olsa nola şeb-zinde-dâr-ı hasrete
Ebruvânuñ üzre fark-ı ferkadândır perçemüñ

Her dil-i ser-keş olub başıma eyler ser-fürû
Kayd-bend-i fırka-i gird-i nişândır perçemüñ

O riyâyı başdurub geçdi semend-i hüsn ile
Sevdiğim bir zamân âteş-i 'inâtdır perçemüñ

İsmi var cismi anuñçün yok dil-i 'aşka senüñ
Kûh-ı kâf-ı tâ'irân-ı bî-mekândır perçemüñ

'Âşım-âsâ kıyl ü kâle düşdi erbâb-ı sûtûr
Şâ'irân-ı dehre ders-i imtihândır perçemüñ

21

Müseddes-i 'Âşım Hetfümin Hazret-i Mevlânâ Muhammed Celâleddin-i Rûmî

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Fe'ülün

(4b) Ne keyfiyât bilmem ne 'âlâmât
Bilmez i'nâyâtımız özge hâlât
Var iken pâ-y-i hecrde bu mefât
Baña ser-maḥfil-i zühhâd heyhât
Müselmânân benim rind-i ḥarâbât
Yerim meyḥânedir itsem melâmât

Olunmaz yâd-nâmım zem-i şühanda
Bulunmam meclis erbâb-ı şehanda

Bezm-i ka'bede beyt'ü-l şaḥanda
Vücûdum vâr ise maḥz-ı 'ademde
Müselmânân benim rind-i ḥarâbât
Yerim meyḥânedir itsem melâmât

O rind-i mey-keş-i bezm-i elestim
Ki 'âlemde ne hüşyârım ne mestim
Felekden ḥayli bâlâ ki mestim
Henûz ammâ ki peymâneyi şüstüm
Müselmânân benim rind-i ḥarâbât
Yerim meyḥânedir itsem melâmât

Ben oldım meclis-i 'aşka mülâki
Ferâmûş eyledim hicr ü firâki
Olub zünnâr-ı bend-i zülf-i sâkî
O dem nûş eyledim şahbâyı bâkî
Müselmânân benim rind-i ḥarâbât
Yerim meyḥânedir itsem melâmât

O dem ki câm-ı 'aşkı eyledim nûş
Dil-i sâmânım oldu câma ber-dûş
Degil resâ-yı 'uqbâ-yı ferâmûş
Göçüb gitdim oldım mest-i bî-hûş
Müselmânân benim rind-i ḥarâbât
Yerim meyḥânedir itsem melâmât

Dili maḥrem idüb bezm-i vişâle
Ḳodı ârâm ile âḥir bu ḥâle
Nigû direm güft-gû-yı 'aşk-ı mâle
Baña yarım dolu mey şundı piyâle
Müselmânân benim rind-i ḥarâbât
Yerim meyḥânedir itsem melâmât

Görüb miḥrâb-ı ebrûyı bayıldı

Göñül mânend-i semâda yayıldı
Velî şûretde nisyâna şayıldı
Şınub sâkıyı ma'ide eyledi
Müselmânân benim rind-i harâbât
Yerim meyhânedir itsem melâmât

Düşüb dergâh-ı pîrimde kaldım
Ayağın bûs idüb andan el aldım
O dem mînâ-yı tengi taşâ çaldım
Mişâl-i câm doldum boşaldım
Müselmânân benim rind-i harâbât
Yerim meyhânedir itsem melâmât

Olub pür-câme-i destden muvaffak
Pîrim beni irşâd itdi el-ħak
Ayağın başım üzre kırsa elyak
Budur kârım benim 'âlemde ancak
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

(5a) Ne 'âlemdir bilinmez 'âlem-i âb
O muħabbetde ider şühûde itnâb
Eger bir cür'asın itseydim işrâb
Bilürdi neydüğün zâhid mey-i nâb
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

Sebûya neşve-i şahbâyı şorsam
O dem söyler mişâl-i câm kırsam
Bilinmez gündüzüm her-bâr kırsam
Be-câdır nağre-i mestâne versem
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

Benim pervâne-i târ-ı muhabbet
Hezâr-ı zâr-ı gülzâr-ı muhabbet
Benim ser-mest-i serşâr-ı muhabbet¹¹
Göñül ammâ ki huşyâr-ı muhabbet
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

Gel ol bir mürşid-i âgâha hem-râh
Saña câ-yı penâh olsun o dergâh
Olur kendinden âdem anda âgâh
O'dur gül-i şerâ-yı sem'iyu-llâh
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

Binâsı ihtirâ'-ı enbiyâdır
Velî sâkîleri heb evliyâdır
Mey-i hûn-âb reşk-i enfiyâdır
Piyâle nûr-ı çeşm-i aşfiyâdır
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

Nihân bir köşesinde heft-nîrân
Behişt-i heşt bir küncinde nîhân
Hafî kerrûbiyân (ü) hûr (ü) gılmân
Ben oldum herçi-bâd-âbâd mihmân
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

Sezâ mı nâra hicie yane göñlüm
Şabâh-ı haşre dek pervâne göñlüm
Yıkılsun tây key vîrâne göñlüm¹²

¹¹ Metinde mısra “Benim ol ser-mest-i serşâr-ı muhabbet” şeklinde okunuyor. Vezne uydurmak için “ol” kelimesi çıkartılmıştır.

¹² Mısradaki geçen “vîrâne” kelimesi “dîvâne” olarak okunsa anlam olarak daha uygun olur.

Yapılmaz mı ‘aceb vîrâne gönlüm
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

Tecellî-yi cemâl oldu nümâyân
Tesellî-yi vişâli kıldı i‘lân
N’ola ‘Âşım olursa mest (ü) hayrân
Baña pîrim efendim itdi fermân
Müselmânân benim rind-i harâbât
Bezm-i meyhânedir itsem melâmât

22

Ġazel-i ‘Âşım

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Ne zamân hâne-i vîrâneme cânân gelür
Kâlib-i merdüme gûya ki benim cân gelür

Bize teħabbânuñ olur çeşmi şevkle rûşen
Bu gice meclise bir mâh-ı dermân gelür

Âh bir ‘atf-ı nigeħ itsem oqını yaya
Hedef-i sîneme şad-nâvek-i müjgân gelür

Şânma senden ide şekvâ raķibâdan eyler
Sitem-i yâr dil-i ‘âşıķa iħsân gelür

Hemdem ister iseñ eger mey-gedeye git ‘Âşım
Zâhidân gelmez ise zemher-i rindân gelür

Gerçi **Tevfik** gibi ‘âleme şâ’ir gelmez
Ve ne ‘Âşım gibi bir merd-i sühandân gelür

Beyt-i Figânî*Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

Bihâristan-ı 'âlemde açılmazsa gül-i maşşûd
 Ne gam ey bülbül-i cân bu gönüllerde 'adem mevcûd¹³

Müseddes-i 'Âşım**(5b)** *Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Benim ol dîde-i fettân ile şöhret-perver
 Nigehimden nola âhû-yı Hoten itse hazer
 Benim ol hançer-i gam ile iden cânâ eşer
 Yâre-i 'aşk ile bîmârımı bilmesüñ eger
 Benim ol yâr ki bir 'âşıkâ oldum yâver
 Şâ'ir-i mu'cize-edâ nâmına 'Âşım dirler

Benim ol hüsni cân sözüm ile âfet-i cân
 Şem'-i ruhsârıma pervâne olur kevn ü mekân
 Benim ol cezbe-i revân ile meşhûr-ı cihân
 Var mı bir kimse ki beni görise olmaz hayrân
 Benim ol yâr ki bir 'âşıkâ oldum yâver
 Şâ'ir-i mu'cize-edâ nâmına 'Âşım dirler

Benim ol çeşmim ile 'âlemi meftûn iden
 'Âşıkûñ dîdesini cevri ile pür-hûn iden
 Benim ol cevrim ile dilleri maşşûn iden

¹³ Bu beyit ileriki sayfalarda tekrar etmiştir.

Merdüm-i ‘âkıllı bir lahzada Mecnûn iden
Benim ol yâr ki bir ‘âşıkça oldum yâver
Şâ‘ir-i mu‘cize-edâ nâmına ‘Âşım dirler

Benim ol nârıma beste-i hezâr ehl ü niyâz
Sitem ü şîvede ben ğayrıdan oldum mümtâz
Benim ol kaşı kemân ki iderem kadleri ham
Benim ol cevr ü cefâ ile olan cân-güdâz
Şâh-ı iklim-i istiğnâ dinilürse baña az¹⁴
Benim ol yâr ki bir ‘âşıkça oldum yâver
Şâ‘ir-i mu‘cize-edâ nâmına ‘Âşım dirler

Benim ol zülf-i girihgîrime beste ‘âlem
Pîç (ü) tâb ile rehâ mı bulur andan âdem
Benim ol kaşı kemân iderem kadleri ham
Sû-yı ‘uşşâka olur semm nigh-endâz-ı sitem
Benim ol yâr ki bir ‘âşıkça oldum yâver
Şâ‘ir-i mu‘cize-edâ nâmına ‘Âşım dirler

İtifât eylerdim ben aña bilmem noldı
Lütfümü itdi ferâmûş ğazab ile doldı
Bilmedi kadrimi bî-çâre cezâsın buldı
Vuşlatımdan daĥi cefâ ki benim dūr oldı
Benim ol yâr ki bir ‘âşıkça oldum yâver
Şâ‘ir-i mu‘cize-edâ nâmına ‘Âşım dirler

Ğam-ı hicrimle benim itme der-i nûş-ı şarâb
Âh yanılısam diyerek olmadadır mest-i tarab
Bilürim ki ciger bu sûzişle oldı kebâb¹⁵
O la‘net-i raķibâdan iderem lîk hicâb
Benim ol yâr ki bir ‘âşıkça oldum yâver
Şâ‘ir-i mu‘cize-edâ nâmına ‘Âşım dirler

¹⁴ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

¹⁵ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

(6a) Vaşfuñ işrâb ider idi baña ‘alem kıandım
Felegün germine (ü) serdine vâkıf şandım
Râz-ı ‘aşka o da âgâh degil imiş yandım
‘Âşıkım dise de n’idem andan uşandım¹⁶
Benim ol yâr ki bir ‘âşık oldum yâver
Şâ‘ir-i mu‘cize-edâ nâmına ‘Âşım dirler

Sâlimem gerçi velî der-i dil-i sâ mânım
‘İllet-i gâ‘iyene fütâdegânım¹⁷
Hem tabib-i elem-i dâğ-ı derûn-ı cânım
Merhem-i bî-çâre-i yâre-i bîmârânım
Benim ol yâr ki bir ‘âşık oldum yâver
Şâ‘ir-i mu‘cize-edâ nâmına ‘Âşım dirler

25

Ġazel-i Nâbî

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Yâri açdım açıl ey gonce-dehânım diyerek
Bezme geldi gele ey rûh-ı revânım¹⁸ diyerek

Âh bir kerre miyânımı alub agûşa
Sîneye çeksem o simîn-teni cânım diyerek

Pâyine yârüñ bu taqrîb ile düşsem bâri¹⁹
Kalmadı âh-ı meded tâb-ı tûvânım diyerek

Haç ber-âverde olan tâze dem-i vuşlatda

¹⁶ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

¹⁷ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

¹⁸ rûh-ı revânım: şûh-ı cihânım D.

¹⁹ yârüñ bu taqrîb ile düşsem bâri: bâri bu taqrîb ile düşsem yârüñ D.

Başka bir zevk virür geçdi zâmânım diyerek

Yâr söyletdi baña bu gâzeli ey **Nâbî**
Söyleye söyleye ey tâze-zebânım diyerek

26

Ġazel-i Nâbî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Yâre varsun nâle²⁰ ü âh u zârım söylesün
Âb-1 çeşmim²¹ girye-i bî-ihtiyârım söylesün

Çâk çâk-i sîne virsün mevce-i gamdan haber
Çeşm²²-i hûn-pâş-1 derûnuñ inkisârım söylesün

Ġonce gülsün gül açılsun cûy feryâd eylesün
Tur sen²³ ey bülbül birâz gülşende yârim söylesün

Ârzû-yı vaşl ile şeb-zindedâr olduklarım
Girye-i hasretle çeşm-i hûn-yâş-1 derûnum inkisârım söylesün²⁴

Bende yok kudret edâya harf-i şevki **Nâbîyâ**
Hâme-i rengîn-şarîr-i bî-ķarârım söylesün

27

(6b) Ġazel-i Vâşif

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

²⁰ nâle ü: peyk-i nâlem D.

²¹ âb-1 çeşmim: âb-1 çeşm-i D.

²² çeşm:zaħm D.

²³ tur sen: sen tur D.

²⁴ Bu mısra Nâbî Divanında “Girye-i hasretle çeşm-i intizârım söylesün” şeklindedir.

Murğ-ı dil şayd olacağ mertebe ağmaq degil a
Halka-i zülf-i siyehi o mehün fağ degil a

Dâstânım n'ıçün ıŖgâdan eylersin²⁵
KıŖŖa-i 'aŖđdır bu âvâze-i lağlağ degil a

Nedir ey zâhid-i ĥar bûs idecek keff-i simîni yârün²⁶
O büt-i ġonce-femün gerdeni şaymaq degil a

Ne kırarsın ikide birde benim ĥâtırımı
Gönlüm ey tıfl-ı ziyân-kâr oyuncak degil a

Gönlün olursa da olmazsa da vaŖla Ŗađ ol
VâŖfâ saña ricâ etmesi muğlağ degil a

28

Ėazel-i VâŖıf

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

Feyz-i suĥanuñ İŖs-i Meryem bile bilmez
Engûr-ı lebün lezzetini Cem bile bilmez

Maĥrem olamaz zerre ĥadar la'line ağyâr
Ol ġonca-i nâdîdeyi Ŗebnem bile bilmez

Ĥađđ-ı la'lidir²⁷ ĥüccet-i tekmîl-i melâĥat
Bu ĥalet-i feyz-i âver maĥrem bile bilmez

²⁵ eylersin: edersin İbâ D.

²⁶ Bu mısra da vezni bozacak fazladan kelime vardır. VâŖıf Divanında bu mısra "Bu naŖıl bûs ediŖ ey zâhid-i bed ĥarcasına" Ŗeklindedir.

²⁷ la'lidir: lebidir D.

Bî-tâb seher-hîz-i melâhatde yaturken
Ol dilber-i h'âbîdeyi öpsem bile bilmez

Hicrân u sitem cismi nizâr eyledi **Vâşîf**
Me'nûsum iken görse beni gam bile bilmez

29

Ġazel-i Nâbî

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

(7a) Çeşmüñ gibi mest olmak için câma mı düşdüñ
'Aksüñ bir²⁸ câm-ı mey-i gülfâma mı düşdüñ

Girmem dir idüñ halka-i peymâne-keşâna
Bir bezme mi varduñ yine ibrâma mı düşdüñ

Bûs itmek umarsun kef-i sîmîni yârüñ
Ey dil yine bilmem²⁹ tama'-ı hâme mi düşdüñ

Ey sâķî-i gam³⁰ kısmet-i dîvân-ı ezelde
Sen hişşe-i rindân-ı mey-şâma³¹ mı düşdüñ

Ey gam yine sen³² hâtır-ı **Nâbî**'de mi bulunduñ
Kâfir yine sen kişver-i İslâm'a mı düşdüñ

30

Ġazel-i Şem'î

²⁸ bir: gibi D.

²⁹ ey dil yine bilmem: bilmem yine ey dil D.

³⁰ sâķî-i gam:sâģar-ı gam D.

³¹ mey-şâma: mey-âşâma D.

³² sen: mi D.

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

‘Âr idermiş beni öldürmege ol sîm-tenüm
Varayım yalvarayım boynuma taqub kefenüm

Duyamaz³³ girsem eger nûr-ı za‘îfüñ³⁴ gözine
Ey Süleymân-ı zamân şöyle hayâl oldı tenüm

Hulle-i cennet olursa çekeyim çâk ideyim
Dem-i vuşlatda baña hâ’il olur pîrehenim

Gözümüñ yaşı gibi çıkdı görmeden dünyâ³⁵
Yârdan gayrı görünmez gözime kimse benüm

Tek beni zülf-i dil-âvîzüne ber-dâr eyle
Çekeyim pâdişâhım kendü elümle resenüm

Şem‘î’yem kûşe-i meyhâne’i virmezem felege³⁶
Gülşen-i bâğ-ı İrem’den³⁷ baña yegdür vaţanum

31

Kıı‘a-i Hazret-i Merhûm Pertev Pâşâ³⁸

Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün

Göñül mehcûr u vuşlat çeşm-i terdür câm-ı lebrîzi
Ne yapsam neyle dem-sâz eylesem âh-ı seher-hîzi
‘Aceb mi beklesem yaşım şabâh-ı maşşer-engîzi

³³ duyamaz: tuymaya D.

³⁴ nûr-ı za‘îfüñ: zerrece mûrûñ D.

³⁵ gözümüñ yaşı gibi çıkdı görmeden dünyâ: gözlerüm yaşı gibi çıkdı gözümünden dünyâ D.

³⁶ kûşe-i meyhâne’i virmezem felege: künc-i ğamûñ virmezem ey meh felege D.

³⁷ bâğ-ı İrem’den: bâğ-ı cinânden D.

³⁸ Mehmed Said Pertev Paşa Dîvânında bu manzume yer almamaktadır.

Uzandı leyle-i hasret yetiş yâ Şems-i Tebrîzi

32

Ġazel-i Râsih

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

(7b) Süzme çeşmüñ gelmesün müjgân müjgân üstüne
Urma zaħm-ı sînemi peykân peykân üstüne

Yârdan mehcûr iken düşdüm diyâr-ı ğurbete
Dehr gösterdi baña hicrân hicrân üstüne

Rîze-i elmâs eker her açdığı zaħma o şûh
Luţfu var olsun eder ihsân ihsân üstüne

Dilde ğam var şimdilik lütf eyle gelme ey sürûr
Olmaz bir hânede mihmân mihmân üstüne

Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler hakkında
Eylemişler **Râsih**'e bühtân bühtân üstüne

33

Ġazel-i Fâzıl

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Çarħ kendi kânımı şimdi şarâb eyler baña
Kendi baĝrımdan yine dönmüş kebâb eyler baña

Ben ol nâ-kâmımla dü-tâb olmuşum kevneynden
Çehre-i maqsûd ise def'-i niķâb eyler baña

Kûh-1 ğamda ser-firâz-1 ğam³⁹-1 derd-i miħnetim
Çarħdan yeter każâ⁴⁰ hep intisâb eyler baña

Sînede her âh-1 cân-sûz eyledikçe derd ile
Ânı çarħ enfâs-1 ‘ömrümden ħesâb eyler baña

Bir nigâh-1 yâre **Fâzıl** şad cihân itdim fedâ
Câhilân-1 ehl-i dünyâ heb ‘itâb eyler baña

34

El-Manzûm Mektub-1 ‘Âşım Efendi Beg

(8a) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

‘Işkı ğâretger-i ârâmım olan
Şevki düzd-i ğam u âlâmım olan

Sihri çeşmi ile Hârût u Mârût
Nigehi hemi fusûn-ı Mârût

Ĥazret-i şâh-ı ser-rütbe
‘Adl eyleyen dili bî-sîne

Merħamet-pîşe efendim cânım
Bize perver güzelim sultânım

İşbu da‘vâta icâbet eyleyen
Nezd-i Ĥakda ola maķbûl ü emîn

Baña gösterdi rah-ı ‘aşkı yine

³⁹ ğam: ehl D.

⁴⁰ każâ: cefâ D.

Luş idüb ol ezeli şevki yine

Ķâbil-i feyz eger olsa gedâ
şâhı muhtâc idem ben saña

Eyledi ta‘bımuñ âşâr-ı demi
Bülbül-i gülşene mu‘lem nağamî

Açayım dâğ-ı derûnum her dem
İdeyim râz-ı nihâna maħrem

Almasa tîşe-i âhım Ferhâd
Bî-sutûnı idemezdi berbâd

Mest imiş çeşmini iğmâz itdüñ
Eyledüñ sû-yı veķârın i‘râz

Hânümânı dili zulmi hârik
Luşfı mi‘mâr-ı kulûb-ı ‘âşık

Sâye-i mihrin idüb reşk-âver
Eyleyüb mihr ü mehi zîr ü zeber

Cümle âmâlına nâ’il olasın
Maçlab u kâmına vâşıl olasın

Eyleyüb mihr ü vefânı müzdâd
Beni itdikçe cefâdan azâd

Dâ’imâ sen daħi dilşâd olasın
Ķakkıñ eltâfına mu’tâd olasın

Beni teşvîķ-i reh-i ‘aşķ itdi
İtdi mecbûr ara mihrim gitdi

Cûy-ı tab'ımdan olur neşv ü nemâ
Gül ü gülzâr-ı kulûb-i şu'arâ

Tûtîyem âyîneye muhtâcım⁴¹
Kand-i la'l mül-i yâre açım

Bülbülüm zâr idemem bî-gülşen
Lâzım itse baña bir gonce-dehen

Başladım yanmağa gayrı nâre
Oldım 'aşkıñla senüñ âvâre

Tîr ü sitâmına âmâc etdik
Her güzerin öne geçdik gitdik

Pertev-i luţfuñ ile pür olsun
Bu cihân nûr-ı gözümle dolsun

Merhamet ile saña 'ilm ü hüner
Eyleyüb bahş sır-ı 'ilme mazhar

Ba'dezîn söyleyeyim âhvâlim
Ne ise ma'îşet ü 'arz-ıhâlim⁴²

İndirüb hake teşebbüs Yezdân
Nice âsyâbı sithşâle hemân⁴³

Deşt-i hüsn içre degülken emelim
Şayd ider nice gazâli gazelim

Çünkü eş'âre ben itdim âgâz

⁴¹ "Tûtî" kelimesinin ikinci hecesinde zihaf yapmak gerekir.

⁴² "Mâ'îşet" kelimesinin ikinci hecesinde zihaf yapmak gerekir.

⁴³ "İstihşâl" kelimesini vezne uydurmak için "sithşâl" olarak okundu.

‘Aşk ile şevk ile oldım mümtâz

‘Aşkımın zerresi Mecnûn itdi
Anuñçün Leylâ’ya meftûn itdi⁴⁴

Nâgehân dîde saña dûş oldı
Ol zamân yârimi gönlüm buldı

Eyleyüb meclis-i hâzıra nedîm
Baña âgyârımı itdün taqdîm

Nâzına beste-hezâr ⁴⁵
Ey olan şîve ile cân-güdâz

Yâd-ı hicrânı helâk-i âvâz
Va‘de-i vaşlı Mesîhâ i‘câz

İde âyîneyi bî-reng ü elem
Saña göstermeye bir vechle gam

Ṭâli‘ ü bahtını mes‘ûd itsün
Beyn’ü-l aqrâñ seni maḥsûd itsün

Çâr-‘anâşırıla idüb ḥalka beni
Getürüb ‘âlem-i iḥsâya beni

Fârisî ‘ilmine mâ’il itdi
Beni şâ‘irlige nâ‘il itdi

Güft ü gûyı ne dırâz eyleyem

⁴⁴ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

⁴⁵ Bu kısım metinde lekeli olduğu için okunamadı.

Derdimi her ne ise söyleyem

uvvet-i nâıam itdi zîrâ

ûî-i ıand-feşânı gûyâ⁴⁶

Bulmadım sînemi şâî mûlden

Almadım bû-yı vefâ bir gûlden

Bezm-i ‘irfânda olduça nedîm

Cümle hûbâna iderdim tadîm

Câna çâr bu muhabbetle şehâ

İtîzâ eyledi tebdîl-i hevâ

Menba‘-i cûd kesîrû’l-kürermâ

Kân-ı ihşân sûtûde-şeymâ

Seni hemvâre veşâyet-i Allâh

Eyleye bu dil-i mehcûre penâh

Çün baña ‘âlem-i ervâhda tâ

‘Âşk ile oldu tecellî-i Hudâ

Mâye-i ‘aş ile geldi mülke

Virdi nüh kubbe bu cism-i felege

Şanma güftârı fahriye hemân

Mâ hevâ ü levâ ıatı idem i‘lân

‘Aşkîma kıs u kıyâs olsa eger

Şemsden zerreye oldu mazhar

⁴⁶ “ûî” kelimesinin ikinci hecesinde zihaf yapmak gerekir.

Hayli âyineye bağıdım bağıdım
Katı gülşene gezdım çıkđım

(8b) Haste hâl eyledüñ ey şûh beni
Eyleyüb böylece mecrûh beni

Ol sebebdır ki olub billâha
‘Âzim-i al‘a-i sultânıma

Baħr-i endîşe telâtum buldı
Fülk-i ‘aqlım dümen almaz oldu

Şaşurub bu şılayı aldım ben
Ĝama ĝavvâş olub aldım ben

Göñlümi haylice bulandırdı
Beni durulmadı dolandırdı

Derd-i şıla çekdi idüb istikbâl
Eyledi baña ateşim iclâl

Çünkü ol rütbe kim itdi eşer
İki gün oldım eşîr-i haber

Üşürüm ol derece şanki şitâ
oca boy kürküni itdim iksâ

Âh ben kendime itdim kendim
Dir iken haylice dânişmendim

Bunda ‘ibret alacak şey çokdur
Hikmetu’l-lâha nihâyet yokdur

Vâsıl-ı nezd-i mekârim-efzâ

Olıcağ nâme-i rengîn-edâ

Rûzgâr ile bazarlık itdim
Aldanub bâd-ı hevâya gitdim

Durmayub keştiye râkib oldım
Arayub çünkü belâmı buldım

Didim eyvâh çilesin dil kırdı
Şeyh efendi aña seyyâh virdi

Başladı esmege bâd-ı hevân
Geldi çün hurûşa ‘ummân

Geldi kayıkda baña biñ şıklet
Fülkimiz oldu tamam kırk sâ‘at

Mûcib-i hikmet-i sübhâniyye
Görünüb kal‘a-i sultâniyye

‘Âşıkım cürmimi ‘afv eyle benim
Dil-nüvâzım şûh-ı sitem görelim⁴⁷

Bilmedim kadr-i Sitâbul’ı hemân
Eyledi hâlimi devrân yamân

Âh u zâr eylemede tîreyim
Kendeyim neyle tesellî ideyim

Bu da Hakk’uñ baña bir cilvesidir
Çekdiğim çile anuñ şîvesidir

⁴⁷ “Şûh” kelimesinde zihaf yapmak gerekir.

Bakma ihvân suhen itdikçe
Bî-sebeb fekk-i dehen itdikçe

Beni yelken kürek itdi yârim
Fitneye verdi benim her kârım

Tokunub suffeme işte bunlar
Başımı eyledi aqtâr dönder

Eyledim olmayıcağ bir çâre
Bâdbân-ı dil-i ehli bir pâre

Çapudân eylemeyeñ fenere teymûr
Taşra atdım kapağı dise de tur

Vâşıl oldım hânesine
Kondı Sîmurğ rağın lâlesine

Gezerim körlük ile çarşu bâzâr⁴⁸
Çahrı çekdi şata tozlar tüccâr

Tokunub da ol kişidir ki re'îsü'l-'uqalâ
Kullanur fülk-i dili orşa boca

Baňa dâr oldu kenâr-ı vuşlat
İtdim İlâhi recâ-yı himmet

Erişüb iskeleye şandal ile
Derd-i hicrân dil-i bîmâr ile

Çünkü kayıkda şoluğ almadım

⁴⁸ “Bâzâr” kelimesinin ilk hecesinde zihâf yapmak gerekir.

Ĥâb-1 râhat serâ⁴⁹ mı kıalmışım

Bunca âĥbâbdan oldum mehcûr
Bâ-ĥuzûrdan oldum efendimden dûr

Böylece kûşe-i ‘izzetde iken
Hicr-i yârân ile miĥnetde iken

İşbu manzûme(yi) idem tahrîr
Ĥûb-1 vâlâgere kıldım keşîr

Sen gibi yâr-1 muvâfiķ ķande
Ben gibi ‘âşık-1 řâdıķ ķande

Eyleye ĥâtır ü dilden imdâd
Beni ey řûĥ-1 meķârim mu‘tâd

Ne baña sen gibi bir yâr olur
Ne saña ben gibi bir ‘âşık bulunur

Bir peyâmuñla dili yâd eyle sen
Bir ‘atıķayla beni şâd eyle sen

‘Âşım-1 zâde tesellî olsun
Göñlüm anuñ ile revnaķ bulsun

Bu recâlar olur ise maķbûl
İderem ĥayr du‘âyı mebzûl

Emr ü fermân durur elemüñ
Luťf u iĥsân durur ol keremüñ

⁴⁹ “Serâ” kelimesinin ikinci hecesinde zihâf yapmak gerekir.

Ġazel-i Vehbî

(9a) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Kaşr-ı kâmi ne vezîr ü ne şehenşâh yapar
Anı muhkemce yaparsa yine Allâh yapar

Gösterir resm-i binâ sanki felek mi‘mârı
Dil-i virânemizi gâh yapar gâh yıkar

Ser-i kâra geleniñ ‘aybı merâmmet olub
Kibr-i noqşânlarını dîde-i câh yapar

Cûşîş-i eşk-i firâvânımı bî-câ şanma
Kûy-ı yâre giderek seyl gibi râh yapar

Vehbiyâ hâne-ḥarâb-ı sitem oldıkça ne ğam
Kimseniñ yapmadığı işleri bir âh yapar

36

Ġazel-i Leylâ

Mef‘ûlü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün

Dil-dâr ile Beykoz’da gezüb hayli yorıldım
Fıstıklı’da bir dîde-i bâdâma urıldım

Żabṭ itmez iken âh⁵⁰ beni zincîr-i teselsül ile
Bağlandım ol ğisû-yı siyeh-dâm⁵¹ tutuldım

Ünsiyyetimiz germ olıcağ vaqt-i şitâda
Ol şûḥ-ı cefâ-pîşeye istekle şokuldım

⁵⁰ itmez iken âh: eylemezken D.

⁵¹ siyeh-dâm: siyeh-kâra D.

Ol ğonce-femiñ neydi hevâ vü hevesiyle
Şular gibi cûşmuş idim⁵² şimdi turuldım

Dil-dâr ile beynimde olan⁵³ esrâr-ı nihânı
Ketm eyledim ammâ yine aġyâra duyuldım

‘Arz itmege yok tâkatim ahvâlimi **Leylâ**
Dil-dâr ile Beykoz’da gezüb hayli yoruldım

37

Ġazel-i Şelâmî

Mef’ûlü / Mefâ’îlü / Mefâ’îlü / Fe’ûlün

Ey kaşı kemân tîr-i müjen cânıma geçdi
Bî-gânelerüñ her biri bir yanıma geçdi

Bu künc-i tene şabr ü taġammül nice mümkün
Evvel nazaruñ sîne-i sûzânıma geçdi

Bûs eyler iken la‘line şarkındılık etdim
Zülf-i siyehüñ ġalkası gerdânıma geçdi

Kâfir meded ol ġâl-i siyeh fûlfül-i hindû
Bir baġmaġ ile dînime imânıma geçdi

Beş beyt ile da‘vâ-yı kemâl itme **Şelâmî**
Biñ böyle ġazel defter-i dîvânıma geçdi

38

Ġazel-i Enver

⁵² cûşmuş idim: cûş itdim idi D.

⁵³ beynimde olan: beynimdeki D.

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Vaşl için dil her kaçan mecbûr şeklin gösterir

Ol cefâ-cû dil-rübâ ma‘zûr şeklin gösterir

Dil cefâ-yı yâr ile maḥzûn ise şad âferin

‘Acz-i hâl itmez yine mesrûr şeklin gösterir

Mülteḳîdir toğrısı o şûḥ-ı ra‘nâ ma‘nevî

Şûretâ ‘uşşâḳına mağrûr şeklin gösterir

Mest-i bî-hod itmege üftâde-i bî-çâresin

Dîdesi ol âfetüñ maḥmûr şeklin gösterir

Dime vîrân-hâneye beñzer yıḳarsın sevdiğim

Kalb-i ‘uşşâḳın senüñ ma‘mûr şeklin gösterir

Ṭab‘-ı **Enver** pey-rev-i ‘**Âşım** olub bi’l-iftihâr

Fenn-i tanzîr içre biñ meşhûr şeklin gösterir

39

(9b) Ğazel-i Râşid Beyt-i Vehbî Merḥûm

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

İtmedim mi size ben kışsa-i Yûsuf’la beyân

Bizedir ey dil-i zâr hîle vü mekr-i ihvân

Yine elbetde vefâdır şonını fikr eyler iseñ

Sitem-i yârdan olmaz dil-i ‘âşık nâlân

Baña raḥm itmedi ağlatdı o şûḥ-ı zâlim

Eşk-i hûn-âb ile ol dîdesi giryân⁵⁴

Bize bu cevri ü cefânüñ yine bir hikmeti var
Raḥmetin eyleye şâyed ki o şûh-ı hûbân

Ḥasb-i hâl eyledi **Râşid** ile **Vehbî**-i ḥazîn
Bizi ḥazm itmedi bir dürr ü güherde ihvân

40

Gazel-i Fâzıl Beg

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Kim ki gördüyse o meh-pâre-i ḥüsni⁵⁵ didi ây
Ġamzesi her kime tîr atdı ise cigerden ⁵⁶didi vây

Öyle ‘uşşâkıñı îmâna getürmiş kâfir
İtse da‘vâ-yı nübüvvet daḡı dirler ḡay ḡay

Dil-i sûzânımı bend eyledi ġisûler ile
‘Âşıkı⁵⁷ mûy ile zabt eyledi ḡay kafir ḡay

Şeb-i vuşlatda ten-i pâki olursa taḡsîm
O topuḡlar o ġümüş baldırı olsun baña pây

Fâzılâ dilde iki tîr-i nigâḡ isteriseñ⁵⁸
O kemân-keş ġüzeliñ çeşmini esrârını yây

41

⁵⁴Bu mısranın vezni aksamaktadır.

⁵⁵ ḡüsni: cemâliñ D.

⁵⁶ ise cigerden: cigerden D.

⁵⁷ ‘âşıkı: âteşi D.

⁵⁸ Fâzılâ dilde iki tîr-i nigâḡ isteriseñ: Dilde Fâzıl bir iki tîr-i nigâḡ isteriseñ D.

Müseddes-i Fâzıl Merhûm

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Rahm ider yok baña hiç nâlelerimden ğayrı
Hiçbir ağlar bulamam çeşm-i terimden ğayrı
Hemdemim yok benim âh-ı serimden ⁵⁹ğayrı
Beni yoklar mı bulunur kederimden ğayrı
Bir yanar yok benim için nâlelerimden ⁶⁰ğayrı
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

Beni şâd eyle deyü kimlere feryâd ideyim
Dağı kimden taleb-i himmet ü imdâd ideyim
Kime takrîr-i gamum dil-i nâ-şâd ideyim
Dil-i nâ-şâdı bu hâletle nice şâd ideyim
Bir yanar yok benim için nâlelerimden ğayrı
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

Meded ey feyz-i Hudâ derdime bir çâre meded
Âteş-i mihnete yandı dil-i bî-çâre meded
Sen eger itmez iseñ lütf ile pâre meded
Yâ kim itsün bu dil-i mihnet-keş-i gam-ı âra meded
Bir yanar yok benim için nâlelerimden ğayrı
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

(10a) Âh u zâr itmedigim hâşılı bir dem yokdur
Yine bir şefkat ider hâlime merhem⁶¹ yokdur
Gûyâ şimdi cihân içre ‘âlem yokdur
Yâ bu âh u elem⁶² ü mihnete mahrem yokdur
Bir yanar yok benim için nâlelerimden ğayrı

⁵⁹ âh-ı serimden: âh-ı şeririmden D.

⁶⁰ nâlelerimden: cigerimden D.

⁶¹ merhem: âdem D.

⁶² yâ bu âh u elem: yâhûd ehl-i elem D.

Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

Ne arar var hâl-i dil-i nâ-şâdı⁶³
‘Âlemüñ⁶⁴ şimdi vefâsızlık olmuş mu‘tâdı
Kimseye **Fâzıl** işitdiremedim feryâdı
Kaldı dünyâda hemân merhametiñ bir âdı
Bir yanar yok benim için nâlelerimden ğayrı
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

42

Beyt-i ‘Âşım

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Şararub şoldı o gül ğonce iken ‘aşka düşüb
Yârüñ ey bülbül-i hâli diger-ğün oldı

43

Beyt-i Figânî

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Biĥâristân⁶⁵-ı ‘âlemde açılmazsa gül-i maķşûd
Ne ğam ey bülbül-i cân çünkü⁶⁶ ğülzâr-ı ‘adem mevcûd

44

Beyt-i ‘Âşım

⁶³ ne arar var hâl-i dil-i nâ-şâdı: ne arar ne şorar hâl-i dil-i nâ-şâdı D.

⁶⁴ ‘âlemüñ: herkesiñ D.

⁶⁵ biĥâristân: bu ĥâristân D.

⁶⁶ çünkü: işte D.

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Reşk-i eflâk eyledi câñı fenâ-dîl-i sürûr
Âsumândan müşteri' 'azm eyler bu şeb

45

Beyt-i Figânî

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

Kaķupdur başıma cellâd-ı ğamzeñ nice kızmış mih
Gözümnden uçları çıķdı degil müjĝân-ı ħûn-âlûd

46

Muĥammes-i Vâşıf-Merĥûm

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ey perî-i üftâdeye⁶⁷ herĝün bu düşünâmuñ nedir
Böyle pey-der-pey cefâcû⁶⁸ cevrden kâmuñ nedir
Kaĝı semtûñ şûĥısın şehr-i dil-ârâmuñ nedir
Saña kim dirler su'âl 'ayb olmasun⁶⁹ nâmuñ nedir

Yâre dil virmiş deyü düşdüm 'abeş dilden dile
Bir vefâñı görmedim geldim lisâna nâfile
İster öldür cevır ile ister uzaķdan diş bile
Ben senüñle ba'dezîn ülfet degül bilmem bile
Saña kim dirler su'âl 'ayb olmasun nâmuñ nedir

⁶⁷ üftâdeye: üftâdeñe D.

⁶⁸ cefâcû: cefâ vü D.

⁶⁹ olmasun: olmasa D.

Zevrâk-ı ‘aşkuñda çekmiş iken nice⁷⁰ derd ü emek
Engîn⁷¹-i hicrâna şalduñ ‘âkıbet yelken kürek
Bildirir eyyâm olur ki saña kıadrim⁷² felek
Olmaz⁷³ ammâ baña aşlım arayub şormağ da pek
Saña kim dirler su’âl ‘ayb olmasun nâmuñ nedir

Câm-ı ‘aşkuñda dili bî-hûde ser-hoş itmişim
Aldanub va‘düñle⁷⁴ deryâlar gibi cûş itmişim
Ne zehirler yutmuşum senden neler gûş itmişim
Hayli vağt olmuş zamân geçmiş ferâmûş itmişim
Saña kim dirler su’âl ‘ayb olmasun nâmuñ nedir

Vâşıf-âsâ yok efendimle benim hem-demligim
‘Aklıma hiç gelmiyor esrârına mahremliğim
Olmadı sultânıma ne iyiligim ne kemligim
Cürmüm ‘afv it var bu günler de birâz sersemliğim
Saña kim dirler su’âl ‘ayb olmasun nâmuñ nedir

47

Ğazel-i ‘İffet Efendi

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Güşâd itsem⁷⁵ hûm-hâneyi şâhib-fütûh olsam
Hamûş olsam⁷⁶ hezâr yâr ile mest-i şabûh olsam

Yine her bir nefes âmed-şüd-i mevc-i felâketdir
Kârîn-i genc-i Kârûn zevk-yâb-ı ‘ömr-i Nûh olsam

⁷⁰ nice: ben D.

⁷¹ engîn: keştî D.

⁷² kıadrim: kıymetim D.

⁷³ olmaz: uymaz D.

⁷⁴ va‘düñle: va‘düñe D.

⁷⁵ güşâd itsem: güşâde eylesem D.

⁷⁶ olsam: itsem D.

Şadâ-yı dil⁷⁷-perver irişse sû-yı Bathâ'dan
Bıraksam kâlebi ihrâma ben ânîde rûh olsam

Yine zerrîn-ğadehle lâleden bir bezm idüb peydâ
Bahâr eyler şikeste tevbe-i meyde naşûh olsam

Zenâna hâş olan ser-nâmede 'İffet'li olmağdan
Yazılısam 'arz-ı hâl-i dilberân üzre bedûh olsam

48

Beyt-i Figânî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Öldirirse ger beni ol Yûsuf-i gül-i dehen
Lâle-veş şarsun baña derd ehli bir kanlu kefen

49

Ğazel-i Şafvet⁷⁸

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

(10b) Rûzgâr gönderiyor dehr-i ğamı tuhfe baña
Sen hemân miñneti şor rûz-ı su'âl itme baña

Devr ü baht-ı siyâhımla cûş-ı hicrân
Dürüşüb yerimden iderler cümle baña

Giceler âhım ile söyleşürüm çekdiğimi
El-amân ey çarğ-ı felek ğayr birağma baña

⁷⁷ şadâ-yı dil: Şadâ-yı rûh-ı dil D.

⁷⁸ Bu gazelin vezni bozuktur.

İşte çeşmim taşdı döküldi bu gice
Ehl-i ‘aşkun cümlesi ğıbtâ baña

Şafvetâ eyle gör bâb-ı tevekkülde qarâr
Kaderde var ise âh çâre ne söyle baña

50

Ġazel

Mef‘ûlü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün

Seyyâh-ı cihân ‘âşık-ı bî-misl-mendim
Şeyhü’l- ğurebâyım ‘alîyim meraktayım

Bir tuhfe letâ’ifle dilim eyledüñ ihyâ
Emsâl olarak ğünuna bir ğün kir atayım

Zabı eylemez ‘alî kuluñuz esb-i murâduñ
Âĝûşa çekersem seni bir kez pûş atayım

Mesmû‘um olub şukka-i ‘**Aşım** şükür ancak
Bağladıma senberlerimi iden keretayım

51

Müseddes-i ‘Âşım

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Olma şimden-gerü bî-hûde gönül zâr u zebûn
Eyleme girye ile hûn-ı sirişküñ saçun
İtme sevdâ ile seyrân-gehüñ deşt-i cünûn
Bağlanub silsile-i ‘aşka olursun maĝbûn
Leyle-i zülfüne her âfetüñ olma meftûn

Olma gel ‘âkil iseñ ey dil-i şeydâ Mecnûn

Dâne-i hâlûñe ruhsârına dökmüş cânân
Göricek halka-i gîsûsını oldım hayrân
Eyledi dâm-ı belâya düşürüb ser-gerdân
Olmağ isterseñ eger âzâde⁷⁹ kayd-ı dü-cihân
Leyle-i zülfüne her âfetüñ olma meftûn
Olma gel ‘âkil iseñ ey dil-i şeydâ Mecnûn

Ben de hâlimce gönül bir iki yâr eskitdim
İbtılânûñ ne belâ oldığımı fehm etdim
Saña ‘ibret bu söz ‘âşık oluban ne itdim
‘Âkıbet vadi-i hicrânda kaldım gitdim
Leyle-i zülfüne her âfetüñ olma meftûn
Olma gel ‘âkil iseñ ey dil-i şeydâ Mecnûn

(11a) Ba‘dezîn düşmeye sevdâya yine itme hayâl
Çok zamân eyledüñ tûl (ü) dirâz fikr-i hayâl
Pîç ü tâb itme arayub tureme çekme melâl
Çâk çâk oldu girîbân emel-i şâne mişâl
Leyle-i zülfüne her âfetüñ olma meftûn
Olma gel ‘âkil iseñ ey dil-i şeydâ Mecnûn

Bir zamân hasret-i cânân ile giryân oldık
Çâker-i ‘Âşım için ‘aşk ile nâlân oldık
Sen bu vadide beter vâlih ü hayrân oldık
‘Aklımı başına cem‘ eyle perîşân oldık
Leyle-i zülfüne her âfetüñ olma meftûn
Olma gel ‘âkil iseñ ey dil-i şeydâ Mecnûn

⁷⁹ “âzâde” kelimesinin ikinci hecesinde zihaf yapmak gerekir.

**Mersiye-i Fâzıl Dü-Ḥaḳ Sultân Selîm Ḥân ‘Aleyhimü’r-Raḥmetü’l-
Ġufrân**

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Felegüñ ḳubbe-i firûzesi vîrân olsun
‘Âlemiñ enfüs ü âfâḳı perişân olsun

Felegüñ çarḫı kırılusun nefes-i âhımdan
Pâre pâre dökülüb ḥâkle yeksân olsun

Felegüñ sâbit ü seyyâreleri ba‘de’l-yevm
Rîze rîze saçılub rîg-i beyâbân olsun

Felegüñ çâk olur âṭlas mînâ nâmı
Lime lime tağılub ‘âleme rîzân olsun

Ṭoğmasun bir daḫı ḥûrşid ile mâh-ı felek
Mâh ü sâl ü şeb u rûzı bize beyhân olsun

Ḳılmasun devr-i felek bir daḫi icrâ-yı fusûl
Ne bahâr-rû ne ḥarîf ü ne zemistân olsun

Düşmeye şebnem-i ter esmeye ḥoş bâd-ı seher
Ne gül-i tâze ne bülbül ne gülistân olsun

Hep ‘aḳım ola mevâlîd-sülüs-i ‘âlem
Ne nebât ne ma‘den ne de ḥayvân olsun

(11b) Ey felek ey felek ey dehr-i sitemkâr yeter
Görelim rûz-ı maḥşer ‘âleme dîvân olsun

‘Âlemiñ ruḫı olan şâha ki kıydın zâlim
Nice şim‘den gerü ‘âlem nice devrân olsun

Nice mağrûr ola iqbâline dünyâda kişi
Tutalım taht-ı cihân üzre Süleymân olsun

‘Âlemûñ işte Süleymân’ı işte Selim Hân-ı şehîd
Taht-ı mülki dilerim ravza⁸⁰-i Rızvân olsun

Öyle dâna-yı fehîm öyle himemkâr u halîm
Her ma‘ârifde kemâl-âver-i itkân olsun

Hüsn-i ahlâkla ol hüsn-i cemâl-i tal‘at
Böyle kâbil mi ‘aceb bir daği insân olsun

Nice hayrât u eșer eyledi îcâd u binâ
Hidmet nezd-i Hudâ mûcib-i gufrân olsun

Kıldı tertîb-i ‘asâkir daği ta‘lim-i cihâd
Gâzîler zümresine şâh-ı şehîdân olsun

Olur ancak o kadar gayret-i dîn ü devlet
Sa‘y-i meşkûr kabûl-âver-i Yezdân olsun

‘Âkıbet zâhir olur vâcib olan kanûnı
Bilinür kadr-i ‘abâ mevsim-i bârân olsun

Giderek kıldı bu tertîbe bahâne cihân⁸¹
İstedi her birisin destime akrân olsun

Der‘ağab irdi ebâbilim vaqt-i imdâda
Âferîn himmetine yâveri Yezdân olsun

Hâzret-i Mustafâ pâşâ-yı mededkâr-ı gayûr
Hüzn ile ‘aleme devletle nigezbân olsun

⁸⁰ ravza: bâğçe D.

⁸¹ 19, 20, 21, 22, 23 ve 24. beyitler Endurunlu Fâzıl Divanında yer almamaktadır.

ahramân dehir ola şâhib-i fahrü'l- vüzerâ
Cümle a'dâları oç başına urbân olsun

'Aşk ola ğayretine mihr-i kûsûf ermiş iken
İstedi himmet-i vâlâsı ki raşşân olsun

Hırzın ile ol aşfiyâ ü vâlâma cevır
Dü-cihân içere devlet ile zîşân olsun

Kim bilür tahta bedel âh ol tâbût-ı fenâ
şâh-ı mazlûm 'adem iqlimine sultân olsun

La'net olsun ten ü ervâhına mel'ûnânın
Ebedî hâneleri dûzağ-ı virân⁸² olsun

Yağdı hep şâ'ıka bir bâğ-ı mațar⁸³ bir müddet
Mâtem-i dehre bu yetmez mi ki bürhân olsun

On sekiz sâl sekiz mâh meger müddet-i mülk
Va'de geldikte ne âbil dağı meydân olsun

Âh ol cism-i lațif⁸⁴ ol ten pâluze-mişâl
Ne revâ arb ide anı öyle⁸⁵ lerzân olsun

Kimseye öf dimemiş iken o nâzende 'azîz
Ne belâ şadme-i a'dâ ile nâlân olsun

Çünkü tekrâr ile hân olmadı bu fânîde
Dilerim beka tahtına hâkân olsun

⁸² virân: nîrân D.

⁸³ bir bâğ-ı mațar: bâd-ı mațar D.

⁸⁴ lațif: şerîf D.

⁸⁵ arb ide anı öyle: arb-ı edânî ile D.

Çâr-mâh oturup kûşe-i gamda maḥlû‘
‘Âķıbet böyle telef-kerde-i dúnân olsun

Yalıñız nâlekeşi millet⁸⁶-i İslâm degil
Kim umar millet-i Tersâ dağı giryân olsun

Ağlasun maḥşere dek ḥûn ile çeşm-i ‘âlem
Heft-deryâ-yı cihân ḥasretle kıan olsun

53

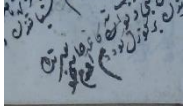
Beyt

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Bir kebûter o ḥaberi yârime göndersem didim
Murğ-ı cânım âşiyândan didi gönderir beni

54

Beyt

İçre yazdı beni dîvâne kâğıd
Kalem katiplerinden bir güzel gördüm

55

Beyt

(12a) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Seni ğazl’itmek içün salṭanat-ı ḥüsnünden

⁸⁶ millet: ümmet D.

Yüzüñe karşı begim hatt-ı hümâyûn gelür

56

Beyt-i Der-Haqq-ı Cihângîr-i Medh-i Cânân

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Hâkine cârûb ola müjgân-ı çeşmim ol pîrûñ
Ki odur câ-yı qarâr-ı pâdişâh⁸⁷

57

Müseddes-i Vâşif

(12b) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Kim olur zor ile maqsûduna reh-yâb-ı zafer
Gelür elbette zuhûra ne ise hük-m-i kader
Haqq’a tefvîz-i ümûr it ne elem çek ne keder
Kıl sözüm ‘ârif iseñ gûş-i kabûle gevher
Elemi⁸⁸ keñdüne zevk itmedir ‘âlemde hüner
Ġam ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider

Reh-i ‘irfân ü haqqikatde budur de‘b ü uşûl
Talebi⁸⁹ terk iledir menzîl-i maqsûda vüşûl
Ne iliş kâma ne ol kaţ‘ı ümmîd ile melûl
Yâr ise başına ‘akluñ sözümü eyle kabûl
Elemi keñdüne zevk itmedir ‘âlemde hüner
Ġam ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider

⁸⁷ Bu mısra eksik yazılmıştır.

⁸⁸ elemi: miñneti D.

⁸⁹ talebi: maţlabı D.

Ṭut reh-i ‘aşkı ulaş menziline reh-bere uy⁹⁰
Böyle gel rind (ü) alender reviş ol pendimi duy
Câme-i fikr-i sivâdan dil-i divâneyi soy
Güft ü gû-yı amı kim derse sañâ gûşuna koy
Elemi keñdüne zev itmedir ‘âlemde hüner
am ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider

Zâhir-i hâle bakup itme dail bir ferdi
Çekür çekle çile degil çille-i serd-i merdi
Kendi hâlince olur her kişinüñ bir derdi
Tükenür mi felegüñ miñnet-i germ ü serdi
Elemi keñdüne zev itmedir ‘âlemde hüner
am ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider

Seni vâsıl idemez şehr-i murâda bu gidiş
Meclis-i ‘aşk⁹¹-ı maabbetde meclis ögren alış
o bu⁹² bîgâneligi mürşid-i râh ile biliş
Yâr için⁹³ hâtır-ı ehl-i dile şekve it iş⁹⁴
Elemi keñdüne zev itmedir ‘âlemde hüner
am ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider

Merd olan şöbet-i âlâmı diline dolamaz
Dil-i ehl-i dile am anuñ için yol bulamaz
Ṭolsa dünyâ am ile hâtır-ı ‘ârif olamaz
Elemi zeve buluşdurma kadar zev olamaz
Elemi keñdüne zev itmedir ‘âlemde hüner
am ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider

Bir zamân nağme-i nâleme nisbet ne itdi

⁹⁰ Bu bent, Raşan Gürel’in hazırladığı Vâsıf Divanında yer almamaktadır.

⁹¹ ‘aşk: ehl D.

⁹² o bu: sen o D.

⁹³ için: olup D.

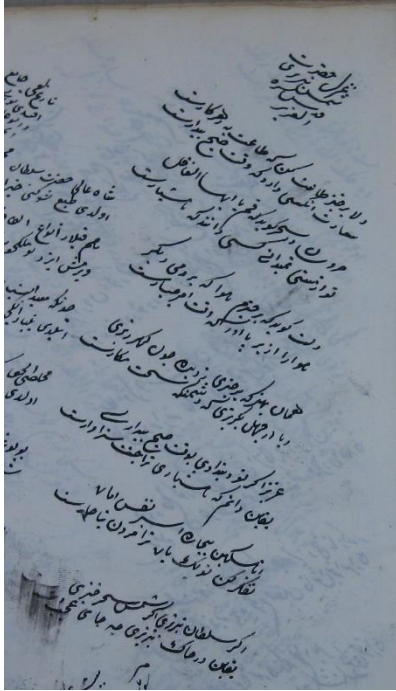
⁹⁴ şekve it iş: şekve degül iş D.

Tâbiş-i mihr ü maḥabbet ile eridi bağı⁹⁵ eridi
Zevḳ feh⁹⁶ eylememek ğamdan o demler idi
Kime ğamdan bunalub derdimi yandımsa didi
Elemi keñdüne zevḳ itmedir ‘âlemde hüner
Ĝam ü şâdi-i felek böyle gelür böyle gider

Diñle dir birbirinüñ⁹⁷ nâsuñ ‘abesdir faşlı
Ḳalmasun jenk-i nedâmetle⁹⁸ derûnuñ paşlı
Elemüñ ‘an-aşıl ‘âlemde emeldir aşlı
Vâşifâ zevḳine baḳ yok bu ğamuñ aşlı faşlı
Elemi keñdüne zevḳ itmedir ‘âlemde hüner
Ĝam ü şâdi-i felek böyle gelür böyle gider

58

(13a) Ĝazel-i Ḥazret-i Şems-i Tebrîzi Ḳuddise Sırruhü’l- ‘Azîz⁹⁹

59

⁹⁵ bağı^m: yağı^m D.

⁹⁶ feh^m: farḳ D.

⁹⁷ diñle dir birbirinüñ: diñleme her birini D.

⁹⁸ nedâmet: mezemmet D.

⁹⁹ Bu ğazel Farsça yazıldığı için görseli eklenmiştir.

Beyt-i ‘Âkif

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Söylesem ‘âlem duyar ketm eylesem kalem yanar
Söylenemez kim olunmaz şöyle bir hâletdeyiz

60

Târih-i Lem‘î Câmî‘-i Efendiburnı Der-Boğaziçi¹⁰⁰

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Şâh-ı ‘âlî hazret-i sultân Maḥmûd pür-himem
Oldı tab‘-ı şevketi ḥayrâta mâ’il her zamân

Hem kılar envâ‘-i eltâf u mekârim ‘âleme
Virmiş İzed bu melek-hû şâh gûyâ bize cân

Çünkü ma‘bed için ider bu Efendiburnı’na
Eyledi bünyâd için şâh-ı vâlâ-yı cihân

Maḥlaşı el-ḥaḫḫ ki çesbân itdi Tefvîkiye hem
Oldı bânî-i hümâyûn-ı muvaffaḫ bî-gümân

Bu boğaziçi şeref buldı tâ başdan başına
Şâha olsunlar du‘acı hep ehâlîsi hemân

Diyem ibkâ eyleyüb iḳbâl serîrinde müdâm
Ḳalb-i eşref pâdişâhın her dem olsun şâdmân

Şevkle **Lem‘î** mücevher söyledi târiḫini

¹⁰⁰ Bu şiir, Sultan II. Mahmud’un, 1832 yılında oğlu Şehzade Tefvik adına yaptırdığı, İstanbul’un Beşiktaş ilçesinde yer alan Tefvikiye Camii için düşürülmüş bir tarih manzumesidir.

Nev-binâ itdi çün i'lâ câmi'yi Maḥmûd Ḥân¹⁰¹

61

Ġazel-i Selîm Beg

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

(13b) Benim ol bülbül-i şîve-zen-i bâġ-1 firâķ

Ki kıldı başımı âşiyâne-i¹⁰² zâġ-1 firâķ

Benim ol lâle-i revnaķ-fezâ-yı deşt-i elem

Elimde câm-1 taḥassür dilimde dâġ-1 firâķ

Mey-i visâl ile bir kere teşne-mend itmez

Hemîşe şunmada sâķî zehir-i bâġ-1 firâķ

Zemîne şubḥa-i vuşlat fütâde sâye-şifat

Resîde güllere cerḥa tâ otâġ-1 firâķ

O şâh-1 ḥüsne neler çekdim ise heb **Selimî**

İfâde eyler idim olsa ger mesâġ-1 firâķ

62

İbn-i Ḥazret-i Mevlânâ¹⁰³

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

Olursa devletim hem-dem kılsa ṭâli'im yârı

¹⁰¹ Eserde beyitin altında 1248 tarihi rakamla yazılmıştır. Bu da miladi 1832-33 yıllarına tekabül etmektedir.

¹⁰² Bu kelimenin üçüncü hecesinde zihaf yapmak gerekir.

¹⁰³ Bu gazel Mevlânâ mahlası kullanan farklı bir şaire aittir. Çünkü Mevlânâ şiiirlerini Farsça kaleme almıştır. Türkçe şiiiri bulunmamaktadır. Burçak Dura'nın *Mecmû'a-i Âyin-i Şerîf (İnceleme Metni)* çalışmasında bu gazel incelenmiştir. Şiiirin Mevlânâ'ya atfedildiği fakat buna imkân bulunmadığını ifade etmiştir (Bkz. Dura, 2018, s.9).

Vişâle degşirim hicri baña Hâk ırgüre bârı

Hezârân dürlü şehvetden tama‘ kes yâri istersen
Özünden ur görir yâri nazar kim olmaya ‘ârı

Saňa ol dost için düşmen cefâ itse taħammül kı
Gülen dîdârına ‘âşık gerek hoş görse her hârı

Budur hâlim görürsen sen eger zâhir eger bâtın
Bizimle çün harîf olduñ gider hâtırdan inkârı

Muħabbet sözi cân içre ki cândan dahı nâzıkdir
Bulınmaz dünyede maħrem şaķın fâş itme esrârı

‘Aceb haddince **Mevlânâ** sözi Türkîce nazm eyler
Kelâmından olur ma‘lûm kişinüñ kendi miķdârı

63

Ġazel-i Fâzil

(14a) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Mest-i nâzım yaķışur saňa güzellik terlik
Ayaġuñ altına pâpûç gibi dilberlik

Öyle bir çeşm-i ġazûbâne nigâhın var iken
Anı güldürmege Mirrih ider kaşmerlik

Kimi cânım kimi şâhım didi ‘uşşâķ saňa
Bunları luţf ile tezkîr ider isen erlik

Penbeden nâzik iken cism-i laţif-i pâküñ
Dil-i saħtuñ ne devâ vü şan‘atı âhengirlik

Rind-i peymâne-keş-i dîde¹⁰⁴-i ‘aşkıım **Fâzıl**
Nev-hilâl itse gerek¹⁰⁵ meclisime sâgarlık

64

Ėazel-i Ferdî

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Ėıılıcı kânlı eli kânlı dili kânlı güzel¹⁰⁶
Nıgehi kânlı harâmî deli ormanlı güzel

Nevresim câme ile yoşma kıyâfet giymiş
Egdirince fesini perçemi reyhânlı güzel

Nice diller aşılır sû-yı zülfünüñ dâmenine¹⁰⁷
Ayak aldıqça uşûlüyle o erkânlı güzel

Mülk-i ‘aşk içre müşîr oldu sipâh-ı hüsne¹⁰⁸
İmtiyâzına ‘alâmetleri ‘ünvânlı güzel

Ėondurur kunturasından dil-i câna güller
Ne Frenk yağılı bağlar¹⁰⁹ açar ihsânlı güzel

İftihârâne nişân aldı¹¹⁰ kırup ‘uşşâkı
Nedir ol kıt‘a-i elmâs gibi şanlı güzel

Eski yurdum deyü sitemde qorur gâh uyasın¹¹¹
Da‘va-yı ‘aşkıımı naqz itmege bürhânlı güzel

¹⁰⁴ dîde: bâde D.

¹⁰⁵ gerek: sezâ D.

¹⁰⁶ Ėılıcı kânlı eli kânlı dili kânlı güzel: eli kânlı dili kânlı kılıcı kânlı güzel D.

¹⁰⁷ Nice diller aşılır sû-yı zülfünüñ dâmenine: Nice cânlar aşılır setresiniñ dâmenine D.

¹⁰⁸ hüsne: çemene D.

¹⁰⁹ bağlar: dâğlar D.

¹¹⁰ aldı: kıldı D.

¹¹¹ Bu beyit, Mehmet Bülent Ertaç’ın hazırladığı Ferdî Divanında yoktur.

Ferdiyâ kışlâk u yaylasını gezdim¹¹² dehrüñ
Görmedim böyle zarîf nükteli ‘irfânlı güzel

65

Beyt

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Çande varsam bir dil-i meksûrı teftîş itmeyem
Ya hayâlınden cüdâdır ya mekânından gurbet

66

Ėazel-i Vâşıf

(14b) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Yaşur olsa gönül kâfiye-i ‘aşka redif
Mâ‘il-i kıt‘ası itdi¹¹³ beni bir şûh-ı zarîf

Çaşdı¹¹⁴ imâ-yı şeb-i vaşlı degül de o mehüñ
Niçün esnâ-yı kelâmında dedi şâm-ı şerîf

Bezme sâlûs-ı mürâyi gibi şıket virmez
Rind-i mey-nûş-ı sebük-bârûñ olur rûhı hafîf

Gül desem gülde bu çande bu leâfet olamaz
İdemem ey gül-i ter ben saña hüsnüñ ta‘rif

Bûse-i gonce-femüñ bârî yalandan v‘ad et

¹¹² yaylasını gezdim: yaylâğı gezüp D.

¹¹³ itdi: kıldı D.

¹¹⁴ çaşdı: çaydı D.

Aşlı var yok ne ise ‘âşıka lâzım taltîf

Meclis âmâde dolu bâde müheyyâ sâz u söz
Buyuruñ hâne sizüñ var mı araşam¹¹⁵ teklîf

Beklesem bir iki çifte ile sizi iskelede
Yarım eyler misüñüz üç şularında teşrîf

Ġayrıdan fenn-i cefâ-yı neye lâzım taḥşîl
Yeñiden eyler o meh nüṣḥa-i cevri taṣnîf

Tâze sevmek dem-i pîrîde düşer mi **Vâşîf**
Ġayrı vazgeç ne zamân uşlanacağsın a ḥerîf

67

Müseddes-i ‘Âşım

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Ey benim bâ‘iş-i şâdi-i dil-i nâlânım
Câ-be-sâzım güzelim pâdişeh-i ḥûbânım
Kulunum ben senüñ elbet olur ‘isyânım
Her cihetle nigeḥ-i merḥamına şâyânım
Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım
Dâmen-i ‘afv ile setr eyle amân sulṭânım

Ben de Mecnûn gibi küḥ-sârda efgâna ideyim
Dögeyim taşlar ile sînemi ‘urbân ideyim
Şanma endaḥte-i kûşe-i nisyân ideyim
Bâr idüb itdigimi çâk-ı girîbân ideyim
Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım

¹¹⁵ araşam: arada D.

Dâmen-i ‘afv ile setr eyle amân sultânım

Göricek tâbiş-i ruhsârını bilmem n’oldum
Âteş-i ‘aşk ile ol demde leb-â-leb taldum
N’eyleyim gitdi irâdem saña ‘asî oldum
Koma beni gama ben işte cezâmı buldum
Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım
Dâmen-i ‘afv ile setr eyle amân sultânım

Uyub eller sözüne ‘âşıkımı incitme
Bezm-i ‘agâyârıma cânâ baña nisbet gitme
Der-i ihsânını bî-çâre diler gitme
Bağma ‘işyânıma ben itdim ise sen itme
Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım
Dâmen-i ‘afv ile setr eyle amân sultânım

(15a) Beni bîmâr-ı elem itme ‘adâlet diñle
Kaşdüñ öldürme degil ise de şefkat diñle
‘Âşık olduğım başka kabâhat diñle
Bilürüm itdigimi söyleme hâcet diñle
Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım
Dâmen-i ‘afv ile setr eyle amân sultânım

Ne zamân diler iseñ sevdiğim süzem gülşen
Tururum reh-güzerinde yine mânend-i çemen
Hâk-i pâye süricek cebhe-i mâlîdemi ben
İtme pâmâl beni hâlîme rahm eyle de sen
Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım
Dâmen-i ‘afv ile setr eyle amân sultânım

Saña her vech ile üftâdelige lâyıktır
Ya‘nî akrânına emşâline de fâ’iktir
Lîk bî-çâredir ol sînesi pek yanıktır
‘Âşım-ı zâre bakılmaz o begim ‘âşıktır

Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım
Dâmen-i 'afv ile setr eyle amân sultânım

68

Gazel-i Fâzıl

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Nedir ey dil bu kadar nâle-i cângâh yeter
Düşmeni zâr u zebûn itmege bir âh yeter

Kişversitân-ı dili yıkdı sipâh-ı setmüñ
Kalmadı şabra taḥammül¹¹⁶ meded ey şâh yeter

Olsa dünyâ n'ola başdan başa meftûn saña
Çünkü ey şûḥ bütün 'âleme bir mâh yeter

Eyleme gamze-i cân-sûzı efendim isrâf
Dili şayd itmege şîve-i dil ḥ'âh yeter

N'eyleyeyim gayrılaruñ baht u lütfuñ **Fâzıl**¹¹⁷
Her umûrumda baña ḥazret-i Allâh yeter

69

Gazel-i Fâzıl

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Bir külâh eyledim ol şem'-i firûzâna bu şeb
Oldı germiyyetimiz gıbta-i pervâne bu şeb

¹¹⁶ şabra taḥammül: şabr u qarârım D.

¹¹⁷ N'eyleyeyim gayrılaruñ baht u lütfuñ Fâzıl: Bilmem gayrılaruñ himmet ü lütfiñ Fâzıl D.

Aldım âgûşa iki destim olub yây gibi
Burc-i kavş oldu maḳarr ol meh-i tâbâne bu şeb

Öyle bir yek-ten ü yek-rûḥ u şâl olduḳ kim
Aramızda daḫı yol yoḫ idi şeytâna bu şeb

Ne selef zikri ne bir tâze havâdiş ancaḳ
Ḳıssa-i Lût idi meclîsdeki efsâne bu şeb

Âfitâb mey ü meh-i ṭal‘at-ı cânâne ile
Beñzedi ḳubbe-i gerdûna bizim ḥâne bu şeb

Ġamgîn içre hücûm eylesün bezme deyü
Pâsbân oldu bize dîde-i peymâne bu şeb

Ḳahḳaha ile gûş kıldı şurâḫî-i **Fâzıl**
Giry-e-i bî-sebeb şem‘-i dıraḫşâna bu şeb

70

Ġazel-i Vâşif

(15b) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Câm-ı la‘lün mey-i şevḳ-âvere şor şorma baña
Neş‘e-i bûs-ı lebün şâğara şor şorma baña

Lebün emmek emeli ‘âlemün ey şûḫ ammâ
Baña el virmez o söz âḫara şor şorma baña

Feslegen zülfüme gül rûyuma benzer mi deyü
Sünbül-i tâzeyeye verd-i tere şor şorma baña

Seyre çıḳ gülşene var ‘ârîzuñ ‘arz it bâğa

Var mı rûyuñ gibi gül güllere şor şorma baña

Saña bu¹¹⁸ şîve-i reftâruñı ta‘rîf idemem
Servden eyle sûtâl ‘ar‘ara şor şorma baña

Sîne-i şâf-ı billûr gibi dün âyînedede
Gördüğün dilber-i sîmîn-bere şor şorma baña

Müşg-i ter hâl-i ‘izâruñla degüldür hem-bû
İ‘timâd itmez iseñ ‘anbere şor şorma baña

Var mıdır yok mıdır zamîrimde senün bûs-ı lebün
Cây-gîr-i dil olan muzmere şor şorma baña

Saña **Vâşif** mı gönül virdi muqaddem ben mi
Eski kimdir kim deftere şor şorma baña

71

Ġazel-i Fâzıl

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Ol şafâ-yı bâğda ben kûşe-i miñnetdeyim
Kâma nâ‘il oldu herkes ben yine ħasretdeyim

Derd-i dil¹¹⁹ ol kadar şimdi benüm sînemde kim
Ķanğı derde fikri şarf itsem deyü ħayretdeyim

Söylesem düşmen güler ketm eylesem ħalbim¹²⁰ yanar
Söylenilmez ketm olunmaz şöyle bir ħâletdeyim

¹¹⁸ bu: ben D.

¹¹⁹ dil: ‘aşğ D.

¹²⁰ ħalbim: gönüm D.

Va‘de-i erbâb-ı devlet hep baña hâtırdasın
Kim virir bir şu disem ben hâtır-ı devletdeyim

Müflis-i Kârûn-edâ bî-baht-ı ‘âlî himmetim
Fâzılâ seyr it ne müşkil turfe-i keyfiyyetdeyim

72

Na‘at-i Nâbî¹²¹

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Bi-hamdi’llâh naşîb oldı sa‘âdet yâ Resûla’llâh
Ki itdim hâk-i dergâhuñ ziyâret yâ Resûla’llâh

Günahkârım sefahkârım tebehkârım
Beni yarın ferâmûş itme rûz-ı kıyâmet yâ resûl Allâh¹²²

73

Ġazel-i Bâkî

(16a) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Hâl-i ‘âlem ezeli böyle perişân ancak
Kimi maḥzûn¹²³ kimi giryân kimi nâlân ancak

Kimisi sünbül¹²⁴-i nâlân kimi gül-‘ârız-ı yâr
Kimi pervâne-i şem‘i-i şeb-i hicrân¹²⁵ ancak

¹²¹ Bu şiir, Ali Fuat Bilkan’ın hazırladığı Nâbî Divanında gazel nazım şekli ile 6 beyit yazılmıştır.

¹²² Beni yarın ferâmûş itme rûz-ı kıyâmet yâ Resûla’llâh: Beni redd itme ferdâ-yı kıyâmet yâ Resûla’llâh D.

¹²³ maḥzûn: handân D.

¹²⁴ sünbül: bülbül D.

¹²⁵ şeb-i hicrân: ruh-ı cânân D.

Bu cihân kimine aşr-ı tarab u ‘ayş u şafâ
Kiminüñ miñnet ile hâli perişân¹²⁶ ancak

Pây-i mâl olmada âhîr şütür-ı gerdûna
Pâdişâh ile gedâsı hele yeksân ancak

Bâkiyâ hânah-ı ‘âlem-i hayretde hemân
Her gelen bu ser¹²⁷ ile hayrân ancak

74

Nazire-i Küstâhâne-i Bî-Edebâne-i Merd

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

‘Âşuun hâl-i dili böylece virân ancak
Mest-i medhûş-ı harâb-ı gam-ı cânân ancak

Nazar-ı ehl-i kerem şimdi dilâ ayâre
‘Âşık-ı haste dilün dîdesi giryân ancak

Güle peyrev olalı zâğ-ı siyeh böylece âh
Hâl-i bülbül nice gör zâr u perişân ancak

Ne bilür hâl-i dili eylemiş olsam tarîr
Maħrem-i devlet iken zümre-i nâ-dân ancak

Hâıyâ tutmaya oy dâmen-i idbârı şaın
almasun dest-i melâmetde girîbân ancak

75

¹²⁶ hâli perişân: başına zindân D.

¹²⁷ ser: esrâr D.

Ġazel-i Hakkı

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Cism-i zârım raĥne-gîr etdi benim sevdâ-yı 'aşk
Yok penâhım dest-gîrim ĥaşret-i belâ-yı 'aşk

Âh u efgân itmeyem de böylece ya n'eyleyem
Dem-be-dem bîmâr eyler ĥâlimi Leylâ-yı 'aşk

Kimisi vuşlatla mesrûr kimisi firĥatde âh
Tâ ezelden böylece olmuş gider da'vâ-yı 'aşk

Neş'e-i şahbayı kâlen zâhid itmede sû'âl
Gör ne ĥâlet kesb idmiş ĥâlîme rüsvâ-yı 'aşk

Hırĥa-pûş-ı dergehe pîr-i muĥânım **Hakkıyâ**
Şârab-ı şahbâ-yı âşkım şârab-ı şahbâ-yı 'aşk

76

Ġazel-i Tazmîn-i 'İzzet-i Beyt

(16b) *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Yâre-i hicrûnle cânâ ĥâlim oldu pek yamân
Merhem-i vasluñ dirîĥ itme amân benden amân

Neşter-i müjĥânûñ ey şûĥ şöyle te'sîr itdi kim
Kalmadı ev'îye-i şa'riyede bir ĥatre kân

Böyle cellâd olduĥuñ bilmez idim ki 'âķıbet
Neşter-i cevrünle itdûñ dâĥ-ı sînem ĥûn-feşân

Şerbet-i la‘l-i lebûñle bâri dermân eyle gel
Bunca dem nûş itdigim zehr-âb-ı ğamdır el-amân

Derd ile bîmâruñ ey şûh gerçi bî-hâd u hisâb
Lîk var mı baña beñzer itmemiş hâlûñ beyân

Haqqıyâ pey-rev olub ‘İzzet hakem-i tab‘ıma
Eyledim tazmîn nîk-i tîğ-i maţla‘ ile hemân

77

Beyt

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Bülbül-i âşuftenüñ bir güle göz dikenüñ
Şahn-ı gülzâr-ı vücûdunda dikenler bitsün

78

Ġazel-i Haqqı

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Harâbât ehline cânâna bir yer mekân olmaz
Geçer miñnetle eyyâmım bizimçün nîm cân olmaz

Nuķûd-ı ‘aşkla mâlı idüb sitem-keşe cânı olmaz
Cihân derdini hâ’il olsa da söz ziyân olmaz

Keserse rişte-i ta‘lîkde ol cerh-i gerdûndan
Firâr-ı künc-i devlet eyleyüb ibn-i cihân olmaz

Nice mâ’il olur ‘âlî-cenâb ol zenne-i etvâre

Olursa fiṭrat-1 aṣlî olur fâsid-i ṣân olmaz

Bu çarḥuñ germ ü serd ile gönül âlüftedir **Hakḳı**

Yine de dūd-1 âhımla şerernâk-1 cihân olmaz

79

Beyt-i Faḳîr

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Ža‘fu’l-‘ayn itdi işâbet sehmiver dîdelerim

Bizi ma‘zûr tut efendim yine hûn-hûâr oldıḳ

80

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtü / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Yâr içün âgyâra minnet itdigim ‘ayb olsun

Bir gül içün bâsîtân biñ hâre ḥidmetkâr olur

81

Beyt-i Faḳîr

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtü / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Gösterince dâğ-1 sînem ‘acz ile âgyâra ben

Raḥm ile ol kâfir-i bed-hûâh didi eyvâh saña

82

Ġazel-i Faḳîr

(17a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Dem-be-dem maḥzûn kalbim ‘âlem-i hayret bu ya
Zâr ü nâlânım dem-be-dem hâlet-i ḥasret bu ya

Gâhice bir teşneyim yâr-i vişâl-i yâr ile
Ba‘zı da me’yûs-i hâl eyler beni firḳat bu ya

Şiddet-i cevruñle cânâ yakarır efgân olub
Gâhice mest-i sürûrum şâdi-i vuşlat bu ya

Ṭarfetü’l-‘ayn içre cânâ birbirin ta‘ḳîb idüb
Gelmede senüñ kazâ-yı ğam baña hikmet bu ya

Hâ’il-i derd ü firâḳım bir nigâh-ı yâr için
Eylerim dâim tekâpû vâdi-i‘ibret bu ya

Dîdem açdırmaz felegim eyleyem takrîr-i hâl
Biñ behâ vü derd ider irsâl ‘aceb hâlet bu ya

Hâşılı ârzû-yı vaşl-ı yâr ile biz **Hakkiyâ**
Vâdi-i hicrânda kaldık bî-nevâ hikmet bu ya

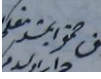
83

Ġazel-i Faḳîr-i Tanzîr-i Ġazel-i Sürûrî

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

‘Âşık-ı zâr olmadan hâr olaydım kâşkî
Jâle-veş ruhsâr-ı yâre yâr olaydım kâşkî

Göz göre cânânı kayurmaḳdan ise ḥaside
Bir görölmez derde ben dûçâr olaydım kâşkî

‘Âşık-ı dîvâne olmak imiş muğlem gibi
Ben daği yüz kızdurub cerrâr olaydım kâşkî

Ĥâris-i göz olmadınsa gayrıya segdirmeden
Bir belâ-yı kibr ile murdâr olaydım kâşkî

Ĥaqqıyâ böyle havâ’î yâr için âh itmeden
Câmemi tebdîl idüb ağıyâr olaydım kâşkî

84

Mihâl-Nâm Muğbeçe-i Rûmî’ye Ėzel Vâdîsinde Medhiyemizdir

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Gönlümi carıdı yine dilber-i ra‘nâ-yı Mihâl
Gördüğim anda uruldım baña oldu bir hâl

Ĥam-ı gîsûsı kemend eyledi murğ-ı dilime
Dökerek çâh-ı zenehdânına biñ dâne-i hâl

Nedir ol tarz-ı levendâne binüb esb üzerine
Güzer eyler reh-i şayda yine şehbâz mişâl

Gösterir gâhi miyânuñ süzülüb bezenerek
Ėâmet-i ‘âşıkı eyler o kemânkeş güzelim dâl¹²⁸

Ėızıl elmalı musahhar kılarak gamzesine
İder iklîm-i melâhatde bu şaça kıral

Küfr-i zülfüñ çıkarub bir terekesinden ol büt

¹²⁸ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Tapdırır hüsnüne halkı kırmaz inkâra mecâl

Encüm-i çarha şümâr eyledi **Hakki** gönül
Bize kısmet midir âyâ deyü eyyâm-ı vişâl

85

Ġazel

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

(17b) ‘Âlemün şûfi gibi küfrine ka’il degiliz
Ya’ni bezenüb ü riyâ giymege mâ’il degiliz

Olur kanımca sûzân kimse duymaz sizi
Şîve-i cilve-i ‘aşkı câhile nâ’il degiliz

Lâkayd-ı rind kalbindir rûşen himmet için
‘Âlemün kahrını biz nâkil ü hâmil degiliz

Zerre bir devlet için çarha medâr olmaz
Hımâriyyet ‘izzet için tâlib ü sâ’il degiliz

Nice olur böyle medâra-yı çarh-i şeyme **Hakki**
Nitekim himmetine tâlib ü sâ’il degiliz

86

Ġazel-i Faķîr

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Biz ol humhâne-i gamda bu şeb peymâne-i ışkız
Humâr-ı ye’is ile mest-mey-i meyhâne-i ‘ışkız

Benim ol rind-i rüsvâyı görüb ta'n eylesün şûfi
Ezelden biz nişîn-i bezm-i 'işret-hâne-i 'ışkız

Firâk u hicrûñ efzûn olmasun ey mâh biz şimdi
Ġam-1 hicrañla zincirûñ sürer dîvâne-i 'ışkız

Rızâ-yı **Hakķı** ikmâl eylemek kaşdı ile rızâ
Dem-â-dem bûs-1 dâmân-1 yâr mey-hâne-i 'ışkız

87

Ġazel-i Hakķı

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Âh ol şûh-1 sitem pîşe-i vefâdan şakınur
'Âşık-1 hicr-keşe lütf u 'atâdan şakınur

Gösterir kelb-i rakîbe o gül-endâmını yâr
Bize 'ırz-1 ruh-1 mir'ât ü şafâdan şakınur

Olmasun zâr u zebûn böyle deyüb 'uşşâkı
O kadar itmege biñ nâz u edâdan şakınur

Gâhice bezme gelüb 'âşıkları şâdân itmez
Ġâlibâ şâh-1 dilim terk-i cefâdan şakınur

Hakķıyâ görmedim hiçbir saña beñzer 'âşık
Ne gedâdan ne şeh-i Hüsrev-ârâdan şakınur

88

Ġazel-i Faķır

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kûşe-i miñnetde kaldım âh ben zâr-ı ğarîb
Kâ'ilem ben böyle derde olmasa hicrân ğarîb

Bir nice cevruñ dem-â-dem eyleyürsen bize ki
Bunca dem hicrânıñı hâ'il iken ğayrı şekîb

Nâfile vâ'd itme bûsene ruhsârını
Bu kadar ola ihsân aşlâ bize hiçbir ...

89

Ġazel-i Fâzıl

(18a) *Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Sen gibi şûha hele dilber-i ra'nâ dirler
Ben gibi 'âşık-ı âşüfteye şeydâ dirler

Vaşf iken kâmet-i vâlâñı efendim ne disün
Ne kadar eylese vasfuñ hey a'lâ dirler

İntikam almadık eyvâh dahı düşmenden
Aluruz ğam yeme ey dil buña dünyâ dirler

Dirler erbâb-ı ğınâya mütekebbîr ammâ
Herkeseye itse tevâzu' katı ednâ dirler

Her ne dirlerse disünler ne ğam var ki baña
Fâzılâ bî-ğayd u bî-ğam u pervâ dirler

90

Ġazel-i Fâzıl

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Dil-i bî-çâre senüñ ‘âşık-ı meftûnuñdur
Anı bir luţf ile şâd eyle ki maĥzûnuñdur

Sebze-i ĥ‘âhiş-i ‘uşşâka viren neşv ü nümâ
Dil-firîbim senüñ ol va‘de-i kümûnüñdür

‘Âşıkunñ dilbere cân virmesi çün zimmetdür
Şimdi ‘âşıklarınunñ cümlesi¹²⁹ medyûnuñdur

Heves-i leyî-i vaşluñla düşüb şahraya
Ĥaşılı bu dil-i sevdâzede Mecnûnuñdur

Eyleyen **Fâzıl’ı** bülbül gibi zâr u nâlân
Sevdiğim âteş¹³⁰-i ruĥsâre-i gülgûnuñdur

91

Ėazel-i Fâzıl

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Seyr-i gülzâra buyur serv-i revânım şık şık
Bülbülünñ beñzine gül ‘aqlına vir çalıklık

Ĥâne yapırdım efendim saña dil-i nâmende
Ĥanı görmezseñ ĥâzretine lâyıķ yık

Ėamı def‘ itmek¹³¹ içün bezm-i neşât-efzâdan
Dirler çâr-pâresi ol çengi civânunñ çık çık

¹²⁹ cümlesi: zindesi D.

¹³⁰ âteş: revnaķ D.

¹³¹ def‘ itmek: çıkarmak D.

Her dakîka getürür ‘aklıma ol raqqâsı
Âh ol aşılacak sâ‘at idince tak tık

Öyle zor eyledi endîşeye suhanım **Fâzıl**
Ağlayub hâme-i bî-çâre çağırdı vık vık

92

Ġazel-i Fâzıl

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Coşalım şâha mey¹³² olsam hâtırım nâ-şâddır sensiz
Baña kevn ü mekân ma‘nâsı yok bir âddır sensiz

Eger dûzaḥsa fi‘l-vâқи‘ kararıñ ey büt-i tersâ
Gözümde bâğ¹³³-1 cennet bir ḥarâb-âbâddır sensiz

Per-i Cibrîl olsa pisterim ten râhat eyler mi
Ki her bir mû-yı tenimde¹³⁴ sûzen-i pûlâddır sensiz

Belâ-yı ḥasretüñle ḥaşra dek ‘azm-i remîm olsam
Yine her üstüh‘ânım nây-ı pür-feryâddır sensiz

Ġamuñla ey ḥavâyî meşrebim hep âhdır kârım
Efendim **Fâzıl**’uñ cân u dili berbâddır sensiz

93

Ġazel-i Fâzıl

(18b) *Mefâ‘ilü / Fâ‘ilâtü / Mefâ‘ilü / Fâ‘ilün*

¹³² coşalım şâha mey: dü ‘âlem şahı D.

¹³³ bâğ: bağçe D.

¹³⁴ mû-yı tenimde: mûy-ı cismim D.

Biz aḥter-i sa'âdeti görmüş geçürmüş
Engüşte mühr-i devleti görmüş geçürmüş

Ne ḥavf ne revâ¹³⁵ var ne cennet ümîdi var
Biz vaḥ'a-i kıyâmeti görmüş geçürmüş

Ġarḳ-âb-ı lücce ğam u tûfân-ı dîdeyüz
Şad-ı ebr-i derd ü miḥneti görmüş geçürmüş

Gerçi ki ḥürde-sâleyiz ammâ Mesîḥ-veş
Mîhr içre bu 'inâyeti görmüş geçürmüş

Fâzıl piyâle-i nev-büti leb-teşnegâne vir
Biz devr-i câm-ı 'işreti görmüş geçürmüş

94

Ġazel

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

Firâş-ı râḥatım âteşli bir tennûredir sensiz
Gözümde ḥ'âb-ı ğaflet rîze-i billûrdur sensiz

Meger sensin ten ü cânımla 'ömrüm bâ'ış ülfet
Ten ü rûḥ-ı revânım birbirinden dûrdur sensiz

Maḳarrım olsa biñ iḳbâl ile evreng-i ḥâḳânî
Gedâ-yı kemterîndir dil yine maġdûrdur sensiz

Dil-i ḥürşîd olursa câygâhım rûz-ı firḳatde
Yine çeşmimde ey mâhım şeb-i deycûrdur sensiz

¹³⁵ ne revâ: nâr D.

Sırr-ı Cibrîli taşdî' itdi küstâhâne âhıyla
Gönül feryâd u efgân itmege mecbûrdur sensiz

Firâkuñ başıma bir rütbe zindân itdi dünyâyı
Cihân çeşmimde bir sûrâh-ı teng-mûrdur sensiz

Su'âl itme ne eyler **Fâzıl**'ım eyyâm-ı firâkâde
Efendim çarhı şad-çâk itse de ma'zûrdur sensiz

95

Ġazel-i Belîġ¹³⁶

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

Ġam-ı dünyâyı şanma ki rindân çeker¹³⁷
Hele ben çekdiğim miñnetleri kûh-ı girân çeker

Şakın nâ-dâna açma hoşka-i ser-rişte-i râzuñ
Seni çâh-ı belâdan ey dil ihvân-ı zamân çeker

Ķalur şebnem gibi şâf olmayan hâk-i mezelletde
Ki her bir fazz anı eflâke mihr-i âsumân çeker

Mezâk-ı 'âlem-i himmeti ey h'âce benden şor
Çeker her miñnet-i 'âlemde ammâ imtinân çeker

Dü-ebrû-yı sitem perverle ol 'izâr-ı dil-firîb
Girüb meydâna bir merdân ki tîġ-i hûn-feşân çeker

Nihânı buldıġuñ zâhid çeker ammâ ki zahirde
Elinden güliçehre-i sâkî-i rıtl-girân çeker

¹³⁶ Bu gazel, Gamze Demirel'in hazırladığı Belîġ Divanında yoktur.

¹³⁷ Bu mısra eksik yazılmıştır.

Belîg-i zârî nâ-şâd eyleyüb ağıyârî şâd itdüñ
Bu rütbe vaz‘i tâ-ber-cây-ı tab‘-ı nüktedân çeker

96

Ġazel-i Belîg

Mef‘ûlü / Fâ‘ilâtü / Mefâ‘ilü / Fâ‘ilün

(19a) ‘Âşık odur ki mecma’-ı hûbâna bakmasun
Mânend-i âb pâyına her servüñ aķmasun

Ey dil meded yandı bu mülk-i cân
Bir tıfl-ı cân-güdâz aña ķundaķ bıraķmasun

Sâķî Şu cân-ı ser-keŐi hıfz eyle kim Őaķın
Reşk-âverân-ı meykede bir ķulb taķmasun

Yâ Rab cihânda dil-Őüdenüñ keştî-i dili
Gird-âb-ı baķr-ı miħnete lenger bıraķmasun

Ser-dâr-ı âhı tünd ider ol eŐķıyâ-perest
Bir dem taḡancasın dil-i ‘uŐŐâķa çaķmasun

Ĥavfım budur ki sûziş-i ġayret-fezâ-yı ‘aŐķ
‘Aks-i nigârı âyîne-i dilde yaķmasun

Mülk-i beķâda taḡlib-i eyvân olan **Belîg**
Virân-ı serây-ı ‘âleme bir miħ kaķmasun

97

Ġazel-i Fâzil

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Meşâm-ı fikr-i dilde bir hayâl-i zülf-i müşgîn var
Ki her müyında bir ‘anber hamîr nâfe-i Çîn var

O şâh-ı fitne-âşûbuñ kemâl-i taraf-ı çeşminde¹³⁸
Sebük-pây-ı dilüñ bûsesine çok şekergîn var

Kıyâs eyler Süleymân-ı zamân olsam nâ-dân devletde
Hemân engüşt-i destinde görünce mühr-i zerrîn var

Hirâs u inkisârından garîbüñ kim feleklerde
Berây-ı bende kâmuñ her du‘a itdikçe âmîn var

Görenler dūd-ı âh-ı sine-i sūzânımı **Fâzıl**
Didiler gâlibâ semt-i serây-ı dilde yangın var

98

Ġazel-i Fâzıl

Mef‘ûlü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün

Ol şeh ne ‘aceb debdebe-i bâhiresi var
Dil gibi huzûrunda turur maşharası var

Evvel bakışında dilimi eyledi teşhîr
Allâh ne biñ¹³⁹ câzibe-i kâhiresi var

Ĥûrîdir ol âfet ya melekdir ya perîdir
Seyr eyle beni âdeme beñzer neresi var

Ol tâze güli örselemiş dün gice¹⁴⁰ ağıyâr

¹³⁸ 2,3 ve 4. beyitler Esra Beyhan’ın hazırladığı Fâzıl Divanında yer almamaktadır.

¹³⁹ biñ: ‘aceb D.

¹⁴⁰ dün gice: bu gice D.

Gül-berg-i ruḥunda kuzumuñ çok beresi var

Ḥûbân-ı cihâna n'ola faḥriye iderse

Fâzıl gibi bir şâ'ir-i nâdiresi var

99

Ġazel-i Fâzıl

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

(19b) Ne gedâ ü ne de i'lâna daḥı şâh virir¹⁴¹

Kişinüñ maṭlabını ḥazret-i Allâh virir

Şeb-i firḳatde o mehden ne ḳadar dūr olsaḳ

Ḥâne-i fikre ziyâ yine ol mâh virir

Her ne isterse virir bâd-ı hevâ nâdâne

Rûzgâr merdüm¹⁴²-i dânyaya hemân âh virir

Çok suḥan-gû bulunur şîve-yi ammâ suḥene¹⁴³

Her zamân **Fâzıl**-ı şâhib dil-i âgâh virir

100

Ġazel-i Fâzıl

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ḥayf kim ol nâzenîne oldılar âgyâr yâr

Ġıbtâ¹⁴⁴-i ḥasret ile olsun bu dil-i bî-mâr zâr

¹⁴¹ Ne gedâ ü ne de i'lâna daḥı şâh virir: Ne vezîr ü ne daḥı şâh-ı felek-câh virir D.

¹⁴² merdüm: âdem D.

¹⁴³ Bu beyit, Esra Beyhan'ın hazırladığı Fâzıl Divanında yer almamaktadır.

¹⁴⁴ ğıbtâ: reşk D.

Yâruñ ey ‘âşık şakın ince muhayyel zülfünü¹⁴⁵

Ṭurrenüñ her müyü zîrâ ey dil-i bî-mâr mâr

Ḥayf ider ol gül-‘izârım pûse-i ‘uşşâkdan

Gûyiyâ olur dehân-ı ‘âşık-ı ğam-ḥûre ḥâr

Dâ’imâ çünkim tenimde görmek ister cân seni

Ḥançer-i ğamzeñle bârî sînemi ey yâr yar

Bezl ider destüñ anı tutmaz daḥı bir laḥza hic

Gûyiyâ olur elinde **Fâzılâ** dînâr nâr

101

Ġazel-i Fâzıl

Mefâ‘ilün / Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün

Begim sitem itdüñ birâz da inşâf it

Esîr-i ‘aşkı zâlim maḥal¹⁴⁶-i eltâf it

Derûn-ı meclis-i rindâna gel ḳadeh-nûş it¹⁴⁷

Neşât-ı mey ile ‘uşşâḳa cilve it lâf it

Selâm virmege kâfir liyâḳatüñ yoĝ ise

Nigâh-ı merḥameti bâri bezl-i isrâf¹⁴⁸ it

Nigâh ḳıl baña bir kere tek hemân âfet

Ten-i nizârımı esîr ü¹⁴⁹ helâk ü itlâf it

O şûḥı sîneye almaḳsa maṭlabuñ **Fâzıl**

¹⁴⁵ Yâruñ ey ‘âşık şakın ince muhayyel zülfünü: Anda düşdünse eger itme ümîd ‘âfiyet D.

¹⁴⁶ maḥal: sezâ D.

¹⁴⁷ Derûn-ı meclis-i rindâna gel ḳadeh-nûş it: Buyur buyur güzelim bezm-i ‘âlem-i âba D.

¹⁴⁸ isrâf: etrâf D.

¹⁴⁹ Ten-i nizârımı esîr ü: Bu cism ü cânımı ister D.

Mișâl-i şûret mir'ât-i kâlbüni şâf it

102

Ġazel-i Fâzıl

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Felekden nâ-ümîdiz zerrece¹⁵⁰ dil-h'âhımız vardır
'Alâyıkdan faқаt semt-i sitemden¹⁵¹ âhımız vardır

Görinür şâhibi her 'âlemüñ yerli mekânlı hep¹⁵²
Bizim bir lâ-mekân-ı nâdîde Allâh'ımız vardır

Vuzû¹⁵³-i haққа sa'y it zâhidâ şavm u 'ibâdetle
Göñül derler bizim nezdîkter bir râhımız vardır

Rüsûm-ı câhı bilmez câhil-i âdâb-ı dünyâyız
Rumûz-ı ğayba maḥrem bir dil-i âġâhımız vardır

Gedâ-yı bî-penâhız **Fâzılâ** şûretde biz ammâ
Göñül dirler serây-ı sînede bir şâhımız vardır

103

Ḥamâm-nâme-i Belîġ Efendi

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

I

¹⁵⁰ zerrece: sanma kim D.

¹⁵¹ semt-i sitemden: arş-ı peymâ D.

¹⁵² Görinür şâhibi her 'âlemüñ yerli mekânlı hep: Görinür yerli yurdlu şâhibi var herkesiñ ammâ D.

¹⁵³ vuzû: vuşûl D.

(20a) Uyanub eyledi ol fitne-i h̃âbîde kıyâm
Reh-i germ-âbeye hengâm-ı seher kıldı hırâm

Şandılar anı ikiz toğdı güneş hâş ile ‘âm
Câmeķâna gelicek tıtdı perî gibi maķâm

Tâbiş-i gerden-i billûrı ile derledi câm
Şeck-i ümîd-i der-ağûş ile kızdı hammâm

II

Şavdı ‘âşık gibi başdan küleh-i mu‘teberin
Câmeden şîve ile çözdü muķaddem kemerin

Gül gibi eyledi kat kat çıkarub câmelerin
Pîrehen ref’ olıcaķ sânur gören sîm-berin

Perdeden oldu birûn âyîne-i sîm-endâm
Kışırını atdı hararet ile şîrîn bådâm

III

Tâb-ı nezzâreden endâm harâret kapdı
Def’ idüb gayrını hammâmcı sovuķluk yapıdı

Şâşdı dellâķ görüb anı yolundan şapdı
Vaz’-ı na‘leyn iderek o büte âhir tapdı

Şarılıb hûte-i müşgîne belî ol hod-kâm
Münhasif oldu yine nısfına dek mâh-ı tamâm

IV

Tâze dellâķ olıcaķ halvet-i haşşa reh-ber
İtdi bir burcda güyâ ki kırân şems ü kamer

Teni pâlûde gibi kim dokunursa ditrer
Gördi kim gelmez oğuşdurmağa ol gonca-i ter

Aldı dellâkı Һararet bayılurken nâ-kâm
Şu yetişdirdi aña Һas ile bir tâze gulâm

V

İstedi kîse-i müşgîn sürine dilbere çün
Pîç ü tâb eyledi lîf aña ezildi şâbûn

Şîşe-bâzî-i Һabâb ile biraz Һurdı oyun
Künc-i Һalvetde görüb şanma o şûhı mevzûn

Külhânı yaqdı Һamâma görüb ol bedr-i tamâm
Nice virecekdir bezme görürsen aҺşâm

VI

Aqdı şu pâyına o serv-i şanavber boyuñ
Tâze tâze şuladı kâkül-i sünbül-mûyuñ

Yüregi oyandı bir Һâlete vardı şuyuñ
Tas-ı leb-rîziçine ‘aks idicek meh-rûyuñ

Ğayret-i tâb-ı ‘izâruñla hemân parladı câm
Döndi ol dem küre-i nâra Һıbâb-ı hammâm

VII

Şıcağı geçdigi ma‘lûm olıcaq Һammâmuñ
Çıqma geldi ol meh-i bî-ârâmın

Tâb-ı ruhsârı yüzi şuyunu dökdi câmın
Sildi bîrûna âyîne-i endâmın

Ma'nîveş elbise-yi fâhriye giydi tamâm
Virdi mışra' gibi ol kâmet-i mevzûna nizâm

VIII

Nev'-i şâhı ile gîsûlarına şu virdi
Açdı emvâc-ı serin sünbül-i mûyun taradı

Ŧuydı nâŦur koŦuyı 'ud ile 'anber aradı
Zülf-i dildârı o dem şâne ile hep taradı

Uçlarından dökülüb her tarafa 'anber-ĥâm
Nefĥa-i bûy-ı şafâ-âver ile tıldı meşâm

IX

(20b) Ŧahve fîncânı doŦındı leb-i dil-dâre meger
Serilüb gül şuyı cûş itdi yakıldı micmer

Çünkü ĥammâme giren kimse Belîgâ derler
Müzd-i ĥammâme döküb aŦçeleri ol dil-ber

Sîne-i âyîneyi pâreleyüb itdi kıyâm
Gitdi âteş gibi ol meh toña kaldı ĥamâm

104

Ĥayyât-nâme-i Belîg Efendi Merĥûm
Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

-I-

Subĥ-dem bir büt-i terzî beçe-i şîrînkâr
Gümüş-endâz gibi kadd ile kıldı refâtâr

Kâle-i hüsnün idüb zîb-i dükân u bâzâr
Rub‘a dek tıtdı ruĥun zülf-i girihirde-i yâr

Ėamze mıkrâz-ı belâ sûzen-i müjgân ĥûn-bâr
Kâle-i râzımı açınca kesüb biçdi nigâr

-II-

İgneden iplige dek ĥâl-i dili yâre didik
Çâkî-i pîreheninden bedenüñ gördüm ilik

Yakasın divşirüp ol âfeti şıkma dibelik
Düğme öksüzcedir eyler daĥı ser-keşlik

Uydırırca pîşine vuşla-i yârı aĥyâr
Şoñra yanında dikiş tutmaz o ipsiz mekkâr

-III-

Ėayli şalvarlı şinâverdir ebrûsı kemân
Tîr-i nezzâre-i dil-dûza .. müjgân

Câme-i ĥüsn aña boyınca biçilmiş kaftân
Nîm-ten şıkma gümüş sînesi dâ’im ‘uryân

Gözüñ sâde nigâĥ eyle nigâra zinhâr
Ėapama ferce bulursa binîş eyler aĥyâr

-IV-

Mest-i mey şöyle ki çaķşur gibi ol meh-rû
Olmış âvîze miyân üzre bir arşûn ĥîsû

İç tonından kocınurken o şürîn ü zânû
Mû-miyâna tölama koluñı yazuķdur bu

Şıkma entârî gibi penbedür endâm-ı nigâr
Çekemez sıkleti belki tegeller dil-dâr

-V-

Teng-i vaşlı yaqılıb çözme çıkar hicrânı
Bâr olur hâtıra kim soñra şerîtler anı

Hele zûr eyleme yap yap kırılır kaytânı
İbrişim olsa dahi tırta-i müşg-efşânı

Lâyık oldur o mehûñ hatt-ı şu‘â-ı enzâr
Ola kerrâkesinüñ şemsesine rişte-i târ

-VI-

Cübbeyi böyle kavuşdurma gel ey sîmîn-ber
Şırmalı fermeleyi çâk-i kabâdan göster

Dağî yırtub dikemez başlu başına dil-ber
Tîz tut üstüne bu Kürdiyye Hüseyini ister

Çırpıdan çıkamaz ise hâme ip eyler saña yâr
Şûr-ı âşk ‘âleminüñ kârı degil bî-hencâr

-VII-

(21a) Yâra tonluk iki arşûn çuqa var âmâde
Şûfî bir hırqa-i destâr ile olmaz sâde

Müşterî böyle kumaş bulamaz dünyâda
Şandal olmaz aña nisbet bilâ kûz dünyâda

Penbe atlas gibi ülkerli o rengin ruhsâr

Söyle zâhid zenebüm gördüñ ise böyle nigâr

-VIII-

İşleri cümle kûbûr yüñlü lübâde ber-dûş
Her ‘abâ-pûşa nemed giydirür ol hârâ-pûş

Destgâhında bize iş kesiyor ‘işve-fürûş
Naqd-i cândır ki bu eşnâda şatılmaz koşuş

Nesneyi destine yazdıkça tebâşir ile yâr
Rûy-ı mûyum ütüler âteş-i gayret nâ-çâr

-IX-

Zedeler cismimi yüksük gibi sûzen-bâzum
Almaz üstine haţâyı yine ol tannâzum

Hıl‘at ister beñi püskürme şeh-i mümtâzım
Çün **Belîğ** açdım o cânâna metâ‘-ı râzım

Anı tahmîn ile ölçüb biçerek âhir-i kâr
Gödi kim çıkmadı şan‘atla tegelledi o yâr

105

Ġazel-i Fâzıl Beg

Mef‘ûlü / Fâ‘ilâtü / Mefâ‘ilü / Fâ‘ilün

Eyler baña tegâfûl ile dâ‘imâ nazâr
Ammâ raķibe itmededir âşinâ nazâr

Âhû mısın yâhûd ki bir âfet misin nesin

‘Âşık helâk olur idince saña nazâr

Âyine gibi şâfım efendim ğubârdan
Bir ‘aks olursa emelim hep şafâ nazâr

Çeşmüñe sürme çekme imânı bilür misin
Ey nûr-ı ‘aynım eyler işâbet sana nazâr

Bir göz yumup açınca kadar **Fâzilâ** beni
Eyler helâk itse o âfet baña nazâr

106

Ġazel-i Fâzil

Mef‘ûlü / Fâ‘ilâtü / Mefâ‘ilü / Fâ‘ilün

Ol rind-i mey ne şulardadır ‘aceb
Peymâne-i şikest ne şulardadır ‘aceb

Bilmem ki kangı sînde sîr-âb-ğûndur
Tîğ-i nigâh-ı mest ne şulardadır ‘aceb

Ķıl teşne-i peyâmına icrâ-yı mâcerâ
Âh ol kadeğ-şikest¹⁵⁴ ne şulardadır ‘aceb

Dil düşdi ka‘r-çâh-ı zenehdân-ı dilbere
Bilmem o pây-best ne şulardadır ‘aceb

Tûfân-ı çeşm **Fâzilâ** ğarğ oldu kâ’inât
Bilmem ki pest ne şulardadır ‘aceb

¹⁵⁴ şikest: be-dest D.

Ġazel-i Vehbî(21b) *Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün*

Çekmiş piyâlelerde pey-â-pey şarâb-ı nâz
 Çeşm-i siyâh-mestini süzdürdi h'âb-ı nâz

Ders-i niyâz okursa nola tâlib-i vişâl
 Hâl ü hattıyla şafha-yı rûyî kitâb-ı nâz

Maḥcûbdır açılmamış ol nâzenîn henüz
 Kılsa 'aceb mi rûyine zülfüñ niḳâb-ı nâz

Va'd-i vişâli dîde-i bîmârî remz idüb
 Dil-ḥastegâne virmede şâfi cevâb-ı nâz

Vehbî'ye merḥâba mı dir ol şûḥ-ı 'işvekâr
 Düşnâm iken fütâdeye ancak ḥitâb-ı nâz

Ġazel-i Vehbî*Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün*

Ḳand-i leb ü nûş dehenüñ ṭatmağa gelmez
 Şîr ü şekerî birbirine yatmağa gelmez

Aḥşamlamaz ol bedr-i felek bir gice bizde
 Mehtâb gibi gelse dahi batmağa gelmez

Başdan aşub emvâc-ı cefâ firḳate düşdük

Zevrakçe-yi vaşlı yanaşub çatmağa gelmez

Dil-murğı kebûter gibi dönmekdir ammâ

Ol tıfl-ı cefâ perverim aldatmağa gelmez

Kâlâ-yı vişâli çıkarub gizli mezâda

Ey şûh-ı cefâ¹⁵⁵-pîşe bizi şatmağa gelmez

Dil seng-i felâhûn gibi başuñda dönerken

Feryâdıma rahm eylemeyüb atmağa gelmez

Dâmânına yüz sürmek imiş ħ'âhiş-i **Vehbî**

Ey ħâr-ı müjem sen de şaķın batmağa gelmez

109

Ġazel-i Vehbî

Mef'ûlü / Mefâ'ülü / Mefâ'ülü / Fe'ûlün

Şirîn-süħan-ı la'l-i şeker-bâra söz olmaz

Ṭûṭî gibi bu lezzet -i güftâra söz olmaz

Îmâ ile söyler ne zamân sürme çekerse

Ol çeşm-i süħan-gû-yı siyehkâra söz olmaz

Gül-gonce-yi gülzâr-ı 'adem kâle gelir mi

Ra'nâ bilürüz kim dehen-i yâra söz olmaz

Ağzın kabayub mühr-i sükûtuña 'adûnuñ

Bu vech ile mebhûti-yi eşrâra söz olmaz

¹⁵⁵ cefâ: sitem D.

Lâl eyledi hayret ile erbâb-ı beyânı
Vehbî diyecek var mı bu eş'âra söz olmaz

110

Ġazel-i Vehbî

(22a) *Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün*

Bûs-ı leb-i yâre olmasa mestâne çekilmez
Bî-muṭrib ü ney na'ra-yı mestâne çekilmez

Bir yana bakub bâde-keşân sofralarında
Zâhid çekerek sübhayı bir yana çekilmez

Menşûr-ı mülûk üstüne tuğrâ-yı keşide
Ebrû-yı dil-ârâ gibi şâhâne çekilmez

Ḥam itmiş iken hâle gibi kaddimi cevri
Ol mâh yine sîne-i 'üryâna çekilmez

Tâ olmayıcağ dest-res-i dâmen-i cânân
Pây-ı talebim gûşe-yi dâmâna çekilmez

Sencide-i güher eyleyegör kadrüni yoḥsa
Herkes meh-i Ken'ân gibi mîzâna çekilmez

Ebnâ-yı zamân püştüne bâr olma hâzer kııl
Kâm almağ için şîve-yi hîzâna çekilmez

Vehbî nice çeksün seni erbâb-ı süḥan kim
Bu vâdî-yi nev-ṭarz-ı levendâne çekilmez

111

122

Tahmîs-i Ğazel-i Sâmi-i Merhûm-i Vehbî

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

-I-

Şafvet-i sîne mürâyât-ı tecellâdandır
Sûver u ‘aks-i emel naķş-ı süveydâdandır
Hûb u zişte nazâr it hikmet-i Mevlâ’dandır
Fark-ı mâhiyyet-i dil çeşm-i temâşâdandır
Pertev-i nîk ü bed âyîne-yi sîmâdandır

-II-

Bî- hayâlîķ hele izhâr-ı ‘inâd itmekdir
Mebhâş-i ‘ilmi mebâdî-yi fesâd itmekdir
Câm-ı germiyyeti efsürde-yi bâd itmekdir
Revzen-i hânede sermâda güşâd itmekdir
Serdî-yi bezm-i edeb hânde-yi bî-câdandır

-III-

Güherim saht deyü olma cihânda mağrûr
Çâkûn-i üsrüb ü elmâs degil mi manzûr
Eyleye keyfiyyet-i hâtır-şikene vaķf-ı şu‘ûr
Hâzır ol bezm-i mükâfâta eyâ mest-i gurûr
Raķne-yi seng-i siyeh penbe-yi mînâdandır

-IV-

Bahr-ı pür-mâye itmiş sîne-yi ehl-i ‘irfân
Cevherin bezl ile gelmez aña aşla noķşân
N’ola ger kesb-i kemâl eylese andan nâdân
Şâf-dil tîre-nihâdâne feyz-resân
Güher-efşânî-yi sâhil kefi deryâdandır

-V-

Vehbîyâ cûş u hurûş üzre iken ‘âlem-i âb

Bir gün elbette yıkar rindüñ esâsuñ seyl-âb
Mâ-ḥaşal ehl-i ḥarâbâta olur ḥâne-ḥarâb
Sâmiyâ ḥâne-ber-endâzî-yi dil hem-çü kebâb
Cûşîş-i mevce-yi seyl-âbe-yi şahbâdandır

112

Ġazel

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Ne tebâhım bu cihânda ne de sâ mânım var
Ne âyş ü ne de yâr ne de yârânım var

Güft ü gû-yı elemi ağızıma almam ammâ
Şanma âğâz-ı suhen itmege dermânım var

Âşıkım şâdî-i vuşlat olur elbet encâm
Yâre-ḥâlîm tıyurur nâle ü efgânım var

Çâre-sâzım yoğ ise muḳbil-i dünyâdanım
Ḥâlîme şefḳat ider bir şeh-i tîrdânım var

İtmezem kizb ü dürûğ ḥalka-i medâra **Ḥaḳḳı**
Ḳavl-i ihlâş ile peygâmbere imânım var

113

Ġazel-i Ḥaḳḳı

(22b) *Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün*

Esîr-i mihnetim câna işim hep zârdır sensiz
Sürûr ü şevḳ-i ‘âlemden gönül serâdır sensiz

Şükûfte olsa gülzâr-1 emelde gonçe-i maşşûd
Safâ-bâb olmazam zîrâ ki zaḥm-1 ḥârdır sensiz

Mekânım olsa ger baĝ-1 İrem'le ravza-i dilkeş
Fîrâr-1 Qays-veş sırr-1 kühsârdır sensiz

İdersem nûş şahbâ-yı ḥasretünle rûz u şeb ey şûḥ
Yine zaḥm-1 ḥumâr sâĝar-1 serşârdır sensiz

Cihânun devleti bilse teveccüh itse **Hakkı**'ya
Nice ârâm ider bir dem ĝarîb zârdır sensiz

114

Ġazel-i Vehbî

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Ḥayâl-i zülf ü rûyuñ gülşen-i sînemde sünbül gül
Serimde tâze zaḥm-1 seng-i azâruñ karanfûl gül

Temâşâ-yı çemen hengâmıdır ey mest-i nâzım gel
Seni güller gibi açsun nevâ-yı bülbül ü mül gül

Şabâ gülşende olmuş ḥande-yi gül-gonçeye bâdî
Nesîm-i nâle vü âhımla bârî sen de ey gül gül

Alur gül-bûse rû'yâda 'azâr¹⁵⁶-1 âteşinden
Uyurken 'âşıkuñ eylerse taḥayyül gül

Saña ey âfet-i gül-gûn-kaabâ hem-reng-i cins olmaz
Giyinse gülgülî gösterse esbâb-1 tecemmül gül

¹⁵⁶ 'azâr: rûy D.

Riyâz-ı midhatinde hazzret-i Sultân Selîm Hânûñ
Şanur her nazm-ı rengînim temâşâ itse bülbül gül

Tarâvet-bahş-ı ‘âlem nemâ-yı luḫfı ey **Vehbî**
Bu mevsimde açar ṭab‘ım gibi pejmürde sünbül gibi

115

Ġazel

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Bâğ-ı hüsnünde ne şebbûy u ne reyḫândır ḫaṭ
Ḥaṭ-ı reyḫânı ile şerḫ-i Gülistân’dır ḫaṭ

Safḫa-yı ‘arız-ı dildârda tesvîd olunur
Ser-nüvişt-i siyeh-i ‘âşık-ı nâlândır ḫaṭ

Dil-i divâne o sevdâ ile şîrinüñ¹⁵⁷ olmuş
Kûy-ı cânânedede kim şâm-ı garîbândır ḫaṭ

Ṭâlî‘-i hüsnüni bir fâl-güşâden şordum
Baḫub ol rû-yı münîre didi liḫyândır ḫaṭ

O şûḫ kim derdine dermân ola ḫâşiyet ile ola
Vehbîyâ besmle-i sûre-yi Loḫmân’dır ḫaṭ

116

Ġazel-i Vehbî

(23a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

¹⁵⁷ şîrinüñ: şeb-gird D.

Câm-i la'lüñ şevkine mestâne itdüñ sen beni
Kâse-i lîs-i sofrâ-yı meyhâne itdüñ sen beni

Boynuna olsun vebâlı kâkülüñ zencîrini
Gerdeninde gösterüb divâne itdüñ sen beni

Zülfüne kondurmayub murğ-ı dil-i âvâreyi
Böyle mânend-i Hümâ bî-lâne itdüñ sen beni

Maḥrem oldı ğayriler şimdi ḥarîm-i vaşluña
Âşinâ iken niçün bîġâne itdüñ sen beni

Yanmadan yakılmadan pervâ ne şimden soñra kim
Şem'-i rûyuñ gösterüb pervâne itdüñ sen beni

Hüsnünüñ Mecnûn itmişken yine **Vehbî'**ye der
'Âleme Leylâ gibi efsâne itdüñ sen beni

117

Ġazel

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün

Ebrûsuna vesme ruḥuna ġâze mi çekmiş
Çeşm-i siyehin sürmeleyip tâze mi çekmiş

Nev-ḥaṭ görünür şafḥa-yı ruḥsâresi ammâ
Mecmû'a-yı ḥüsne yeñi şîrâze mi çekmiş

Aġyâra niyâm eylemiş ammâ ten-i sîmîn
Tîġ-i sitemin 'âşık-ı ser-bâze mi çekmiş

Maḥfice temâşâya gelüb bâde-keşânı

Zâhid gice bir gûşede hamyâze mi çekmiş

Vehbî gine¹⁵⁸ pîrâne idüb kıddine hâle
Âğûşuna bir mâh-likâ tâze mi çekmiş

118

Ġazel

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Gözün açmış gine gülzârda şehlâ nergis
İder ol dîde-yi maḥmûrı temâşâ nergis

Göz göre bâğda âğyâr ile mey içdüğini
Gûşe-yi çeşmi ile eyledi îmâ nergis

Bülbüle gâhîce tenhâ açılırdı gonce
Gözedir gizlice bir gûşede ammâ nergis

Eyleyüb kâse-yi deryüze o zerrîn kadeḥüñ
Sâğar-ı gülden umar cür‘a-yı şahbâ nergis

Nazarımda yine ol çeşmi siyeh-mestimdir
Vehbîyâ bâğ-ı cihân olsa ser-â-pâ nergis

119

Ġazel-i Vehbî

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün

¹⁵⁸ gine: yine D.

Âh bir muğ-beçe gâretger-i sâ mânımdır
Çeşm-i kâfir-nigehe düşmen-i îmânımdır

Âyet-i hüsn okunur resm-i hat u hâlinden
Tarz-ı İncîl ise de ma'nî-yi Kur'an'ımdır

Çeşm-i bîmâr gamıyla olalı dil-ğaste
Tab'-ı 'Îsî dahî hayret-keş-i dermânımdır

Semt-i deyrinde döğüb sînemi nâkûs gibi
Ergânûn nağmeleri nâle vü efgânımdır

Târ-ı zünnâr ise de bâ'is-i cem'iyet olub
Rişte-yi perçemi şîrâze-yi divânımdır

Var mı ol âfet-i Rum'uhn 'acâba mişli deyi
Rum ili¹⁵⁹ pâ-zede-yi mevkib-i seyrânımdır

Görüb ol mâhı fetîl aldı Fener'de **Vehbî**
Mûm olub yanmağa şem'-i dil-i sûzânımdır

120

Ġazel

(23b) *Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

Göñül ülfet-i 'aşk-ı civânân oldı gitdikçe
Metâ'-ı 'aql ü fikrim hep perîşân oldı gitdikçe

Hayâl-i zülf-i leyl-i yâr ile Mecnûn olub çün Kays
Karâr u meskenim kûh-ı beyâbân oldı gitdikçe

¹⁵⁹ Rum ili: Rumeli D.

Benim ol hâne-ber-dûş-i cihân-1 baht-siyâhımdan
Mededgarım rehim şâm-1 garîbân oldu gitdikçe

Vişâl-i gül'izâr-1 yâr ile harem iken hayfâ
Düşüb nâr-1 firâka kârım efgân oldu gitdikçe

Meded kıl **Hakki**-i zâre emân yâ hazret-i Mevlâ
Füzûn-i hicr ile hâlim perîşân oldu gitdikçe

121

Gazel

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ben esîr-i şâh-1 'aşkıım sırrım bâr olmaz baña
Çekmezem 'âlemde hicâbın ta'n 'âr olmaz baña

Ben harîdâr-1 belânım muqaddem oldu
Ol sebep şevk-i emelden zerre kâr olmaz baña

'Âşık-1 bîmâr-1 derd-bârım emân ileyim
Bir terahhümle nigâh-1 luţf-1 yâr olmaz baña

Nâr-1 hicr-i yâr ile olmuş iken sînem kebâb
İnkilâb-1 cerh- i devâ-sâz kâr olmaz baña

Neyleyeyim bâğ-1 cihânuñ sırrını itmem emel
Kâlb-i pür-dâğıımdan özge lâlezâr olmaz baña

Ta'n u hasedden girîbânım idersem ger hâlâş
Hakkiyâ tâ-şaşre ol niceyim zâr olmaz baña

122

Ġazel-i Kâzım

(24a) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Târ u mâr itdi varub zülf-i dilârâyı şabâ
Yine hayretde kodı ‘âşık-ı şeydâyı şabâ

Ķâl ü kâl eyler idim zülfine dâ’ir ammâ
Söyledi kışsa-i Mecnûn ile Leylâ’yı şabâ

Ugramış gülşen-i yâre çıka geldi bu şabâh
Şaçdı bülbüllere bû-yı gül-i ra’nâyı şabâ

Vaşl-ı cânâna neyince virecekdin âhşâm
Geldi men‘ eyledi şugrâyı kir-âbı şabâ

Kâzımâ bu ġazel tâze zamân rûha âdâ
Ger okursa getürür kışsa-i Mesîhâ’yı şabâ

123

Ġazel-i Ĥayrî

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Getürmez çeşm-i tâkat mihr-i pür envâre bağıdıqça
Olur pür-nem anuñçün dide rû-yı yâre bağıdıqça

Esîr-i bend-i hicrâna la‘l-i yârdır çâre
Tabîbidir her derdin artar bî-çâre bağıdıqça

Gider şabr u qarârım âh u zârım artar eksilmez
Baña bir hâl olur hâl u haţt-ı dildâre bağıdıqça

Ġazel söyler iseñ böyle ma‘ni‘ söyle ey **Ĥayrî**

Gelür ıab'a selâset Ői'r-i ma'nîdâra baıdııça

124

Ėazel

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Muıabbet neş'esin zâhid mey-i meyıâeneden Şanma
ıurûŐ-ı ıalb-i zârı naıra-yı mestâneden Şanma

ıarâbât-ı muıabbettir dil-i erbâb-ı 'aşı çün kenz
Mezâhirden baıub kâşâne-i vîrânedir Şanma

Maıâl-i ehl ehl-i dil daıı âver-rû hüdâdır dil
Dürûı u zeng-âmîzi ıurı efsâneden Şanma

Yanub bir Şem'-i ruısâra ider âh (u) fııân 'âşık
O sürûş başkadır Şem'-i ruı-ı cânânedir Şanma

Ser-â-ser mest-i Şahbâ-yı yed-i sâkı-i ıabııyım
Görüb bu hâl-i zârım **Hakıııyâ** bııânedir Şanma

Şekerler çııneyüb diller döker lâl olsa da 'âşık
Mişâl-i tûıı mir'ât-i ruı-ı dildâra baıdııça

125

Ėazel-i Bâkı

(24b) *Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün*

Rahım eyle âb-ı dîde-i gevher-niŐâre gel
Emvâc-ı baır-i ekşimi seyr it kenâre gel

Zâhid ne lâzım kîne-i ehl-i dile şütür ¹⁶⁰
Gir bezm-i ‘ayş u ‘işrete sen de kıtâra gel

Meydür mihekk-i tecrîbe-i pîr-i mey-fürûş
‘Arz eyle naql-i kalbini şâhib-‘ayâre gel

Gördüñ kabâ-yı ‘ömre beķâ yoķ bu bâğda
Gül gibi sen de pîrûheni pâre pâre gel

Bâķî dem urma seyr-i maķâmât-ı ‘aşķdan
Geç âh u nağmelerinden ķarâra gel

126

Ėazel-i Bâķî

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Döndi bezm-i bağda bir dilber-i țannâze gül
Cilve-i hüsñ eyledi girdi libâs-ı nâze gül

Elden evrâķın şalub bir bir uçurdu gülleri
Beñzedi bir dîber-i şûh kebûter-bâze gül

Sînesin çâk eyledi mest-i şabûhiler gibi
Şubh-ı dem murğ-ı çemende gûş urub âvâze gül

Vaşf-ı hüsñ-i yâr ile bir tâze divân açılsun
Târ-ı zülf-i hûrdan bend eylesün şîrâze gül

Bâğ-ı hüsñ-i yâre baķ görmek dilerseñ **Bâķiyâ**
Baht u devlet nev-bahârında açılmış tâze gül

¹⁶⁰ kîne-i ehl-i dile şütür: ehl-i dile kîne-i şütür D.

Ġazel-i Şem‘î¹⁶¹*Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün*

Ŧolmayan el yetiş gel sevdiğim imdâda yangın var
 Ŧutuşdı ser-te-ser cismim derûnum tende yangın var

Kaçan ‘azm-ı çemen kılsam işidüb âzârım bülbül
 Başarlar nâlâ vü zarı göreñ gülşende yangın var

Sefine sîneme yağlu buĥûrân atduñ ey densiz
 Revâ mı sihr idüb ĥalka dimek deryâda yangın var

Semâlardan geçüb âhım irişdi şubĥ dek ‘arşa
 Melekler didiler ĥikmet nedir bâlâda yangın var

Bu Şem‘î mâh-tâb ile yanar derlerse gerçektir
 Yalınız sende mi yangın bütün dünyâda yangın var

Ġazel-i Vehbî**(25a)** *Fâ‘îlâtün / Fâ‘îlâtün / Fâ‘îlâtün / Fâ‘îlün*

Rûşen oldı çeşmime bu sîne-yi billûrdan
 Kim vücûd-ı nâzenînüñ ĥalk olunmuş nûrdan

Muṭribâ bir nağme-yi ser-şâr ister kim gönül
 Tâ leb-i ĥavza gökülse kâse-yi ṭanbûrdan

Pür-neşât olmaz dimâğ-ı şevk-i maĥmûr-ı ġamuñ

¹⁶¹ Bu gazel, Murat A. Karavelioğlu’nun hazırladığı Şem‘î Divanında yoktur.

Kâse-yi mey olsa da hâk-i ser-i fağfûrdan

Gitdi ol demler ki hırmen hûşe-çîne vaqf ider

Dâneyi herkes kıpar şimdi dehân-ı mûrdan

Vaşf-ı zülfûn yazmaq ey **Vehbî** ne mümkün ol mehûn

Mıstarım olsa da târ-ı gîsuvân-ı hûrdan

129

Ġazel-i Nâbî

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

Dem-i vişâl-i zuhûr-ı haţ-ı nigâra düşer

Ĥudâ virürse eger 'îdümüz bahâra düşer

Hemân bize düşecek vaqt-i gülde 'işretde

Fiğân-ı nâbe-maħal meşreb-i hazâra düşer

Ĥayâl-i 'ârız-ı dildârdan tehî dil yok

Mişâl pertev-i hûrşîd her diyâra düşer

Ne dil ümîd idinür bûy-ı zülf-i dildârı

Ne neşr-i bûy-ı kerem tab'-ı rûzgâra düşer

Şafâ-yı meygede bir görmek ile añlanmaz

O zevk-ı hâtır-ı 'uşşâka vara vara düşer

Degil zemîne düşen berf hâne-i çerhûn

Beyâz-ı şafha-i dîvâre¹⁶² pâre pâre düşer

Serîr-i çerhe çıkar rûzgâr ile **Nâbî**

O dil ki hâk-şifat reh-güzer-i yâre çıkar

¹⁶² şafha-i dîvâre: sûret-i dîvârı D.

Ġazel-i Nâbî*Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

Göñüllerde hayâl-i nergis-i cânâne devr eyler
 O mey-ḥâr-ı ḥumâr-âlûdedir meyḥâne devr eyler

Yine erbâb-ı dil ḥamyâze-i rîz-i ḥasretimdir
 Bilinse câm-ı nîlî-fâm-ı âyâ ne devr eyler

Ne sûd itdi 'aceb hedm-i ḥarâbât itmeden vâ'iz
 Yine meyḥâneler ber-câ yine peymâne devr eyler

Gören âyîne-i rûyında 'aks-i penbe-i dâ'im
 Şanur şem'-i şeb-ârâ üstine pervâne devr eyler

Cihânuñ zühd ü rindin añla **Nâbî** mihr ü encümden
 Gehî peymâne gâhî subḥa-i şad-dâne devr eyler

Ġazel-i Nâbî*Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün*

Gösterir ruḥuñda ḥâlüñi ki maḥlabım budur
 Ben bir sitâre-sûḥteyim kevkebüm budur

Tafşîl-i derd-i 'aşkı şanur sînedin
 Leb-beste-i itdi ğam beni şimdi şebnem budur

Tîz-âb-1 ğam-1 şarâbuñum¹⁶³ bir gelür baña
Sâķî tereddüt eyleme şun meşrebüm budur

Geh luţf u geh ‘itâbuñ ile eglenür gönül
Nâbî gibi benüm dahi rûz u şebüm budur

132

Ġazel

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Seyr-i düşünde hâle-i şu‘lesin şimşîr ider mehtâb
Bu âlbeni ile şâm iklimini teşhîr ider mehtâb

Eşî‘a-i zer-i kalem ğuyâ devât-1 sîmdir hâle
Anuñla enverî cevânımı taħrîr ider mehtâb

Degildir hâle cünbiş câmi‘ içre kürsî-yi va‘za
Gürve-i encüme nûr-1 âbâna taassür ider mehtâb

Degil hâle tutub ħürmetiñe cerħ üzre bir ğırbâl
Ĥubûbâb-1 nücûmı ğâlibâ ta‘şîr ider mehtâb

İdüb bir sâğar-1 zer beni zîb-i süfün hâle
Felekde Cem gibi bir bizi mi taşvîr ider mehtâb

133

Ġazel-i Ĥakķı

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

¹⁶³ şarâbuñum: şarâb-i sitem D.

Pâdişâh-ı mülk-i ‘aşkıım eşk-siyâhımdır benim
Eylemeyen dünyâyı teshîr dūd-ı âhımdır benim

Eylemem vâz‘-ı medâra kimsene dünyâ için
Dergeh-i şâhenşeh-i İzed penâhımdır benim

Zerrece yokdur gözümde rif‘at-i sâ mân-câh
İ‘tikâf-ı künc-i vahdet ‘izz ü câhdır benim

Hâne-i ber-düşem dehrde eylemem ızlâl-ı nefis
Kim târîk-i cadde-i ‘aşk şâhid-ı âhımdır benim

Ba‘dezîn itmeme tenezzül haşmet-i darabeyi
Hakkiyâ ol fahr-i ‘âlem pâdişâhımdır benim

134

Ġazel-i Hamdî

(25b) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Şunmadı câna felek bir kıatre-i zevk câm-ı Cem
Bezm-i mişnetde dem-â-dem çekdigim derd ü elem

Meskenim Mecnûn-veş kûh u beyâbândır ‘aceb
Neyleyeyim geşt ü güzâr gülşen-i ra‘nâyı hem

Birbirin ta‘kıb ile pervâz idüb gelmekdedür
Çünkü bu vîrâne cismim âşiyân-ı murğ-ı gam

135

Ġazel-i Kâzım

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Tal‘at-ı hüsnüñ cihânuñ nâm u tâbânıdır

Bu huşûşa şâhidim iki ruḥ-ı raḥşânıdır

Beni â‘zam-ı sezâdır müşteri olsa añ

Burc-ı hüsnüñ sevdiğim çün bezm-i Ken‘ânıdır

Bezl-i naqd vaşlını ‘uşşâka kânûn eylemiş

Güviyâ ol nâzenîn ‘aşr-ı Süleymân hânıdır

İlticâ itmez tabîb-i rûzgâra ehl-i derd

Şerbet-i la‘lün şehâ dil-ḥastenüñ dermânıdır

Nigeh-i ‘aşkında hây u hûyını ‘uşşâklarun

İşidenler şandılar ki Ḥalvetî devrânıdır

Hem-baḥt olmak senüñ ḥaddin mi mîr-**Kâzım’a**

Ḥayriyâ zîrâ anuñ ehl-i ma‘ârif-kânıdır

136

Şarkı-yı Neş’et

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Ey cefâcû cevre mâ’il dil-rübâ küstüm saña

Ey felek meşreb hezârân âşinâ küstüm saña

Gördüğim her yâre ile tarḥ-ı tekellûf eyleyen

Ehl-i dil ḳadrini bilmez bî-vefâ küstüm saña

Var kiminle ister isen ülfet it şimden gerü

Yetişür bu yolda gayrı dökdüğimiz âb-rû

‘Azrâ’îl olsa firâḳun saña itmem ser-fürü

Haşılı cânım isen itdim fedâ küstüm saña

Öyle yaqduñ hâtıram ta‘mîr ider emr-i muhâl
Öyle dilgîr eyledüñ kim i‘tizâra yok mecâl
Biliñmez ıslâhına dünyâda virme ihtimâl
İster olsun maşşer-i rûz-i cezâ küstüm saña

Öyle maḥzunum ki olsa leyle-i kadr u sa‘îd
Gelse bu eḡnâda eyyâm-ı mübârek rûz-ı ‘id
Sîne-şâf olmak barışmak ben senüñle pek ba‘îd
Haşre kaldı ba‘dezîn bu mâcerâ küstüm saña

Eyledin mi düşmana qarşu beni âhir fedâ
Haṭıruñ hoş tut kazâyâ virmiş idüñ bir rızâ¹⁶⁴
Dimedin mi geçmezem billaha senden Neş’etâ¹⁶⁵
Mâhaşal cümle kelâmuñ¹⁶⁶ ben saña küstüm saña

137

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Bülbül iken nâle vü efgânım alduñ ey felek
Benden ahir ol leb ü handânım alduñ ey felek
İşve ü ğamla ben nice hâk ile yeksân olmayam
Yârim alduñ cânım alduñ şânım alduñ ey felek

Şabr iderdim her cefâ ü miḥnete Eyyûb gibi
Yüz sürerdim âsitâna anuñ meczûb gibi
Her vaqidde kan aĝlar gözlerim Ya‘kûb gibi
Mısr-ı dilde Yûsuf-ı Ken‘ân’ım alduñ ey felek

¹⁶⁴ Haṭıruñ hoş tut kazâyâ virmiş idüñ bir rızâ: Haṭıruñ hoş tut ki virmiş idüñ kazâyâ bir rızâ D.

¹⁶⁵ Dimedin mi geçmezem billaha senden Neş’etâ: Dimedüñ mi geçmezem billaha senden Neş’etâ D.

¹⁶⁶ kelâmuñ: kelâmım D.

Ey felek derdüñle ğamgîn albimi şâd itmeyim
Haşre dek bilkim senüñ hi nâmını yâd itmeyim
Dest-i zulmüñden senüñ ben nice feryâd itmeyem
Bir ‘adâlet şaibi sultânım alduñ ey felek

şol gedâyım sen baña Dârâ’yı virsen istemem
Geri Mecnûn’um dil-i Leylâ’yı virsen istemem
Hâşılı ‘Âşık ‘Ömer dünyâyı virsen istemem
Sen benim dünyâ diger cânânım alduñ ey felek

138

Tamis-i Evvelde Rezk Olunan ‘Âşık ‘Ömer¹⁶⁷

(26a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Ne itsem bilmem sana cânânım alduñ felek
Gülşen ire ğonce-fidânım alduñ ey felek
Mış ilinde Yûsuf-ı Ken‘ân’ım alduñ ey felek
‘Âıbet ol âfet-i devrânım alduñ ey felek

Eyledüñ üftâdeler ire beni zâr u zebûn
Derd-i firad cevri ü ğam sînemde günden güne dîn
Evvelâ ıldıñ muradınca bana mekr ü füsûn
Soñra cevriñle şeh-i hûbânım alduñ ey felek

Ağlayub yârân iinde şasb-i hâlim söylerim
El irişmez ol şeh-i cihâna ‘aceb söylerim
Rûz-i maşerde dîvân olsa şikâyet eylerim
Hatı sünbül şaçları reyhânım alduñ ey felek

139

¹⁶⁷ Âşık Ömer Divanında bu manzume yer almamaktadır.

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Dilberâ çeşmüñ gibi sâhir çok âfet mi var
Serv-i kıaddüñ gibi bir mehtâb-ı kâmet mi var
Gâh cevruñ gâh nâzun gâh gamuñ çekmekdeyim
Derdüñe bezgin düşen bî-çâreye râhat mı var

Bendeki çün meylin olmaz zerre miqdârdan
Bâri oldur kıurtulayım cevri ile efkârdan
Açamam çeşm-i cemâlüñ görmege ağıyardan
Yâ benim bî-baht serimde kıutlu bir sâ‘ât mi var

Nice demler kıokuñ ile olmuşum miñnet-zede
Ol sebebdan cerh urur çeşmimde dâ‘im meygede
O dem biñ dürlü şûret gösterür bir lahızada
‘Âşıkın keyfiyyetine mey gibi hâlet mi var

Nice fâriğ olurum serv-i sîm-ber sevmeden
Bülbülüñ kıaşdı hemân vech-i güller sevmeden
Men‘ idersen zâhidâ ‘uşşâkı dilber sevmeden
Bize göster görelim hakkında bir âyet mi var

140

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Cân dil-i şehdin ezelden eyledi yağmâ-yı ‘aşkı
Ol vecihden düşdi bu ‘âlemlere gavğâ-yı ‘aşkı

Derde düşenler bilürler ehl-i derdin hâlini
Gör nice ‘âşıkıların Mecnûn ider Leylâ-yı ‘aşkı

Gel gülistân seyri ile çık kıafesten ey hezâr

Cennet-i kudsi ğurmâc it bulasın mâ'vâ-yı 'aşk

Çünkü mevcûd nuṭkı itmiş 'âlemde 'âşık kanum
Bize bildirdi fenâyı rehber-i mevlâ-yı 'âşk

141

Ġazel

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Esîr zülf kim kâkül-i perişân bir efendimsin
Dil-i dîvâneme zencîrden şâhib kemendimsin

Çolun şar boynıma ey gül bu iş aġyâra dâġ olsun
Hamâ'il-pâş benimsin hırz-ı cânım sînebendimsin

Esîrûñ birini şanma cihân âvâre-i hüsnüñ
Pesendîde-i 'âlem bir cevân dil-i pesendimsin

Gerek cevruñle maḥzûn it gerek luṭfuñla mesrûr it
Gerek aġlat gerek güldür efendimsin efendimsin

142

Şarkı-yı Pertev Beg Merḥûm

(26b) *Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün*

Ey şâh-ı felek kevkebe-i devrân senüñdür
Ey mihr-i melek dâ'ire-yi meydân senüñdür
Eyvân-ı dil dîdede dîvân senüñdür
Vâbeste cihân emrine fermân senüñdür
Fermân senüñ kul senüñ ihsân senüñdür

Sâyende cihân beñzedi gülzâr-1 bahâra
Reşk oldı şâff-1 ‘asker eshâr-1 bahâra
Belkim getürür bülbül güftâr-1 bahâra
Vâbeste cihân emrine fermân senüñdür
Fermân senüñ kul senüñ ihsân senüñdür

Bülbül yolunur gülleri güldürmege mecbûr
Güller göz açar gül yüzini görmege mecbûr
Bülbül sürünür pâyına yüz sürmege mecbûr
Vâbeste cihân emr-i şeh fermân senüñdür
Fermân senüñ kul senüñ ihsân senüñdür

143

Târih-i Hamdî-i Evliyâcılar Hânı Kadirğa Limanı

Mefâ‘ülün / Mefâ‘ülün / Mefâ‘ülün / Mefâ‘ülün

Şehenşâh-1 zamân ‘Abdü’l- Mecîd Hân pür-himem kim
Ziyâ-i lütf gûyâ ‘âleme hürşîd ile hem mâh

Hemân dâmâtını hâr-1 haţâdan eyleyüb maḥfûz
Mu‘ammer kılasun ol şâhı füzûn ‘ömri ile Allâh

Anuñ luḥf u şevketüyle toğrısı başdan başa
Şeref buldı Kadirğa limânı ihyâ olub nâ-gâh

Bu tren-hâne kim ol ḥarâb olmuş idi şimdi
Evliyâcılar hânı kıldı anı ta‘mîr idüb ol şâh

Derûnunda oturduqça kârdâr-1 şâhib-i şan‘at
Hep olsunlar du‘âcı cümlesi ol şâha kim dergâh

Aña beş zam idüb **Hamdî** oku târiḥ ...

... oldu mâşâ' Allâh

144

Ġazel-i Ħamdî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

'Âşık-ı hicr-keşüñ hâli diğerk kevn ancak
Ġam ü bîmâr ü elem pür-zâr-ı zebûn ancak

Görünmez çeşmime dünyâ dilber ile dolsa yine
Dil-i âşüfte saña 'âşık-ı meftûn ancak

Ġayrılar şanma iderler dil-i nâ-şâd sürûr
Kerem-i vaşluñ ider şâdî-i memnûn ancak

N'ola bir pûse-i luţfuñ ile mesrûr itseñ
Ġam-ı hicrañla dem-â-dem böylece maĥzûn ancak

Leyle-i zülf-i hayâl-i yâr ile şahrâyâ düşüb
Ħamdiyâ bu dil-i şeydâ 'âşık-ı Mecnûn ancak

145

Ġazel-i Ħamdî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

N'idem ol gülşen kim tâze bahâr olmayacak
Hem daĥı bir gül ü nev-ğonca nigâr olmayacak

'Acz-i hâl itme şakîyâ yâre-i ağıyâr için ey dil
Gül de taķşan olur elbet bir iki ... olmayacak

‘Âşıkuñ mâr-1 dil ü dâğ-1 sitem ü derdine âh
Neylesün dehr-i tabîb merhem-i yâr olmayacak

Her cefânuñ soñı elbette vefâdır **Ĥamdî**
Vaşl-1 gül gelmez İlâhî bülbül-i zâr olmayacak

146

Şarkı-yı Ĥamdî

(27a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Sen bakub inşâfa gel bu yâre-i hicrânıma
Dâ’imâ kalmak mı kaçduñ bî-vefâ hep hayâtıma
Cevr-i şimşîrûñ urub bu sîne-i sûz itme
Söyle zâlim söyle girmek mi murâduñ kânıma

Heb görür çeşmüñ beni o dâ’imâ cevre sezâ
Sende inşâf yokmuş ammâ yıldım ey bî-vefâ
Yoksa cevrüñden murâduñ böyle dâ’im pür-cefâ
Söyle zâlim söyle girmek mi murâduñ kânıma

Hiç kerem yok mı dil-i bî-çâreye ey gül-nigâr
Ĥâr-1 cevrüñden ider bülbüllerüñ feryâd u zâr
Cânıma kâr itdi cevrüñ hâşılı gel âşikâr
Söyle zâlim söyle girmek mi murâduñ kânıma

147

Ėazel-i Ĥamdî Nâ-Tamam

Ta‘accüb-i ‘âlemde râhat kalmadı zahmet de yeter
Şiddet ü cevr-i felekden dâ’imâ ... deyiz

Mesnetindir n’ola bir dil-şâd iden yok hiç bizi

Böyle cân u derd ile hep kûşe-i miḥnetdeyiz

Bilmezem hikmeti nedir her şeb bu derd-i yâr ile hû
Şaçduñ efgân idüb gam-hâne-i firqatde yeter

148

Ḥamdî Nâ-Tamam

Mesken oldı yine hicr-i yâr ile gam-hâne baña
Yıldık ol kaçd-ı canândan kûşe-i vîrâne baña

Neyleyim câm-ı şafâyı meclis-i vuşlat yok iken
El verir bu gam u miḥnet mey-i mey-hâne baña

Neş'e-i zevkime 'âlem reşk ile hayretde idi
Mey-i la'linden idi şundığı peymâne baña

149

Ġazel-i Ḥamdî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Şunşa n'ola yâr baña kim bir şafâ-yı câm-ı Cem
Bezm-i miḥnetde dem-â-dem çekdigim derd ü elem

Meskenim Mecnûn-veş kûh-ı beyâbândır 'aceb
Neyleyeyim geşt ü güzâr gülşen-i ra'nâyı hem

Yek harâb oldı gönül kâşânesi hicrânla
Bir teraḥḥümle nigâh itse n'ola ol gönce-fem

Birbirin ta'ķib ile pervâne idüb gelmekdedir
Çünkü bu vîrâne cismim âşiyân-ı murğa gam

Bir hayâl oldu benim cevri-fırağun yâr ile
Neyleyim âh dil harâb dîde pür-hûn-âb ü nem

Reşk iderdi neş'e vü zevkime 'âlem bir zamân
Câm-ı vaşlı nûş iderdim katı ol ki dem

Hamdiyâ gitdikçe bahtım kara şâm oldu yine
Alınma çünkü ezelden böyle çalınmış kalem (hû)

150

Kıt'a-i Hamdî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Bir perîye meyl idüb meşhûr u nâm olmam yine
Çâre ne üftâde-i efvâh-ı 'ilm olmam yine
Hayli demdir tevbe-i meyde şivenim var idi
Yeñiden ser-mest-i câm-ı la'l-fâm olmam yine

151

Gazel-i Hamdî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ey zinâkâr derde dûçâr olmama sensin sebep
Esîr ü beste-i bîmâr olmama sensin sebep

'Âkıbet-i cevri-füzûnuñla hayâl itdüñ benim
Böyle üftâde-i bî-çâr olmama sensin sebep

Âteş-i gülgûn-ı ruhsârûñ bana sen gösterüb
Bülbül-âsâ böyle pür-zâr olmama sensin sebep

Vaşla mehcûr idüb hem bu ne Һasretkeşî
Böyle ğamla miһnete yâr olmama sensin sebab

Һamdiyâ-veş cevri ile zâr u zebûn itdüñ beni
Hem daһi bî-baht u bî-çar olmama sensin sebab

152

Ĝazel-i Һamdî¹⁶⁸

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Dem-â-dem eyleyüb ârzû-yı vişâl âh ider her şeb
Cemâl-i şem‘-i cânâna yanar pervânedir göñlüm

Yeter ey şûh mu‘ammâ-dem yeter lütf ile ayar it
Harâb oldu ğam u hicrûñ ile vîrânedir göñlüm

153

Târih-i Vefât-ı ‘Âdile Һânım

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

(27b) Neyledi seyr it o zîbâ-i duһter çarһ-ı felek
Bağ-ı ‘âlemde ‘aceb reftâr iderken bir zamân

Düş olub bir derde eyvâh bulmadı dermânını
Terk-i dâr-ı fenâyı eyledi teslîm cân

Ircı‘î-yi emrûñ hemân ‘âlemde işğâ eyleyüb
Eyledi rûh u revân miyân u mâverâ mekân

¹⁶⁸ Bu manzume, altı beyit yazılmıştır fakat dört beytin üzeri karalanmıştır.

Almadan dünyâda kâmuñ hayf ol nâzuñ boş
Eyledi üftâde hâke çarh-ı devrân nâgehan

Çâr yâr imdâd idüb **Hamdî** didim târihini
'Âdile **Hânım** dirîgâ oldı 'uqbâya revân

154

Tercî'-i Bend-i Rûhî-i Bağdâdî¹⁶⁹

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlü

Şanmañ bizi kim şîre-i engûr ile mestüz
Biz ehl-i harâbâtданuz mest-i elestüz

Ter-dâmen olanlar bizi âlûde şanur lîk
Biz mâ'il-i bûs-i leb-i câm ü kefi destüz

Şadrın gözedüb neyleyem bezm-i cihânuñ
Pây-i hum-ı meydür yerimüz yâre perestüz

Mâ'il degilüz kimsenüñ âzârına ammâ
Hâtır-şiken-i zâhid-i peymâne-i şikestüz

Erbâb-ı ğaraž bizden ırağ oldığı yegdir
Düşmez yere okumuz şâhib şastuz

Biz 'âlem-i fânîde ne mîr ü ne gedâyız
Â'lâlarda â'lâlanur pest ile pestüz

Hem-kâse-i erbâb-ı dilüz 'arbedemüz yok
Meyhânedeyüz gerçi velî 'aşkla mestüz

¹⁶⁹ Bağdatlı Rûhî'nin meşhur Terkiî-i Bendi, mecmuada "Tercî-i Bend" başlığı ile yazılmıştır.

Beyt

Ser-mest-i mey-i meygede-i ‘âlem-i cânuz
Ser-ḥalka-i cem‘iyyet-i peymâne-keşânuz

Ġazel-i Rûḥî-i Bağdâdî

Mef‘ûlü / Mefâ‘ülü / Mefâ‘ülü / Fe‘ûlün

Sakî getür ol bâdeyi kim dâfi‘-i gamdır
Şayqal ur o mir‘âta ki pür-jeng-i elemdir

Dil-bestelerüz bizden irâg eyleme bir dem
Ol bâdeyi kim nûr-ı dil ü dîde-i Cem’dir

Ey ḥ‘âce fenâ ehline zinhâr ululanma
Dervîşi bu mülküñ şeh-i bî-ḥayl ü ḥaşemdir

Ḥâk ol ki Ḥüdâ mertebeni eyleye ‘âlî
Tâc-ı ser-i ‘âlemde o kim ḥâk-i qademdir

Gel toğrulalım meygedeye rağmına anuñ
Kim bâr-ı riyâdan qad-i bergeştesi ḥamdır

Mey şun bize sâkî biziz ol qavm ki dirler
Rindâna şabûḥî-zede-i bezm-i kıdemdir

Bu nazmı Peyâmî’den işit ḥâle münâsib
Kim zübde-i yârân-ı süḥandân-ı ‘Acem’dir

Beyt

Mâ rind-i şabûḥî-zede-i bezm-i elestim
Pîş ez-heme dürdî-keş ü pîş heme mestim

Ġazel-i Rûhî-i Bağdâdî

Ey şâhib-i kudret kanı inşâf u mürüvvet
Rindân-ı mey-âşâma n'îçün olmaya ra'bet

Ġısmetleri dirseñ ezeli cevr ü cefâdur
Cevr ola n'îçün zevk ü şafâ olmaya kısmet

Dirseñ ki bugün eylemeyen yarın ider zevk
Çok mı iki gün bendelerüñ eyleye 'işret

Ġâcetlerimiz kâdir ikeñ kılmağa hâşıl
Salmağ keremünden bizi feryâda ne hâcet

Nâ-çarı çeker halk bu miñnetler yoğsa
Âdem kara tağ olsa getürmez buña tâkat

Ġâlûñ kime açsañ saña dir hikmeti vardır
Öldürdi bizi âh bilinmez mi bu hikmet

Bîhûde dönüb neyer ola başımız üzre
Halkuñ bu felek didüğü dolâb-ı meşakkat

Beyt

Bîhûde yeter döndi hemân terkini kılsa
Kim 'aksine devr eylemeden yegdi yıkılsa

Ġazel-i Bağdâdî

(28a)

Gör zâhidi kim şâhib-i irşâd olayın dir
Dün mektebe vardı bugün irşâd olayın dir

Mey-ğânede ister yıkılıb olmağa vîrân
Bî-çâre harâbatda âbâb olayın dir

Elden kıomasun gül gibi câm-ı meyi bir dem
Her kim ki bu mey-hâne de dil-şâd olayın dir

Bir serv-i kıaddüñ bende-i efgendesi olsun
‘Âlemde o kim guşşadan âzâd olayın dir

‘Ömrüñ geçürüb kûh-ı belâda dil-i şeydâ
Ber-hem-zen-i hengâme-i Ferhâd olayın dir

Gezdi yürüdi bulmadı bir eglenicek yer
Min-ba‘d yine ‘âzim-i Bağdâd olayın dir

Beyt

Bağdâd şadefdir güheri dür-i Necef‘dür
Yanında anuñ dürr ü güher seng-i hazefdür

Ġazel

Ol gevher-i yektâ ki bulunmaz aña hemtâ
Gelmez şadef-i kevne bir öyle dürr-i yektâ

Öyle zât-ı şerîfe yaraşur da‘vi-yi himmet
Kim oldu aña maķşûd yine dünyâ ü ne ‘uķbâ

Kim derk ider anı ki ola zâtına ma‘lûm
Remz-i kütüb-i medrese-i ‘âlim-i belâ

Ol zâhidüñ ağlar yer ü gök hâline yâruñ
Kim içmeye destinden anuñ câm-ı muşaffâ

Bir noķtadur sırrı didi çâr kitâbuñ
Ki ol çârdadur sırr-ı kütüb-hâne-i eşyâ

Ol nokta benim didi dönüb remzini seyr it
Ya'nî ki benim cümle-i esmâya müsennâ

Çün hisse imiş kışşadan ehl-i dile maşûd
Maşûd nedür aña gel ey 'ârif-i dâna

Beyt

Heb mağlaıadur laılaıa-i bâuın u zâhir
Bir nokta imiş aşı-i suhen evvel ü âhir

Ėazel-i Bağdâği

Dünyâ talebiyle kimisi halıuñ emekde
Kimisi de oturub zevkle dünyâyı yemekde

Yok derdine bir çare ider mîr ü gedâda
Sen çekdüğüñ âlâmı gerek şakla gerekde

A'yân-ı cihândan kerem umma ana şanma
Âşâr-ı 'âtâ ola ya pâşâda ya begde

Maıbaılarına ac varan âdem degenek yer
Derbânları var gözi kapuda el degenekde

Bir devrde geldük bu fenâ 'âleme biz kim
Âşâr-ı kerem yoksa ne beşerde melekde

Evc-i felege baıdı kadem câh ile câhil
Erbâb-ı kemâlüñ yeri yok zîr-i felekde

Beyt

Yârab bize bir er bulunup himmet ider mi

Yoksa günümüz böyle felâketle gider mi

Ġazel-i Rûhî-i Bağdâdî Merhûm

Hoş gûşe-i zevk idi şafâ ehline ‘âlem
Bir hâl ile sürseydi eger ‘ömrini âdem

Şihhat soñı derd olmasa vuşlat soñı hicrân
Nûş âhır nîş olmasa sûr âhır mâtem

Bu ‘âlem-i fânîde şafâyı ol iderem kim
Yeksân ola yanında eger zevk ü eger gam

Dâ’im ola hem şohbet-i rindân-ı kadeh-nûş
Varın kıoya meydâna eger bîş ü eger hem

Şûfî ki şafâda geçinür mâlik-i dînâr
Bir dirhemini alsañ olur hâtır derhem

Zâhir bu ki âhır yeri hâk olsa gerekdür
Ger dirheme muhtâc ola ger mâlik-i dirhem

Mey şun bize sâkî içelim rağmına anuñ
Kim cehli ile bilmedügi bir yerden urur dem

Hem münkir-i keyfiyet-i erbâb-ı harâbât
Öz âklı ile haqqı diler ki bula heyhât

Ġazel-i Tekerrür

Çarhuñ ki ne sa‘dinde ne naşinde beķâ var
Dehrüñ ki ne hâşında ne ‘âmında vefâ var

Aldanma anuñ sa‘dinde ne naşinden alınma

Naħsinde dime miħnet ü sa‘dinde şafâ var

Meyl itme anuñ ħâşına ‘âmından uşanma

‘Âmında dime ħisset ü ħâşında ‘âtâ var

(28b) Cehd eyle hemân ġayr elinde baķmaya gör kim

Benden saña fâ’ide senden senden ne baña var

Egnüñde görüb ġayrılarıñ atlas ü dîbâ

Ġam çekme ki egnümde benüm köhne ‘abâ var

Geç cümle bu efkârdan vü ‘ârif-i vaķt ol

Sergeşte bil anı ki serinde bu hevâ var

Ferdâ elemin çekme mey iç baķ ruħ-ı ħûba

‘Aşıklara ferdâda daħi va‘d-i liķâ var

Beyt

El virse şafâ fırsatı fevt eyleme bir dem

Dünyâ aña degmez cefâsın çeke âdem

Ġazel

Giryen ħopar ey ħ’âce meger kim cigeriñden

Kim çıķdı pâreleri çeşm-i terüñden

Biñ giryen idersen seni âħır ayırurlar

Ferzend ü zen ü tañtana-i sîm ü zerüñden

Yok çıķmaġa gönlüñ der-i dünyâ-yı denîden

Billâh diye ħoşnûd mısun yoħsa yerüñden

Bu mülk-i fenâyâ ki ‘ademden sefer itdün

Sûduñ nedür anı bilseñ seferüñden

Bu mezbeleden şöyle güzâr eyleye gör kim
Bir zerre ile gubâr irmeye tâ reh-güzerüñden

Sîm ile zeri kendüñe kat kat siper itdün
Merg okımı geçmez şanursañ siperüñden

‘Aql adın añub kendüñi teklife bırakma
Dîvâne olub ref‘-i kalem kııl üzerüñden

Beyt

Ey h̄‘ace eger kim sen iseñ ‘âkil ü dâna
Şeydâluğı biñ ‘aqla değışmez dil-i şeydâ

Ġazel-i Rûhî

Vardum seheri tâ‘at için mescide nâgâh
Gördüm oturur halka olub bir nice gümrâh

Girmiş kemer-i vaħdete almış ele tesbih
Her birisinüñ vird-i zebânı çil ü pencâh

Didüm ne şatarsuz ne alursuz ne virürsüz
Aşla dilüñüzde ne nebî var ne ħod Allâh

Didi biri kim şehrimüzüñ ħâkim-i vaħti
Ĥayr itmek için halka gelür mescide her-gâh

İhsânı ya pencâh ü ya çildür fuħarâya
Şabr eyle ki demdür gele ol mîr-i felek-câh

Geldüklerini mescide bildim ne içündür
Yüz döndürüb andan didim ey ħavm oluñ âgâh

Sizden kim ırâğ oldu ise Hakkâya yakındur
Zîrâ ki dâlâlet yoludur gitdügünüz râh

Beyt

Tahkîk bu der kim hep işüñüz zerķ ü riyâdur
Taklîddesüz tâ'atunuz cümle hebâdur

Ėazel-i Bağdâdî-i Rûhî

Dünyâda denilerdensiz tama'-1 hâm
Ey tama'-1 hâm niceye dek bu tama'-1 hâm

Bir nâ-halefi cübbe vü destâr ile görsen
Eylersün anuñ cübbe vü destârına ikrâm

Naķşın çıkarub eylemedüñ zâtını ma'lûm
Başlarsun aña eylemege fakruñı i'lâm

Cerrâr deyü virmez olur Tañrı selâmun
Şerminde ider eylese bir cübbe ger in'âm

Dâr olasin hırķada nâmuñ ola derviş
Mülhid deyü yandırmağa eyler seni iķdâm

Yazık saña kim eyleyesin hırş u tama'dan
Bir cübbe içün kendüñi 'âlemlere bed-nâm

Yok sende kanâ'at gözüñ aç olduğı oldur
Rızķuñ irişür saña eger şubh u şâm

Beyt

Et lokması lâzım mı toyurmaz mı seni nâm

Zehr olsun o loğma k'ola pes-mânde-i dúnân

Ġazel-i Bağdâdî

Ebnâ-yı zamânuñ talebi nâm u nişândur
Her biri taşavvurda falân ibn-i falândur

Güftâre gelüb söylemeler cehl-i mürekkeb
Zu'munca velî her biri bir kuṭb-ı zamândur

Erbâb-ı ħired zerre kadar mu'tekîd olmaz
Ol mürşide kim mu'tekîd-i bî-ħiredândur

Taklîd ile seccâde-nişîn olmuş oturmuş
Taḥkîkde ammâ ħar-ı be-güsiste-'inândur

Dermiş baña keşf oldı hep esrâr-ı ḥaḳḳîkat
Vallâhi yalandur sözi billâh yalandur

Kendüñden iraga düşüb ardınca yorulman
Ki ol ħaberüñ gitdügi yol zann u gümândur

Ey tâlib-i taḥkîk eger var ise 'aḳluñ
Gûş it bu sözi kim ħaber-i bâ-ħaberândur

Beyt

Zinhâr unut bildüğini düşme 'inâda
Bir pîre irmiş kim iresin sırr-ı ma'âda

Ġazel

Virdük dil ü cân ile rızâ ḥükm-i każâya
Ġam çekmeñüz uğrarsağ eger derd ü belâya

Ƙoyduđ vatamı ğyrbete bu fikr ile dũşdüđ
Kim renc-i sefer bâ'ış ola 'izz ü 'alâya

Devr eylemedük yer Ƙomadık bir nice belde
Uyduğ dil-i dîvâneye dil uydı hevâya

Olduğ ne yere varduğ ise 'aşƘa giriftâr
Aldandı göñül bir şanem-i mâh-liƘâya

Bağdâd'a yoluñ dũşerse ger ey bâd-ı seher-hîz
Âdâb ile var hıdmet-i yârân-ı şafâya

Rûhî'yi eger bir şorar ister bulunursa
Dirlerse buluşduñ mı o bî-berk ü nevâya

Bu mağla'-ı ğarrayı oğı ebsem ol andan
Ma'lûm olur ahvâlimüz erbâb-ı vefâya

Beyt

Hâlâ ki biz üftâde-i hûbân-ı dımışƘuz
Ser-ħalkâ-i rindân melâmet-keş-i 'ışƘuz

Ğazel-i Rûhî-i Bağdâdî

(29a)

Şûretde n'ola zerre isek ma'nîde yoħuz
Rûhu'l-ħudsûñ Meryem'e nefħ itdügi rûħuz

Peymâne-i hûrşîd ile her dem iderüz 'ayş
'Îsî ile peymâne-keş-i âlâyuz şabûħuz

İtdükse şarâb içmemege tevbe güzelsiz
Şâbit-ħademüz tevbemüz üstinde naşûħuz

Mâr ise ‘âdû biz yed-i beyzâ-yı kelîmüz
Tûfân ise dünyâ gamı biz keştî-i Nuḥuz

Mollâ okuun medresede şerḥ muṭâla‘a
Metfîn-i kadeḥi şun bize biz ehl-i şürûḥuz

Şûfî bizi sen cism göziyle göremezsün
Aç gözünü eyle nazar gör ki ne rûḥuz

Bed-gözlere leb-beste görimekdeyüz ammâ
Rindân-ı Mesîḥâ-deme miftâḥ-ı fütûḥuz

Beyt

‘Îsî-dem Rûḥî-laḳab u hıẓr-ḥayâtuz
Deryâ-yı şifât içre nihân-ı güher-zâtuz

Ġazel

Eyâ nice bir devr ide bu çâr-ı ‘anâşır
Kim aña ne evvel ola ma‘lûm ne âḥır

Gâḥ eyleyeler ‘âlem-i tefrîde de seyrân
Gâḥî olalar ‘âlem-i terkîbde sâ’ir

Tefrîde çâr ola ü nâ-çâr ola devri
Terkîbe gelince se-mevâlîd ola zâḥir

Bu cümle mezâhirden ola mu‘teber insân
İnsânunñ ola cümle tufeyli bu mezâhir

Nefsini bilenler getüre Ḥâlîḳ’a îmân
Bilenlere îmân getürenler diye kâfir

Kâfir ki yerin dûzah ider cehlden eyler
Çün cehli haqîkatde ola küfr-i ‘aceb-sır

Dünyâ vire kâfirlere el kâmil olanlar
Ayağda qalub olmayalar habbeye qadir

Beyt

Çün cehldedür zevk kemâli n’idelüm biz
Qal ehl-i şafa ile hâli n’idelüm biz

Ġazel-i Bağdâd-i Rûhî

Şûfî ki riyâ ile ider kendüni mevşûf
Evqât-ı şerifi ola taqlîd ile maşrûf

Minberde huṭib ola maḥfalde mu‘arrif
‘Âr eylemeye olduĝına cehl ile mu‘arrif

Âyîne-i qalbini kudûret ide bize
Rûşenler feyz-i Haqq ile olmaya meksûf

Cân u dilinüñ mihr ü mehi olmaya pür-nür
Dâ’im biri maḥsûf ola anuñ biri meksûf

Cem‘-i kütüb itmege ne mümkün ola vâkıf
Esrâr-ı Hüdâ’ya ki ola mürşide mevqûf

Zâtında ki âşâr-ı kemâl olmaya ḥardur
Ya şâl-ı siyâh egnine almış ya yeşil şûf

‘Âlemde ki kâmil çeke ĝam zevk ide câhil
Yerden göge dek yûf baña ger dimişim yûf

Beyt

Çün Hakk diyeni eylediler zulm ile ber-dâr
Bâtıl söze âgâz idelim biz daği nâ-çâr

Gazel

Yûf hârına dehrüñ gel gülzârına hem yûf
Âgyârına yûf yâr-ı cefâ-kârına hem yûf

Bir ‘ıyş ki mevķûf ola keyfiyet-i hamra
‘Ayyâşına yûf hamrına humârına hem yûf

Çün ehl-i vücûduñ yeri şahrâ-yı ‘ademdür
Yûf kâfile vü kâfile-sâlârına hem yûf

‘Âlemdeki bengîler ola vâkıf-ı esrâr
Hayranına yûf anlaruñ esrârına hem yûf

‘Ârif ki müdbir ü nâ-dân ola muķbil
İkbâline yûf anlaruñ idbârına hem yûf

Çarķ-ı felegüñ sa‘dine vü naħsine la‘net
Kevkebelerinüñ sâbit ü seyyârına hem yûf

Beyt

Çün ola harâm ehl-i Hakk’a dünye vü ‘uķbâ
Ceħd eyle ne dünyâ ola hâtırda ne ‘uķbâ

Münâcât-ı Hakkı

(29b) *Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün*

Baňa 'aşkuñ delîl it vaşlına kııl dâ'imâ ya Rab
Zimâm-ı şevķini dest-i dile vir dâ'imâ ya Rab

Bu hâl-i bed-fi'âlim hep şalâha eyleyüb tebdîl
Beni itdür resûlüñ şer'ine hem iķtidâ ya Rab

Derûnum jengini pâk eyleyüb çârûb-ı luţfuñla
Dilim mir'ât-veş eyle hemân pâk u şafâ ya Rab

Dilimden eyleyüb ihrâc bu deñlü mâsivâyı âh
Zebânım kııl şenâ-h'ân u Muhammed Muştafâ ya Rab

Benim ol hâl-i cürm (ü) günâh ammâ ki 'afvuñla
Koma üftâde-i nâr-ı cehim-i pervâ ya Rab¹⁷⁰

Nice olur hâl (ü) aĥvâlim bu hâletle benim eyvâh
Ki olmazsa baňa şâfi' o şâh-ı enbiyâ ya Rab

Günâhım 'afv it ey şâhib-keremle kııl beni mesrûr
Za'îfim mücrimim itme cehennemde ezâ ya Rab

Şalâh-ı hâl idüb iĥsân bu fânî kevnde oldıķca
Ki olur hüsn-i â'mâlim vişâle peş-revâ ya Rab

Beni ol ĥazret-i şahuñ livâsından cüdâ itme
Bulam belki o şûretle cehennemden rehâ ya Rab

Ne deñlü ... cevr ü felekden olmuşum bîzâr
Yine bulmam cevr-i muĥânetden intihâ ya Rab

¹⁷⁰ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

Nice dem eyledi me'yûs beni bu çarh-ı gaddâr âh
Mülâzım-lücceyim yokdur ki kaldım bî-livâ ya Rab

Gehî üftâde-yi hasret olub böyle garîbâne
Gehî 'aşk-ı mecâz ile idüb âh ü nevâ ya Rab

Benim ol bülbül-i bâğ-ı ye's ü hâr-ı sitemden âh
Girîbân-çâk idüb kıldım beyân hâlim saña ya Rab

Emân dâmânımı hâr-ı rakîbden eyleyüb maḥfûz
Gül-i maḥsûdımı bâğ-ı beḳâda vir baña ya Rab

Yanub sûzân olub 'aşkuñ ile dâ'im bulam râhı
Yoluñda nazm idüb nice gazeller hoş-edâ ya Rab

Ne deñlü eyledim çarh-ı le'ime ben müdârâda
Gene de görmedüm andan ki zerre bir vefâ ya Rab

Ölürsem senden özge kime taḳrîr eyleyem hâlim
Velev itsem dahı olmaz ḫaḫâ-ender-ḫaḫâ ya Rab

Bu rütbe eyledim 'arz-ı hulûş aḳrân (ü) emşâle
Yine de gördiler 'abdün hemân cevre sezâ ya Rab

Ki düşdüm ye's ile künc-i ḫarâbâta ḫarâb oldum
Bu vîrâne gönül şimdi feñâ-ender-fenâ ya Rab

Garîbim bî-kesem yokdur ne yârim ne enîsim âh
Hemân kaldım bu fânîde medârsız ḫâliyâ ya Rab

Beni dilgîr iden çarh-ı felekden bâ'id ide
Kırılısuñ çarh-ı emânı ḳalub da bî-nevâ ya Rab

'Alîlim görmezem râhı emân düşdim bu gümrâha

Ğubâr-ı luţf ile eyle dü-çeşme incilâ ya Rab

Ƙıla sermâye-i rif'at senüñ ihşânını **Hakķı**
Cihânda da'im oldıķça ide şükr ü şenâ ya Rab

Huşûşa ol habîbüñ fahr-ı 'alemdür ki ol şâfi'
Bu cürm-âlûdeyi kılsun cehennemden cüdâ ya Rab

Tarîķ-i müstaķım kıla hidâyet etme yabana
Şıgınmış dergâha ancak benim bir gedâ ya Rab¹⁷¹

156

Şarkı-yı Hamdî

(30a) *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

İstemem ğayrı tekellüf iltifât itme baña
Ey güzeller serveri mihr (ü) melek küstüm saña
Ğayrı cânım kendüne bilme beni sen âşinâ
Ey güzeller serveri mihr ü melek küstüm saña

Öyle küstüm ki barışmak pek muhâl şimden-gerü
'Ahdim olsun ba'dezîn gelmem senüñle rû-be-rû
Gezdigin ağyâr ile ben gördüğim günden berü
Ey güzeller serveri mihr ü melek küstüm saña

Bunca dem çekdim cefâ çü ben senüñ cevri ü ğamuñ
Sen baña oğşadmaduñ bir kerre zâlim perçemüñ
Varsun olsun kim olursa âşinâ-yı mahremüñ
Ey güzeller serveri mihr ü melek küstüm saña

¹⁷¹ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Her ŧeb efgânım iriŧdi ‘arŧa zâlim ŧubha dek
Çok ezâlar eyleyüb **Ħamdi**’ye itdũñ dũrlũ dek
Kaldı ħayrı mâcera-yı hicr-i dil haŧre dek
Ey güzeller serveri mihr ü melek küstüm saña

157

ŧarkı-yı Ħüzzâm-ı Pertev ¹⁷²

Güller açıldı geldi yaz
Bülbüller oldu naħme-sâz
Dil-besteler eyler niyâz
Gülzâra gel ey serv-i nâz
Gül-ħoncasın açıl biraz

Sensin gül-i bâħ-ı merâm
Sensiz baña gülŧen ħarâm
Reftâre gel eyle ħırâm
Gülzâra gel ey serv-i nâz
Gül-ħoncasın açıl biraz

Bülbül gülün nâlendesı
Gül ħüsnünũñ ŧermendesı
Dil ‘aŧkuñ efgendesı
Gülzâra gel ey serv-i nâz
Gül-ħoncasın açıl biraz

Ruħsâr-ı âluñ lâlezâr
Ħatt-ı ‘izârũñ nev-bahâr
Pertev senũñçün zâr u zâr
Gülzâra gel ey serv-i nâz
Gül-ħoncasın açıl biraz

¹⁷² Mehmed Said Pertev Paŧa Dîvânında bu manzume yer almamaktadır.

Şarkı-yı Pertev-i Sûz-i Dil-ârâ¹⁷³*Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün*

Gülşende yine meclis-i rindân donansın
 Gül devridir elde mey-i gülgûna dolansın
 Bir zevk idelim câm-ı Cemûñ ağzı şulansın
 Ol gonce-i ser-mest şabâh oldu uyansın
 Âyine-i mül gül yüzini görsün utansın

Nergis nigeş-i çeşm-i siyeh mestine hayrân
 Sünbül şiken-i perçem-i ser-bestine hayrân
 Şâh-ı gül-i ter sâğar-ı der-destine hayrân
 Ol gonce-i ser-mest şabâh oldu uyansın
 Âyine-i mül gül yüzini görsün utansın

Âşufte edâ perçemi çıkdıkça fesinden
 Şûrîdelerüñ âh çıkar her nefesinden
 Cân bülbülü feryâda gelür ten kafesinden
 Ol gonce-i ser-mest şabâh oldu uyansın
 Âyine-i mül gül yüzini görsün utansın

Olduğ bu gice biz bize ney (ü) mey ile dem-sâz
 Mey derdime maħrem idi ney âhıma hem-râz
Pertev idelim bülbül ile nağmeye âğâz
 Ol gonce-i ser-mest şabâh oldu uyansın
 Âyine-i mül gül yüzini görsün utansın

Şarkı-yı Leylâ Hânım

¹⁷³ Mehmed Said Pertev Paşa Dîvânında bu manzume yer almamaktadır.

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Vahtidir ey pâdişâh-ı meh-likâ
Kaşr-ı Kâğıd-hâne’de eyle şafâ
Gül açıl bülbülller itdikçe nevâ
Kaşr-ı Kâğıd-hâne’de eyle şafâ

Gâh gâh itdikçe seyr-i mâh-tâb
Biñ yaşasın¹⁷⁴ pâdişâh-ı kâmyâb
Mâh ider¹⁷⁵ mihr-i cemâlünden¹⁷⁶ hicâb
Kaşr-ı Kâğıd-hâne’de eyle şafâ

Virdi mihr-i tal‘atuñ¹⁷⁷ gülzâra fer
Hep açıldı gonca-i nevresteler
Söylesün **Leylâ** senüñçün güfteler¹⁷⁸
Kaşr-ı Kâğıd-hâne’de eyle şafâ

160

Şarkı-yı Hüseyinî

(30b) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Şem‘-i hüsnüñ rûyine pervâneyim
Ben saña ‘âşık degil de ya neyim
Meclis-i vaşluñ için dîvâneyim
Ben saña ‘âşık degil de ya neyim

Görmesem bir ân seni ey meh-cemâl
Bize koymaz hasretüñ şabra mecâl

¹⁷⁴ yaşasın pâdişâh-ı kâmyâb: yaşa ey pâdişâh-ı Cem-cenâb D.

¹⁷⁵ ider: ide D.

¹⁷⁶ cemâlünden: cemâlinden D.

¹⁷⁷ tal‘atuñ: tal‘tñ D.

¹⁷⁸ senüñçün güfteler: kuluñ da güfteler D.

Haşılı lâzım mıdır gayrı sû'âl
Ben saña 'âşık degil de ya neyim

Şöyle bir meyl-i derûnum var saña
Zikr ü fikrimsün benim sen da'imâ
Ey güzeller ser-firâzı dil-rübâ
Ben saña 'âşık degil de ya neyim

'Âşık itmişken yüzine serserî
Şihhat üzre diñlemezsın **Enverî**
Gel mürüvvet ile söyle ey perî
Ben saña 'âşık degil de ya neyim

161

Şarkı-yı İşfahân-ı Sermed

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Fe'ülün

Senün hasretine şûh-ı melek-ten
Taḥammül idemedim toğrusı¹⁷⁹ ben
Ne hâle girdim¹⁸⁰ gelsen de görsen
Taḥammül idemedim toğrusı ben

Tesellî virseler de iftirâka¹⁸¹
Naşıl şabr olunur bu iştiyâka¹⁸²
Bu rütbe yanmağa süz-ı firâka
Taḥammül idemedim toğrusı ben

Göñül tâkat getürmez firqatine

¹⁷⁹ idemedim toğrusı: edemedim doğrusu D.

¹⁸⁰ girdim: girdiğim D.

¹⁸¹ iftirâka: iştiyâka D.

¹⁸² iştiyâka: iftirâka D.

Huşûşâ zâr-ı derd-i miñnetine
Degil bir gün dahı¹⁸³ bir sâ‘atine
Taħammül idemedim toğrusı ben

Enîsimdir dem-â-dem âh u efgân
Helâk itdi âh-ı nâr-ı hicrân¹⁸⁴
Şalâdır **Sermedâ** gel işte meydân
Taħammül idemedim toğrusı ben

162

Şarkı-yı ‘Âkif Pâşâ

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Şeb midir bu ya sevâd-ı âh-ı pinhân mıdır
Şem‘-i meclis şu‘le-i dâğ-ı nümâyân mıdır
Bilmez oldım sâkiyâ derd-i firâk-ı yâr ile
Mey midir bu ya¹⁸⁵ senüñ çeşm-i giryân mıdır

Âh-ı serdim girye-i çeşmim¹⁸⁶ midir bilmem sebep
Kaldı gitdi ğonce-i maqşûd böyle beste-leb
Diñle zâlim diñle bak bezm-i muħabbetde ‘aceb
Ney midir efgân iden ya qalb-i sûzân mıdır

Dil-i zaħm-dâr u nigeħ hayrân ü dîde eşk-bâr
Sîne pür-sûz u ciğer pür-ħûn u ten zâr (u) nizâr
Haşılı oldım ħarâb ammâ ki bilmem âşikâr
Eyleyen böyle beni cânım mı cânân mıdır

¹⁸³ degil bir gün dahı: hele bir gün degil D.

¹⁸⁴ itdi âh-ı nâr-ı hicrân: etti beni bu nâr-ı hicrân D.

¹⁸⁵ bu ya: yâhûd D.

¹⁸⁶ girye-i çeşmim: girye-i germim D.

Şarkı-yı Kürdî*Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Sen şeh-i nâzik edâsın ey perî
 Ben senüñ mecbûrunum çokdan beri
 Hayli demdir gezer oldım serserî
 Ağlamağdan kalmadı çeşmim ferî

İştîyâkuñ cânıma kâr eyledi
 Başıma dünyây da pek dar eyledi
 Nağd-i cân u dil inkâr eyledi
 Ağlamağdan kalmadı çeşmim ferî

Dâ'im ağıâr ile hemdir işin
 Cevre mâ'il bir güzelsin yok eşin
 Ben kulumı gördükde cânıma kaçın
 Ağlamağdan kalmadı çeşmim ferî

'Âşıkun taqdîr-i hâlün eyle gûş
 Câm-ı 'aşkı eyledim 'uşşakla nûş
 Çeşm-i pür-hûnum taşub deryaya cûş
 Ağlamağdan kalmadı çeşmim ferî

Şarkı*Mefâ'ilün / Mefâ'ilün*

Budur maqşûd-ı dil-hîâhım
 Cihân turduğça tur şâhım
 Her ân zikr-i sehergâhım

Cihân turduqça tur şâhım

Senüñ vaqt ü zamânında
Be-her şeyler nizâmında
Bütün ‘âlem nişâbında
Cihân turduqça tur şâhım

Behey şâhî nene ekrem
Vire alınmasa ‘âlem
Du‘â-yı devleti elzem
Cihân turduqça tur şâhım

165

Şarkı-yı Beste-i İşfahân

(31a) *Mef‘ûlü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün*

Bir bülbül-i bâğım ki ne zîr ü ne bimim var
Bir ‘arbede-sâzım ki ne pîş ü ne kemim var
Ben hûn-ı ciger nûş iderim câm-ı Cem’im var
Tağdîr idemem derd-i derûnum elemim var
Mevlâ’yı seversen beni söyletme gamım var

Şahrâ-yı muhabbetde dil oldı yine Mecnûn
Sînemde gam-ı yâr-ı nihân dahı efzûn efzûn
Efsûs ki o çeşm-i kebûd eyledi efsûn
Tağdîr idemem derd-i derûnum elemim var
Mevlâ’yı seversen beni söyletme gamım var

Yandı yine âteşlere bu sîne-i sûzân
Derd (ü) elem-i hicr ile dil oldı perîşân
Âteş dökeyor yaş yerine dîde-i giryân
Tağdîr idemem derd-i derûnum elemim var

Mevlâ'yı seversen beni söyletme gamım var

Bâlâter olub âteş-i âh-ı dem-i serdim
Hicrân oğuna sîne-i sûzânımı gerdim
Ben kimselere şerh idemem miñnet ü derdim
Tağdîr idemem derd-i derûnum elemim var
Mevlâ'yı seversen beni söyletme gamım var

166

Şarkı-yı Sa'îd Beg

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Bir letâfetli hevâ kim bu şeb ey mâh-likâ
Safvetinden gümüş âyîneye dönmüş riyâ
Ey kamer-çehre ider bendelerüñ cümle recâ
Seyr-i mehtâb iderek kullaruñ eyle ihyâ
Ne dimekmiş ayuñ on dördini görsün dünyâ

Çalk efendim gülelim açılalım gonce mişâl
Çamet-i tâze gümüş serviyi itdir pâ-mâl
Tam göster yüzini bu gice ey kaşı hilâl
Seyr-i mehtâb iderek kullaruñ eyle ihyâ
Ne dimekmiş ayuñ on dördini görsün dünyâ

Ey efendim kim ider pertev-i hüsünüñ inkâr
Bildi noğşânımı meh itdi felek de ikrâr
Nûr-ı 'aynım kerem it eyleyüb 'arz-ı dîdâr
Seyr-i mehtâb iderek kullaruñ eyle ihyâ
Ne dimekmiş ayuñ on dördini görsün dünyâ

Günyüzinden bularak devr-i kamer şevk-i cedîd

Gicemiz gündüz ola gündüzümüz olsun 'îd¹⁸⁷
Tâli'i gibi uyansun seni görsün de Sa'îd
Seyr-i mehtâb iderek kullarun eyle ihyâ
Ne demekmiş ayun on dördini görsün dünyâ

167

Şarkı-yı Şabâ

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Faşl-ı güldür nev-bahâr eyyâmıdır
Goncesin ey nev-civânım gel açıl
Bağa çık seyr-i kenâr eyyâmıdır¹⁸⁸

Saňa bir bülbül mi var 'âşık degil
Yoluna cân virmeyen şâdık degil
Şâdmân ol gam saňa lâyıq degil
Bağa çık seyr-i kenâr eyyâmıdır

'Aşkuňa düşdim senün ey nev-civân
Anun için eylerim âh (u) figân
Eylemez mi baňa inşâf ol civân
Bağa çık seyr-i kenâr eyyâmıdır

168

Müste'âr Şarkı

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün

Ey sâkî-i cem neş'e-i mül-tâze yetişdi
Gülzâr-ı ümîdimde o gül tâze yetişdi
Maħmûr idi mestâne gönül tâze yetişdi

¹⁸⁷ gündüzümüz olsun 'îd: gündüzümüzse ola 'ıyd D.

¹⁸⁸ Bu bend bir mısra eksiktir.

Gülzâr-ı ümîdimde o gül tâze yetişdi

Göz dikdim anı eşk ü sirişkimle büyütdüm
Bülbül gibi nağme ile sînemde uyutdum
Bâğ ara mey (ü) hâr u hası cümle unuttum
Gülzâr-ı ümîdimde o gül tâze yetişdi

Maḥrem idemem gül yüzine yâr şabâyı
Koklatmayayım kimseye nevreste-edâyı
Açdı lebini ğonce-dehen diñle şadâyı
Gülzâr-ı ümîdimde o gül tâze yetişdi

169

Şarkı-yı Leylâ

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

Pür-âteşim açdırma baña ağzımı zinhâr
Zâlim beni söyletme derûnumda neler var
Bilmez miyim etdiklerini¹⁸⁹ eyleme inkâr
Zâlim beni söyletme derûnumda neler var

'Aşkuñla¹⁹⁰ yürek yâreleri işler onulmaz
Meslis-i meydân-ı muḥabbetde¹⁹¹ bu hicrân unutulmaz
Sana 'âşık çok ise¹⁹² baña dilber mi bulunmaz
Zâlim beni söyletme derûnumda neler var

Bed-çehre¹⁹³ rakîbi 'aceb âdem mi şanursın
Bir gün olur andan daḥi ey şûḥ uşanursın

¹⁸⁹ etdiklerini: itdikleriñi D.

¹⁹⁰ 'aşkuñla yürek yâreleri: 'aşkuñla yürek yârelerim D.

¹⁹¹ meslis-i meydân-ı muḥabbetde: meydân-ı muḥabbetde D.

¹⁹² sana 'âşık çok ise: 'âşık saña çoksa D.

¹⁹³ çehre: çihre D.

İtdüklerine nâdim olursun utanursın
Zâlim beni söyletme derûnumda neler var

170

Târih-i Vâsıf Mekke-i Mükerrerme-i Şerefu'llâhü el- Yevmü'l-Âhire¹⁹⁴

(31b) *Fâ"ilâtün / Fâ"ilâtün / Fâ"ilâtün / Fâ"ilün*

Bârek Allâh ey cihânuñ şâh-ı nuşret-rehberi
Râh-ı Hâk'da kılduñ ihlâş ile sa'y-i serverî
Ya'ni Beytullâh'dan hâr u hası sürdi geri
Câygîr itdi zamîründe cülûsundan beri
Secde idüb yerlere sürsin yüzün vardır yeri
Şükür¹⁹⁵ olsun böyle¹⁹⁶ 'avn-i İlâh' uñ olub mazharı
Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

Fikr- i Beytullâh ile ey hüsrev-i 'âlî-cenâb
Tâ şabâh olunca her şeb çeşmime girmezdi h'âb
Bürde-i Sultân-ı kevneyn'e gelüb pür-ıztırâb
Dîdeden rîzân iderdin¹⁹⁷ eşkini mânend-i âb
Oldı dergâh-ı İlâhî'de niyâzuñ müstecâb
Eyleyüb Mevlâ murâduñla efendim kâm-yâb
Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

Nice olmayasın¹⁹⁸ şeh-i zî-şâna fermân-ber cihân
İttiba'-ı emrini Hâk naşş ile kılmış beyân¹⁹⁹
Hâk-ı zâtında²⁰⁰ bu hüsn-i zannı halkuñ her zamân

¹⁹⁴ Manzumenin dokuzuncu bentinin sonuna H. 1228 / M. 1813 tarihi düşürülmüştür.

¹⁹⁵ şükür: şükürler D.

¹⁹⁶ olsun böyle: olsun olup D.

¹⁹⁷ iderdin eşkini: ederdüñ eşküñi D.

¹⁹⁸ olmayasın: olmaz sen D.

¹⁹⁹ beyân: 'ayân D.

²⁰⁰ Hâk-ı zâtında: Hadd-i zâtında D.

İntisabuñ var Resûlullâh'a bî-reyb ü gümân
Mağz-ı eltâf-ı İlâhî'dir sana bu 'izz ü şân
Bî- müdârâdur bî-Rabbü'l- Ka'be bu kavlim inan
Bir ğazâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

'Adlî Hân Mağmûd'dur 'âlemde nâm ü şöhretüñ
Himmet ü luğf u 'inâyetdir cihâna 'âdetüñ
Hağ kılub ber-ter anuñçün böyle zûr u kuvvetüñ
Gün-be-gün efzûn ider ikbâl ü şân ü şevketüñ
Olmaz 'ind-i ma'nevî Hağ'da zâyî' hıdmetüñ
Olsa meddâhı cihân şayestedir bu himmetüñ
Bir ğazâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

Mazhar-ı tevfiğ idüb zât-ı hümâyûnuñ Hüdâ
Taht-ı Hâkânî'de kılmış şâh-ı manşûrû'l- livâ
Dergeh-i luğfuñ n'ola olsa cihân mültecâ
Bu ne devlet ne sa'âdetdir ki Hağğ kıldı 'ağâ
Bir teveccühe²⁰¹ 'adûyı eyledüñ cândan cüdâ
Haşre dek dillerde destân olsa evşâfuñ sezâ²⁰²
Bir ğazâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

Hağ-ı fermân-ı hümâyûnuñ varub ser- 'askere
Bûs idüb ta'zîmü tevķîr ile vaz' itdi sere
Leşker-i a'dâyı emrûñle haşîr itdi yere
Düşdi taħlîş-i girîbân eyleyenler çöllerde
Anların²⁰³ da ekseri mecruhlar yâra bere
Tu'me-i şemşîr idüb ol kavm-i şûmı yek-sere
Bir ğazâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

Perde olmuş bir nuğûset kâfirüñ nâmı Su'ûd
Ne Naşârâ eyler itdiği fesâdı ne Yehûd

²⁰¹ teveccühe: teveccühle D.

²⁰² Bu mısra, Vâsîf Divanında yer almamaktadır.

²⁰³ anların: anlarıñ D.

Gayret-i dîni ile İslâm eyleyüb bezl-i vücûd
Üstüne şalub yanar âteş gibi cümle cünûd
Göñüllere şavurdılar yaqub külûñ²⁰⁴ mânend-i dûd
Didi hünkârım cihân bu müjde itdikde vürûd
Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

(32a) Bir alay bî-dîn kâfirden işit kavm-i pelîd
Sû-be-sû oldu tarîk-i hacca sed 'ahd-i medîd²⁰⁵
İdün irsâl-i güzâta himmet ü sa'y-ı ekîd
Kimini kırduñ kimüñ²⁰⁶ tutdun kimüñ kılduñ ba'îd
Kahr olub buldı belâsını 'âkıbet-i kâfir 'anîd²⁰⁷
Kıldı Hâk elķâb ü şânuñ Ğazî ey şâh-ı vahîd
Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

Kıldı nâ'il seni makşûdını ber-vefk-ı kâm
Hayliden hâtır nişânuñdı efendim bu merâm
Mışr'dan ta'yîn-i 'asker eyleyüb bâ-ihimâm
Hâricî'den eyledin göñlünce²⁰⁸ ahz-ı intikâm
Şöhretüñ dâdâr-ı gâzî oldu hem târîh-i tâm
Zîb ü efvâh-ı enâm olsa 'aceb mi bu kelâm
Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

Her kuluñ sâyende bir yüzden görüb ikrâmuñı
Hep du'â ile geçürmekde şabâh ü şâmuñı²⁰⁹
Az mı gördüñ²¹⁰ pâdişâhım lütfuñı in'âmuñı
N'eyse dil-h'âh-ı hümâyûnuñ vire Hâk kâmuñı
Dâ'im 'ah dünde görüb böyle sürûr eyyâmuñı
Nice neşr itüsn kuluñ **Vâşif** cihâna nâmuñı
Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i

²⁰⁴ külûñ: külin D.

²⁰⁵ 'ahd-i medîd: medd-i medîd D.

²⁰⁶ kimüñ: kimin D.

²⁰⁷ belâsını 'âkıbet-i kâfir 'anîd: belâsın 'âkıbet iş bu 'anîd D.

²⁰⁸ eyledin göñlünce: eyledüñ göñlünce D.

²⁰⁹ şâmuñı: şâmını D.

²¹⁰ gördüñ: gördü D.

Mersiye-i ‘Aynî Merhûm Sultân Selîm Hân Merhûm²¹¹

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

I

‘Aksine devr eylesün şimden-gerü çarh-ı ‘anîd
 Âsumân geçsün zemîne encüm olsun nâ-bedîd
 Ebr-i zulmetde kılsun²¹² gün görmesün eyyâm-ı ‘îd
 Mâtem itsün karalar giysün şeb-i kadr-i sa‘îd
 Mâh-ı tâbân olmasun mihr-i felekde müstefîd
 Bulmasun fer âfitâb-ı maṭla‘-i şubh-ı ümîd
 Kâlb olub²¹³ dûd-ı siyâha pertev-i nûr-ı sefid
 Atlas-ı çarh-ı kühen-sâl olmasun aşla cedîd
 Ceyb ü dâmân-ı şefkati²¹⁴ pür-ḥûn olub ‘ahd-i medîd
 Dem-be-dem kıan ağlasa ‘âlem degil emr-i ba‘îd²¹⁵
 Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı ḥaşm u pelîd²¹⁶
 Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kıavm-i Yezîd itdi şehîd

II

Âteşe yansun güli gülzâr-ı dehr-i bî-vefâ
 Bülbül-i sûzânuñ olsun lânesi dûzah-nümâ
 Sînesinde lâlenüñ dûr olmasun dâğ-ı cefâ
 Sünbülü dûd-ı siyâh-ı ğamda olsun²¹⁷ dâ’imâ

²¹¹ Bu manzume 32a’da başlayıp 34b’de sonlanmıştır. Metnin 33a’dan devam etmesi gerekirken farklı manzumeler araya karışmıştır. Şiirin bütünlüğünün bozulmaması için varak numaraları ‘Aynî’nin manzumesine göre verilmiştir. 33a’da başlayan diğer şiirler de ‘Aynî’nin şiirinden sonraya eklenmiştir.

²¹² kıalsun: kıalub D.

²¹³ olub: ola D.

²¹⁴ şefkati: şafağ D.

²¹⁵ Dem-be-dem kıan ağlasa ‘âlem degil emr-i ba‘îd: Âh u feryâd eylese ‘âlem degül emr-i ba‘îd D.

²¹⁶ Terci‘-i Bend nazım şekli ile yazılan bu mersiyeenin “Ger belâya dönderüb İstanbul’ı ḥışm u pelîd / Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kıavm-i Yezîd itdi şehîd” vasıta beyiti ‘Aynî Divanında “Bir daḥı sen de cihâna bakma iy çeşm-i ümîd / Dem-be-dem kıan ağlar kim Sultân Selîm oldu şehîd” şeklindedir.

²¹⁷ olsun: kıalsun D.

Hırmen-i ezhârı ihrâk eylesün berk-i belâ
Kül ocağında semender aşiyân tutsun şehâ
Ola berk-i ergûvân şehbâl-i kaçnûs-ı kazâ
Her giyâh-ı sebz olub bir kirm-i şeb-tâb-ı fenâ
Cümleten şükûfeyi murğ-ı ni‘am etsün gıdâ
Olsun etfâl-i çemen kül öksüzi ser-tâ-pâ
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

III

(32b) Âh kim bâzî-i devrân eyledi ol şâh u mât
Ol mir’ât-i gubâr-âlûd na‘-i şeş cihât
Hiç ruğ göstermedi ferz ü piyâde fil ü at
Nâle-i cân-ı sûzîden âteş kesildi kâ’inât
Eşk-i şûr-engîzden her zehr ider âb-ı hayât
Yakasın çâk itdi aba yoldı saçın ümmehât
Râd idi gehvareh-i hasretde gılmân u nebât
Giryeden hayvân içinde yoğdur ârâm-ı şebât
Kaldı hep neşv ü nemâda bağda eşcâr u nebât
Nice âh itmez bu ki insân olan ey nîk-zât
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

IV.

Ol vücûd-ı nâzenîn tâbût içinde garğ-ı hûn
Vaz’ idüb seng-i muşallâya ricâl-i Enderûn
Kıldılar ol şâh-ı mağfûruñ namâzuñ müslimûn
Hep şehîden göçdigüñ itdi şehâdet hâzirûn
Fâtihâ-h’ân-ı kudsî oldı cemâ‘at ez-derûn
‘Arşa çıkdı nâle-i innâ ileyhi râci‘ûn
Menzil-i kabre figân u âhlardır rehâ-nümûn
Kaldı nev‘-i beşerde giryeden şabr u sükûn
Bayılıb çok kimse oldı hayretten ser-nigûn
Künc-i miñnetde muhibbânı olub zâr u zebûn

Kerbelâya dönderüb İstanbul'ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm'i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

V.

Gitdi ol şâh-ı şehîd ü hân-ı mazlûm âh âh
Gitdi ol fahr-ı mülûk-ı Âl-i 'Osmân vâh vâh
Gitdi ol hâkân-ı e'âzım hazret-i zıll-i İlâh
Gitdi ol sulţân-ı 'âlem vâh şevket-penâh
Gitdi ol İskender-i devrân 'adalet hangâh
Gitdi ol mihr-i sipihr-i saltanat encüm-sipâh
Gitdi ol şâhenşeh-i Dârâ-çeşm Cemsîd-câh
Gitdi ol kutb-ı dil-âgâh Husrev-i pür-intibâh
Gitdi ol Mehdî-i vaqt ammâ benim hâlim tebâh
'Âlemün kopardı kıyâmet başına bî-'iştibâh
Kerbelâya dönderüb İstanbul'ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm'i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

VI.

Yerde eşnâf-ı beşer gökde sürûşân ağladı
Sâbit ü seyyâr ü hürşîd ü rahşân ağladı
Ra'd u berķ ü berf ü bağçe ebr ü bârân ağladı
Bülbül ü gül-berk yâr ezhâr u gülistân ağladı
Şubha dek pervâneler şem'-i sûzân ağladı
Mescid ü büt-hânedede küfr ü müselmân ağladı
În-i ebr-i Ermenî Rûm-ı Yehûdân ağladı²¹⁸
Murğ u mâhî mâr u mûr u cümle hayvân ağladı
Baħr u berr kûh u hâcer deşt ü beyâbân ağladı
Bûd u nâ-bûd-ı cihân kevn ü mekân kan ağladı
Kerbelâya dönderüb İstanbul'ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm'i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

VII.

²¹⁸ Bu misra Fatma Yaşar Aksoy'un hazırladığı 'Aynî Divanında yoktur.

Bir şeh-i gâzî mücâhid-fi-sebîlillâh idi
Bir hidiv-i Yûsuf-şiken Rüstem-‘âcem-câh idi ²¹⁹
Bîm-i kahrından ‘adûnuñ kârı âh u vâh idi
Nâzım-ı kânûn u devlet ceşş-perver şâh idi
Kendüñi bul menzîl-i şer‘a varır şeh-râh idi
Aña tâbi‘ olmayanlar bir alay güm-râh idi
Âsumân ol şâh-ı ‘âlî-rütbete dergâh idi
Pâsbân-ı taht-ı tâcî âfitâb u mâh idi
Bir kerâmet-pîşe şâhib-hâl ü dil-âgâh idi
Hâşılı bir kuşb-ı devrân ‘ârif-i billâh idi
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

VIII.

(33b) On toköz yıl pâdişâlık itdi ol şâh-ı güzîn
Luţf ile kıldı cihânı kâm-rân-ı kâm-bîn
Eyledi ihlâş ile celb-i ‘ârifin
İtdi şıdk u cân ile çok hizmet dîn ü mübîn
Buldı fer devrinde mihr-i şer‘-i Fahrü’l-mürselîn
Oldı hayfâ tâc u tahtı terk idüb ‘uzlet-nişîn
Kaldı on dört ay şeb-i firkatde giryân ü enîn
Şükr-i Yezdân eyleyüb oldı ‘ibâdetde mekîn
Zât-ı pâki oldı ahîr güher-i genc-i zemîn
Haqq Te‘âla kabrin etsün ravza-i huld-ı berîn
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XIV.

²¹⁹ Bir hidiv-i Yûsuf-şiken Rüstem-‘âcem-câh idi: Bir hidiv-i Cem-şaşem Rüstem-vegâ Cem-câh idi
D.

Eşkiyâ kim bir alay hınzîr bir la'net imiş²²⁰
Bir süri meymûn şıfat har bir seg-i şûret imiş
Bir bölük çengâne-i bî-'âr u bed-sîret imiş
Her biri hammâl imiş dellâk-ı bî-'iffet imiş
Fitne-cû ehl-i şekâvet bir fenâ millet imiş
Câhil ü saçar müzevvir şâhib-i töhmet imiş
Türk-i bî-idrâk imiş ekrâd-ı bervelet(?) imiş
Düşmen-i dîn-i mübîn ü hâ'in-i devlet imiş
Zâlim (ü) gaddâr imiş hûnrîz-i bî şefkat imiş
Rûm-ı tıynet Ermenî-sîret (ü) çift hilkat imiş
Kerbelâya dönderüb İstanbul'ı haşm u pelîd
Hân-ı Selîm'i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XV.

Buldı tennûr-ı tûfân-hîz-i çeşmim âb u tâb
Bezm-i gamda cân kebâb oldı gözüm yaşı şarâb
Nâr-ı gam sâkî olub laht-ı ciger nuql-i 'azâb
Sâgar-ı dilde şerer-paş olmada her bir habâb
Ta'ze-i mestânemizdir hây u hûy-ı ıztırâb
Eyledim âh u enîni nağme-i çeng ü rebâb
Sîne-i sûzânım oldı def-zen-i pür-iltihâb
Her müjem dest-i nigâh-ı gamda nây-ı şu'le-tâb
Âteş-i firkatde cân raş-âver-i pür-pîç ü tâb
Hayf kim oldı humâr-ı ye's ile hâne-harâb
Kerbelâya dönderüb İstanbul'ı hışm u pelîd
Hân-ı Selîm'i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XVI.

Âh elinden ey felek senden kime şekvâ idem
Zâr giryân başıma haşîr yakub hevâ idem

²²⁰ Bu bend Fatma Yaşar Aksoy'un hazırladığı 'Aynî Divanında yoktur.

Sûziş izhâr eyleyüb dehri cahîm-âsâ idem
Cû-yı bâr-ı dîde-i gam-dîdemi icrâ idem
Ağlamağdan ‘âlemi müstağrağ-ı deryâ idem
Eyleyüb çâk-i girîbân derdimi ifşâ idem
Ser-nüvişt-i hâl bir mecmû‘a-yı kübrâ idem
Hûn-ı çeşmimle varub bir ‘arz-ı hâl imlâ idem
‘Ayniyâ dâğ-ı dil-i sûzânımı imzâ idem
Kıtuḫ-ı ‘âlem pâdişâh-ı fikr ben i‘tâ idem
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı hışm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XVII.

Ey hüdâvend-i ‘azimü’ş-şân u Behrâm-intikâm
Vey şehen-şâh-ı mükerrerrem dâver-i gerdûn-makâm
Öyle giryânım ki gülmem ‘ömrüm olunca tamâm
Öyle mahzunum ki şâd olmam ilâ-yevmi’l-kıyâm
Eyledim âfâkı pür-hûn ağlamağdan şubḫ u şâm
Encüm-âsâ çeşmime uyku ḫarâm oldı ḫarâm
Sâkî-i devrân elinden içdigim semdir müdâm
Bezm-i gamda ḫaşre dek olmaz dimâğım bûy-ı kâm
Eyledim ben âh u feryâd itmegi çün iltizâm
Mâtem itsün ağlasun yansun yakılsun ḫâş u ‘âm
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı hışm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XVIII.

(34a) Hey²²¹ mülûkuñ a‘zam-ı şâhen-şeh-i kişversitân
Vey cihânuñ pâdişâhı ḫüsrev-i Cemşîd -şân
Bir oñulmaz derde düşdüm çâresi yok el-âman
Başıma seng-i belâ yağmağdadır rûz u şebân
Berğ-i âhım âteş-efşân-ı cihân ḫâlim yaman

²²¹ hey: ey D.

Sîne sûzân dîde giryân ü perişân ü figân
Her şûm-1 pâ-y1 nigâha bir muğaylân-1 nihân
Cism ü cânım âteş-i hasretde büryân her zamân
Lerzenâk oldu figânımdan zemîn ü âsumân
Eyledim bu maṭla‘1 şeb-tâ-seher vird-i zebân
Kerbelâya dönderüb İstanbul‘1 hışm u pelîd
Hân-1 Selîm‘i bir alây-1 kavm-i Yezîd itdi şehîd

XIX.

Ey cenâb-1 şehryâr-1 kâmkâr-1 rûzgâr
Vey cihânân-1 zamân sultân-1 gerdûn-iḳtidâr
Âsitânınla ider ‘arş-1 mu‘allâ iftiḫâr
Eylemişdir ḳudsiyân dergâhını cây-1 ḳarâr
Âfitâb-1 baḫtuñ olmuş ‘âleme pertev-niṣâr
Nûr-1 feyzüñdür olur şubḫ-1 tecellî-i âşikâr
Şem‘-i bezm-i enverüñde mâh u encüm tâbdâr
İrişür cünd-i melâ‘ik saña rûzgâr-1 zâr
Giryeden ḫâli degil bu ḫüzn ile ebr-i bahâr
Mîhr ü meh ser-geştedir bu derd ile leyl ü nehâr
Kerbelâya dönderüb İstanbul‘1 hışm u pelîd
Hân-1 Selîm‘i bir alây-1 kavm-i Yezîd itdi şehîd

XX.

Ey fûrûğ-1 âfitâb-1 âsumân-1 taḫt u tâc
Vey ‘adâletde cenâb-şâh-1 Nûşirevân-mizâc
Devr-i ‘adlûñde iderler âb u âteş imtizâc
Cem‘ olurlar her gice pervâne vü nâr-1 sirâc
Aḫz idüb sâ‘ir düvelden zûr ile tâc u ḫarâc
Sen bu dîn ü devlete virdin nizâm u ibtihâc
Heybetüñden çölde şîri sıtma ṭutmuş nâ-mizâc
Ṭab‘ma isnâd ile mir‘ât-1 İskender zücâc
İltifâtuñla ḳamaşur ma‘rifet buldı revâc

Ey tabîbim yâre-i sînem kabul itmez ‘ilâc
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı hışm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XXI.

Ey mülûkuñ emcedi şâhân-ı dehrûñ ‘âlemi
Vey cemî’-i rû-yı ‘arzuñ pâdişâh-ı a‘zamı
Çeşm-i ‘âlem görmedi sen gibi şâh-ı mülhemi
Mizâc-ı keşf ü ilhâm u kerâmetle pür itdüñ ‘âlemi
Olsalar irşâd iderdin Bâyezîd ü Edhem’i
Dergeh-i luţfuñda derbân eylemezsın Hâtem’i
Bir ser-i engüşte-i mağlûb idersın Rüstem’i
Hükm-i cân-bağşın idüb tiryâk zehr-i Edhem’i
Nuţk-ı dârû-yı şifâ-sâzın ider sükker semî
Çekdiler tîğ-i Yezîd’i seyf-i İbni Mülcem’i
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı hışm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XXII.

Ey gül- gülzâr-ı dîhîm ü serîr saltanat
Vey hümâ-yı evc-i şevket şâh-ı vâlâ-yı menkâbet
Âsumân-mesned mu‘allâ-câh kerrûbî-şifat
Saña mahşuş u müsellemdir nizam-ı memleket
Kalmamışdır dergehinden ğayrı cây-ı ma‘delet
Devletinde ehl-i ‘ilm ü erbâb-ı ‘irfân mültefet
Evc-i iqbâlûñ hümâya âşiyân-ı meymenet
Tab’-ı şâfuñ mekteb-i ‘ilm ü kemâl ü ma‘rifet
Yok imiş anlarda inşâf u diyânet merhamet
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı hışm u pelîd
Hân-ı Selîm’i bir alây-ı kavm-i Yezîd itdi şehîd

XXIII.

Ey fûrûğ-ı mihr-i şevket sâye-i Rabb-i Mecîd
Vey hıdivv-i ma‘delet-güster cihânân-ı cedîd
Sen tûfeng atub nişân urduğda ber-vefķ-i sedîd
Rûh-ı Behrâm eyledi taḥsîn-i bî-güft ü şünîd
Şeyhi şâff itseler hıdmet saña ‘ahd-i medîd
Ḥaṭṭuña inşâna taḳlîd eylemek emr-i ba‘îd
Senden ögrensün kemâl-i rüşdi Hârûn’r-reşîd
İtmede şâhân-ı ‘âlem bâb-ı luṭfuñdan ümîd
Fevtünüñ târiḫi bu mısra‘dan oldı bedîd
Dâver-i ‘âlem cenâb-ı Şeh Selîm oldı şehîd
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı hışm u pelîd
Ḥân-ı Selîm’i bir alây-ı ḳavm-i Yezîd itdi şehîd

XIV

(34b) Ey şehân-ı ‘âlemi bûs itdiren pâ-y-ı kemend
Vey iden ğam mülkine ‘arz-ı ‘adûdan kûy u kend
Târ u ḳahr u luṭfuñ ile baḫrı âteş zehri ḳand
Eşḳıyâ kim devr-i ‘adlûñde olur mı behremend
Hâtif ü ğayb-ı zaferden geldi bu şavt-ı bülend
Vâlid-i cennet-mekânuñ eyledi ḳahr-ı levend
Sen şeh-i mazlûmuñ itdi kâtilânuñ aḫz u bend
Pâyına zencîr urdın boynına ṭaḳduñ kemend
Başlaruñ kesdın cihâna virdi tîğüñ nuş u pend
Bir ğaza itdın ki rûḫ-ı Murtażâ kıldı pesend
Kerbelâya dönderüb İstanbul’ı hışm u pelîd
Ḥân-ı Selîm’i bir alây-ı ḳavm-i Yezîd itdi şehîd

Ġazel-i Sa‘îd Nazire

(33a) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Çâr-şad zaḥma dûçâr olsa bulur çâresini
Tâli'î yâr olanuñ yâr şarar yâresini

Yüz bulub yüz kadar 'âşık yüzine yüz sürmüş
Var ise luṭfa sezâ-vâr ider âvâresini

Gül yüzi güldi koyub yâr-ı gül-sûḥte²²² gibi
Ĥârîş-i ĥâr-ı ġama bülbül ġam-ĥ'âresini

Ķıl kadar kıлма nazâr kıl ile kâle beni bul
Ey şabâ bir aralık gel ara zülf-i âresini

Göz göz olsa bile gözler mi gözi ġayrı tabîb
Tâli'î yâr olanuñ yâr şarar yâresini

Şekl-i teşlişde aşdım der eş'âre Sa'îd
'İzzet'üñ mışra'-ı ġarrâ'yı²²³ güher-pâresini

Bir ġazeldir iki tazmîn-i müselles²²⁴ üç beyt
Şâ'irüñ dört kılar dîde-i nazâresini

173

Şarkı-yı Sa'îd

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Cihânı çeşmüñ-âsâ isterim 'aşkuñla sarhoş gör
Muḥabbet bezmini ammâ yedd-i luṭfuñ gibi boş gör
Müsâvîdir bize şimden-gerü hep yâr-ı aġyârüñ
Kimüñle ülfet eylersüñ var eyle tek bizi hoş gör

²²² yâr-ı gül-sûḥte: bâde-i gülsû-hat D.

²²³ mışra'-ı ġarrâ'yı: mışra'-ı vâlâ'yı D.

²²⁴ müselles: şülüş D.

‘Abeş nâr-ı cahîm hicre ki yandık²²⁵ bir nice müddet
Meger cennet imiş bu ‘âlem içre kûşe-i vahdet
Ne lâzım şöyle böyle bünyâda²²⁶ bir tâkım şohbet
Kimüñle ülfet eylersüñ var eyle tek bizi hoş gör

Yeñi ahibbâyla pâyende ülfetsüñ de²²⁷ ‘aşk olsun
Gerek âzâde-i kayd-ı mürüvvetsüñ de²²⁸ ‘aşk olsun
‘Azîzim Yûsuf-ı Mışır melâhatsüñ de²²⁹ ‘aşk olsun
Kimüñle ülfet eylersüñ var eyle tek bizi hoş gör

Hulûş-ı şâdıķım zannım efendimce yalan geldi
Bu vaz’-ı nâ-becâ hatta Sa‘îd’e pek girân geldi
Begüm yahşî güzelsüñ de bize cevruñ yaman geldi
Kimüñle ülfet eylersüñ var eyle tek bizi hoş gör

174

Semâ‘î-yi Feraḥ-Fezâ

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Bu gice ben yine bülbülleri ḥâmûş itdim
Âh u feryâd iderek ‘âlemi bî-hûş itdim
Tâķ-ı eflâke resîd oldı yine nağme-i âh
Bülbül-âsâ gice tâ şubḥa kadar cûş itdim

175

Hiciv

(34b) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

²²⁵ hicre ki yandık: hicre yandık D.

²²⁶ bünyâda: bin-nâde D.

²²⁷ ülfetsüñ de: ülfetinde D.

²²⁸ kayd-ı mürüvvetsüñ de: kıtmir ötesinde D.

²²⁹ melâhatsüñ de: melâhatında D.

Kîsedârı hâremi ey kekezin bî-âri
Be gidi ‘avradını s.kdigimûñ murdârı

Be kekez kaḥbe be me’bûn pûzeveng
Be kaṭır pûşt nedir ol kîḥfca-i ḥarvârı

Bire densiz bire kaḥbe bire ḥınzır oĝlan
Kimden aḥz eyledüñ ol cîfe reftârı

Sen nesin kaḥbe bu ‘âlemde ne oldum dersin
Ey cenen pûşt saña ben bildireyim miḳdârı

Ḳalmanı varmadıĝın külḥen aḳıd âḥir
İtdüñ icrâ nice dem ḳâ’ide-i seg-ḥ’ârı

Ermenîlerle olub yeke ṭaraz-ı külḥen
Saña giydirmediler ḥayli zamân şalvarı

Sofra g.tini başt eyler idüñ her yerde
Ṭoyururdın nice ḥânlarda nice bî-kârı

Ḳande bir ser görseñ nâ-gâh
Üstüne aĝlar idüñ ḥırş ile zârî zârî

Sûḥtegân zümresine cılgı unutturdın señ
Neler itdi çömezâne g.tünüñ idbârı

Türk bendesi olub ṭarḥ-ı ‘Alî Pâşâ’ya
Der-ḳafâ itmiş idüñ ‘â’ile-i bâzârı

Ḳalmamış çok aradım s.kmedük ‘âlemde seni

Şâm u şarkî Hind u Sind u ‘Arab ‘Acem u Bulğar’²³⁰

‘Âlemüñ menzili hele bir pûşt iken öyle

Çok degil mi sana bu virenüñ izhârı

Sen n’içün haddüñi bilmezsin a cingâne katır

N’içün alduñ yanına bir saña diğ murdârı

Cânuñı yakmaz idim âteş olub bu rütbe

Bilmesüñ nuḡ-ı şerer-bâr-ı dilim sen yârı

Dimediler mi saña sen bu hevâdan vazgeç

Şu‘arânuñ yaramaz kimseye hizmetkârı

(35a) Adamuñ alma ne poḡ-becedir ehl-i sühenüñ

Kullanılmaz o gürûhuñ köpegi nâ-çârı

Bâ-ḡuşûş **Ḥaşmet**-i mu‘ciz-deme kimler tayanur

Saña kanlar şaçar bir neşter-i güftârı²³¹

Bu vakitlerde getürmüş mi felek kim görmüş

Böyle şâ‘ir-i zor ejder-i sihir-âşârı

Şad-şükür Ḥaḡḡ’a ki bir şâ‘ir-i ḡuds neş’etim(?)

Meded eyler dilime ‘avn-i cenâb-ı Bârı

Benim ol şâ‘ir-i ilhâm-ı sihr ü i‘câz

Ḳabaḡat silsile Ḥüdâ-yı şihḡat dilimden çârı

Ben seni hicve tenezzül mi iderdim böyle

N’eyleyem terk idemem ḡâ‘ide-i eş‘ârı

²³⁰ Bu mısırada vezin bozuktur.

²³¹ Bu mısranın vezni bozuktur.

Nuṭḡ-ı ŧîrînimi telḡ eylemedim bunca zamân
Açmadım tîşe-i hicvim ile saña efkârı

Dimesünler saña şarf-ı sühen itdigim çok
Hâşmetâ atdı b.ka bunca dür-i şevvârı

İktizâ eyledi şimdi saña kâfir kaḡbe
Kilk-i ejder-menişim tıtdıra zehr-i mârı

Ḥaddüñi bildireyim ba‘dezîn inşe‘allâh
Bir dem alınca ele kilk-i ter-i sehḡhârı

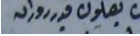
Diñle ey kaḡbe-yi bî-‘âr Urusiter-zâde
Yetib ihvânuñ içün satır ideyim tomanı

Pederüñ ‘avretini s.kdirici bir p.z.veng
Vâliden fâhişe bir fışğıcı kaḡbe qarı

Ḥâşıl idince seni vâlidenüñ olmuşdır
Bunca çirk-âb-ı meni raḡmına ḡor ḡor cârî

Dürlü dürlü teresüñ tırfesünüñ ḡâşılı senüñ
Cehdüñ anuñçün olur ki şarığı cengârî

Ḥalka taḡrîr ideyim hâlini icmâlince
Ṭavr-ı ıtnâba düşüb itmeyelim a kaşarı

‘Ayn-ı rüsvâ-yı cihân

Beste-i fışkıcyân aṭa bâzârı

Âşikâre ider ol işi kızılbaş itmez
Yüregim yanmaz idi şem‘i yuf olsa bârî

Perde-i 'ırzı ıomalı gibi şad-çâk olmuş
Köpegüñ ne tonı var ne yüzünüñ aştarı

Gör belâyı bu riyâsetle o şehvâne fuhûş
Maılab itmiş diline mesned-i defterdârı

ıalkavuk diyü ayak yoluna beñzer arada
Cem' idüb başına b.k gibi biraz cerrârı

A. u g.t ortada mı âmâde s.k.şler kat kat
Bozdurur böyle maıhal ıalkavuk-i destârı

Evvelâ ıalkavuşuñ yeri emîn-i maıbaıı
Şafradı çehre-i bî-nûr ile şarı yârı

Ya'nî birbirlerinüñ 'avretine işlerler
Oldılar bir katı tek ikisi gûyâ mârı

P.z.veklik ne dimek maıbaıı emîni ne dimek
Ümmetânüñ falaka oldu hele teng 'ârı

Mîr ü tebek iken ol kaıbe ne şûret buldı
Yine gösterdi felek şîve-i nâ-hemvârı

Anlaruñ lâf-ı güzâfıyla o kâtır p.z.veng
Geh vezîr olmada geh mültefit-i hünkârı

İktizâ eylese ser-kâra getürmekde anı
Köhne-güher anlaruñ olsa sezâ sezâvârı

Ne bî-hudı ider itdigi işi ne de kâfir
İrişür bir gün aña şâ'ika-i kaıhârı

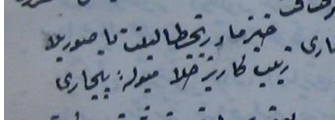
Bunı şevketli kerâmetli efendim duysa

atlı iderdi anı hem-dem olan erârı

Eyle tertîb-i cezâ pâdişehim mel'ûna
Ba'dezîn eylesesün kimse bu tarz-ı etvârı

ılıcuñ 'arşa aşılsun saña gâzî dinsün
Ey şehensâh-ı zamân zıll-i zalîl-i yârı

Dâ'imâ öldiresün böyle küfürkârları
Rehi gâh gâh idesin bâliş-i istikrârı

Ya'nî serdâr-ı fuhûş şahş-ı be-kâr-ı fuhûş
Kelb-i murdâr fuhûş fışk u fesâd hunbârı

Zâni mecmû'a-i envâ'-i cîfe olmuş iken
Yine seyr it o fuhûş terk idemez bend ârı

Gîne-i nemde senüñ 'ırzını telvîş itdi
aleme gelmez anuñ mel'anet-i izrârı

ikmet-i kâmile hoa-i 'aıllar irmez
Luf u ihsânı 'umûm üzre cihân sârı

(35b) İftirâ bilmezem kizb ü yalân söylemezem
aına söyledigim ifk gavirden 'ârı

İttılâ' hâşıl idüb şıhhat ü keyfiyyetine
Taadan eylemişim şıd ile istihbârı

Derd-i kibr ile yilersün deyü dünyâ-güzer

Kızıl ağac ile ‘iyd-i bikre ider ılgâr

Büt-i maḥvını ‘amûd-ı s.k.şe râğıbdır
Kande kırkor var ise ḥânesinüñ mi‘mârı

S.k.i.ir kendisini ‘avradını ḥuddâma
Böyle şart ile alur aldığı hizmetkârı

Küfre âvretine daḥı bu isnâd olmaz
Olmasa söylemezem muṭṭali‘-i esrârı

Bir ferrâşa yaturub ehlini oğlanı ile
Kendü ortaya girüb eyler imiş pâzârı

Kendi oğlanına oğlan ḥidmete şarılıb
Var ḥayâl it o zamân ğargara-i der-kârı

Bir s.k.ş bir qarış ḥâne-i idbârında
Başdırır şaḳ şaḳ şâkırdısı mûsikârı

Gâh senüñ eller o fuhûş gâh kırçık
Derkef-i ḥ`âhiş ider şîrden ile mûmbârı

176

Ehâlim-i Maḥalle vü İmâm Zînâda Bastık

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Ey heveskâr-ı zindusını
Şaḳm elden gide dersen bûsını

Böyle yerde olunca ‘ârım

Gündüz olmaz gice itmek lâzım

Çünkü ey şâhib ü 'aql u ferheng
Giceden ğayrı bulunmaz oda pezeveng

Varma şöhretli olan ustalara
Ya'nî dillerdeki âşüftelere

Görmemiştir çün 'acemî zînâda
Gicelerde dâma düşer bî-çâre

Hep gelür şîve-i cânânelere
Gider ol mumlı levlâk hânelere

Câm-ı h'âb niyâz içre eyler iken
O niyâz ol perî nâz eyler iken

El uzatmış iken hoşkasına
Bülbüli söyler iken goncasına

Alur iken heves-i nefîsli
Sürmeden içerü şokarken meyli

Ki henüz hançeri korkak kına
Âşinâ olmadan oquina

Bir kıyâmet kopar ol esnâda
Devrüne bir fitne çıkar ol hayâda

Saht-âhâlisi gelür meydâna
Ağa şakalı kare şakalı çingene

Bir telâş ile kapu çat çat ider
Kimisi çıksana ey fâhişe der

Çapunuñ halkasını tutmuş imâm
Uykudan yeñi uyanmış sersâm

Yeñiçeri eşikte kız fener elde ‘aşâ
Şiken-i destârı perîşân ammâ

Diye tecvîd eyle sübhân- Allâh
Sâmânımız böyle degildi eyvâh

Der ki çık hey dîni yok hâtûna
Hey gidi zânî habîş mel‘ûne

Çık be hey zâniye hey fâcire çık
Çık be hey fâsıka hey sâhhare çık

Bize bu fa‘l-i zinâ menhîdir
Şıla da şimdi saña şer‘îdir

Alayım maşkemedden i‘lâmuñ
Kalmasun hiç bu maħallede nâmuñ

Çıksun ol zânî ol densiz kâfir
Çapuda işte cemâ‘at hâzır

Kimisi der ki be hey sultânım
‘İddeti var ise deryâ-yı kânım

Şakķ şakķ ey kâfire bint-i kâfire
Çıksun evden görelim ol fâcire

Ehl-i keyfüñ biri der hey cânım
Havfum ancak ki budur sultânım

Bize yârin bu düşer câri olur

Hânedan hâneye hep sârî olur

Bir çuvala koyalım lâşesini

Bahre bârî atalım lâşesini

Her biri bir velvele-i fitne ider

Türk ise şûf ile girye ider

Hey be hey gâhbe uşanmaz tomuz

Ben kulağımda taşınmam boynuz

(36a) Çelebî hânede vâh der ağlar

Elleri titrer uçkuru bağlar

Bel şoğukluğuna uğrar çelebî

Havf ile cânlar o nâzik dilini

Fâhişe ‘ârif ise bir kerre

Çavramadan eyse bu kâr içre

Dir imâma ne gelişdir bu geliş

Gel benim hânemi eyle teftîş

Hâneye dâhil olunca o fakîr

Yandırır destine birkaç menkîr

Gelür ol ho’ca efendiye neşât

Cürmini ‘afv ile eyler ıskât

Diye ol ‘aleme bak şu ‘aql ile

İftirâdan bizi yâ Rabb şakla

Sedd-i diger mi n’aceb ey ihvân

Ne muşibet ne belâdır bühtân

Görmedim ‘aybını bu hâtûnuñ
Leke var mı ‘aceb şâbûnuñ

İşte bîgâne değilmiş oğlan
Kuru ağaca bulaşdırmam ęan

Şâliha-‘avrete bu ‘arbede çok
Şârığımda leke var anda yok

Sende dağı söyle a hâtûn gel çık
Saña ayaz olur oğlancık

İde âşüfte o demlerde feryâd
Bir taraftan imâm ide feryâd

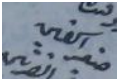
Tańrınıñ zâlimi şeref giydiler
Bağ benim için ne helvâ yediler

Hâlamuñ işte bu bikr oğlanı
Ben kucağımda büyütdüm anı

Bizi berbâd iderim besbelli
Mazlûmuñ yerde ęalır mı âhı

Yağayım başıma bir eski hâşır
İşte ęâdı ile dîvân-ı vezîr

Yine evvelki şevķinde olur
Çelebîsi ile zevķinde olur

Hep hânelerine şağîr
Olur ammâ ki imâm zevâl-ęarîn

Nuḡ-ı Bağdâdî-i Rûhî*Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün***I**

Âh kim hâke bıraḡdı beni bir tâze nihâl
Sâye-veş olmadayım râh-ı cefâda pâmâl²³²

Bülbüli cânımı çarḡ itdi şikeste- per ü bâl
Tûtî-i ṡab‘ımı zehr-i ġam-i hicr eyledi lâl

Kâse kâse nice dek çekeyim zehr-i melâl²³³
Nice bir gayre şunıla felekde câm-ı vişâl

ġayrılar rûz u şeb itmekde temâşâ-yı cemâl
Ben isem olmadayım amma ġazab-tîġ-i celâl²³⁴

Raḡm ider hâlime bir ġün diyü ol hûb-ı hışâl
Dil-i şûrîde müdâm itmede bîhûde ḡayâl

Ben sitem-dîde vü dildâr ḡalîlü'l- inşâf
Nazar it hâlime ey şâh-ı keşîrû'l- elṡâf

II²³⁵

(36b) Ne belâdır viresin bir büt-i pür-‘işveye dil
Felege ḡaşd ide her çeşmi ola bir ḡâtil

²³² olmadayım râh-ı cefâda pâmâl: ġönlüm olur râh-ı vefâda pâmâl D.

²³³ melâl:hilâl D.

²³⁴ olmadayım amma ġazab-tîġ-i celâl: olmada ammâ çekeyin tîr-i celâl D.

²³⁵ Bu bent, Bağdatlı Rûhî Divanında yer almamaktadır.

Yâre-i hicr ile ide seni lâ-ya'kıl
Her günün derd-i firâkıında huşûsâ bir yıl

Sen aña cân viresin ğayra ola ol mâ'il
Sen cefâsın çekesin senden ola ol 'âkıl

Ben şataştım bu belâya işim oldu müşkil
Gönlümi âşka esîr eyledi bir mihr-i kesel

Dün esîr itdi bugün bağladı öldürmege bil
Derd çok kangı birin söyleyeyin ve'l-hâşıl

Ben sitem-dîde vü dildâr kalîlü'l- inşâf
Nazar it hâlime ey şâh-ı keşîrü'l- eltâf

III

Fıkr ider il ki beni ²³⁶cübbe vü destârdayın
Nâm kaydın çekerin yâ elem-i 'ârdayın

Düşmişim vesvese-i 'aşka 'aceb kârdayın
İşüm âh eylemedir hasret-i dildârdayın

Gâh şahrâ vü gehî kûşe-i bâzârdayın²³⁷
Yok kararum gice gündüz taleb-i yârdayın ²³⁸

Bilmezem neyleyeyim hicr ile âzârdayın
Neye varur ola hâlîm deyü efkârdayın

Girye²³⁹-i derd ü gam ü firkat-i eş'ârdayın

²³⁶fıkr ider il ki beni: zan ider il gam D.

²³⁷şahrâ vü gehî kûşe-i bâzârdayın: şahrâda vü geh kûşe vü bâzârdayın D.

²³⁸şahrâ vü gehî kûşe-i bâzârdayın: taleb-i eş'ârdayın D.

²³⁹girye: yine D.

İşide²⁴⁰ yâr deyü hâlîmi izhârdayım

Ben sitem-dîde vü dildâr kalîlü'l- inşâf

Nazar it hâlîme ey şâh-ı keşîrü'l- eltâf

IV

Çam ol dem²⁴¹ ki mey-i vaşlile 'işretde idüm

Yâr yanında yerüm var idi 'izzetde idüm

İçdiğim şerbet-i didâr idi hacetde²⁴² idüm

Reşk iderdi niceler zevkime²⁴³ vuşlatde idüm

Şubha dek dün gice gam-hâne-i firkatde idüm

Mühnet ü derd ü gam-ı yâr ile 'uzletde²⁴⁴ idüm

Yâd idüb gayra olan vuşlatı hayretde²⁴⁵ idüm

Fikr idüb eylediğim zevki şefkatde²⁴⁶ idüm

Ne balâdır bu baña deyü nedâmetde²⁴⁷ idüm

Bu belâyı çeken añlar ki ne mihnetde idüm

Ben sitem-dîde vü dildâr kalîlü'l- inşâf

Nazar it hâlîme ey şâh-ı keşîrü'l- eltâf

V

Âh idersem n'ola müştâk-ı vişâl-i yârdayım

²⁴⁰ işide: işte D.

²⁴¹ Metninde "demler" yazılan kelime vezne uyması için "dem" olarak okunmuştur.

²⁴² hacetde: şihhatde D.

²⁴³ zevkime: hâlûme D.

²⁴⁴ 'uzletde: şöhetde D.

²⁴⁵ vuşlatı hayretde: 'izzeti zilletde D.

²⁴⁶ şefkatde: meşakkatde D.

²⁴⁷ nedâmetde: hayretde D.

Bir ‘aceb vâkı‘a gördüm sana ta‘bîr idemem
Girmedi çeşmime ḥâb gamdan²⁵⁰ uyandım bu gice

Nice takrîr ideyim çekdiğim âlâmı bu şeb
Hâşılı²⁵¹ billaha cânımdan uşandım bu gice

Çâk çâk eyleselerdi²⁵² çıkmaz idi hîç kanım
Gerçi Ya‘kûb gibi âl kıana²⁵³ boyandım bu gice

Nice biñ yâr-ı belâ çekmiş iken dünyâda
Tâkatim kalmadı Allâh’a tayandım bu gice

Neş‘et’üñ gam ile helâk olduğımı gördükde
Cümle ehl-i dili hep ağlayub andım²⁵⁴ bu gice

180

Ġazel-i Pertev

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Mahcık istesem eger almadan ‘uqqâ dir
Göricek eşkümi bu çıp çıp iden buvvâ dir

Ninesi ‘aşıkınıñ kıanına mı ‘aş irmiş²⁵⁵
Dağı kıundağda iken hûn-ı dile mamma dir

Şîr-i ḥârdım kıuzucağum kıoyuna girse bile
Lebümi ağzına al emme şakın ammâ dir

²⁵⁰ ḥâb gamdan: ḥâbımdan D.

²⁵¹ hâşılı: mâhâşal D.

²⁵² eyleselerdi: eyleseler D.

²⁵³ âl kıana: kıana D.

²⁵⁴ andım: añdım D.

²⁵⁵ irmiş: yermiş D.

ııı ider ęamze-i çeşmi cos ider ²⁵⁶nâr-ı ęamı
Şöyle nâ-rüste iken et‘ime-i mamma dir ²⁵⁷

Seyre seyrâna getürmek dilesen²⁵⁸ ol bebegi
Aldanub ıoppacığı dandiñ ile atta dir

Ummacıdır şakınup uyma raķıbüñ sözine
Cicci dirken sana el şöıra paşam aka dir

Çün bebek tıfl-ı dil kim vire şıbyân eline
Pertevâ dil-i şeydâmız öylelere ıoppa dir²⁵⁹

181

Ėazel²⁶⁰

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Neme gülem âh u zâr itsem gerekdir ‘âķıbet
Ben [bu] yerlerden güzâr itsem gerekdir ‘âķıbet
Almayalar kimseler nâm-ı nişânımdan ıaber
Şöyle bir terk-i diyâr itsem gerekdir ‘âķıbet

Bir muğâlif al‘adır gördüm vücûdum Ėânesin
Neylerim bezm-i fenânuñ rif‘at-i hengâmesin
Çok şükür bildirdi Ėaķķ ma‘mûr iken vîrânesin
Menzilim zîr ü zeber itsem gerekdir ‘âķıbet

İşbu devrânuñ elinden ‘arz-ı hâl itmede baña
Neylerim vîrânenüñ ma‘mûruñ ‘arz itmede baña

²⁵⁶ ęamze-i çeşmi cos ider: tîr-i nigâhı cız ider D.

²⁵⁷ iken et‘ime-i mamma dir: ki baķsın yemeğe pappâ dir D.

²⁵⁸ dilesen: dileyen D.

²⁵⁹ Çün bebek tıfl-ı dil kim vire şıbyân eline /Pertevâ dil-i şeydâmız öylelere ıoppa dir: Dili şıbyân eline kim ki virür ey Pertev / ‘Âķil ü kâmil olan öylelere ıoppa dir D.

²⁶⁰ Bu manzumenin nazım şekli şarkı/murabbadır.

Bu fenânuñ hil‘at-i semûruñ ‘arz itmede baña
Bir kefenle iftihâr itsem gerekdir ‘âkıbet

Sâkî-i devrân elinden çok ecel-câmuñ içüb
Mest-i lâ-ya‘kil oluben kendi kendinden geçüb
Ey gönül biz bu fenânuñ mihnetüñ görüb geçüb
Kara yerlerde qarâr itsem gerekdir ‘âkıbet

182

Ġazel-i Hamdî

(37b) *Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Meded ey kabz-i Hüdâ kalmadı dünyânuñ keremi
Ne olur hüsrev-i ‘âlem ne paşanuñ keremi

Künc-i mecîde kapuñdur varayım yalvarayım
Dil-i gamnâkımı şâd ide Mevlâ’nuñ keremi²⁶¹

Zevki nâdâna virüb ehl-i dile âh virir
Çarh-ı gerdûn-ı sitem bâd-ı hevânuñ keremi

Nazar-ı ehl-i kerem echel-i nâdâna bütün
Degil erbâb kemâle şimdi cihânuñ keremi

Luţf-ı Mevlâ yapa yoksa dil-i vîrânımızı
Ne yapar mîr (ü) şehi ne gedânuñ keremi

Yüz tutub eyle niyâz dergeh-i Ma‘bûd’a dilâ
Bâb-ı maqşûdını meftûh ider añun keremi

²⁶¹ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Hamdî sen eyleye gör bâb-ı tevekkülde karar
Çokdur elinde kıomaz böyle Hüdâ'nun keremi

183

Gazel-i Vâsıf²⁶²

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

O meh-rûya bulup takrîbini dün yalıda çatdım
Balık-veş avlayub keyfün²⁶³ recâ-yı vaşlı çatlatdım
Maşallar söyleyüp şuyınca gitdim neyse aldatdım
Şıkışdırdım şarıldım öpdüm²⁶⁴ aldım koynuma yatdım

Nazîr olmaz o gül-ruhsâra şûh-ı gül-bendelerde
Görölmüş mi bu şafvet bu leâfet yâsemenlerde
Teşâdüf eyleyüb ol mehle bir yerde geçenlerde
Şıkışdırdım şarıldım öpdüm aldım koynuma yatdım

Bu yâl ü bâl (ü) endâmı görüb ol şûh yoşmada²⁶⁵
Naşıl şarsam deyü gönüm gezerdi şahın-ı hulyâda
Geçen gice düşürdüm fırsatın bir cây-ı tenhâda
Şıkışdırdım şarıldım öpdüm aldım koynuma yatdım

Bu ma'nâyı baña ta'bir it ey gül nahl-i nâzik-ten²⁶⁶
Kâalup maħfi sa'âdet-hânede bir bendeñüz bir sen
Bu şeb rü'yâ bu ya düşde²⁶⁷ seni gûyâ efendim ben
Şıkışdırdım şarıldım öpdüm aldım koynuma yatdım

²⁶² Bu şiir, "gazel" nazım şekli olarak yazılmış olsa da "murabba" nazım şekline sahiptir.

²⁶³ balık-veş avlayub keyfün: balık da avlayıp keyfin D.

²⁶⁴ öpdüm: öptüm D.

²⁶⁵ yoşmada: yosma D.

²⁶⁶ gül nahl-i nâzik-ten: nahl gül-i nâzik-ten

²⁶⁷ bu şeb rü'yâ bu ya düşde: bu şeb hulyâda ya düşde D.

Biri vardı bizimle gitdi bilmem kimdi **Vâşîf**-nâm
Biz ikimiz alub tenhâca itdik zevk-i bî-âlâm
Amân kışdır üşürsin yaluñuz yatma deyü aşâm
Şıışdırdım şarıldım öpdüm aldım oynuma yatdım

184

Beyt

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Baa bir pîr didi kim güzellerle içme şarâb²⁶⁸
Her adeh başına bir bûse-kenâr olmayıca

185

Şarkı-yı Vâşîf

(38a) *Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün*

Gülistân-ı ruhuñ seyr itmege ‘uşşâ özenmişler
İşidüb gülşene teşrîfüñi zevke döşenmişler
Baa hatta haber göndereceklermiş üşenmişler
Görenler ey gül-i zîbâ²⁶⁹ seni gâyet begenmişler

İşitdim bu sözi bir sen gibi şûh-ı semen-berden²⁷⁰
Dimiş seyr eyleyenler farkı yokdur onca-i terden
Dün aşam²⁷¹ uşuma böyle alındı başa bir yerden²⁷²
Görenler ey gül-i zîbâ seni gâyet begenmişler

²⁶⁸ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

²⁶⁹ zîbâ: ra‘nâ D.

²⁷⁰ bir sen gibi şûh-ı sitemden: sen gibi şûh-ı sitem-gerden D.

²⁷¹ aşâm: aşam D.

²⁷² başa bir yerden: bir şıâ yerden D.

Alub ‘uŝŝâkumı etrâf-ı gülzârı gezerken sen
Birbirine girmiş ‘andelibân ü gül-i gülşen
O gün bâğda bulunanlardan işitdim efendim ben ²⁷³
Görenler ey gül-i zîbâ seni gâyet begenmişler

Yalan bu ŝoĥbeti naĥl idenüñ zevĥi degüldür pek
Dimem hiç söylemez ammâ eger söylerse de seyrek
Tuṭalım kim ĥilâfı irtikâb etsün bu söz gerçek
Görenler ey gül-i zîbâ seni gâyet begenmişler

Hırâm itdikçe güller gibi ĥûbânuñ miyânında
Görüb **Vâşif** bu nev şarkıyı yazmış vaşf-ı şânında
Senüñ evşâf-ı hüsnüñ herkesüñ şimdi zebânında
Görenler ey gül-i zîbâ seni gâyet begenmişler

186

Şarkı-yı Vâşif

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Söz olmaz hiç saña ey gül-nihâl-i nâz-perverde
Çekeydim sîneme bir şeb seni maĥfice bir yerde
Şaraydım²⁷⁴ âh efendim olmadan ĥüsnüñ ĥaṭ-âverde
Çıkar zevĥi anuñ da ancaĥ ey meh-rû bu günlerde

Görüb nice taĥammül eyler ‘âşık ĥayr ile yârin
Ya andan geĥ ya benden dinleyem öyle bugün yarın
Neden lâzımdı ṭutmaĥ ŝaçını yüzine aĥyâruñ
Çıkar zevĥi anuñ da ancaĥ ey meh-rû bu günlerde²⁷⁵

²⁷³ bulunanlardan işitdim efendim ben: beraber bulunanlardan işitdim ben D.

²⁷⁴ şaraydım: şarıldım D.

²⁷⁵ Bu bent, Vâşif Divanında yer almamaktadır.

Bu vaz'-ı yâdundan gönlüme gâyet keder geldi
Soğuk soğuk tenimden âteş-i gayretle ter geldi
Yüzine ben yine urmaz idim gayrı yer geldi
Çıkar zevki anuñ da ancak ey meh-rû bu günlerde²⁷⁶

Çapunda çünkü şâyeste değil **Vâşif** gibi bende
N' için servşene 'aşkuñla ki çekdüñ gönlümi pende
Şuçum var mı göçünsem nâza çeksem şimdilik ben de
Çıkar zevki anuñ da ancak ey meh-rû bu günlerde²⁷⁷

Hele hatt-ı 'ızârım dur biraz gelsün deyüb yatma
Vişâlin hattıña ta'lîk idüb 'uşşâka aldatma
Zamân-ı vuşlatı köhne bahâr eyyâmına atma
Çıkar zevki anuñ da ancak ey meh-rû bu günlerde

Bu yıllar²⁷⁸ ben seni şarmazsam ey serv-i ser-firâzım²⁷⁹
Taḥammülden²⁸⁰ kalub dünyâda ifşâ eylerim râzım
İki üç sâlden soñra benim vuşlat neme lâzım
Çıkar zevki anuñ da ancak ey meh-rû bu günlerde

Güzeşte dil-rübâlarla güzeldir gerçi kim ülfet
On üç on dört yaşında mâh-rûda başkadır hâlet
Bu çağunda hıyânet²⁸¹ şarmada vardır şafâ gâyet
Çıkar zevki anuñ da ancak ey meh-rû bu günlerde

187

Ġazel-i Vâşif Nâ-Tamam²⁸²

²⁷⁶ Bu bent, Vâsif Divanında yer almamaktadır.

²⁷⁷ Bu bent, Vâsif Divanında yer almamaktadır.

²⁷⁸ yıllar: yıllarda D.

²⁷⁹ ser-firâz: ser-efrâz D.

²⁸⁰ taḥammülden: tecemmülden D.

²⁸¹ hıyânet: miyânuñ D.

²⁸² Bu şiir gazel nazım şekli olarak yazılmış olsa da şarkı nazım şekline sahiptir. Bu şiir, Vâsif Divanında 5 bend olarak yazılmıştır.

(38b) *Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

Saňa ben gönlümi virdim vireliden böyle mehcûrum
Nice âh itmeyem nâlân u gîryân olmayam dûrum
Beni bilmez misin kim saňa biñ cân ile mecbûrum
N'îçün eller sözine aldanub küsdüñ be hey nûrum

Ûoluñ nâz ile atub boynıma eşnâ-yı şohbetde
Seversin 'âşık-ı âvâreni gâyetle şûretde
Bu rütbe bendeñe gönlünde var çünki muhabbetde
N'îçün eller sözine aldanub küsdüñ be hey nûrum

188

Nutq-ı Sultân Muştafa

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

Yıkılıpdur bu cihân şanma ki bizde düzele
Devlet-i çarh-ı dünü virdi kamu mübtezele
Şimdi erbâb-ı sa'âdetde gezen hep hâzele
İşimiz kaldı bizim merhamet-i Lem-yezel'e

189

Râgıp Pâşâ²⁸³

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

Niceler almadı kâmuñ bu cihânda tiz ele
Felegüñ devri muılağ yine bezm-i ezele
Şanma ey dil ki sa'âdet bula bir dem hâzele
Virdi Hallâğ-ı cihân mübtezeli mübtezele

190

²⁸³ Bu nazm, Birol Emin'in hazırladığı Râgıp Pâşâ Divanında yoktur.

Ḥakim Efendi

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Yüz sürüb ağlayagör pâdişehim Lem-yezel’e
Matlabuñ böyle tehî gezmek ile girmez ele
Başmasun dirseñ eger devletine bir ḥazele
Yüz virüb eyleme iḥsân (u) kerem mübtezele

191

Dâniş Efendi

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Çekme bîhûde te’essüf ki giden girmez ele
Şanma sen böyle ḳalursa bu cihân bizde düzele²⁸⁴
Gözün aç şemşîr-i bürrânını ala tiz ele
Ḥâ’inân-ı devleti tebdîl ḳıl var tiz ele

192

Ġazel-i²⁸⁵ Neş’et Efendi Merḥûm²⁸⁶

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Bezm-i vuşlatda ‘aceb her kişiye yâr oldum
Nûş-dâr-ı dili şifâ-baḥş ile bîmâr oldum
Düşmege ol şâh-ı göñlüñ dâmenine ḥâr oldum
Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum

Kim arar ḳanıma girseñ ki begim bendesinüñ

Dil-i dîvâneçigim yavrucığım bendesinüñ

²⁸⁴ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

²⁸⁵ Bu şiirin başlığı “gazel” olarak atılmıştır fakat “müseddes” nazım şekli ile yazılmıştır.

²⁸⁶ Bu şiir, Neş’et Divanında yer almamaktadır.

Cümle varım ile cânım da senüñ bendesinüñ
Şânına her ne düşerse anı kıl bendesinüñ
Merhamet eyle efendim hele nâ-çâr oldum
Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum

İltifâtuñ ile akrânıma fâ'ik degilim
Gerçi kim tab'-ı şerîfine muvâfık degilim
Bilürem bende ki sultânıma lâyıķ degilim
Kulunum añla efendim sana 'âşık degilim
Tevbe tevbe seni sevdimse günehkâr oldum
Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum

(39a) Bezm-i vuşlatda olan şîr-edâdan geçdim
Bana maşşûş olan ol mihr ü vefâdan geçdim
Meclis-i hâş-ı şebistân u şafâdan geçdim
Leke-i merhamet-i lütf u 'atâdan geçdim
Bezm-i 'aşķ ile hemân Şâni'-i dîdâr oldum
Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum

Ġâlibâ mâ'il ola şeh nâle-i efgânımıza
Yoksa bilmem ki 'aceb kaçdı mı var cânımıza
Teşnedir hemân hûn-h'âr kıanımıza²⁸⁷
Nice zâlim dimeyem hâzret-i sultânımıza
Neş'etâ cân u cihândan hele bîzâr oldum
Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum

193

Bâķi

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

²⁸⁷ Bu mısra eksik yazılmıştır.

Eylesün vaşlını²⁸⁸ dermân dil-i bî-çâra²⁸⁹ meded
Düstlar işte ben öldüm baña bir çâre meded

Zahm-ı sînemden oğuñ pârelerin hep alma
Dursun²⁹⁰ Allâh'ı seversen hele bir pâre meded

Güher-i câmı yitürdük bizi gam öldüriyor
Sâķîyâ gel bulı vir kande ise ara meded

İhtirâz eylemedüñ²⁹¹ aldılar elden câmı
Vâķıf itmeñ şaķınuñ kimseyi esrâra meded

Gice tenhâ işigi hâkine yüzler süreyin
Şaķınuñ kimse haber virmesün aģyâra meded

Mededüñ kalmadı feryâd u figân eylemege²⁹²
Saña kimden ire ey **Bâķî**-i bî-çâre meded

194

Ėazel-i Sultân Selîm Hân²⁹³

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Şanma bârân-ı bahâr üstüne devrân aģlar
Şeb-i firķatde hemân şem'-i şebistân aģlar
Şubĥ (u) şâm ey şanem 'aşkuñla dil ü cân aģlar
Rûz u şeb dîdelerim derdüñ ile ķan aģlar

²⁸⁸ vaşlını: la'lini D.

²⁸⁹ bî-çâra: bîmâra D.

²⁹⁰ dursun: tursun D.

²⁹¹ eylemedüñ: itmedüñüz D.

²⁹² eylemege: eyleyecek D.

²⁹³ Bu şiirin nazım şekli tahmisedir.

Tîğ-i müjgânuñ ile kıana boyandı bedenim
Berg-i reñgîn kıaranfil gibidir pîrehenim
Raħm ile seyr idicek gül gibi şad-pâre tenim
Dâğ-1 sînem göricek ĥûn ile âlûde benim
Raħm idüb ĥâlîme ezĥâr-1 gülistân ağlar

Reh-güzârunda ĥurub eyleyem âĥ (u) fiğân
Ĥaste ĥaste ser-i kûyında dolansam her ân
Cân virsem yolına daĥi olursam kıurbân
Yine raħm eylemez aşla baña ol âfet-i cân
Böyle bîmârı görüb ĥâlîme bârân ağlar

Bister-i ĥamda görüb kendimi pür-sûz-i lehîb
Nazmımı vaz'-1 beyân eyledi bî-şabr-1 şekîb
'Alağ (u) müşkilidir egledi hicrân-1 şalîb
Gördi çok derdi ile zârımı raħm itdi ĥabîb
Didi ey ĥaste-i cân saña dermân ađlar²⁹⁴

Ne virirdi saña ey cân (u) dilûñ ârâmı
'Âlemûñ pâdişehi ĥüsrev-i Cem-ĥandânı
Ol ki iĥyâ ider in'âm ile ĥâřř u 'âmmı
Derdûñ ile senûñ rûyine bağdığça **İlhâmî**²⁹⁵
Gerçi ĥandân olur amma ciger kıan ağlar

195

'Avnî

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Te'eĥhül kıasduñ itdim ey dirîğâ nâ-kâm oldım²⁹⁶

²⁹⁴ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

²⁹⁵ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

²⁹⁶ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Ȧakıldı boynıma tuz Ȧorbası rüsvâ-yı ‘âmm oldım

Te’ehhül-i refîķ-i dîn olduğına kıldım heves amma²⁹⁷
Zebûn oldım denî dehre dahı Şimdi tamâm oldım

Tecerrüd ‘âleminde başım âzâd ikene Şimdi
Hevâ’i kibrime uydum esîr-i bend-i âmm oldım

Ȧatı Şol zevķ (ü) Őevķ-i Őoĥbet-i yârânı terk itdim
Dirġâ bir mülevves em yeni mühmel ĥidâm oldım

Cenâbetden kaçub ġamġîn iderdim iĥtilâm olsam
Cünûblar zümresine ‘Avniyâ Şimdi imâm oldım

196

Ģazel-i Ĥamdî

(39b) *Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün*

Câm-i la’l-i Őevķinüñ dildir mehâ mestânesi
Âdeme bizde neş’edir bir bûse-i peymânesi

Yâri bend it sevdiğim dârü’l-Şifâ-yı vaşlına
Zülf-i zencîrûñ dil-i âvâredir dîvânesi

Ģayrı yetmez mi behey nûrum cefâ bu ‘âŐıķa
Öyle vîrân oldu cism-i mişli bayķuŐ lânesi

Ȧande mihmân olsun ‘aŐķuñ ba‘dezîn ey tıfl-ı nâz
Aynada baķduñ münâsibdi ġoñül kâşânesi

²⁹⁷ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Bilmeyüb kadrüñ revâ mı gayrıya meyl eylemek
Şem‘-i hüsnüñ var iken **Ĥamdî** gibi pervânesi

197

Ėazel-i Fikrî

Mef‘ûlü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün

Yâr sencileyin bir hûb-ı cemîlü’l-şiyemim yok
Sen Ĥâtem-i Tai mişl daĥi ilhâmım yok²⁹⁸

Sen beste-lebüñ bâde-i gülfâmı gibi hiç
Nûş eylemege elde tolu câm-ı Cem’im yok

Şarmaĥa benim zaĥmımı vasluñ gibi ey şûĥ
Mevlâ da bilür kul da sezer başĥa emim yok

Nem var ise var virmege yolunda velâkin
Şol ĥamze-i hûñĥârına ‘araĥda demim yok

Fikrî seni medĥ eylememek şânına düşmez
Sen gibi benim bir daĥı şâhib-keremim yok

198

Ėazel

Mef‘ûlü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün

Leylâ-yı ĥamuñla dili Mecnûn ideceksin
Ĥûn-âb-ı sirişkim yine ceyĥûn ideceksin

²⁹⁸ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Dil-şâd idecegin beni vaşluñla dem-â-dem
Lâyık mı beñüm şânına maḥzûn ideceksin

Gül-rûyunuñ âşüftesi bir ben miyim âyâ
Ey mihr-i cihân ‘âlemi meftûn ideceksin

Ağlatmaya çıķduñ yola baķdırmaya çıķduñ
Sen böyle bu cevri baña her gün ideceksin

Bir beş degil on vâde-i güzînden uşandım
Bilmem ne zamân **Fikri**’yi mecnûn ideceksin

199

Ġazel

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Bende tâ ğarķ itdi mevc-i baħr-i eltâfuñ begim
İtmege lâyıķ mıdır bu çâker-i evşâfuñ begim

Nîl-veş taşdım ayağına aķub gitdim senüñ
‘Aşķ ile devr eylemekdir kaşdım eṫrâfuñ begim

Yedi ķat pûlâdî şandık içre gizlenseñ velev
Ķurṫulamazsuñ elinden ‘aşķ-ı keşşâfuñ begim

Sen Züleyhâ-veş şikâyet eyle benden Mâlik’e
İster iseñ ḥalka göster zeyl-i eşkâfuñ begim

Fikri’ye cevriñ beter oldu yeter ķıl merḥamet
Men helâk oldım meded hiç yok mu inşâfuñ begim

200

Ġazel-i Fikrî

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

Hasteyim 'aşkuñla ey şâhib-kerem-kânım yetiş
Kıl devâsız derdime bir çâre dermânım yetiş

Hâl-i sevdâ-yı ruhuñla ağlamağdan rûz (u) şeb
Çıkıdı gitdi âh kim şol çeşm-i giryânım yetiş

(40a) Târ u mâr olmağdadır her bâr siyâh zülfün gibi
Eylemez cem'îye hiç hâl-i perîşânım yetiş

Bülbül-âsâ gülşen-i kûyında her şâm (u) seher
İtdi ta'cîz 'âlemi feryâd (u) nâlânım yetiş

Görmege ârzû çeker hüsnüñ bu **Fikrî** derd-mend
Çıkmadın hasretle tenden sevdiğim cânım yetiş

201

Ġazel

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

Bîve kabağı gül-i ruhsâr ile derdim füzûn
Câna geçdi hasret-i dildâr ile derdim füzûn

Reh-güzârında vücûdum eyledi hâkî gubâr
Neylesem âh ol perî-reftâr ile derdim füzûn

Mihnet-i kûh-ı belâ Ferhâd'ıdır dîvâne dil
Bir lebi şîr ü şeker-güftâr ile derdim füzûn

Bülbül-âsâ bâğ-1 gamda eylerim zâr üzre zâr
Gönce-i tab‘ımda bir bed-ğâr ile derdim füzûn

Âh-1 dil-sûzımla ey **Fikrî** batar bir gün cihân
Böyle kalursa eger ol yâr ile derdim füzûn

202

Ġazel

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Düşdi dil şehrine bir sûz-1 muğabbet cânâ
Rûz (u) şeb yanmadayım kalmadı tâğat cânâ

Yarı bûse ile hâtırımı hoş eyle
Kuluñ itdirme varub gayrıya minnet cânâ

İt temennâyı kabul bağr-i vişâlınden gel
Kıl kerem bendene bir kağre-i şefkat cânâ

Geçdi ‘ömrüm gam ile devr-i felekde hayfâ
Görmedim zerre kadar rû-yı meserret cânâ

Ka‘be-yi kûyına yüzler sürüb itdikçe tavâf
Oldışan **Fikrî** bugün vâsıl-1 cennet cânâ

203

Ġazel-i Fikrî

Mef‘ülü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ülün

Bir kez o mehûñ ‘ârız-1 zîşânını öpsem

Cânım virerek dâde-i fettânını öpsem

Nuḡka gelicek dürr saçulur ḡonce-i femden

Sükker gibi ol lebleri mercânuñı öpsem

Mâlik olabilsem ne zihî luḡf u sa'âdet

Ol şûḡuñ o billûr gibi gerdânını öpsem

Öldigime ḡam çekmezem ey dil n'ola bir kez

Yüzler sürerek zülf-i perîşânını öpsem

Gül gibi o nâzik teni bu sîneye **Fikrî**

Şarşaydım o meh-pârenüñ her yanüñi öpsem²⁹⁹

204

Ġazel

Mef'ûlü / Mefâ'ülü / Mefâ'ülü / Fe'ûlün

Sâkî ḡadeḡüñ başḡa ḡalâvet var içinde

Ḥürmet ile ṡavf-keşf-i kerâmet var içinde

Zâhid dede gel eyleme devrânı uzaḡdan

Gir meykedeye baḡ ki ne ḡâlet var içinde

Mestâne-i mest eylemez irşâd-ı derûndur

Mey-şûret ile baḡ ne hidâyet var içinde

Esrâr-ı dilüñ fâş ider ol ḡaber-i şerri

Sâf-ḡalb olana nuḡk-ı selâmet var içinde

²⁹⁹ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Sâkî mey ile **Fikrî**'yi mest eyledüñ ammâ
Bir bûse-kerem eylemeñ 'ârif var içinde

205

Ġazel-i Nûrî³⁰⁰

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Her gönül bir dilbere mecbûr olur 'âlem bu ya
Her güzel bir ismle meşhûr olur 'âlem bu ya

Kimi yârândan şikâyet kimisi medhüñ diler
Kimi maḥzûn kimisi mesrûr olur 'âlem bu ya

Tıfl iken bir dilber ile ülfet içinde gönül
Belki şoñra ḥüsnüñe maḡrûr olur 'âlem bu ya

Çâre yok şayd oldu dil şûḥ-ı sitiḡnâ-pervere
Zülfüne ber-dâr olub Manşûr olur 'âlem bu ya

Dil ḥarâbuñ çekme ḡam bıḡkınılıḡına **Nûriyâ**
Bir ḡün elinde o da ma'mûr olur 'âlem bu ya

206

Ġazel

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ey beni 'aşḡuñla ser-gerdân u ḡayrân eyleyen
ḡün yüzini ḡösterüb her gice nâlân eyleyen

³⁰⁰ Bu gazel, Nûri Divanında yoktur.

Her güzelden gül gibi ‘arz eyleyen ruhsârını
Hûb-ı rûyî nakş-ı hüsünüle gülistân eyleyen

Gezdirüñ her dem beni meyhâneden meyhâneye
Bâde-i ‘aşkıdır hep rüsvâ-yı devrân eyleyen³⁰¹

Bağladuñ zülf-i perîşânına gönüm ‘âkıbet
Şimdi oldır hâlîmi böyle perîşân eyleyen

Fikriyâ fâriğ gezerken uğradım bir derde kim
Çâre bulmaz derdime her çevre dermân eyleyen

207

Ġazel

(40b) *Mef‘ûlü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün*

Şarsam seni âğûşa alub boylu boyunca
Emsem lebüñ ey şûh-ı şeker-ḥand toyunca

Çâk eylerim elinde girîbân-ı şekîbi
Bendin çözüb ol serv-i gül-endâmı şoyunca

Ol kızıyı çok görme koynumda büyüdürsem
Sor bak ki ne çekdim anı ol hâle koyunca

Zâğ-siyehüñ ‘ıyşdır a‘dâ-yı siyâh-rûy
Kim beslese sa‘y eyler anuñ çeşmüñ öpünce

Çatsa n’ola başdanķara ol meh-veşe **Râsiḥ**
N’eylersen it ey şûh diyerek vardı şuyunca

³⁰¹ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Ġazel-i Râsih*Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ülün*

Ey tal'at-ı şûh-ı ruh-ı reşk-i meh-i 'âlem
Envâr-ı hüsün pertevi ruhsârına mahrem

Mest-i ezeli nergis-i çeşminde nümâyân
Bir danesin 'âlemde señ ey şûh-ı mükerrerem

Gencîne-i sevdâ o siyâh-leyl-i gîsû
Mecnûn olur elinde hemân her gören âdem

Hicrân-ı ruhuñla dil amân bir yanar âteş
Külhan gibidir sûzişi hasret ile sînem

Var mı güzelim bir dağı **Râsih** gibi zârûñ
Her şubh (u) mesâ nâle-i efgân ile pür-gam

Ġazel*Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Neşter-i gamzeni cânâ yine cânâ daldır
Aradan luğ it efendim bu hicâbı kaldır

Bezm-i endîşeye gelmişken amân turma şağın
Dâmen-i luğfuna ey girye-i hasret şaldır

Sîne-i sâfi anuñ şehd-i muşaffadan şâf
Lezzet-i la'l-i bal ammâ ne 'acâyib baldır

Gelme şahrâ-yı dile ey gam-ı hasret kerem it
Yâri bir pârecik üftâdeye meydân aldır

Kâse-i gevher ü ihlâş-ı niyâz ol **Râsih**
Dürr-i teessüf-i eşkin kazanılmış mâldır

210

Ġazel³⁰²

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

Göñül sevdâ-yı zülf ile perîşân olub ğurbetde
Şeb-i hicre nihâyet yok meger şubh-ı kıyâmetde

Hayâl-i 'ârızıyla gül açıldı çeşm-i hasretde
Mey-i fikr-i lebiyle ser-girânım bezm-i firqatde

Beyâbân-ı cünûn-âzâdeyim ben gerçi şûretde
Dili zencîr-i 'aşk-ı kâküliyle bend-i miñnetde

Ķarîn-i 'akreb olmuş tâli'im ğâyet-i nahvetde
Ne ümîd-i vişâl eyler göñül ne ye's-i râhatda

İşitdim ki o meh-rû şimdi aĝyâr ile ülfetde
'Aceb âvâre-i bî-çâreyim şahrâ-yı hayretde

211

Ķalenderî

Mef'ülü / Mefâ'ülü / Mefâ'ülü / Fe'ülün

³⁰² Şiirde gazel başlığı bulunmamaktadır.

Ey dil hazer it ‘aşkuñı ol yâre tıyurma
Ol ğamzesi âfet gözi sehğâre tıyurma

Dîvâne eger bir saçı Leylâ’ya olursañ
Mecnûn gibi feryâdını kühsâre tıyurma

Halvetde bile eyleme izhâr-ı muhabbet
Bend oldığını ğîsû-yı dildâre tıyurma

Mestâne şarıl kıddine yârüñ kemer-âsâ
Vasluñ dile lebüñ hançer-i hûnğâre tıyurma

Mağbûlî dimezler saña sen sevme güzel hiç
Ol hâlet-i ‘aşkı şakın ağıyâre tıyurma

212

Ġazeliyât-ı ‘Akif³⁰³

(41a) *Mef‘ûlü / Fâ‘ilâtü / Mefâ‘ülü / Fâ‘ilün*

Bak kıdd-i yâre nahl-i revân söylerim saña
Endâm-ı pür-girişme ü ân söylerim saña

Yokdur benât içinde ‘adîli ol âfetüñ
Mümtâz-ı dilrân-ı cihân söylerim saña

Reftâr-ı bî-bahâne her eţvârı bî-bedel
Bir cünbiş-i yegâne civân söylerim saña

Virdi gönül o yosmaya kim şûh-ı âfete
Sînemde dâğ-ı ‘aşkı nişân söylerim saña

³⁰³ Bu şiir Âkif Paşa Divançesinde yoktur.

Ey şûh hâl-i zârım amân duymasun rakib
Ketim bu râzım itme ‘ayân söylerim saña

Ḳurbânuñ oldıgım dem-i ‘îd irdi yok mıdır
Bûs-ı kenâre ruḥşat amân söylerim saña

Dildâdeyim saña a güzel toğrusı sözüñ
Şâ‘ir dürûğı şanma inan söylerim saña

Yüz virme şûret uğrusı şûfiye ey perî
Mir‘ât-i rûyuñ ile nihân söylerim saña

‘Arz it bu nazmımı nice ‘Âkifâ
Üstâd-ı zü-fünûn-ı zamân söylerim saña

Deryâ-yı fazl-ı ḥazret-i Tevfik Efendi kim
Ṭab‘uñ der-i ma‘ârif-i kân söylerim saña

Zât-ı şerîfini o sûtûde ḥişâ‘ilüñ
Ḥaḳka emânet eyle hemân söylerim saña

Ser-tâbe-pâyı o yâre bak ân söylerim saña
Şartınca tarz u tavr-ı cevân söylerim saña

Vaşf-ı bedî‘ine o bütüñ başladım yine
Gûş it efendi ‘ilm-i beyân söylerim saña

Baştan ayağa cilve ü nâz ü girişmedir
Bir şûh-ı şîve-kâr-ı cihân söylerim saña

Bir gün olur ki saña da qalmaz bu rûzgâr
İtme felek bu cevri amân söylerim saña

Mülk-i dile aqında o Tatâr beçenüñ

Hâl-i siyâhı yahşî yaman söylerim saña

Cândan fütâdeyim o boyı serve toğrusı
Sevmem disem de şûfî yalan söylerim saña

Mû-yı miyânında ideli ‘Âkifâ hayâl
Subh u mesâ beyân-ı miyân söylerim saña

Ahsentü tab‘-ı hâzret-i Eşref Efendi’ye
Fenn-i sühende tâze zebân söylerim saña

Tahsîn ider gören eşer-i tab‘-ı pâkini
Semt-i hünerde tâ-revân söylerim saña

213

Ġazel

Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün

Nâb-ı meyle reng-i gül ruhsâr-ı âl olmuş saña
Pertev-i mihr-i cihân nûr-ı cemâl olmuş saña

Reng-i sevdâ-yı dil-i şeydâ tecessüm eyleyüb
Rû-yı şafuñda siyeh bir dâne hâl olmuş saña

Eynide (?) ‘aşkuñla her şeb tâ seher âh-ı hezâr
‘Âşıkân ey gül-beden bülbül mişâl olmuş saña

Bî-vefâsın ol kadar üftâde-i nâ-çârınıñ
Hâline rahm eylemek gûyâ vebâl olmuş saña

Bir ‘aceb hayretdesüñ bilmem nedir keyfünüñ
Söyle ey dil söyle n’olmuşsuñ ne hâl olmuş saña

Bir perî-ruhsâre çarpılmış mısuñ âyâ yine
'Aql u hûşuñ gitmiş elden bir hayâl olmuş saña

Ey dil evvelki gibi yokdur n' için hiç cünbüşüñ
Şimdi derd-i 'aşkı bâd-ı kelâl olmuş saña

Nazm-ı pâk hazret-i üstâd-ı vâlâ-rütbe
Peyrev olmak 'Âkifâ fikr-i muhâl olmuş saña

Gazel

214

(41b) *Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Var mı bu hüsn ile hûbânda emşâl saña
Dil-i üftâde nice olmaya meyyâl saña

Berg-i la'lin gül ey şûh olub ruhsâruñ
Reng-i yâkût u şarâb oldu leb-i âl saña

Sâye-i nûr-ı nigâhımdır olub 'aks-i endâz
Olmuş ey şûh ruhuñ üzre siyeh-i hâl saña

Sen şalın nâz ile ey şâh-süvâr-ı işve
Olsun üftâdelerüñ 'aşk ile pâmâl saña

'Arz-ı hâlim var icâzet dilerim sulţânım
İtmege hâl-i dil-i zârımı icmâl saña

Eyle ey dil hırzı şâyed ide düşmanlık
Çeşm-i hûnh'âr ile ol gamze-i kıttâl saña

Katı mekkâredir ol dîv-i rakîb-i mel'ûn

İder ey şûh şakım mekr ile bir âl saña

Raħm idüb hâline vaşluñla bekâm it câna

Dil-i ‘Âkif saña ‘âşık saña meyyâl saña

215

Ġazel

Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün

Ey dil-ħaste yine ber-dâruna cân lâzım saña³⁰⁴

Derd-i dilden fehm ider bir nev-civân lâzım saña

Sînemi âmâcgâh-ı tîr-i müjgân itmege

Eyledim âmâde ey kaşı kemân lâzım saña

Bû-yı gül-tâbım ile tarh olunub rûz-ı ezel

Cezbe-i dân-ı nihân olmuş her ân lâzım saña

Virme ruħsat ġamzeñe virmez amân bilmez amân

Hoşça tut bir gün olur üftâdegân lâzım saña

Farķına maħmûm-ı hicr üftâde-yi bî-tâķatüñ

Sâye-endâz olmak ey nahl-i revân lâzım saña

‘Âşık-ı şeydâsın ey dil serv-i gülzâre bedel

Serv-i ķadd bir gül-beden ġonce-dehân lâzım saña

Bülbül-i destân serâ-yı gülsitân-ı ‘aşķ iseñ

Ṭurre-i tarrâr-ı dildâr âşiyân lâzım saña

³⁰⁴ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Bir gül-i gülzâr-ı hüsne çün hezâr zâr olub
Bû-yı vişalçün hezâr âh u figân lâzım saña

Kaşduñ ‘Âkif-veş o ‘âlî-himmeti vaşf ise ger
Bildigim ey hâme çok tâb u tüvân lâzım saña

Hâzret-i Tevfîk Efendi kim du‘â-yı devletin
Eylemek şubh u mesâ vird-i zebân lâzım saña

Ez-ğadîm ‘abd-i senâ-hân oldığım i‘lân için
Midhatin tahrîr-i her-ân her zamân lâzım saña

Midhat ile intisâb-ı dergehin iş‘âr idüb
Beyne’l-aqrân iktisâb-ı ‘izz u şân lâzım saña

216

Ġazel³⁰⁵

Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün

Şîve ü refâtârı bî-mânend (ü) hüsni-i bî-behâ
Bî-vefâ bir âfet-i rakqâşa oldum mübtelâ
Aldı gönlüm ol büt-i bâlâ-ğadd ü şîrîn edâ
Bî-vefâ bir âfet-i rakqâşa oldum mübtelâ

Çaka çak çâr-pâresiyle rakşa çıkdıkda hemân
Hiç kalur mı ‘âşık-ı bî-çârede tâb u tüvân
Bir perî peykerde yokdur böyle hüsni böyle ân
Bî-vefâ bir âfet-i rakqâşa oldum mübtelâ

Revnağ-ı tâze virüb kat kat başında perçeme

³⁰⁵ Bu şiir nazım şekli şarkı / murabbaştır.

‘İtr-ı şâhîler sürinmiş kâkül-i ham-der-ğama
Bî-bedeldir söyle hiç söz var mı ol gonce-feme
Bî-vefâ bir âfet-i rakqâşa oldum mübtelâ

Bir gümüş servi misâli kaddi hem-vâre bülend
Bî-bahâne her biri endâmı gayet dil-bend
‘Aql ü fikrim târ u mâr itdi o şûh-ı şeh-levend
Bî-vefâ bir âfet-i rakqâşa oldum mübtelâ

Meşrebi gâyetle oynak dîni yok imânı yok
Merhamet bilmez nedir her dem cefâsı cevri çok
Zahm açar sînemde her bir kirpigi mânend-i oğ
Bî-vefâ bir âfet-i rakqâşa oldum mübtelâ

Ol büt-i âfet nigâha eyleyince bir nigâh
Ez-derûn üftâdesi oldum dirîğ efsûs (u) âh
Kimden olsam bende bilmem kim bu derde çâre-ğâh
Bî-vefâ bir âfet-i rakqâşa oldum mübtelâ

217

Ġazel

(42a) *Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün*

Lâubâlî tavr ol ey dil meşreb-i rindâne tüt
Nuğk-ı pend-âmîz-i zühhâdı bütün efsâne tüt

Zühd-i huşk ile tarîk-i mescid tütma yüri
Eşyâ-yı mülk-i ‘aşk ol reh-i mey-ğâne tüt

Faşl-ı ‘ayş ü nûşdur sâkî bahâr eyyâmıdır
Tüt bir elde lâle birinde gül-i peymâne tüt

Olma ta'n-endâz-ı zâhid görme 'aybın kimsenüñ
Eyle peydâ hüsn-i halk evzâ'-i dervîşâne tüt

'Âkif-âsâ ba'dezîn tarh-ı tekellüf eyleyüb
Lâubâlî tavr ol ey dil meşreb-i rindâne tüt

218

Ġazel

Mef'ûlü / Mefâ'ülü / Mefâ'ülü / Fe'ûlün

Ĥatı-ı ruh-ı zîbâsı güzeldir güle nisbet
La'ı-i lebi mînâya maḥaldır müle nisbet

Ol şûḥ-ı sitemkâruñ elinden dil-i şeydâ
Ĥamyâze-keş-i tûl-i emeldir ele nisbet

Ey şûḥ-ı cefâ-pîşe kabûl eylemez aşla
'Aşkuñ baña rûzî-yi ezelden hele nisbet

Nâz eyleyerek mirvaḥa-cünbânlığı yârüñ
'Uşşâka işârâta bedeldir güle nisbet

Evşâf-ı miyânuñı şehâ mûy ile ta'rîf
Şol ḥadde ḥoş âyende meşeldir bile nisbet

Ebrûları sırr-ı sûre-i muşhaf gibi zîbâ
Bir ḥâme-i mûy ile 'ameldir çile nisbet

Şâyestedir 'Âkif ola bu maḥlaşa nazîr
Ta'bîr-i pesendîde ḡazeldir ele nisbet

219

Ġazel

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Nigâh-ı mûşikâfâneyle hatt-ı yâre kııl diĠkat
Ne i'lâ yazmış anı levh-i ħüsne ħâme-i kudret

Beni dil-ħaste-i 'aşĠ itdigi çün yârab ol şüh
Hemîşe dîde-i bîmâr u mesti görme şihhat

Ĥayâl-i nev-nihâl-i ħâmet-i târuñ mâlikdir
Gülistân-ı dile revnaĠ ide ârâyış ü zînet

İdüb şad-güne bihzâd-ı taşavvur resm-i ħüsnuñ naĠř
Göñül mecmû'a-i taşvîre döndi ey perî-şûret

Derûn şeb-ħâne-i leylî gibi nârîñ iken kıldın
Ziyâ-yı mihr-i ruĠsârûñla rûşen ey kamer-çal'at

N'idem kim bir iki sâĠar mey içse bezm-i 'işretde
Zebân-ı yâre zihĠir-i leťâfet ne ... lüknet

Telâş-âver nedir şu nesne nesne lafzıdır ancaĠ
Lisânında olan her 'âřıĠ-ı zârûñ dem-i vuşlat

Ĥaťı geldikte yârûñ meyl-i vařl eyyâmıdır '**Ākif**
Olur şubh-ı cefâya ħatime şâm-ı vefâ elbet

Görür çeşm-i ma'ârif-bîn ile şâyeste-i taĠsîn
Bu nazmım eyleyem 'arż-ı ħuzûra ħazret-i Neř'et

Ġazel

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

Figân-1 'âşık-1 nâlâna cevri-yârdır bâ'is̱
Hezâruñ zârına hâr-1 gül-i gülzârdır bâ'is̱

Hedef-i şerha şerha dâğ-1 ber-dâğ olmağa sînem
Hadeng-i cân-şikâf gamze-i dil-dârdır bâ'is̱

Degildir baht u tâli'den benim giryânlığım ancak
Ehibbâdan sebepsiz gördüğüm âzârdır bâ'is̱

Gireydi destime başın kırardım hizb-i müşt ile
Seni tefrîke benden sevdiğim ağıyârdır bâ'is̱

Kemâl erbâbına künc-i firâk itmeğe hâya hep
Felekden rû-nümâ edvâr-1 nâ-hemvârdır bâ'is̱

Şu devr-i'tibâr-ı cehlden ehl-i dile 'Âkif
Bozula irtikâb himmet-i eş'ârdır bâ'is̱

221

Ġazel

Mef'ûlü / Mefâ'ülü / Mefâ'ülü / Fe'ûlün

Sehm-i müje-i yâre olub sînemiz âmâc
Dâğ üstüne dâğ urmada gün başına birkaç

Her demde o Çerkes güzeli itmede tûrmaz
Tatar-1 nigâhı ile şehri dili târâc

Dün seyr-i kavâk itdüñ olurdu bugün itseñ³⁰⁶

Ol kameti şimşâd ile seyr-i kara ağac

Turma toluşur zâhid-i cerrâr-ı kibârı

Tesbiḥ ü ‘aşâ elde başında olur tâc

Bir ehl-i vefâdır bizi terk eylemez âşlâ

Kâşâne-i dilden şaḡın itme ğamı iḥrâc

Nazîr ide şâyed görüb ‘Âkif anı ihyâ

Şevk-âver olur tab‘na bir tâze zemîn ac

222

Ġazel

(42b) *Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün*

Nihâl-i kıdd-i nâzı ol gül-endâmuñ olınsa yâd

Helâk-ı reşk olur gülşende serv-i ‘ar‘ar u şimşâd

Nesîm-i şubḥ-dem ile bir peyâm esmez nice demdir

Perîşân intizâr u bûy-ı zülf ile dil nâ-şâd

Virir her bezme revnaḡ maḡdemi niyeti zerko’lmuş

Neşât u şevḡ ü şâdı ḡilkat-i zâtında mâder-zâd

Lisânında dürûġ u lâf elinde sübhâ serde tâc

Cenâb-ı şeyḡe baḡ zu‘munca olmuş şâhib-irşâd

Yaḡub yıkduñ bizi ey bî-vefâ luḡf ile ta‘mîr it

Ġamuñla ḡâne-i cân u dil olmuşdur ḡarâb-âbâd

³⁰⁶ Bu mısranın vezni aksamaktadır.

Görürler dîde-i inşâf ile taḥsîne şâyeste
Bu nazmım ‘Âkif erbâb-ı suḥen aşḥâb-ı isti‘dâd

223

Ġazel³⁰⁷

Mef‘ûlü / Fâ‘ilâtü / Mefâ‘ilü / Fâ‘ilün

Geldi gönül yine dem-i ‘iṣret-fezâ-yı ‘îd
Bir bir döşendi bezm ile gülşen serâ-yı ‘îd

Ma‘cûn-ı iftirâḫ ile çekdikde bu postı
Ey meh n’olur şeker-lebüñ itsüñ ğidâ-yı ‘îd

‘Îdiyye-nev-tırâş olub ol âfet-i cihân
‘Uşşâḫ-ı zâre bûseler itmiş fedâ-yı ‘îd

Tende mecâl ḫalmadı ḫummâ-yı rûzeden
Dermân virdi yâri bu âb u hevâ-yı ‘îd

Çün duḫân-ı ‘aşâ idi mâh-ı şıyâmında
Olsun şürâḫî destde şimdi ‘aşâ-yı ‘îd

Taḥsîn iderdi ṭab‘ıma kim görse ‘Âkifâ
Bâlâter oldu bu ğazel-i nev-edâ-yı ‘îd

224

Ġazel

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

³⁰⁷ Bu gazelin vezni bozuktur.

Semt-i vaşla çıkısa da biñ şa‘iddir hicrân yolu
Vâdi-i ‘aşkuñ ilâhî yok mıdır âsân yolu

Hased-i dîve-raqîk olma seni izlâl ider
Ey büt-i peyker şaşırur adama şeytân yolu

Reh-nümân-ı haq olan düşkün de olsa kalkınur
Çâhdan buldı ‘azîzim Yûsuf-ı Ken‘ân yolu

Bezm-i vaşla yol bulur Mecnûn gezer fenâr-ı ‘aşk
‘Aqlımı ğayb itse de ğayb eylemez Mennân yolu

Çıkma yoldan pîr ü eslâf ol ey Şafvet yürü
Biñ reh-i nâ-refte açsañ da budur dîvâne yolu

Sâlikân her tarîkuñ biñ güzel reftârı var
Râh-ı Mevlânâ’dır ey Şafvet dil-i ‘ırkân yolu

225

Beyt-i Sultân Selîm Raĥmetu’l-lahi ‘Aleyh

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Kendi elim ile kesüb yâre virdigim kalem
Fetevâ-yı hûn-ı nâ-ħaqqımı yazdı ibtidâ

226

Şarkı

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Şimdi bildim ben seni ey dil-ârâm

Sende bî-vefâ imişsin vesselâm
Her ne dersen oldu dil emrine râm
Sende bî-vefâ imişsin vesselâm

Çünkü alduñ göñlümi ey nev-civân
Bârî rahm it kavlüne cânım amân
Sana dirim ey benim sînemde cân
Sende bî-vefâ imişsin vesselâm

Cânıma kâr itdi ğamzeñ ey perî
'Aşkınuñ kalbimde vardır meskeni
Hakı der ey dil-rübâlar serveri
Sende bî-vefâ imişsin vesselâm

227

Ġazel

(43a) *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Mest-câm-ı vaşlınım³⁰⁸ hicr ile mağmûr olmasun
Gördüğünden kimseler 'âlemde mehcûr olmasun

Kendi de mağmûm olur dil-şâdî-i a'dâsına
Düşmenim mağzûnî-i düşmen ile mesrûr olmasun

İnkisârından olur nüh künbed-i mînâ şikest
Kalb-i 'âşık el-emân destinde³⁰⁹ meksûr olmasun

Sâz-kâr-ı kâr-ı 'âlem kuvvet-i iqbâl ide³¹⁰
Baht-ı firûz isteriz bâzû-yı pür-zûr olmasun

³⁰⁸ vaşlınım: vuşlatuñ D.

³⁰⁹ destinde: destüñde D.

³¹⁰ iqbâl ide: iqbâlde D.

İğrâk-ı³¹¹ cürm ile nâ-dân hoş-terdir cezâ
Ğadr-i nâ-dân ile **Râğıb** kimse mağdûr olmasun³¹²

228

Ġazel³¹³

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Ne müşkilmiş rakîb-i kâfire cânânuñ aldırmağ
Ne güç şeymiş elinden âfet-i devrânuñ aldırmağ

Piyâde bir rakîbe mat olur ehl-i dildense
Hüdâ hâfız olur gerçi ammâ hûbânuñ aldırmağ

Bu iş bir baña bir de hazret-i Ya'kûb'a olmuşdur
Elinden Yûsuf-ı Ken'ân-ı hüsn 'ünvânuñ aldırmağ

Dökerdim hûn anuñ çeşm-i humâr-ı gam-ı 'aşka
Eger bir çâre olsaydı tabîbe kanuñ aldırmağ

Şem'î şeytâna imân virme 'aynını yaratmış
Ne müşkilmiş elinden âfet-i devrânuñ aldırmağ

229

Ġazel-i Râsih³¹⁴

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

³¹¹ İğrâk : i'tirâf D.

³¹² Ġadr-i nâ-dân ile Râğıb kimse mağdûr olmasun: Kimse Râğıb Ġadr-i nâ-dân mağdûr olmasun D.

³¹³ Bu gazel, Şem'i Divanında yer almamaktadır.

³¹⁴ Bu şiirin nazım şekli şarkıdır.

Ağlama ey ‘âşık-ı miñnet-zede gel yanıma
Dökme gözyaşuñ bakub bu dıde-i mestâneme
Mübtelâmı cevre lâyıķ görmeyem ben şânıma
Yaķmayım ‘uşşâķı ğayrı âteş-i sûzânıma

Şem‘-i ruhsârım ile yandırmayım pervânemi
Bend-i hırmânımdan âzâd eyleyem dıvânemi
Nisbet idüb yanıma uğratmayım bî-gânemi
Yaķmayım ‘uşşâķı ğayrı âteş-i sûzânıma

Merhem-i vaşlım urayım sînesin yanıklara
Derdim efvân eyleyem dertli dil-i ‘âşıklara
Hep pişmânım cefâ-yı miñnet sâ’iklere
Yaķmayım ‘uşşâķı ğayrı âteş-i sûzânıma

Bir daķı âzâr u cevr eylersem olsun ‘ömrüm az
Kim sürse cân ile derdine olam çâre-sâz
Tövbe olsun itmeyem üftâdgâne zerre nâz
Yaķmayım ‘uşşâķı ğayrı âteş-i sûzânıma

Çekmesün ‘âşıklarım şımden gerü hiç firķatım
Vaşl ile şâd eylemekdir cân u dilden niyetim
Râsihâ ben şımdı bildim kendü ķadr ü kıymetim
Yaķmayım ‘uşşâķı ğayrı âteş-i sûzânıma

230

(43b) Ğazel-i Râğıb Pâşâ

Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün

Mest-i cân-ı vaşlınım³¹⁵ hicr ile maħmûr olmasun

³¹⁵ vaşlınım: vuşlatun D.

Gördiginden kimseler ‘âlemde mehcûr olmasun

Kendi de mağmûm olur dil-şâdî-i a‘dâsına
Düşmenim maḥzûnî-i düşmenle mesrûr olmasun

İnkisârdan olur nüh künbed-i mînâ şikest
Kalb-i ‘âşık el-emân destinde³¹⁶ meksûr olmasun

Sâz-kâr-ı kâr-ı ‘âlem kuvvet-i iḳbâl ide³¹⁷
Baḥt-ı firûz isteriz bâzû-yı pür-zûr olmasun

İ‘tirâf-ı cürm ile nâ-dâne hoş-terdir cezâ
Ġadr-i nâdân ile **Râġıb** kimse³¹⁸ mağdûr olmasun

231

Ġazel-i Bâķî

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Müjje ḥaylûñ³¹⁹ dizer ol ġamze-i fettân şaf şaf
Ġûyÿâ cenge ṭurur bize nîze-ġüzârân şaf şaf

Seni seyr itmek için reh-ġüzer-i ġülşende
İki cânibde ṭurur serv-i ḥırâmân şaf şaf

Câmi‘ içre ġöre tâ kimlere hem-zârusun
Şekl-i saḳķâda gezer dîde-i ġiryân şaf şaf

Ehl-i dil derd ü ġamuñ ni‘metine müstaġraķ

³¹⁶ destinde: destüñde D.

³¹⁷ iḳbâl ide: iḳbâlde D.

³¹⁸ ġadr-i nâ-dân ile Râġıb kimse: kimse Râġıb ġadr-i nâdân ile mağdûr olmasun D.

³¹⁹ ḥaylûñ: haylin D.

Dizilürler keremüñ hânına mihmân şaf şaf

Kûyuñ etrâfına ‘uşşâk dizilmişler hep ³²⁰
Harem-i Ka‘be’de her cânib-i erkân ³²¹şaf şaf

Ƙadrini³²² seng-i muşallâda bilüb ey **Bâķî**
Turub el bağlayalar karşına yârân şaf şaf

232

Ėazel-i Râsim

Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün

Ne sâmmân-ı taħammül var ne şabr-ı bî-vefâ kaldı
İşim ey çâre-sâz-ı ‘âşıkân ancak³²³ saña kaldı

Ne çekdümse mükâfat-ı vefâdır baña ammâ sen
Ne cevır itdünse³²⁴ cümle yanuña ey pür-cefâ kaldı

Ne var gel maķdemüñle ĥâkden ref‘ eyle teşrîf it
Gözüm yollarda ey nûr-ı başar çün naķş-ı pâ kaldı

Henüz âşârı ile yâd iderler şûretâ baķsan
Ne İskender ne ĥod ‘âyine-i ġitî-nümâ kaldı

O deñlü³²⁵ ‘arşa-i ma‘nîde³²⁶ irĥâ-yı ‘inân itdim
Tekâpûda kümeyd-i ĥâme âĥır **Râsimâ** kaldı

³²⁰ dizilmişler hep: dizilmiş ġuyâ D.

³²¹ cânib-i erkân: cânibe erkân D.

³²² ģadrini: ģadrüñi D.

³²³ ancak: âĥır D.

³²⁴ itdünse: etdünse D.

³²⁵ deñlü: rütbe D.

³²⁶ ma‘nîde: ma‘nâda D.

Nazm-ı Nevres³²⁷*Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Çâk olunca câme-i 'ömrüm girîbânım gibi
 Şaklarım esrâr-ı 'aşkı³²⁸ sînede cânım gibi

Bunca evler yıķduñ ey seyl-i cünûn³²⁹ gördüñ mi hiç
 Nâ-pezîrâ-yı 'imâret kalb-i vîrânım gibi
 Nâz ile dirmiş metâ'-ı hüsnüme olmaz bahâ
 'Âşıkım var Nevres-i ber-geşte-sâmânım gibi

Beyt-i Fuzûlî*Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün*

Beni cândan uşandırdı cefâdan yâr uşanmaz mı
 Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı

Beyt*Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Düşeli 'aşkuña günden güne bîmâr oldım
 Ara ara ne 'aceb derde giriftâr oldım

³²⁷ Bu gazel, Nevres Divanında 5 beyit yazılmıştır.

³²⁸ 'aşkı: la'liñ D.

³²⁹ cünûn: cünün D.

Ġazel(44a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Ol perîyi da‘vet bezm-i hayâl itdim bu şeb
 Tılsım-ı gencîne-i vaşlı sû‘âl itdim bu şeb

Mescid-i firkatde mihrâb-ı niyâza yüz tutub
 Eşk-i çeşm-i siyehi dürr ü lâl itdim bu şeb

Bezme teşrîf eyleyüb ol mâh çün bedr-i münîr
 Subh olunca zevk mehtâb-ı vişâl itdim bu şeb

Neş‘e-i la‘l-i leb-i yâr buhl eyleyüb
 Meclis-i şahbâda nûşı hûn-ı âl itdim bu şeb

Kûy-ı vaşla deşt-i hülyâda qalub teftîş-i râh
 Rağş fikri **Hakkiyâ** beñ bî-mecâl itdim bu şeb

Beyt*Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün*

Cümle-yi halk baña³³⁰ yâr için ağıâr oldı
 Kalmadı kimse baña³³¹ yâr Hüdâ‘dan gayrı

³³⁰ baña: maña D.³³¹ baña: maña D.

Beyt

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Hayret ey büt şûretüñ gördükçe lâl eyler beni
Şûret-i hâlim göreñ şûret hayâl eyler beni³³²

238

Beyt

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ârzü eyler kemend-i kâkül-i cânâneyi
Bağlasañ zencîrler tutmaz dil-i dîvâneyi

239

Beyt

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Esb-i nâz ile yeter 'uşşâka itdün pâyimâl
Leşker-i hatdır gelen şimden gerü çek dizgini

240

Ġazel

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Dil olmaz dâ'imâ fikr-i ruḡ-ı dildârdan ḡali

³³² beni: meni D.

Ki pervâne olur mı derd-i ‘aşk-ı nârdan hâli

N’ola sevdâ-yı zülfünden halâş olmaz ise gönlüm

Degildir künc-i gencîne ki zîrâ mârdan hâli

Gülistân-ı dehirde nâlemi ta‘n itme ey zâhid

Olur mı bülbül-i ülfete âh u zârdan hâli

Ne gam-ı ‘âlemde kurtulmaz isem derd ü melâlınden

Degildir tab‘-ı erbâb-ı sühan-ı ikrârdan hâli

Olanlar beze-i mülâ-yı Rûmî **Hakkiyâ** olmaz

Cihânda intisâb-ı kabz bir envârdan hâli

241

Ġazel

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

Yine ol mâh benim³³³ aldı kararım bu gice

Çıkacaktır felege nâle-yi zârım bu gice

Şem‘-veş mahrem-i bezm eyledi ol beni³³⁴

Yanacaktır yine hicrân odına varım bu gice

Ne tütündür ki çıkar çarha dil-i zâra meger

Heçr dağını urur lâle-i zârım³³⁵ bu gice

Pâre pâre çigerim itlerine nezr olsun

Ol ser-i kûya eger düşse güzârım bu gice

³³³ benim: menüm D.

³³⁴ ol beni: ol mâh meni D.

³³⁵ lâle-i zârım: lâle-i ‘izârım D.

Şubha şaldı bu gice şem‘ gibi kıtlimi hecr
Ola kim şubh gelince gele yârim bu gice

Var idi şubh-ı vişâline **Fuzûlî** ümmîd
Çıkmasa hasret ile cân-ı figârim bu gice

242

Ėazel-i ‘Aynî-Merhûm

(45a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Yâd idüb ruhsâr (u) zülfüñ mâhitâb itdim bu şeb
Haıra geldi lebüñ nûş-ı şarâb itdim bu şeb

Bezm-i Ėamda sensiz ey sâķî-i gül-rû şubha dek
Gözyaşın mey bülbül-i cânı kebâb itdim bu şeb

Oldı bu cism-i za‘îfim mûy-ı âteş-dîde-veş
Fikr-i zülfüñ ile o deñlü pîçtâb itdim bu şeb

Hasret-i la‘l-i lebüñle ol kıadar³³⁶ kıan ağlayub
‘Âşım-ı baır-i muhîte la‘l-i tâb itdim bu şeb

Hiç te’sîr itmedi ol dilber-i sengîn dile
Âteş-i feryâd ile fülâdı âb itdim bu şeb

Zahm-dâr-ı nâvek-i müjĖanuñem tâ³³⁷ ol kıadar
Penbe-i dâğ-ı derûnı câme-ķâb itdim bu şeb

‘Ayniyâ her sâ‘ati yüz biñ yıla oldı bedel
Cümle eyyâm-ı Ėamı bir bir Ėesâb itdim bu şeb

³³⁶ ol kıadar: dem-be-dem D.

³³⁷ tâ: ol D.

Ġazel-i Fuzûlî*Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Ey kemân-ebrû şehîd-i nâvek-i müjgânuñam
Bulmuşam feyz-i nazâr senden senüñ kurbânuñam

Kâkülüñ târına peyvend itmişem³³⁸ cân riştesin
Başuñ içün bir teraḥḥüm kıl ki ser-gerdânuñam

N'ola kılsam terk-i mey minnet kılub zâhidlere
N'eyleyem³³⁹ mey neş'esin men kim senüñ ḥayranuñam

Câna meylüñ var ise ḥükm eyle teslîm eyleyem
Pâdişâhım ben³⁴⁰ senüñ bir bende-i fermânuñam

Ey **Fuzûlî** âteş-i âh ile yandurduñ beni
Ġâlibâ şanduñ ki zannım kulbe-yi iḥsânuñam³⁴¹

Ġazel*Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

Cânumuñ cevheri ol la'l-i şeker-yâre³⁴² fedâ
'Ömrümüñ ḥâşılı ol şîve-i refâre fedâ

³³⁸ itmişem: etmişem D.

³³⁹ n'eyleyem: n'eylerem D.

³⁴⁰ ben: men D.

³⁴¹ zannım kulbe-yi iḥsânuñam: şem'-i kulbe-yi aḥzânuñam D.

³⁴² şeker-yâre: güher-bâre D.

Derd çekmiş başım ol hâl-i siyâh³⁴³ kurbânı
Tâb görmüş benim ol turre-yi tarrâre fedâ

Gözlerimden dökülen³⁴⁴ katre-i eşkim güheri
Leblerinden saçulan lü'lü'-i şehvâre fedâ

Çâk sînemde olan kanlu ciger pâreleri
Mest çeşmünde olan gamze-yi hûn-h'âre fedâ

Pâre pâre dil-i mecrûh-ı perîşânumdan
Ser-i kûyuñda gezen³⁴⁵ her ite bir pâre fedâ

Cân u dil kaydını çekmekden özüm kurtardum
Cân cânâneye itdim dili dildâra fedâ

Ey **Fuzûlî** n'ola ger saklar isem cânı 'azîz
Vaqt ola kim ola bir şûh-ı sitemkâre fedâ

245

Kaşîde

(45b) *Mefû'îlün / Mefû'îlün / Mefû'îlün / Mefû'îlün*

Cemî'-i enbiyâlardan Muhammed cümlenüñ şâhı
Yüzi nurundan almışlar felekler şems ile mâhı

Yedi kat göklere geçdi kadem 'arş üstüne başdı
İrişdi Kâbe kavseyñ'e tavâf eyledi dergâhı

³⁴³ siyâh: siyeh D.

³⁴⁴ dökülen: tökülen D.

³⁴⁵ gezen: olan D.

Tecellî-i cemâlini şunlar³⁴⁶ kim gördiler bir kez
Anuñ çün ‘aşk ile dâ’im iderler devr³⁴⁷ ile âhı

Qıluram³⁴⁸ cânımı qurbân senüñ yolunda ey Aḥmed
N’ola bir kez yüzüñ görsem seḥer vaḳtı sehergâhı

Bu **Eşrefoğlı Rûmî**’nüñ günâhı çok durur ğâyet
Şefâ’at kı1 ya Muḥammed yüzüñ şems ü kamer mâhı

246

Qıṭ‘a

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Ey risâlet burcunuñ ḥûşîd ü mâh-ı enveri
Vey nübüvvet mazḥarı aḥir zamân peygamberi
Ḥaḳḳ senüñ şânında levlâk oḳudı yâ **Muṣṭafa**
Çünki sensin yâ Muḥammed kâ’inâtuñ serveri

247

Qaşıde

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Yüzüñden oḳunur seb‘ü’l- meşânî yâ Resûlallâh
Sözünden ḥâll olur âḳd-i ma‘ânî yâ Resûlallâh

Şıdḳdâr oldı ‘âlem ... olduk

Bulunmaz ‘âlem içre saña ḳânî yâ Resûlallâh

³⁴⁶ şunlar: şular D.

³⁴⁷ devr: derd D.

³⁴⁸ qıluram: vereyim D.

Vücûduñ zât-ı esmâ vü şifâta mazhar olmağda
Cihânda kimsenüñ yoğdur gümânı yâ Resûlallâh

Sen ol nef'-i İlâhî'sin ki senden ağız olındı hep
Kamu kâmiller ile rûh-ı revânı yâ Resûlallâh

İrişdir rûz-ı maşşerde **Hakki** firdevs-i i'lâya
Ayaklarda koma luğf eyle anı yâ Resûlallâh

248

İlâhî

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Fe'ülün

Vişâlün ile idüb ağız ikrâm
Tecellî it meded yâ Hayy ü Gufrân
Niğâbın ref' idüb kıl bize in'âm
Tecellî it meded yâ Hayy ü Gufrân

Ğarîb itme dil-i 'uşşâkı her dem
Cemâlün nûrına kıl anı ağıdem
Dil-i 'uşşâka itsün Rabbü'l-Kerem
Tecellî it meded yâ Hayy ü Gufrân

Naşûhî der diñle yandı yâ Rabb
Özi püryân gözi giryân oldı hep
Tesellî it bize yâ Rabb bilâ Rabb
Tecellî it meded yâ Hayy ü Gufrân

249

İlâhî Merkez Efendi

(46a) *Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün*

Eyâ ‘âlemlerüñ şâhı tecellî kı1 tesellî kı1
Gönüller burcunuñ mâhı tecellî kı1 tesellî kı1

Cigerden eylerim feryâd bu benlik da‘vâsından dâd
İkilikden kı1ub âzâd tecellî kı1 tesellî kı1

Döküb gözyaşı her an ‘inâyet kı1 rahîmü’l- sultân
Cemâlûñden kı1ub ihsân tecellî kı1 tesellî kı1

Ĥabîbiñe bizi kı1 yâr muĥabbet şem‘ini uyar
Eyâ leylî-şifat dildâr tecellî kı1 tesellî kı1

Bu **Merkezî** kuluñ cândan yine ister sehâ senden
Açub ĥüsnüñ niĥâbından tecellî kı1 tesellî kı1

250

İlâhî

İstemez şubĥ u mesâ cürm ü ĥaĥâ
Mülket-i cân u dile virdi fenâ
Ėarĥ u ‘isyân olmuşuz iğfir lenâ
Dünyâ yâdına fağfir lenâ

Ol ĥabîbüñ ĥürmeti çün ya Allâh
Şoñ nefesde ĥâlîme kı1ılma tebâh
Rûyimiz maĥşer günü itme siyâh
Dünyâ yâdına fağfir lenâ

‘**Adlî**’yi Ėam-ĥ‘âr u nâ-çâr eyleme
Saña yâr-ı Ėayrıya yâr eyleme
Cennet eyle birini nâr eyleme
Dünyâ yâdına fağfir lenâ

251

Kaşîde

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

Gözünden ehl-i inkârûñ nihân-ender nihânsın sen
Muvahhid kande baksa 'ayân-ender 'ayânsın sen

Çü sensin evvel ü ahir hem zâhir hem bâtın
Mekân-ı lâ-mekân bî-şekk kamu kevn ü mekânsın sen

'Acâib baħr-i vahdetsin dü-'âlem oldı emvâcın
Kenârı ka'rı yok baħrûñ 'amîk-i bî-girânsın sen

Gözümdeki göreñ sensin dilimde söyleyensin sen
Semî'imsin semâ'ımsın dahı cânımda cânsın sen

Boyanmağdan yakılmağdan murâduñ Hağğ ise şofi
Vücûduñ aradan maħfû it nazâr kıl gör ne hânsın sen

Vucûduñ varlığın **Seyyid Nizamoğlı**'nuñ al gitsün
Ulaşdır aşlına anı hayât-ı câvidânsın sen

252

İlâhî

'Aşkuñ meyine kandum
N'olduñ a gönül n'olduñ
Yakduñ âh beni yandurduñ
N'olduñ a gönül n'olduñ

Bir yerde karar itmez
Hiç kimseden 'âr itmez
Tabîbler tîmâr itmez

N'olduñ a gönül n'olduñ

Gel imdi ey 'azîzim
Sırrın dime ol ebsem
Esrâra olub maħrem
N'olduñ a gönül n'olduñ

Yağduñ âh beni yandurduñ
N'olduñ a gönül n'olduñ

253

Der- Mağam-ı Evîç

(46b) *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Şâh-ı istiğnâya mülk oldum recâ bilmem nedir
İlticâ-yı Hakk'dan özge mültecâ bilmem nedir

Fâriğam dünyâ vü 'uqbâya te'alluğ itmezem
Terk ü tecrîdem bugün ħubb-ı sivâ bilmem nedir

Söyle Mecnûnam ki Leylâ bend-i zencîrimdedir
Eylereñ 'aşkıñ yolunda cân fedâ bilmem nedir

Her ne eylerseñ devâ câna men-i dil-ħasteye
Men **Sezâyî**'yem anuñ çün nâ-sezâ bilmem nedir

254

Der-Mağam-ı Tâhir

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ĥazret-i Hakk'ũñ ħabîbi sevgili bir danesi

256

Oldığıçün oldı ‘âlem hüsnünüñ divânesi
Zât-ı pâkindir sebep bu ‘âlemüñ icâdına
Olmasa teşrîfüñ olmazdı cihân kâşânesi

Yâ Resûllâh vişâlüñ bezmine şâyeste kıl
Tâ gönül olsun şarâb-ı aşkınuñ mestânesi
Genc-i ‘aşkıñ maḥzeni olsa **Sezâyî** gâlibâ
Hiç ‘imâret istemez bu gönülümüñ vîrânesi

255

Kıṭ‘a

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Ğubâr-ı pâyına almam cihânı yâ Resûllâh
Değişmem müyına heft-i âsmânı yâ Resûllâh
Tuyaldın maḥdem-i teşrîfüñ Âdem şulb-ı pâkiñden
Değişdi ḥabbeye bâğ-ı cinânı yâ Resûllâh

256

İlâhî

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Sîneñ içre bedr olan mâhuñ nedir
Taḥt-ı dilde ḥükm iden şâhuñ nedir
Şaklama benden ki dil-i ḥ‘âhuñ nedir
Söyle ‘âşık bâ ‘iṣ-i âhuñ nedir
Derd ile ‘azm itdigin râhuñ nedir

Var ise bir yâre olduñ mübtelâ
Ki seni vaşlından itmişdir cüdâ

257

‘Âşık-ı şâdık iseñ söyle baña
Söyle ‘âşık bâ ‘iṣ-i âhuñ nedir
Derd ile ‘azm itdigin râhuñ nedir

Âteş-i hicre yanar pervânesin
Baş ü câna kalmayan dîvânesin
Gel **Sezâyî**’den bugün uyanasın
Söyle ‘âşık bâ ‘iṣ-i âhuñ nedir
Derd ile ‘azm itdigin râhuñ nedir

257

İlâhî

Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün

İlâhî n’eylesün n’itsün gönül sensiz qarâr itmez
Eger tursun eger gitsün gönül sensiz qarâr itmez

Cihân bâğında bir sâ‘at ne mümkündür baña³⁴⁹ râhat
Olursa Ravza-i cennet gönül sensiz qarâr itmez

N’ider ol bâğ (u) bostânı n’ider hûrî ile³⁵⁰ gılmânı
Fırâkuñla yanar cânı gönül sensiz qarâr itmez

Murâdı sensin ey Mevlâ dilinde gayrı yok âşlâ
Olur ise mesken-i Tûbâ gönül sensiz qarâr itmez

Nûrî’nüñ sensin³⁵¹ yâri n’ider ol gayrı efkârı
Sevindür yâri³⁵² nâ-çarı gönül sensiz qarâr itmez

258

³⁴⁹ baña: ola D.

³⁵⁰ ile: vü D.

³⁵¹ Nûrî’nüñ sensin: Çü sensin Nûrînüñ D.

³⁵² yâri: sen o D.

Kaşîde-i Der-Mağam-ı Şabâ

(47a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Ravzaña çün yüz süreñ bulur emân
El-amân ey fahr-i ‘âlem el-amân
Her gelen dil-ħaste bulur tâze cân
El-amân ey fahr-i ‘âlem el-amân

Oldım ‘aşkuñla diyârımdan cüdâ
Tâ duhûl-i ravzana olam sezâ
Ĥamdülillah Ĥağ naşîb itdi baña
El-amân ey fahr-i ‘âlem el-amân

Anda kim medfûn ola nâzik tenüñ
Cennet-i i‘lâya beñzer medfenüñ
Dervîş ‘Abdullah ġarîbüñdür senüñ
El-amân ey fahr-i ‘âlem el-amân

259

Kıt‘a

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Yazılmış dest-i kaderinden dü-ebru yâ Resûlallâh
Cemâlün muşhafuñda çifte yâ Hû yâ Resûlallâh
Zülâl-i mu‘cizânuñ ‘âleme âb-ı hayât oldı
Lebîbâ bendeki ... yâ Resûlallâh

260

Nevâ

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Merhabâ ey nesl-i pâk-i nûr-i Yezdân merhabâ
Merhabâ ey câmi‘-i âyât-ı Kur‘ân merhabâ
Merhabâ ey zübde-i nûr-ı Muhammed merhabâ
Merhabâ evlâd-ı Haydar şâh-ı Merdân merhabâ

Merhabâ ‘amm hüsn-i halkuñ rızâdır çün senüñ
Merhabâ ceddım Hüseynim şâh-ı şehîdân merhabâ
Merhabâ redd itme **Seyyid Seyfî** bendendir senüñ
Yüz sürüb dergâhına her gün garîbân merhabâ

261

Der-Mağâm-ı Rast

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Âfitâb-ı şubh- ı mâ evhâ Habîb-i Kibriyâ
Mâhitâb-ı şâm-ı ev ednâ Habîb-i Kibriyâ

Gevher-i kül tâb-ı sûz-ı mihrinüñ pervânesi
Şem‘-i bezm-i leyletü’l- isrâ Habîb-i Kibriyâ

‘Akl-ı evvel kayd u bend-i hüsnünüñ dîvânesi
Nâzenînüñ hazret-i Mevlâ Habîb-i Kibriyâ

Umarım ma‘zûr ola evzâr-ı küsteğânesi
Bağma noğşân-ı **Nazîm**’e yâ Habîb-i Kibriyâ

262

İlâhî

(47b) *Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

Bihamdi'l-lâh direm Allâh alub 'aqlımu fikru'l-lâh
Dilimde zâtuñ esmâsı baña üns oldı zıkrı'l-lâh

Ben ol pervâneym yandım düşüb 'aşkuñ ile yandım
Yanub küllî gül oldım beni maḥv itdi 'aşku'l-lâh

Göñül âyînesin şûfi ider iseñ eger şâfi
Açılır saña bir kapu 'ayân olur cemâlu'l-lâh

Şems-i Tebrîz bunı bilür eḥad ḳalmaz fenâ bulur
Bu 'âlem küllî maḥv olur hemân bâḳî ḳalur Allâh

263

Ġazel

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Şâd ider ġam-ġîn-i dili Allâh bir yüzden daḡı
Feth ider her müşkili Allâh bir yüzden daḡı

Va'de-i hicrânımı ṭayy itdirir bir ġün bize
Gösterir menzili³⁵³ Allâh bir yüzden daḡı

Kime 'arzın maṭlab itdim eyledi benden dirîġ³⁵⁴
Virdi maḳşûdımı belî³⁵⁵ Allâh bir yüzden daḡı

Çekme ġam zulmet görünse saña bir yüzden eger
'Arzın ider nûr-ı celî Allâh bir yüzden daḡı

³⁵³ menzili: ser-menzili D.

³⁵⁴ Kime 'arzın maṭlab itdim eyledi benden dirîġ: Her kime kim 'arz-ı maṭlab eyledüm itdi dirîġ D.

³⁵⁵ belî: velî D.

Nev-be-nev der-kârdır ‘âlem **Sezâyî** sırra bak
Her işin işler belî Allâh bir yüzden dahı

264

İlâhî Der-Mağâm-ı Rast

Vuşlat gibi ni‘met olur
Yâ Rabb nice şükr idelim
Hîdmet gibi devlet mi olur
Yâ Rabb nice şükr idelim

Cûduñla icâd eyledüñ
Mañlûba irşâd eyledüñ
Cân ü dil şâd eyledüñ
Yâ Rabb nice şükr idelim

Aklâm olub cümle şecer
Deryâ midâd olsa eger
Yazmayalar cinn ü beşer
Yâ Rabb nice şükr idelim

Hâzır da sen nâzır da sen
Kâdir de sen nâşır da sen
Şâkir de sen zâkir de sen
Yâ Rabb nice şükr idelim

İnne'l-Ḥabîbe'l-Muştafa
Kad kâle ev aḥşâ senâ
Şükrüñ ‘atâ üzre ‘atâ
Yâ Rabb nice şükr idelim

Eyle **Hüdâyî**'ye nazar
Nâ-kelimeye kalbe girer

Varlık senüñdür ser-te-ser
Yâ Rabb nice şükr idelim

265

İlâhî

Görünmez 'âlemüñ naqşı
Göñül kurb-ı vişâl ister
Arada olsun taşı
Göñül kurb-ı vişâl ister

Tecellî-i cemâl olsa
Tesellî-i vişâl olsa
Göñül maqşûdını bulsa
Göñül kurb-ı vişâl ister

Kim oldır 'âlemüñ şâhı
Baña maḥrem idi dergâhı
Derûnî iderem âhı
Göñül kurb-ı vişâl ister

Gel 'Osmân kıl taleb anı
Kim oldır cümleñ cânı
Bu varlıktan idüb fânî
Göñül kurb-ı vişâl ister

266

Der-Maḳâm-ı 'Acem

(48a) *Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

Cemâlüñ nûrına nispet güneş bî-nûr bî-ferdir

Güneş sensün ki zerrâtuñ nebîlerle velîlerdir

Sen ol hâcib-risâletsin dü-‘âlemde eyâ server
Çamu şâhlar çapuñda bir gedâdan dağı kemterdir

Tez ‘uşşâka müjde men rânî kim buyurmuşsun
Seni görmeklik ile Hakkı görmeklik berâberdir

Eyâ şâh-1 rusül rahm it **Sezâyî** derdimendüñdir
Çapuñ bekler kadîmi hizmetüñde ‘abd-i kemterdir

267

İlâhî

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Nûr-1 fâhr-i ‘âleme bir zerre olmaz âfitâb
La‘1-i nâbuñdan nümüne gevher-i yektâda tâb

Pâyına yüz sürmege müştâk ola ‘arş-1 berîn
Var kıyâs it kim oldır peygamber-i ‘âlî-cenâb

Âsitân-1 rif‘atüñ dâ’im melekler hıfz ider
Sidreden teşrîfine nîk-i celîl eyler şitâb

Hamdü’l-illah ravza-1 pâküñ ziyâret ideli
Oldı ey **Nağşî** derûnım mülküñe çok fetḥ-i bâb

268

İlâhî

Müstef‘ilâtün / Müstef‘ilâtün

‘Aşkuñla yandır sultânım Allâh
Şevküñle döndür sultânım Allâh
Sensin Allâh’ım püşt-i penâhım
‘Afv it günâhım sultânım Allâh

269

İlâhî-i Der-Mağâm-ı Şehnâz

Yandım kül oldum
‘Aşk meydânında
Koşar gül oldum
‘Aşk meydânında

Gül idim şoldum
Nûr ile taldum
Bilmezem n’oldum
‘Aşk meydânında

Hakk ‘aşkı geldi
Benligim aldı
Bir adım kaldı
‘Aşk meydânında

Bî-hûş olmuşum
Medhûş olmuşum
Serhoş olmuşum
‘Aşk meydânında

Tâlibî hayrân
Olalım sûzân
İdelim cevelân
‘Aşk meydânında

İlâhî-i Der-Mağâm-ı ‘Uşşâk³⁵⁶

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Ey beni ‘aşk âteşine yandıran
 ‘Aşk senüñ ‘âşık senüñ ma‘şûk senüñ
 Hem seven hem sevdiren hem söyleyen³⁵⁷
 ‘Aşk senüñ ‘âşık senüñ ma‘şûk senüñ

Yanar ise ‘aşk ile canım benim³⁵⁸
 Geçer ise âh ile günüm benim³⁵⁹
 Hep senüñdür arada nem var benim
 ‘Aşk senüñ ‘âşık senüñ ma‘şûk senüñ

Mağz-ı luţfuñ ile ey kâdir İlâh
 ‘Âşıkunñ hâline eyle gel nigâh
 Bir gedâdır **Nûrî** kuluñ ey pâdişâh
 ‘Aşk senüñ ‘âşık senüñ ma‘şûk senüñ

İlâhî

(48b) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Cümle ‘âlem âşinâ ben arada bîgâneyim
 Her işim ağıyâr ile gör kim ‘aceb dîvâneyim

³⁵⁶ Bu şarkı, Nûri Divanında 5 bent olarak yazılmıştır.

³⁵⁷ hem sevdiren hem söyleyen: hem sevilen hem sevdiren D.

³⁵⁸ benim: tenüm D.

³⁵⁹ benim: günüm D.

Teşneyim zülmetde kaldım âb-1 hayvân isterim
Girmeden deryâ-yı ‘aşka tâlib-i dürdâneym

Bilmeyüb ta‘mîr-i cism itdüñ velî kalbim harâb
Hey meded mi‘mâr-1 ‘âlem kı1 nazar virâneym

Mey-furûş oldım şalâdır ehl-i ‘aşka **Şemsiyâ**
Bendedir hamr-1 ezel gelsün gelen meyhâneym

272

İlâhî-i Der-Mağâm-ı Hüzzâm

Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün

Lebüñ vaşfında sulţânım dehân ‘âşık zebân ‘âşık
Saña ey mihr-i tâbânım zemîn ‘âşık zamân ‘âşık

Vucûd-1 ‘âleme bâ’is vucûduñ oldığı zahir
Mine’l-evvel ile’l-aħir saña kevn ü mekân ‘âşık

Eger maħfî eger peydâ eger ‘âşık eger şeydâ
Senüñ ‘aşkuñ ile câna nihân ‘âşık ‘ayân ‘âşık

Uşûl-i şofiyân ile budur âyîn-i eţvârı
Döner çarħ-1 taħayyürde ider devr-i revân ‘âşık

Göreñ ‘âşık cemâlüñ bâ-kemâlüñ görmeyen ‘âşık
O gül-ruhsâra billâh Hüdâvend-i cihân ‘âşık

Eyâ sulţân-1 maħbûbân buyur erbâb-1 ‘aşk içre
Disünler **İbn-i Neccâr**’a budur ibn-i falân ‘âşık

273

Ġazel

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Bilmeyen cân Yûsuf-ı Ken‘ân’ı bilmez kıandedir
Öz vücûdı Mışır’ınun sultânı bilmez kıandedir

İçmeyen vaŝlın ŝarâbuñ yâr elinden her zamân
Beñzer ol mâhiye kim ‘ummân bilmez kıandedir

Bilmeyen ‘ilm-i ledüni dört kitâb okusa
Zâhir hâlimdir ol Kıur‘ân bilmez kıandedir

Cân kıulağıyla işit **Muhyî** Muħammed Muşafa’dır
Kendü nefsün bilmeyen Raħmanı bilmez kıandedir

274

İlâhî

(49a) *Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

Ey ğarîb bülbül diyâruñ kıandedir
Bir haber vir gülizâruñ kıandedir
Sen bu yerde kimseye yâr olmaduñ
Var senün elbetde yârün kıandedir

Bir enîsün yok ‘aceb hayretdesin³⁶⁰
Raħatı terk eyleyüb miħnetdesin
Gice gündüz durmayub feryâddasın³⁶¹
Ya senün leyl ü nehâruñ kıandedir

³⁶⁰ ğayretdesin: hasrettesin D.

³⁶¹ durmayub feryâddasın: bilmeyüp hayrettesin D.

Artdı günden güne feryâduñ senüñ
Âh u efgân oldı mu‘tâduñ senüñ
‘Aşk içinde kimdir üstâduñ senüñ
Ya senüñ şabr u qarâruñ kandedür

Ne görindi gül yüzünden özüne ³⁶²
Ne göründi bağıdığında gözine ³⁶³
Kimseler olmadı mahrem zârına ³⁶⁴
Bilmediler şeh-süvâruñ kandedir

Gökte uçarken seni indirdiler
Çâr-ı unşur bendlerine dürdiler
Nûr iken aduñ **Niyâzî** dediler
Şol ezelki ağıâruñ³⁶⁵ kandedir

275

Maqâm-ı ‘Uşşâk

Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün

Tecellî şevk-i didâruñ beni mest eyledi hayrân
Ene’l-Haqq sırrını cândan anuñçün kılmaduñ pinhân

Benim Manşûr’ı dâr iden benim ağıârı yâr iden
Benim her var var iden benim emrimdedir yeksân

Benim ‘ilm-i ledünnümde nicenüñ Hızır olur ‘âciz
Benim her bir tecellimde nicenüñ neyler hayrân

³⁶² gül yüzünden özüne: güle karşı gözüne D.

³⁶³ göründi bağıdığında gözine: büründü baktığınca özüne D.

³⁶⁴ kimseler olmadı mahrem zârına: kimse mahrem olmadı hiç rârına D.

³⁶⁵ ağıâruñ: itibârın D.

‘Aceb hayrân u mestim ki bilişden bilmezim yâri
Gözüm her kânde baksa görünür şûretâ Raḥmân

Cihân tılsımınuñ bendi benim elimdedir şimdi
Benim bugün bu meydânda benimdir top ile çevgân

Şanurlar **Eşrefoğlu**’ya ne **Rûmî**’yem ne İznîkî
Benim ol dâ’imü’l-bâkî göründüm şûretâ insân

276

İlâhî

(49b)

Yandıklarım şâm u seher
Senden midir benden midir
Başımdaki ‘aşkdan eşer
Senden midir benden midir

Terk itdigim cân u teni
Yok eyledigim sen beni
Her gördüğüm sanmak seni
Senden midir benden midir

Bağrımdaki başım benim
Gözümdeki yaşım benim
Âh oldı yoldâşım benim
Senden midir benden midir

Nâlânım irdi gönüllere
Düşmelü oldum tağlara
İrişdigim bu çağlara
Senden midir benden midir

Seyyid Nizamoğlu saña

Benliksiz al senden baña
Sen ben sözi bilmem baña
Senden midir benden midir

277

İlâhî

Bağrımdaki yaş yaşlar
Muhammed'ün 'aşkındandır
Bu gözümde ağan yaşlar
Muhammed'ün 'aşkındandır

Her şâm u seher yandığım
'Âlemlerden uşandığım
Çarh urub semâ döndüğüm
Muhammed'ün 'aşkındandır

Dağl idenler devr itme
İrmemişdir esrârıma
Kıydığım tatlı cânıma
Muhammed'ün 'aşkındandır

Yüregim dağladıklarım
Şu gibi çağladıklarım
Her seher ağladıklarım
Muhammed'ün 'aşkındandır

Görün Seyfu'l-lâh'ün kaçduñ
Sever ol Allâh'ün dostuñ
Şorarsañuz benümçün mestüm
Muhammed'ün 'aşkındandır

278

Semâ'î

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Dil-i 'âşıkları bend itmede bir pehlivânsın sen
Süvâr-i esb-nâz olsa beñüm kaşı kemânısın sen
Nice zâr u zebûn olmaz senüñ 'âşuklarıñ cânâ
Bilür misin ne âfet-dilber-i şûh-ı cihânsın sen

279

Semâ'î

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

Cânâ seni ben mihr ü vefâ şahibi şandım
Sevdim seni bilmezlikle âteşlere yandım
Cân ise ğaraż cevr ü cefâdan senüñ olsun
Ben miñnet ü hicrân ile cânımdan uşandım

280

Kıt'a

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Jâle-veş bir ğonca-i ra'nâya düşdi göñlümüz
Sâye-âsâ bir kıadd-i bâlâya düşdi göñlümüz
Bir nigeħ ile 'âlemi hem mest hem ğayrân ider
Şimdi bir şûh-ı cihân-ârâya düşdi göñlümüz

281

Kıt'a

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

Çeşm-i siyehüñ mest-i mey-i nâz olacaqdır
Bildim anı kim hüsñ ile mümtâz olacaqdır
İrmez elimiz kıdd-i nihâline ki zirâ
Günden güne serv-i serefrâz olacaqdır

282

Ġazel

(50a) *Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

'İlm-i baħr-i vücûd aşdâfınuñ dürdânesiyim ben
Ma'ârif kenz-i dil vaşşâfınuñ vîrânesiyim ben

Birer hâle cihânuñ halkı bir bir râzı oldılar
Benim bir hâle meylim yok Hakk'ıñ bilmem nesiyim ben

Yitürdüm benligi baña Hakk beñliligindendir
Ma'ârifden hitâb-ı gaybetüñ kârhânesiyim ben

Egerçi şûret-i âħirde geldim 'âlem-i mülke
Ne mâziyem ne müstaķbel her anuñ ânesiyim ben

Ne Mısrî'yem ne Mehdî'yem ne 'İsî'yem ne insânem
Bu yanan dâ'imâ şem'üñ velî pevânesiyem ben

283

Ġazel-i Zekâ'i Efendi

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Göñül yâd-ı ruhuñla dem-be-dem cûş u hurûş eyler
Hayâl-i la'lüñ ile sâgar (u) şahbâyı nûş eyler

Hevâdâr-ı şeb-i zülfüñ olanlar diñlemez vâ'iz
Gice beytü'l hazânda kışsa-i Mecnûn'ı gûş eyler

Geçüb dâr u diyârımdan libâsı-ı zîbi terk itdim
Senüñ 'aşkuñ beni ğurbet ilinde³⁶⁶ hırka-pûş eyler

Perâkende ider cem'iyet-i zülfüñ şabâ ammâ
Cihânuñ halkını Mecnûn idüb sevdâya dûş eyler

Zekâ'i gevher-i mazmun ile şûk-i me'ârifde
Bu elfâz-ı belâgat-ı tab'ını cevher-furûş eyler

284

'Uşşâk

Mecnûn'a şordılar Leylâ nice oldı
Leylâ gitdi adı dillerde kaldı
Benim göñlüm şimdi bir Leylâ buldı
Yüri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım

Leylâ'yı beslerdi kullar dâyeler
Mecnûn'uñ başında kuşlar yuvalar
Meskenim oldı tağlar ovalar
Yüri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım

Ben yalvarırken sen nâz iderdüñ
Havâyı gözleyüb pervâz iderdüñ
Cefâyı çok vefâyı az iderdüñ

³⁶⁶ ilinde: elinde D.

Yüri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım

Ağlayı ağlayı Ka'be'ye vardım
Halkaya yapışub çok zârı kıldım
Leylâ Leylâ dirken Mevlâ'yı buldım
Yüri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım

Ulu kuşlar yuva yapar başımda
Ben Mevlâ'yı görür oldım düşümde
Var git Leylâ var git turma karşımda
Yüri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım

Derviş **Yûnus** bu sırlardan açılma
Hakk'ıñ luḡfuñ görüb gayrı saçılma
Tecellî Hakk olan yerden kaçınma
Yüri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım

285

Hüseynî-'Aşîrân

(50b)

Bir meclisde ol yâr ile bulundum
N'eyleyem âh tâ gönülden uruldum
Ne esrârdır ben de bilmem ne oldum
N'eyleyem âh tâ gönülden uruldum

Kerem eyle gel söyletme derdimi
Ben 'âşıkıñ âh itmekdir hem-demi
Her ne dürlü şakındımsa kendimi
N'eyleyem âh tâ gönülden uruldum

Kıl teraḡḡüm cânımuñ cân pâresi
Tîg-i ğamzeñ sînemdedir yâresi
Olsa loḡmân tedbîre yoḡ çâresi

N'eyleyem âh tâ gönülden uruldum

286

Der-Mağâm-ı Tâhir-Gümân-ı Rızâ Efendi

İfnâyım saña bilmem ne oldı
Bekleye bekleye aḥşamlar oldı
Gölgelü yâre şîşe tıldı
Bekleye bekleye aḥşamlar oldı

Bu huşûşda her şoḥbetüñ geridir
Gücenmemde daḥi cânım biridir
Hey inşâfsız tâ şabâḥdan beridir
Bekleye bekleye aḥşamlar oldı

287

Şarḳı-yı Der- Mağâm-ı Hicâb

Sevdâ-yı 'aşḳa dâ'im yanarım
Mecnûn-ı 'aşḳım daḡlar mekânım
Yaḡmaladı yâr şabr u qarârım
Mecnûn-ı 'aşḳım daḡlar mekânım

'Âşık olunañ kâr-ı fiğandır
Bî-gânededen heb seri nihândır
Raḡm eyle zâlim ḥayli zamândır
Mecnûn-ı 'aşḳım daḡlar mekânım

Vuşlat umarken ol gül-bedenden
Dûr oldum âḥir semt ü vaḥandan
'Âşık kaçır mı beytü'l-ḥazenden
Mecnûn-ı 'aşḳım daḡlar mekânım

Şarkı-yı Maqâm-ı Şehnâz

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Yok mu 'aceb görmek o mehpâremi
 Zülf-i telinde dil-i âvâremi
 Kimseye şerh eyleyemem yâremi
 Eylemez kimse benim çâremi
 Âh gönül yâreliyim yâreli
 Sînesi dağlı cigeri pâreli

Âh ile yaqsamda dil-i zârımı
 Yoluna virsemde bütün varımı
 Kendime râm eyleyemem yârımı
 Ben bilürüm baht-ı siyâh-kârımı
 Âh gönül yâreliyim yâreli
 Sînesi dağlı cigeri pâreli

Dağlara düşdüm olub âvâresi
 Ağlayamadan kaldı gözüm kararı
 Yok mı bu derdüñ 'acabâ çâresi
 Var dil-i zârımda billah oğ yâresi
 Âh gönül yâreliyim yâreli
 Sînesi dağlı cigeri pâreli

Nûrımı hicrân ü eleme itdi zâr
 Akdı hışmımdan iki cûybâr
 Haşılı iderim çün hezâr
 Bir gül içün sîne ... var
 Âh gönül yâreliyim yâreli
 Sînesi dağlı cigeri pâreli

Târih-i Vefât-ı Hımâr**(51b) Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün**

Beliğrad'ũñ yedi aqçe esâmî var yamağında
 Hâcı Maħmûd ağa kim 'ilm-i tıbdâ şâhibü'l-gâye

Remilde Dânyâl'e ħarf-i eşer bir fâla da dökmez
 İrişdim dir sözünde kimyâ 'ilminde Mûsâ'ya

Bu fenler şöyle tursun bir ħımârı var idi anuñ
 Riyâzetde irişmişdi ħar-ı ma'hûd-ı 'Îsâ'ya

Gice kâ'im hemîşe gündüzi de şâ'im dâ'im
 Kûsüb âħir yem (ü) timâr ü su hicr ile dünyâya

Tamamen biriciğ yıl çıkmadı âħûrdan taşra
 Olub meflûc bî-çâre tazarru' itdi Mevlâ'ya

Hüdâ'ya cânım al deryâ kenâruñ baña mesken kııl
 Diyince Ĥaqq alub cânuñ süritdi sû-yı dünyâya

Çıkkardı on toğuz ħammâl gelüb târiħüñ âħurdan
 Çemende baqdı yem yoğ şu şaman yoğ göçdü 'uğbâya

Sene H. 1197 / M. 1782-83**Lebîb Efendi Ĥazretlerine****(52a) Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün**

Defterin olmuş iken merkezün bilmem n' için
İtdi isti'fâ dili pek Rûm iline gelmedi

Eylesün her kârını tevfiğe mazhar rûz u şeb
'**Âşım**-ı şâhib-kemâle Hakk müyesser eyledi

Lâhik ile sebaķuñ fikr eyleyüb meşvâreni
Bu işe taḥsîn itdi fark iden nîk didi

Türkçe bî-ğayb eyledün ḥâme-i târiḥin **Lebîb**
Bevr-i '**Âşım** defter-i Rûm ile müjde didi

(H. 1261 / M. 1845)

291

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Reft olsa kâr-ı yâr-ı 'âleme her hâlde
Müntebaḥ-ı ḥayr oldı cümle işde hüsn ü imtizâc
Bu yegâne muşarra'm târiḥi çıkmışdır **Lebîb**
Defter-i Rûm ile bu '**Âşım** u zîbâ-yı mizâc

(H. 1261 / M. 1845)

292

Hâliş Efendi Hazretlerine

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Bize perver bir efendim Ḥamd ola
Oldı câh-ı mesned ârâ-yı celâl

Ben riyâ bilmem ziyâde söylemem
Dehre mişli gelmemiş gelmek muḥâl

Ḥaḳḳ'a şad şükr ola şimdi oldu kim
Dest-gîri bir müşîr-i bî-mişâl

Ya'ni 'Âşım Beg Efendi kim odur
Maşadım billâh mergûbü'l-ḥişâl

Çok zamândan beridir ḥaḳḳı idi
Böyle 'âlî-câh biḥaḳḳın zü'l-celâl

Sâyesinde ol ḥidîvüñ şübhesiz
Olacaḳdır ğıbta fermâ-yı ricâl

Ġayrı ki taşdı'-i itnâb eyleme
Yetişür ey ḥâme-i şûrîde-i ḥâl

Bendeyim vâcib baña ancak du'â
Eylemek lâzım degildir kıl u ḳâl

Her umûr-ı müşkülünde bedreḳa
Ola tevfiḳ-i Cenâb-ı yezâl

İki tam târiḥ ile ḥâliş ḳulı
Eyledi i'lân câhuñ bî-mecâl

Maḳdemi hem âhiri mes'ûd ola
Oldı defterdâr 'Âşım Beg bu sâl

H. 1261/M. 1845

293

Diger

Deh düşüb târiḥ cevher buldı **Ḥâliş** bizde
Levha'ş- Allâh aldı 'Âşım Beg teşne-i şâniye

Merhûm Hâcî Yûsuf Ziyâ Bey Hazretlerin Âşâr-ı Tab'ıdır

(52b) *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Sâki-i devrân elinden hâl ma'zûrlardanız
 İçmege derdimi zehr-i âb me'mûrlardanız
 Şanman kim biz bâde-i zevk ile mesrûrlardanız
 Câm-ı endûh-ı felekden şimdi mehmûrlardanız
 Ya'ni bezm-i dil-rübâdan dūd-ı mehcûrlardanız

Zevk ile eyleyemez olmuş iken pür incilâ
 Kırdılar el birlik ile kalb-i mir'âti şehâ
 Dil-rübâ âzâde devrân cevre meyl itdi dilâ
 Birbirün ta'kıb idüb gelmekdedir senün kazâ
 Her taraftan hâtır-ı nâ-şâd meksûrlardanız

İtmez oldu bende-i dîrîneye hüsn-i nazar
 İlticâmız eylemez ol nâzına hiç eşer
 Añladım baht-ı siyâhımdan baña oldu keder
 Tâli'm tahrîr idince hâme-i şun' kadar
 Gâlibâ ser-defter hicrâna mesturlardanız

Murğ-ı dil şayd eylemezken Kâf'daki 'ankâlara
 Gonca-i nevres gibi şolmaz iken şeydâlara
 Benim nigâh-ı çeşm ile bakmaz iken a'dâlara
 Ser-fürû itmez iken dünyâ için i'lâlara
 Şimdi ednâya mümâşât ile mecbûrlardanız

Şûret-i ikbâlimin bu resme taşvîr eyledim
 Olmadı maqbûl devrân her ne tedbîr eyledim
 Dâ'imâ ikrâm eyle billâh dürlü tevķîr eyledim
 Ben bu dehre n'eyledim bilmem ne taķşîr eyledim

Kim yanında hâliyâ me'yûs menfûrlardanız

Yeter gam bu 'âleme hep devr-i ğaddârdan gelür
Çande gizlensem hedef-veş ol beni elbet bulur
Şöhretim maḥv eyleyüb o şınâ'î nâ-bercâ kıılır
Devr-i nâ-sâz-ı felekden çekdigim Mevlâ bilür
Gerçi biz 'âlemde iḳbâl ile meşhûrlardanız

Olsa dîdâra der meknûn ter mu'ciz-nümâ
Hüsn-i enzâr olunca kimse vîrmez bir behâ
Oldı bâzâr-ı suḥende şöyle bir nazmım hebâ
Kim behâ olsa n'ola kâlâ-yı şî'rûñ ey **Ziyâ**
Çader-ı eş'âr ile biz me'yûs ma'zûrlardanız

295

Beyt

Feilâtün / Feilâtün / Feilâtün / Feilün

Görelî hâtem-i devletde daḫî zaḥm-ḫırâş
Dile ne kayd-ı şân ne hoş nâm gelür

296

Destûr

(53a) *Müfte'ilün / Müfte'ilün / Fâ'ilün*

N'eyledi gör baña ol mâh-ı mehi
Taġa düşürdi bu dil ü âgehi
Keşf³⁶⁷ iderdim 'aşk ile deşt ü tehî

³⁶⁷ keşf: geşt D.

Nâle vü efgânımı şanma tehî
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtîhi

Bezm-i maħabbetde o çeşm-i siyâh
Mest iken itdi baña bir nîm nigâh
Kalmadı 'aşıklığıma iştibâh
Yandı ciger oldı kebâb âh âh
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtîhi

Şundı o meh-i siteme bir tolı câm
'Aqlım alub eyledi mest-i müdâm
Farq idemem n'oldığımı şubh u şâm
Cânım kâr itdi ħarâret tamâm
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtîhi

Ĥaçer-i hicrân ile encâm-ı kâr
Yaralayub sînecigim yardı yâr
Dem-be-dem etsem n'ola feryâd ü zâr
Yârdan 'aşk oldı baña yâdigâr
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtîhi

Derd ile dîdemden ağan kanlı yaş
Niceye dek bu sitem-i cân-ħırâş
Âħir idüb gönlümi vaqt-i telâş
'Âleme esrârımı itdirdi fâş
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtîhi

Varımı yoğumu şatub bir pula
Girdim o dem ez-dil vü cân bu yola

Eyler isem da‘vî-i ‘aşkuñ n’ola
Çille-i ‘aşkı çekene ‘aşk ola
Âh mine’l-‘aşk vü hâlâtihî
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtihî

Bâd-ı muħabbet yine esdi sere
Ĥasret ile batdı gönül kan tere
Meyl ideliden berü ola dilbere
Sîne şad-dâğ u elem-i dil yere³⁶⁸
Âh mine’l-‘aşk vü hâlâtihî
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtihî

Sen gideli ey meh-i süz-efgenim
Şu’lelenüb döndi tennûre benim
Yanmağ ise cânıma minnet benim
Dâğ-ı derûn oldu gül ü gülşenim
Âh mine’l-‘aşk vü hâlâtihî
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtihî

Ben saña meftûn degil de ya neyim
Âteşe düşsem n’ola pervâneyim
Söz mi bu kim yanmadan uşanayım
Bağrıma taşlar başayım yanayım³⁶⁹
Âh mine’l-‘aşk vü hâlâtihî
Ahrağa kalbî bi-ħarârâtihî

Yanmağ³⁷⁰ şâyân mı degil şânıma
Yanmaz iseñ gelme benim yanıma
Sûziş-i ‘aşk itdi eşer cânıma
Añladamam hâlimi sulţanıma
Âh mine’l-‘aşk vü hâlâtihî

³⁶⁸ Sîne şad-dâğ u elem-i dil yere: Sîne de şad dâğ u elem bir yere D.

³⁶⁹ başayım yanayım: basıban yatayım D.

³⁷⁰ yanmağ: yanma ya D.

Ahırağa kalbî bi-ħarârâtihi

Ben nice ketm eyleyem ey verd-i âl
Hâlîmi bilmez mi benim ehl-i hâl
Yağdı ciger- gâhımı dâğ-ı melâl
N'ışleyem kalmadı şabra mecâl
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahırağa kalbî bi-ħarârâtihi

Hâtırımı yıkma ki vîrâneyim
Çeşm-i siyâhuñ gibi mestâneyim
Hûn-ı cigerle tolu peymâneyim
Bağlanalı zülfüne dîvâneyim
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahırağa kalbî bi-ħarârâtihi

İtmez iseñ ey perî baña 'itâb
Şerh ideyim 'aşkı saña bâb bâb
Bağ ne imiş derd ü gam-ı ıztırâb
Kaşr-ı derûnum yıkub itdûñ ħarâb
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahırağa kalbî bi-ħarârâtihi

Ehl-i dilüñ tâli'i firûz imiş
Her şeb u rûzu dem-i nevrûz imiş
'Aşk meger sûz-ı dil-efrûz imiş
Nâr-ı muħabbet ne ciger-sûz imiş
Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi
Ahırağa kalbî bi-ħarârâtihi

Düşdi gönül **Vâşif** o meh-çal'ata
N'eyleyem irmez ki elim vuşlata
Şabr olunur mı bu kadar ħasrete
Felek dili şaldı yem-i firqate

Âh mine'l-‘aşk vü hâlâtihî
Ahrâka kalbî bi-harârâtihî

297

Ġazel-i Faķîrest

(54b) *Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün*

Göñül nâr-ı gurreyim ğamla yanmaķdan kebâb oldu
Sirişk-i hûn-ı elem bezm-i miñnetde şarâb oldu

Ümîd-i menzilet çâh-ı emel kaydıyla dünyâda
Düşüb endîşe-i ‘uzletde kârım ıztırâb oldu

Muķaddem-zevķ ile mañsûd-ı âkrân olduĝım demler
Baña şimdi efendim bâ’iş-i derd ü ‘azâb oldu

Eşer yokdur huşûl-i kâm-ı dilden beklerim hâlâ
Va‘adler bende-i nâ-çize ammâ bî-ñesâb oldu

‘İmârât-ı nazardan dûş olub vâdî-i ‘uzletde
Ġuluñ **Taħsîn**’üñ âhvâli perîşân u harâb oldu

298

Ġazel-i Faķîrest

Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün

Dil olmaz olur olmaz dilberüñ şeydâ-yı meftûnı
Arar hâlâ az evvel gördiĝi ruhsâr-ı gülgûnı

Hevâ-yı leyle-i zülfüñ ile ey şûh-ı müsteḡnâ
Benim de çekdigim yâr belâlar geçdi mecnûnı

Sû'âl itme baña dâğ-ı derûnum tâzelendirme
Ėam u keyfiyet derd-i dil hicrân-ı efzûnı

Selâmet bulmadı mevc-i elemden hâtırım **Tahsîn**
Hurûş-ı seyl-i eşkim geçdi ama Nil-i ceyhûnı

299

Ėazel-i Faķîrest

(55a) *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

Hiç behâ olmaz senüñ ammâ bu hüsñ ü ânına
N'eyleyem pek güç taḡammül eylemek hicrânına

Nîm nigâhuñ sine-yi pür-dâğıma itdi eşer
Bilmezem n'eyler geçenler pençe-i müjgânına

Merhem-i vaşluñ dirîğ itme aman ey şûh aman
'Âşık-ı mecrûhunuñ kıyma efendim cânına

Bülbül-âsâ bî-nevâ-dil çûş (u) feryâd itmede
Ey gül-i zîbende baķdıķça leb-i ḡandânına

Dâm-ı ġisûña giriftâr oldığım fehñ eyledüñ
Âferin ey tıfl-ı nâz iz'ânına 'irfânına

Sen hemân emr eyle ey şâh-ı serâ-yı mülk-i hüsñ
İñkiyâd eyler göñül her vech ile fermânına

Âfitâb-ı hüsñüne rû-yı zevâl göstermesün

Fâ'îk etsün Hakk seni ey mâh-veşim âkrânına

Nûr-i 'aynım iltifât-ı gayrıyla itmem hûş
Kâni'yim bir kerrecik yüz sürmege dâmânına

Nâ-ümîd olma huşûl-i ma'lubundan **Hamdiyâ**
Hiç nihâyet var mıdır Hakk'ın yemm-i ihsânına

300

Gazel-i Fakîrest

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

İder baht-ı siyâhım hâlimi ma'zûr gitdikçe
Olur bed- tâli'im idbâr ile maşûr gitdikçe

Ne tedbîr eylesem bilmem nihâna câm-ı ikbâli
İder seng-i kazâyâ-yı kader meksûr gitdikçe

Ne rütbe eylesem 'arz-ı şadâkat dehr-i gülzâra
Gözümden gonce-i maşûd olur mestûr gitdikçe

301

Gazel-i Fakîrest

(55b) *Mefâ'ülün/ Mefâ'ülün/ Fe'ülün*

Ayılmaz mı 'aceb mestâne gönlüm
Yapılmaz mı yıkık vîrâne gönlüm

Bu yanmağdan yakılmağdan kaçınmaz
Cemâlün şem'ine pervâne gönlüm

Tefekkür eyleyüb etvâr-1 zülfüñ
Perîşân olmada dîvâne gönlüm

Firâkuñla olub mehcûr-1 vuşlat
Sezâ mı nâr-1 hicre yana gönlüm

Şabâh-1 haşre dek olmazsa lütfüñ
Bu gafletden nasıl uyana gönlüm

Ne gülzâr-1 muhabbetden çeker yed
Ne meyl eyler gül-i handana gönlüm

Ne çâre eylesem bilmem bu hâle
Nasıl şabr eylesün hicrâna gönlüm

Şarâb-1 eşkünle sîh-i miñnetde
Kebâb-âsâ döner büryâna gönlüm

‘Aceb **Tahsîn** olub luţf-1 tecellî
Yapılmaz mı yıkık vîrâne gönlüm

302

Beyt-i Fakîr

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

İbtidâ senden kıyâs it intihâsın âdemüñ
Zevkine degmez humâr-1 miñneti bu ‘âlemüñ

303

Ġazel-i Faķîrest

(56a) *Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün*

Muhabbet neş'esiyle sâkiyâ mestânedir gönlüm
Şarâb-ı 'aşk-ı yâre gûyiyâ peymânedir gönlüm

'Araķınañ sürûr-ı bezm-i 'âlem olmadan geçdim
Mey-i âlâm u miħnetle tolu meyħânedir gönlüm

'Aceb maħzûn kalbine meserret n'olduđuñ bilmem
Füzûn-ı hicr-i yâr ile ğam u ğam-ħânedir gönlüm

Tecellî eyleyüb eţvâr-ı zülfüñ ey melek-çehre
Perîşân-ı cünûn bir 'aşık-ı dîvânedir gönlüm

N'içün bilmez gibi 'ömrüm şorarsuñ ğayrıdan bilmem
Saña 'aşık degil de tıfl-ı nâzım yanadır gönlüm

Şabâ-âsâ bilir âvâre-i sevdâ-yı zülüfündür
Mesel lâ-mekân murğ-ı hü mâ-yı lânedir gönlüm

'İmârât-ı nazardan düşdi **Taħsinâ** neden bilmem
Harâb-ġâh-ı sitem kâşâne-i vîrânedir gönlüm

304

Ğazel-i Faķîrest

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Nice ârâm idelim sensiz â behzâd begim
Hasretüñ ġâl-i dili itmede berbâd begim

Seni bir vech ile taşvîr-i ġayâl eyleyemez
Şûret-i naķş-ı ruħuñ görse de behzâd begim

Pençe-i 'aşķına teslîm girîbân ideli

Dest-i ğamdan olamaz oldu dil âzâd begim

Görüb ol ğonce-femi verd-i ter-i ruhsâruñ
İtmemek elde midir nâle vü feryâd begim

Câ-yı dil olsa bile bâğ-ı âdem-i ‘âlemde
Sensiz ârâm idemez hâtır-nâ-şâd begim

Her ne eyler iseñ it râzıyız illâ itme
Lütfuñ âğyâre bize cevriñ müzdâd begim

Hâne-i ğalbimizi itdi firâkuñ tahrîb
Sende ğıl bâri vişâlüñ ile âbâd begim

Gelseler her ne zamân bir yere **Tahsîn ü Fedâ**
Var mı bir dem ki seni itmeyeler yâd begim

305

Beyt-i Faķır

Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Mefâ’îlün

Revâ mı zâtuñ âsâ bir veliyü’l-ni‘metim varken
Ēuluñ bî-çâre böyle ğuşe-i ‘uzletde ğalsun mı

306

Diger

Fâ’îlâtün / Fâ’îlâtün / Fâ’îlâtün / Fâ’îlün

Oldı evrâd-ı zebân-ı âhım eflâke resîd
Tekye-i ‘aşķında câna olalı vaħdet-nişîn

307

Diger

Hükm-i kadere eyle rızâ gönlünü **Tahsîn**
Baħr-i emelüñ vü ğâyeni girdâb-ı elemdir

308

Diger Tazmîn

Bâdbân u fülk maqşûdum küşâd itmeyen
Rûzgâr eksiklidir rûzgâr eksikligi

309

Ġazel-i Faķîrest

(57a) *Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün*

Gönlümü teşhîr iden dilber benim ħâlâ bu yâ
Dün saña gösterdigim dildâr-ı müsteşnâ bu yâ

Bülbül-âsâ rûz u şeb feryâdına bâ'îş benim
İşte ta'rîf itdigim şûh-ı gül-i ra'nâ bu yâ

Bir 'aceb ta'bîr olunmaz vâķ'a bu dün gice
Almışım ağûşa ol meh-pâreyi rü'yâ bu yâ

Her kaçan görsem o şûhı ħâtır-ı nâ-şâdıma
Fıkr-i vaşl ile nice şeyler gelür ħaliyâ bu yâ

Böyle kalmaz **Ĥamdiyâ** çarĥuñ bu devr geçerdi
Zevķine baķ toĝrılır bir gün olur dünyâ bu yâ

Ġazel-i Diger*Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün*

'Aşruñ hezâr-pâyı ile câhili birdir
Şimdi felegüñ maqbul ü nâ-kâbili birdir

Hem-rütbedir ahmaq ile erbâb-ı ferâset
Vaqtüñ hele mecnûnı da bir 'âklı birdir

Ağzındaki loqmayı qapar birbirinüñ halk
Ebnâ-yı zamânuñ ġanı ü sâ'ili birdir

Başdan başa meftûnıdır hep cümleten 'âlem
Şanman ki o şûhuñ yalıñız mâ'ili birdir

Her nîk didi fark idecek yoq gibi **Tahsîn**
Nâ-dân ile dâna-yı zamân hâşılı birdir

Ġazel-i Faqîrest*Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün*

Çarhuñ bilürüz meşrebini eski döneñdir
Hiç kimseye el virmez o kim öyle felekdir

Aldanma dilâ va'de-i ferdâ-yı vişâle
'Uşşâqa o meh-pârenüñ hep itdigindendir

Ruhsârına birdenbire el şunmağa gelmez
Ol tıfl u ziyânkâr (u) dehâ pek küçükdür

Vird-i ruḥunı koqlamak hep isteriz ammâ
Bilmez misin ol ğonce-fem ey dil ne çiçekdir

Billâh eyleme bihûde baña vaşf-ı sürûş
Taḥsîn o perî-çehreye bak gör ne melekdir

312

Ġazel-i Faķîrest

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Dâĝ-ı 'aşķuñ ey gül-i zîbende baĝrım yaşıdır
Kim beyâz sînemüñ ol lâle vü ḥaşḥâşıdır

Râz-ı 'aşķı keşf-i izhâr itmeden kılmam ḥazer
Ġamzeñ ey şûḥ göñlümüñ pek mu'teber sırdâşıdır

Hu çeker ḥüsnüñ gören şûfî bile dervîş gibi
Ġuş iden nâmuñ 'alî oldıĝını bektâşıdır

Âteş-i âhım n'ola eflâke te'sîr eylese
Anı da teskîn iden her dem dü-çeşmüm yaşıdır

Zevķ-i 'âlem müntic-i miḥnetdir elbet âdeme
Şevķ ü ĝam ü şâd ü elem birbirinüñ ķardaşıdır

Cüllühü zencîr-i zülf-i yâri **Taḥsîn** koy biraz
Çeksün incitme dil-i dîvânenüñ pâdâşıdır

4.8. MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu

Tablo 8. Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi 07 El 2963 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu

Yr. No. Antalya Elmalı İlçe Halk Ktp. No. 07 El 2963, Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id							
Vr. No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
1b	'Âşım	Murğ-ı evc-i gâzelim kevn ü mekân ağlar baña / Hân-ı berdüş-ı cihânım aşiyân ağlar baña	Gülşen-i tab'-ı hüznün dîdemde güldür bu gâzel Handeler eyler zemîn / 'Âşım zamân ağlar baña	Ġazel / 5 beyit		-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel-i 'Âşım
1b	'Âşım	Âh-ı dil-ħasteligim ol kaşı yâ dilberedir / İşledi cânıma tîz-müjesi dilîredir	Da'vet it bezme de bir vefk-i merâm teshîr it / 'Âşımâ çünki 'azîmet o perî-peykeredir	Ġazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i 'Âşım
1b	'Âşım	Göñül bârûd çü âteşli bir yâre urulmuşdır / Ki manend hayâlîme kaşd-ı cân itmiş kurulmuşdır	Bekitip hâmeyi oynatdı 'Âşım deşt-i ma'nâda / Süver-i tab'ıma nâm aldurub hayra yorulmuşdır	Ġazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ġazel-i 'Âşım
1b	'Âşım	Tîğ-i gamla varsun açsun göñlüme biñ yâre yâr / Tek ola âşâr-ı 'aşkı sînede hemvâre-vâr	Câna kaşd itse kemân-ebrûsı 'Âşım yok dime / Tek ola âşâr-ı 'aşkı sînede hemvâre-vâr	Ġazel / 5 beyit		-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel-i 'Âşım
2a	'Âşım	Yâr açılsa baña bülbül gibi zâr itmez idim / Şebnem-i eşkimi ol goncaya bâr itmez idim	'Âşımâ itnese tekdîre o mihmân-ı hicâb / Yine rüsvâ-yı cihân olmağa 'âr itmez idim	Ġazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i 'Âşım
2a	'Âşım	Lebrîz-i teşneyim yine mestânedir göñül / Şahbâ-yı 'aşk-ı dilbere peymânedir göñül	Zâhid dahi perestîş ider bir şanem için / 'Âşım taşavvur eyle ne büt-ħânedir göñül	Ġazel / 8 beyit		--./-.- ./..--/-.-	Ġazel-i 'Âşım
2a	'Âşım	Eyitsem sûz doldu maħremim eşk-i nedâmetdir / Baña ârâmgehi şimdi seri-i kûy-ı melâmetdir	Reh-i eş'ârda çünki refikindir senûñ tevfiķ / Yüri ser-menzil-i i'câza dek 'Âşım selâmetdir	Ġazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ġazel-i 'Âşım

2a	‘Âşım	Yârlar yardı yine tîşe-i bî-dâd-ı hayâl / Bî- sûtûn şandı benim sînemi ferhâd-i hayâl	Zülf ü hâli ile ey murğ-ı dil ‘Âşım’ı bil / Dâm kurub dâne döker şaydına şayyâd-ı hayâl	Ġazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım
2b	‘Âşım	Ol perî-i‘adn-i hüsnde hûr şeklin gösterir / Dîdede cism-i laţîfi nûr şeklin gösterir	Mülket-i ma’nâya ‘Âşım hâme teshîr eyledi / Bir Süleymân’dır velikin mûr şeklin gösterir	Ġazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım
2b	‘Âşım	Çekdi çün bezm-i muhabbetde dem-i nâz u niyâz / İçdik ol şûh ile bir câm-ı Cem-i nâz u niyâz	Bî-nevâ ‘Âşım’ı itdi dü-beyit sâzende / Peyrevi biliş kim pür- nağam-ı nâz u niyâz	Ġazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım
2b	‘Âşım	Hub ü maḥbûba şofinûñ viremez tebeddül hâlel / Nice sevmem anı ki ḥalḫ ide Allâh güzel	‘Âlemûñ ‘aşk-ı mecâzında eger olsa ḥazân / ‘Âşımâ olmaz idi naḥl-i ṭab’ında ğazel	Ġazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım
3a	‘Âşım	Didemizde rû-nümâdır şûret-i dildâr-ı ‘aşk / Cân-ı dilde rû- şenâdır ru’yet-i didâr-ı ‘aşk	Tûtüyâdır bende luţuf u ‘inâyet dîdeden / Hâk-i dergâh-ı veliyyü’n-ni‘amin eş’âr-ı ‘aşk	Ġazel / 14 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım Efendi Pür-Şâ’irân
3b	‘Âşım	Âl ile câm-ı nihâna hele ‘âşık ṭakduñ / Alub âĝûşuna ol âfet-i cânı şıkduñ	Bezm-i aĝyârda şâyeste degildi ‘Âşım / Alub âĝûşuna ol âfet-i cânı şıkduñ	Ġazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım
3b	‘Âşım	Şanma kâlâ-yı vişâl idim anı aldatdım / Sen gibi şâhid-i bâzârı ben aldım şatdım	Alub âĝûşuma hezâr bûsesin aldım o mehûñ / ‘Âşımâ bu gice bir cânıma biñ cân ḫatdım	Ġazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım
3b	‘Âşım	Nergis-i çeşmini ey gül nigeḫ-i bûlbüle dik / Gülsitâna yine bir naḥl-i ter-i velvele dik	‘Âşım ardına düşüb dil-beri râm itmegi biz / Eyledik fikr-i daḫîḫ ince elekden eledik	Ġazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım
4a	‘Âşım	Vaşl-ı dil-i ḥâhiş-gere mev’ûd degildir / Ol rûtbe ki yârûñ vefâdârına meşhûd degildir	‘Âşım yûri meftûḫdır ebvâb-ı füyûzât / Mâdâmki der-i meygede mesdûd degildir	Ġazel / 5 beyit		--/--- /---/---	Ġazel-i ‘Âşım

		yâver / Şâ'ir-i mu'cize-edâ nâmına 'Âşım dirlir	mu'cize-edâ nâmına 'Âşım dirlir				
6a	Nâbî	Yâri açdım açıl ey gonce-dehânım diyerek / Bezme geldi gele ey rûh-ı revânım diyerek	Yâr söyletdi baña bu gazeli ey Nâbî / Söyleye söyleye ey tâze- zebânım diyerek	Gazel / 5 beyit		..-/-..- /..-/-..-	Ġazel-i Nâbî
6a	Nâbî	Yâre varsun nâle ü âh u zârım söylesün / Âb-ı çeşmim girye-i bî- ih̄tiyârım söylesün	Bende yok kudret edâya harf-i şevki Nâbîyâ / Hâme-i rengîn- şarîr-i bî-karârım söylesün	Gazel / 5 beyit		..-/-..- /..-/-..-	Ġazel-i Nâbî
6b	Vâşîf	Murg-ı dil şayd olacağ mertebe aħmak degil a / Halka-i zülf-i siyehi o mehûn fak degil a	Gönlün olursa da olmazsa da vaşla sağ ol / Vâşîfâ saña ricâ etmesi mutlak degil a	Gazel / 5 beyit		..-/-..- /..-/-..-	Ġazel-i Vâşîf
6b	Vâşîf	Feyz-i suħanuñ İsi-i Meryem bile bilmez / Engûr-ı lebün lezzetini Cem bile bilmez	Hicrân u sitem cismi nizâr eyledi Vâşîf / Me'nûsum iken görse beni ğam bile bilmez	Gazel / 5 beyit		--./..- ./..-./..-	Ġazel-i Vâşîf
7a	Nâbî	Çeşmün gibi mest olmağ için câma mı düşdün / 'Aksün bir câm-ı mey- i gülfâma mı düşdün	Ey ğam yine sen hâtır-ı Nâbî'de mi bulunduñ / Kâfir yine sen kişver-i İslâm'a mı düşdün	Gazel / 5 beyit		--./..- ./..-./..-	Ġazel-i Nâbî
7a	Şem'î	'Âr idermiş beni öldürmege ol sîm- tenüm / Varayım yalvarayım boynuma tağub kefenüm	Şem'î'yem kûşe-i meyhâne'i virmezem felege / Gülşen-i bâğ- ı İrem'den baña yegdür vağanum	Gazel / 6 beyit		..-/-..- /..-/-..-	Ġazel-i Şem'î
7a	Pertev	Göñül mehcûr u vuşlat çeşm-i terdür câm-ı lebrîzi / Ne yapsam neyle dem-sâz eylesem âh-ı seher- hîzi 'Aceb mi beklesem yaşım şabâh-ı maşşer-engîzi / Uzandı leyle-i hasret yetiş yâ Şems-i Tebrîzi		Kıt'a / 1 bend		.../... /.../...-	Kıt'a-i Hâzret-i Merhûm Pertev Pâşâ

7b	Râsih	Süzme çeşmüñ gelmesün müjgân müjgân üstüne / Urma zaħm-ı sînemi peykân peykân üstüne	Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler hakkında / Eylemişler Râsih'e bühtân bühtân üstüne	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel-i Râsih
7b	Fâzıl	Çarħ kendi kânımı şimdi şarâb eyler baña / Kendi bağrımdan yine dönmüş kebâb eyler baña	Bir nigâh-ı yâre Fâzıl şad cihân itdim fedâ / Câhilân-ı ehl-i dünyâ heb 'itâb eyler baña	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel-i Fâzıl
8a	'Âşım	'Işkı ğâretger-i ârâmım olan / Şevki düzd-i ğam u âlâmım olan	Emr ü fermân durur elemüñ Lutf u ihsân durur ol keremüñ	Mesnevi / 91 beyit		..--/..-- /..-	El-Manzûm Mektub-ı 'Âşım Efendi Beg
9a	Vehbî	Kaşr-ı kâmı ne vezîr ü ne şehensâh yapar Anı muhkemce yaparsa yine Allâh yapar	Vehbîyâ hâne-ħarâb-ı sitem oldıkça ne ğam / Kimseniñ yapmadığı işleri bir âh yapar	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i Vehbî
9a	Leylâ	Dil-dâr ile Beykoz'da gezüb hayli yorıldım Fıstıklı'da bir dîde-i bâdâma urıldım	'Arz itmege yok tãkatim aħvâlimi Leylâ Dil-dâr ile Beykoz'da gezüb hayli yorıldım	Gazel / 6 beyit		--./-- ./--./--	Ġazel-i Leylâ
9a	Şelâmî	Ey kaşı kemân tîr-i müjen cânıma geçdi Bî-ġânelerüñ her biri bir yanıma geçdi	Beş beyt ile da'vâ-yı kemâl itme Şelâmî Biñ böyle ġazel defter-i dîvânıma geçdi	Gazel / 5 beyit		--./-- ./--./--	Ġazel-i Şelâmî
9a	Enver	Vaşl için dil her kaçan mecbûr şeklin gösterir / Ol cefâ-cû dil-rübâ ma'zûr şeklin gösterir	Tab'-ı Enver pey-rev-i 'Âşım olub bi'l-iftihâr/ Fenn-i tanzîr içre biñ meşhûr şeklin gösterir	Gazel / 6 beyit		-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel-i Enver
9b	Râşid	İtmedim mi size ben kışsa-i Yûsuf'la beyân / Bizedir ey dil-i zâr hîle vü mekr-i ihvân	Ĥasb-i hâl eyledi Râşid ile Vehbî-i ħazîn / Bizi ħazm itmedi bir dürr ü güherde ihvân	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i Râşid Beyt-i Vehbî Merħûm

9b	Fâzıl	Kim ki gördüyse o meh-pâre-i hüsni didi ây / Ğamzesi her kime tîr atdı ise cigerden didi vây	Fâzılâ dilde iki tîr-i nigâh isteriseñ O kemân-keş güzeliñ çeşmini esrârını yây	Gazel / 5 beyit		.../... /.../..-	Ğazel-i Fâzıl Beg
9b	Fâzıl	Rahm ider yok baña hiç nâlelerimden ğayrı / Hiçbir ağlar bulamam çeşm-i terimden ğayrı / Hemdemim yok benim âh-ı serimden ğayrı / Beni yoklar mı bulunur kederimden ğayrı / Bir yanar yok benim için nâlelerimden ğayrı / Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı	Ne arar var hâl-i dil-i nâ-şâdı / 'Âlemüñ şimdi vefâsızlık olmuş mu'tâdı / Kimseye Fâzıl işitdiremedim feryâdı / Kaldı dünyâda hemân merhametiñ bir âdı / Bir yanar yok benim için nâlelerimden ğayrı / Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı	Müseddes / 5 bend		.../... /.../..-	Müseddes-i Fâzıl Merhûm
10a	'Âşım	Şararub soldı o gül gonce iken 'aşka düşüb Yârüñ ey bülbül-i hâli diger-gûn oldı		Müfred		.../... /.../..-	Beyt-i 'Âşım
10a	Figânî	Biĥâristân -ı 'âlemde açılmazsa gül-i maşşûd / Ne ğam ey bülbül-i cân çünkü gülzâr-ı 'adem mevcûd		Müfred		.../... /.../...-	Beyt-i Figânî
10a	'Âşım	Reşk-i eflâk eyledi cânı fenâ-dîl-i sürûr Âsumândan müşterî 'azm eyler bu şeb		Müfred		.../... /.../..-	Beyt-i 'Âşım
10a	Figânî	Kağupdur başıma cellâd-ı ğamzeñ nice kızmış mih / Gözümden uçları çıkdı degil müjgân-ı hûn-âlûd		Müfred		.../... /.../...-	Beyt-i Figânî

10a	Vâşif	Ey perî-i üftâdeye hergün bu düşünâmuñ nedir / Böyle pey-der-pey cefâcû cevreden kâmuñ nedir / Kañğı semtûñ şûhısın şehr-i dil-ârâmuñ nedir / Saña kim dirler su'âl 'ayb olmasun nâmuñ nedir	Vâşif-âsâ yok efendimle benim hem-demligim / 'Aklıma hiç gelmiyor esrârına mahremliğim / Olmadı sultânıma ne iyiligim ne kemligim / Cürmüm 'afv it var bu günler de birâz sersemliğim / Saña kim dirler su'âl 'ayb olmasun nâmuñ nedir	Muhammes / 5		---/--- /---/---	Muhammes-i Vâşif-Merhûm
10a	'İffet	Güşâd itsem hûm-hâneyi şâhib-fütûh olsam / Hamûş olsam hezâr yâr ile mest-i şabûh olsam	Zenâna hâş olan ser-nâmede 'İffet'li olmağdan / Yazılsam 'arz-ı hâl-i dilberân üzre bedûh olsam	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i 'İffet Efendi
10a	Figânî	Öldirirse ger beni ol Yûsuf-i gül-i dehen Lâle-veş şarsun baña derd ehli bir kanlu kefen		Müfred		---/--- /---/---	Beyt-i Figânî
10b	Şafvet	Rûzgâr gönderiyor dehr-i gamı tuhfe baña Sen hemân mihneti şor rûz-ı su'âl itme baña	Şafvetâ eyle gör bâb-ı tevekkülde karar Çaderde var ise âh çâre ne söyle baña	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Şafvet
10b	'Aşım	Seyyâh-ı cihân 'âşık-ı bî-misl-mendim Şeyhü'l- ğurebâyım 'alîyim meraktayım	Mesmû'um olub şukka-i 'Aşım şükür ancak / Bağladım senberleri iden keretâyım	Gazel / 4 beyit		--/--- /---/---	Ġazel
10b	'Aşım	Olma şimden-gerü bî-hûde göñül zâr u zebûn / Eyleme girye ile hûn-ı sirîşkûñ saçun / İtme sevdâ ile seyrân-gehûñ deşt-i cünûn / Bağlanub silsile-i 'aşka olursun mağbûn / Leyle-i zülfüne her âfetûñ olma meftûn / Olma gel 'âkil iseñ ey dil-i şeydâ Mecnûn	Bir zamân hasret-i cânân ile giryân oldık Çâker-i 'Aşım için 'aşk ile nâlân oldık Sen bu vadide beter vâlih ü hayrân oldık 'Aqlını başına cem' eyle perîşân oldık	Müseddes / 5 bend		---/--- /---/---	Müseddes-i 'Aşım

			Leyle-i zülfüne her âfetüñ olma meftûn Olma gel ‘âkil iseñ ey dil-i şeydâ Mecnûn				
11a	Fâzıl	Felegüñ kûbbe-i firûzesi vîrân olsun ‘Âlemiñ enfüs ü âfâkı perişân olsun	Ağlasun maḥşere dek ḥûn ile çeşm-i ‘âlem / Heft-deryâ-yı cihân ḥasretle ḳan olsun	Kaside / 34 beyit		..--/..-- /..--/..--	Mersiye-i Fâzıl Dü- Ḥaḳ Sultân Selîm Ḥân ‘Aleyhimü’r- Raḥmetü’l- Ğufrân
11b	?	Bir kebûter o ḥaberi yârime göndersem didim Murğ-ı cânım âşiyândan didi gönderir beni		Müfred		--/-- /--/--	Beyt
11b	?	İçre yazdı beni dîvâne kâğıd ... / Kalem katiplerinden bir güzel gördüm		Müfred			Beyt
12a	?	Seni ğazl’itmek için salṭanat-ı ḥüsnünden Yüzüñe karşı begim ḥatt-ı ḥümâyûn gelür		Müfred		..--/..-- /..--/..--	Beyt
12a	?	Ḥâkine cârûb ola müjgân-ı çeşmim ol pîrûñ Ki odur câ-yı ḳarâr-ı pâdişâh		Müfred		--/-- /--/--	Beyt-i Der-Ḥaḳḳ-ı Cihângîr-i Medḥ-i Cânân
12b	Vâşîf	Kim olur zor ile maḳsûduna reh-yâb-ı zafer / Gelür elbette zuhûra ne ise ḥükm-i kader Ḥaḳḳa tefvîz-i ümûr it ne elem çek ne keder / Ḳıl sözüm ‘ârif iseñ ğuş-i ḳabûle gevher / Eleme keñdüne zevḳ itmedir ‘âlemde ḥüner / Ğam ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider	Diñle dir birbirinüñ nâsuñ ‘abesdir faşlı / Ḳalmasun jenk-i nedâmetle derûnuñ paşlı Elemüñ ‘an-aşıl ‘âlemde emeldir aşlı Vâşîfâ zevḳine baḳ yok bu ğamuñ aşlı faşlı / Eleme keñdüne zevḳ itmedir ‘âlemde ḥüner / Ğam ü şâdî-i felek böyle gelür böyle gider	Müseddes / 8		..--/..-- /..--/..--	Müseddes-i Vâşîf

13a	‘Âkif	Söylesem ‘âlem duyar ketm eyleşem kalem yanar / Söylenemez kim olunmaz şöyle bir hâletdeyiz		Müfred		---/--- /---/---	Beyt-i ‘Âkif
13a	Lem‘î	Şâh-ı ‘âlî hazret-i sultân Mahmûd pür-himem / Oldı tab‘-ı şevketi hayrâta mâ’il her zamân	Şevkle Lem‘î mücevher söyledi târihini / Nev-binâ itdi çün i‘lâ câmi‘yi Mahmûd Hân	Tarih / 7 beyit		---/--- /---/---	Târih-i Lem‘î Câmi‘- i Efendiburnı Der- Boğaziçi
13b	Selîmî	Benim ol bülbül-i şîve-zen-i bâğ-ı firâk Ki kıldı başımı âşiyâne-i zâğ-ı firâk	O şâh-ı hüsne neler çekdim ise heb Selimî / İfade eyler idim olsa ger mesâğ-ı firâk	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Selim Beg
13b	Mevlânâ	Olursa devletim hem-dem kılırsa tâli‘im yârı / Vişâle degşirim hicri baña Hâk irgüre bârı	‘Aceb haddince Mevlânâ sözi Türkice nazm eyler / Kelâmından olur ma‘lûm kişinûñ kendi miqdârı	Gazel / 6 beyit		---/--- /---/---	İbn-i Hazret-i Mevlânâ
14a	Fâzıl	Mest-i nâzım yağışur saña güzellik terlik Ayağun altına pâpûç gibi dilberlik	Rind-i peymâne-keş-i dide -i ‘aşkıım Fâzıl / Nev-hilâl itse gerek meclisime sâğarlık	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Fâzıl
14a	Ferdî	Ġılcı kânlı eli kânlı dili kânlı güzel Nigehi kânlı harâmî deli ormanlı güzel	Ferdîyâ kışlâk u yaylasını gezdim dehrûñ / Görmedim böyle zarîf nükteli ‘irfânlı güzel	Gazel / 8 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Ferdî
14a	?	Ġande varsam bir dil-i meksûrı teftiş itmeyem / Ya hayâlinden cüdâdır ya mekânından ğurbet		Müfred		---/--- /---/---	Beyt
14b	Vâşıf	Yağışur olsa gönül kâfiye-i ‘aşka redif Mâ’il-i kıt‘ası itdi beni bir şûh-ı zarîf	Tâze sevmek dem-i pîrîde düşer mi Vâşıf / Ġayrı vazgeç ne zamân uşlanacaksın a herîf	Gazel / 10 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Vâşıf

14b	'Aşım	Ey benim bâ'is-i şâdi-i dil-i nâlânım Câ-be-sâzım güzelim pâdişeh-i hûbânım Kulunum ben senüñ elbet olur 'isyânım Her cihetle nigeş-i merhamına şâyânım Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım Dâmen-i 'afv ile setr eyle amân sultânım	Saňa her vech ile üftâdelige lâyıktır Ya'nî akrânına emsâline de fâ'iktir Lîk bî-çâredir ol sînesi pek yanıktır 'Âşım-ı zâre bakılmaz o begim 'âşıktır / Cürmümi gel yüzüme urma efendim cânım / Dâmen-i 'afv ile setr eyle amân sultânım	Müseddes / 7 bend		...-/...- /...-/..-	Müseddes-i 'Âşım
15a	Fâzıl	Nedir ey dil bu kadar nâle-i cângâh yeter Düşmeni zâr u zebûn itmege bir âh yeter	N'eyleyeyim gayrılaruñ baht u lütüfuñ Fâzıl / Her umûrumda baña hâzret-i Allâh yeter	Gazel / 5 beyit		...-/...- /...-/..-	Gazel-i Fâzıl
15a	Fâzıl	Bir külâh eyledim ol şem'-i firûzâna bu şeb / Oldı germiyyetimiz gıbta-i pervâne bu şeb	Çahçaha ile gûş kıldı şurâhî-i Fâzıl Giryeye bî-sebeb şem'-i dıraşşâna bu şeb	Gazel / 7 beyit		..-/...- /...-/..-	Ġazel-i Fâzıl
15b	Vâşıf	Câm-ı la'lüñ mey-i şevk-âvere şor şorma baña / Neş'e-i bûs-ı lebüñ şâgara şor şorma baña	Saňa Vâşıf mı gönül viridi muqaddem ben mi / Eski kimdir kim deftere şor şorma baña	Gazel / 9 beyit		..-/...- /...-/..-	Ġazel-i Vâşıf
15b	Fâzıl	Ol şafâ-yı bâgda ben kûşe-i mişnetdeyim Kâma nâ'il oldı herkes ben yine hasretdeyim	Müflis-i Çârûn-edâ bî-baht-ı 'âlî himmetim / Fâzılâ seyr it ne müşkil turfe-i keyfiyyetdeyim	Gazel / 5 beyit		..-/...- /...-/..-	Ġazel-i Fâzıl

15b	Nâbî	Bi-hamdi'llâh naşîb oldu sa'âdet yâ Resûla'llâh / Ki itdim hâk-i dergâhuñ ziyâret yâ Resûla'llâh	Günahkârım sefehkârım tebehkârım Beni yarın ferâmûş itme rûz-ı kıyâmet yâ resûl Allâh	Gazel / 2 beyit		.---/.--- /---/.---	Na'at-i Nâbî
16a	Bâkî	Hâl-i 'âlem ezeli böyle perişân ancak / Kimi mahzûn kimi giryân kimi nâlân ancak	Bâkiyâ hânkah-ı 'âlem-i hayrette hemân / Her gelen bu ser ile hayrân ancak	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i Bâkî
16a	Hakkı	'Âşuķuñ hâl-i dili böylece virân ancak Mest-i medhûş-ı harâb-ı gam-ı cânân ancak	Hakkıyâ tutmaya koy dâmen-i idbârı şaķın / Ķalmasun dest-i melâmetde girîbân ancak	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Nazire-i Küstâhâne-i Bî-Edebâne-i Merd
16a	Hakkı	Cism-i zârım rahne-gîr etdi benim sevdâ-yı 'aşķ / Yok penâhım dest-gîrim haşret-i belâ-yı 'aşķ	Hırķa-pûş-ı dergehe pîr-i muĝânım Hakkıyâ / Şârab-ı şahbâ-yı âşķım şârab-ı şahbâ-yı 'aşķ	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i Hakkı
16b	Hakkı	Yâre-i hicrûnle cânâ hâlim oldu pek yamân Merhem-i vasluñ dirîĝ itme amân benden amân	Hakkıyâ pey-rev olub 'İzzet hakem-i tab'ıma / Eyledim tazmîn nîk-i tîĝ-i maţla' ile hemân	Gazel / 6 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i Tazmîn-i 'İzzet-i Beyt
16b	?	Bûlbûl-i âşuftenûñ bir güle göz dikenûñ Şahn-ı gülzâr-ı vücûdunda dikenler bitsün		Müfred		..--/..-- /..--/..-	Beyt
16b	Hakkı	Harâbât ehline cânâna bir yer mekân olmaz / Geçer mişnetle eyyâmım bizimçün nîm cân olmaz	Bu çarhuñ germ ü serd ile gönül âlüftedir Hakkı / Yine de dûd-ı âhımla şerernâk-ı cihân olmaz	Gazel / 5 beyit		.---/.--- /---/.---	Ġazel-i Hakkı
16b	?	Ža'fu'l-'ayn itdi işâbet sehmiver dîdelerim Bizi ma'zûr tut efendim yine hûn-hûr oldıķ		Müfred		..--/..-- /..--/..-	Beyt-i Faķîr
16b	?	Yâr için aĝyâra minnet itdigim 'ayb olsun		Müfred		..--/..-- /..--/..-	

		Bir gül için bâsîtan biñ hâre hidmetkâr olur					
16b	?	Gösterince dâğ-ı sînem ‘acz ile âgyâra ben Raħm ile ol kâfir-i bed-ħ’âh didi eyvâh saña		Müfred		---/--- /---/---	Beyt-i Faķır
17a	Haķķı	Dem-be-dem maħzûn kalbim ‘âlem-i hayret bu ya / Zâr ü nâlânım dem-be-dem hâlet-i hasret bu ya	Hâşılı ârzû-yı vaşl-ı yâr ile biz Haķķıyâ / Vâdi-i hicrânda kaldık bî-nevâ hikmet bu ya	Gazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Faķır
17a	Haķķı	‘Âşık-ı zâr olmadan hâr olaydım kâşķı Jâle-veş ruhsâr-ı yâre yâr olaydım kâşķı	Haķķıyâ böyle havâ’î yâr için âh itmeden / Câmemi tebdil idüb agyâr olaydım kâşķı	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Faķır Tanzîr- i Ġazel-i Sürûfî
17a	Haķķı	Gönlümi carıdı yine dilber-i ra’nâ- yı mey-hâl / Gördüğim anda uruldım baña oldu bir hâl	Encüm-i çarħa şümâr eyledi Haķķı gönlü / Bize kısmet midir âyâ deyü eyyâm-ı vişâl	Gazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Mey-Hâl-i ... Rûmî’ye Ġazel Vâdisinde Medhiyemizdir
17b	Haķķı	‘Âlemün şüfi gibi küfrine ka’il degiliz Ya’ni bezenüb ü riyâ giymege mâ’il degiliz	Nice olur böyle medâra-yı çarħ- i şeyme Haķķı / Nitekim himmetine tâlib ü sâ’il degiliz	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
17b	Haķķı	Biz ol ħumhâne-i ħamda bu şeb peymâne-i ışķız / ħumâr-ı ye’is ile mest-mey-i meyhâne-i ‘ışķız	Rızâ-yı Haķķı ikmâl eylemek kaşdıyla ... / Dem-â-dem bûs-ı dâmân-ı yâr-i hâne-i ‘ışķız	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Faķır
17b	Haķķı	Âh ol şüh-ı sitem pişe-i vefâdan şakınur ‘Âşık-ı hicr-keşe lütf u ‘aţâdan şakınur	Haķķıyâ görmedim hiçbir saña beñzer ‘âşık / Ne gedâdan ne şeh-i Hüsrev-ârâdan şakınur	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Haķķı
17b	?	Kûşe-i miñnetde kaldım âh ben zâr- ı ħarîb	Nâfile vâ’d itme bûsene ruhsârımı	Gazel / 3 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Faķır

		Ķâ'ilem ben böyle derde olmasa hicrân ġarîb	Bu kadar olur ... aşlâ bize hiçbir ...				
18a	Fâzıl	Sen gibi şûha hele dilber-i ra'nâ dirler Ben gibi 'âşık-ı âşüfteye şeydâ dirler	Her ne dirlerse disünler ne ġam var ki baña / Fâzılâ bî-ğayd u bî- ğam u pervâ dirler	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ķazel-i Fâzıl
18a	Fâzıl	Dil-i bî-çâre senüñ 'âşık-ı meftûnuñdur Anı bir luğf ile şâd eyle ki mağzûnuñdur	Eyleyen Fâzıl'ı bülbül gibi zâr u nâlân Sevdigim âteş -i ruhsâre-i gülğûnuñdur	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ķazel-i Fâzıl
18a	Fâzıl	Seyr-i gülzâra buyur serv-i revânım şık şık Bülbülüñ beñzine gül 'aqlına vir çalıklık	Öyle zor eyledi endîşeye suhanım Fâzıl / Ağlayub hâme-i bî-çâre çağırdı vık vık	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ķazel-i Fâzıl
18a	Fâzıl	Coşalım şâha mey olsam hâtırım nâ-şâddır sensiz / Baña kevn ü mekân ma'nâsı yok bir âddır sensiz	Ķamuñla ey havâyî meşrebim hep âhdır kârım / Efendim Fâzıl'uñ cân u dili berbâddır sensiz	Gazel / 5 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ķazel-i Fâzıl
18b	Fâzıl	Biz ahter-i sa'âdeti görmüş geçürmişiz Engüşte mühr-i devleti görmüş geçürmişiz	Fâzıl piyâle-i nev-büti leb- teşnegâne vir / Biz devr-i câm-ı 'işreti görmüş geçürmişiz	Gazel / 5 beyit		--./-.- ./.../-.-	Ķazel-i Fâzıl
18b	Fâzıl	Firâş-ı râhatım âteşli bir tennûredir sensiz Gözümde h'âb-ı ġaflet rîze-i billûrdur sensiz	Su'âl itme ne eyler Fâzıl'ım eyyâm-ı firğâtde / Efendim çarhı şad-çâk itse de ma'zûrdur sensiz	Gazel / 7 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ķazel
18b	Belîğ	Ķam-ı dünyâyı şanma ki rindân çeker Hele ben çekdiğim miñnetleri kûh-ı girân çeker	Belîğ-i zârı nâ-şâd eyleyüb ağyârı şâd itdün Bu rütbe vaz'ı tâ-ber-cây-ı tab'-ı nüktedân çeker	Gazel / 7 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ķazel-i Belîğ

19a	Belîğ	‘Âşık odur ki mecma’-ı hûbâna bakmasun Mânend-i âb pâyına her servûn akmason	Mülk-i bekhâda tâlib-i eyvân olan Belîğ Virân-ı serây-ı ‘âleme bir mîh kaçmasun	Gazel / 7 beyit		--./-./- ./---./-./-	Ġazel-i Belîğ
19a	Fâzıl	Meşâm-ı fikr-i dilde bir hayâl-i zülf-i müşgîn var / Ki her mûyında bir ‘anber hamîr nâfe-i Çîn var	Görenler dūd-ı âh-ı sîne-i sūzânımı Fâzıl / Didiler gâlibâ semt-i serây-ı dilde yangın var	Gazel / 5 beyit		---./--- /---./---	Ġazel-i Fâzıl
19a	Fâzıl	Ol şeh ne ‘aceb debdebe-i bâhiresi var Dil gibi huzûrunda turur masharası var	Hûbân-ı cihâna n’ola fahriye iderse Fâzıl gibi bir şâ‘ir-i nâdiresi var	Gazel / 5 beyit		--./-- ./---./--	Ġazel-i Fâzıl
19b	Fâzıl	Ne gedâ ü ne de i‘lâna dahı şâh virir Kişinüñ maṭlabını hâzret-i Allâh virir	Çok suhan-gû bulunur şîve-yi ammâ suhene / Her zamân Fâzıl-ı şâhib dil-i âgâh virir	Gazel / 4 beyit		..-./..- /..-./..-	Ġazel-i Fâzıl
19b	Fâzıl	Hayf kim ol nâzenîne oldılar âgyâr yâr Ġıbṭa -i hasret ile olsun bu dil-i bî-mâr zâr	Bezî ider destüñ anı tutmaz dahı bir laḫza hic / Gûyiyâ olur elinde Fâzılâ dînâr nâr	Gazel / 5 beyit		..-./..- /..-./..-	Ġazel-i Fâzıl
19b	Fâzıl	Begim sitem itdüñ birâz da inşâf it Esîr-i ‘aşkı zâlim maḫal -i eltâf it	O şûhı sîneye almaḫsa maṭlabuñ Fâzıl Misâl-i şûret mir’ât-i ḫalbüñi şâf it	Gazel / 5 beyit		..-./..- /..-./..-	Ġazel-i Fâzıl
19b	Fâzıl	Felekden nâ-ümîdiz zerrece dil-ḫâhımız vardır / ‘Alâyıḫdan faḫat semt-i sitemden âhımız vardır	Gedâ-yı bî-penâhız Fâzılâ şûretde biz ammâ / Göñül dirler serây-ı sînede bir şâhımız vardır	Gazel / 5 beyit		..-./..- /..-./..-	Ġazel-i Fâzıl
20a	Belîğ	Uyanub eyledi ol fitne-i ḫâbîde kıyâm Reh-i germ-âbeye hengâm-ı seher kıldı hırâm / Şandılar anı ikiz toğdı güneş ḫâş ile ‘âm / Câmeḫâna gelicek tutdı perî gibi maḫâm /	Ḫahve fincânı doḫındı leb-i dil-dâre meger / Serilüb gül şuyı cûş itdi yaḫıldı micmer / Çünki ḫammâme giren kimse Belîğâ derler / Müzd-i ḫammâme	Terci-i Bend / 9 bend		..-./..- /..-./..-	Hamâm-nâme-i Belîğ Efendi

		Tâbiş-i gerden-i billûrı ile derledi câm / Şeck-i ümîd-i der-agûş ile kızdı hâmmâm	döküb aqçeleri ol dil-ber / Sîne-i âyîneyi pâreleyüb itdi kıyâm Gitdi âteş gibi ol meh toña kaldı hâmmâm				
20b	Belîğ	Şubh-dem bir büt-i terzî beçe-i şîrînkâr Gümüş-endâz gibi kıdd ile kıldı refâr Kâle-i hüsnün idüb zîb-i dükân u bâzâr Rub‘a dek tutdı ruğun zülf-i girihirde-i yâr Ġamze mıkırâz-ı belâ sûzen-i müjgân hûn-bâr / Kâle-i râzımı açınca kesüb biçdi nigâr	Zedeler cismimi yüksük gibi sûzen-bâzum / Almaz üstine haţâyı yine ol tannâzum / Hıl‘at ister beñi püskürme şeh-i mümtâzım / Çün Belîğ açdım o cânâna metâ‘-ı râzım / Anı tahmîn ile ölçüb biçerek âhir-i kâr / Gödi kim çıkmadı şan‘atla tegelledi o yâr	Terci-i Bend / 9 bend		..--/..-- /..--/..-	Ġayyât-nâme-i Belîğ Efendi Merhûm
21a	Fâzıl	Eyler baña tegâfûl ile dâ‘imâ nazâr Ammâ raķibe itmededir âşinâ nazâr	Bir göz yumup açınca kadar Fâzılâ beni / Eyler helâk itse o âfet baña nazâr	Gazel / 5 beyit		--./.-. ./..--/..-	Ġazel-i Fâzıl Beg
21a	Fâzıl	Ol rind-i mey ne şulardadır ‘aceb Peymâne-i şikest ne şulardadır ‘aceb	Tûfân-ı çeşm Fâzılâ ġarķ oldu kâ‘inât Bilmem ki pest ne şulardadır ‘aceb	Gazel / 5 beyit		--./.-. ./..--/..-	Ġazel-i Fâzıl
21b	Vehbî	Çekmiş piyâlelerde pey-â-pey şarâb-ı nâz Çeşm-i siyâh-mestini süzdürdi h‘âb-ı nâz	Vehbî‘ye merhâba mı dir ol şûh-ı ‘işvekâr / Düşnâm iken fütâdeye ancak hitâb-ı nâz	Gazel / 5 beyit		--./.-. ./..--/..-	Ġazel-i Vehbî
21b	Vehbî	Ġand-i leb ü nûş dehenüñ tatmaġa gelmez Şîr ü şekeri birbirine yatmaġa gelmez	Dâmânına yüz sürmek imiş h‘âhiş-i Vehbî / Ey hâr-ı müjem sen de şaķın batmaġa gelmez	Gazel / 7 beyit		--./..-- ./..--/..--	Ġazel-i Vehbî
21b	Vehbî	Şîrîn-sühan-ı la‘l-i şeker-bâra söz olmaz	Lâl eyledi hayret ile erbâb-ı beyânı	Gazel / 5 beyit		--./..-- ./..--/..--	Ġazel-i Vehbî

		Tûtî gibi bu lezzet -i güftâra söz olmaz	Vehbî diyecek var mı bu eş'âra söz olmaz				
22a	Vehbî	Bûs-1 leb-i yâre olmasa mestâne çekilmez Bî-muṭrib ü ney na'ra-yı mestâne çekilmez	Vehbî nice çeksün seni erbâb-1 sühân kim / Bu vâdî-yi nev-tarz-1 levendâne çekilmez	Gazel / 8 beyit		--./.-- ./---./--	Ġazel-i Vehbî
22a	Vehbî	Şafvet-i sîne mürâyât-1 tecellâdandır Şûver u 'aks-i emel naḡş-1 süveydâdandır Ḥûb u zişte nazar it ḡikmet-i Mevlâ'dandır Farḡ-1 mâhiyyet-i dil çeşm-i temâşâdandır Pertev-i nîk ü bed âyîne-yi sîmâdandır	Vehbîyâ cûş u ḡurûş üzre iken 'âlem-i âb / Bir gün elbette yıḡar rindüñ esâsuñ seyl-âb / Mâ-ḡaşal ehl-i ḡarâbâta olur ḡâne-ḡarâb / Sâmiyâ ḡâne-ber-endâzî-yi dil hem-çü kebâb / Cûşîş-i mevce-yi seyl-âbe-yi şahbâdandır	Tahmis / 5 bend		.../... /.../..	Tahmîs-i Ġazel-i Sâmi-i Merḡûm-1 Vehbî
22a	Ḥaḡḡı	Ne tebâhım bu cihânda ne de sâmânım var Ne âyş ü ne de yâr ne de yârânım var	İtmezem kizb ü dürûḡ ḡalka-i medâra Ḥaḡḡı / Ḥavl-i iḡlâş ile peyḡambere imânım var	Gazel / 5 beyit		.../... /.../..	Ġazel
22b	Ḥaḡḡı	Esîr-i mihnetim câna işim hep zârdır sensiz / Sürûr ü şevḡ-i 'âlemden ḡöñül serâdır sensiz	Cihânun devleti bilse teveccüh itse Ḥaḡḡı'ya / Nice ârâm ider bir dem ḡarîb zârdır sensiz	Gazel / 5 beyit		.../... /.../...-	Ġazel-i Ḥaḡḡı
22b	Vehbî	Ḥayâl-i zülf ü rûyuñ ḡülşen-i sînemde sünbül ḡül / Serimde tâze zaḡm-1 seng-i azârüñ ḡaranfûl ḡül	Ṭarâvet-baḡş-1 'âlem nemâ-yı luṭfı ey Vehbî / Bu mevsimde açar ṭab'ım gibi pejmürde sünbül gibi	Gazel / 7 beyit		.../... /.../...-	Ġazel-i Vehbî
22b	Vehbî	Bâḡ-1 ḡüsnünde ne şebbûy u ne reyḡândır ḡaṭ / Ḥaṭ-1 reyḡânı ile şerḡ-i ḡülistân'dır ḡaṭ	O şûḡ kim derdine dermân ola ḡâşiyet ile ola / Vehbîyâ besmle-i sûre-yi Loḡmân'dır ḡaṭ	Gazel / 5 beyit		.../... /.../..	Ġazel

23a	Vehbî	Câm-i la'lûn şevkine mestâne itdüñ sen beni / Kâse-i lîs-i sofraya meyhâne itdüñ sen beni	Hüsnünün Mecnûn itmişken yine Vehbî'ye der / 'Âleme Leylâ gibi efsâne itdüñ sen beni	Gazel / 6 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Vehbî
23a	Vehbî	Ebrûsuna vesme ruhuna gâze mi çekmiş Çeşm-i siyehin sürmeleyip tâze mi çekmiş	Vehbî gine pîrâne idüb kıddine hâle Âġûşuna bir mâh-likâ tâze mi çekmiş	Gazel / 5 beyit		--/--- /---/---	Ġazel
23a	Vehbî	Gözün açmış gine gülzârda şehlâ nergis İder ol dîde-yi maħmûrî temâşâ nergis	Nazarımda yine ol çeşmi siyeh- mestimdir / Vehbîyâ bâġ-ı cihân olsa ser-â-pâ nergis	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
23a	Vehbî	Âh bir muġ-beçe ġâretger-i sâmânımdır Çeşm-i kâfir-nigehi düşmen-i îmânımdır	Görüb ol mâhı fetîl aldı Fener'de Vehbî / Mûm olub yanmaġa şem'-i dil-i sûzânımdır	Gazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Vehbî
23b	Hakķı	Gönül ülfet-i 'aşķ-ı civânân oldu gıtdıkçe Metâ'-ı 'aķl ü fikrim hep perîşân oldı gıtdıkçe	Meded kıl Hakķı-i zâre emân yâ hazret-i Mevlâ / Füzûn-i hicr ile hâlîm perîşân oldu gıtdıkçe	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
23b	Hakķı	Ben esîr-i şâh-ı 'aşķım sırrım bâr olmaz bâña Çekmezem 'âlemde hicâbın ta'n 'âr olmaz bâña	Ta'n u hasedden ġirîbânım idersem ger halâş Hakķıyâ tâ-haşre ol niceyim zâr olmaz bâña	Gazel / 6 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
24a	Kâzım	Târ u mâr itdi varub zülf-i dilârâyı şabâ Yine hayretde ķodı 'âşık-ı şeydâyı şabâ	Kâzımâ bu ġazel tâze zamân rûha âdâ Ger okursa ġetürür kışşâ-i Mesîhâ'yı şabâ	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Kâzım
24a	Hayrî	Ġetürmez çeşm-i tâkat mihr-i pür envâre baķdıķça / Olur pür-nem anuñcün dîde rû-yı yâre baķdıķça	Ġazel söyler iseñ böyle ma'ni' söyle ey Hayrî / Ġelür tab'a selâset şî'r-i ma'nîdâra baķdıķça	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Hayrî

24a	Hakḫı	Muḫabbet neş'esin zâhid mey-i meyḫânededen şanma / Hurûş-ı kalb-i zârı nağra-yı mestânededen şanma	Şekerler çigneyüb diller döker lâl olsa da 'aşık / Misâl-i tûtî mir'ât-i ruḫ-ı dildâra baḫdıkça	Gazel / 6 beyit		.---/--- /---/---	Ġazel
24b	Bâkî	Raḫm eyle âb-ı dîde-i gevher-nisâre gel Emvâc-ı baḫr-i ekşimi seyr it kenâre gel	Bâkî dem urma seyr-i maḫâmât-ı 'aşkıdan / Geç âh u nağmelerinden qarâra gel	Gazel / 5 beyit		--/-. /---/-.	Ġazel-i Bâkî
24b	Bâkî	Döndi bezm-i bağda bir dilber-i tañnâze gül / Cilve-i ḫüsn eyledi girdi libâs-ı nâze gül	Bâğ-ı ḫüsn-i yâre baḫ görmek dilerseñ Bâkîyâ / Baḫt u devlet nev-bahârında açılmış tâze gül	Gazel / 5 beyit		--/-. /---/-.	Ġazel-i Bâkî
24b	Şem'î	Ṭolmayan el yetiş gel sevdiğim imdâda yanğın var Ṭutuşdı ser-te-ser cismim derûnum tende yanğın var	Bu Şem'î mâh-tâb ile yanar derlerse gerçektir Yalnız sende mi yanğın bütün dünyâda yanğın var	Gazel / 5 beyit		.---/--- /---/---	Ġazel-i Şem'î
25a	Vehbî	Rûşen oldı çeşmime bu sîne-yi billûrdan Kim vücûd-ı nâzenînüñ ḫalk olunmuş nûrdan	Vaşf-ı zülfüñ yazmak ey Vehbî ne mümkün ol mehüñ Mistarım olsa da târ-ı gîsuvân-ı ḫûrdan	Gazel / 5 beyit		--/-. /---/-.	Ġazel-i Vehbî
25a	Nâbî	Dem-i vişâl-i zuhûr-ı ḫaṭ-ı nigâra düşer Ḥudâ virürse eger 'idümüz bahâra düşer	Serîr-i çerḫe çıkar rûzgâr ile Nâbî O dil ki ḫâk-şifat reh-güzer-i yâre çıkar	Gazel / 7 beyit		.-./--- /---/..	Ġazel-i Nâbî
25a	Nâbî	Göñüllerde ḫayâl-i nergis-i cânâne devr eyler / O mey-ḫâr-ı ḫumâr-âlûdedir meyḫâne devr eyler	Cihânuñ zühd ü rindin añla Nâbî mihr ü encümden / Gehî peymâne gâhî subḫa-i şad-dâne devr eyler	Gazel / 5 beyit		.---/--- /---/---	Ġazel-i Nâbî
25a	Nâbî	Gösterir ruḫuñda ḫâlüñi ki maṭlabım budur Ben bir sitâre-sûḫteyim kevkebüm budur	Geh luṭf u geh 'itâbuñ ile eglenür göñül / Nâbî gibi benüm dahi rûz u şebüm budur	Gazel / 5 beyit		--/-. /---/-.	Ġazel-i Nâbî

25a	?	Seyr-i düşünde hâle-i şu'lesin şimşir ider mehtâb / Bu âlbeni ile şâm iklimini teshîr ider mehtâb	İdüb bir sâgar-ı zer beni zîb-i süfün hâle / Felekde Cem gibi bir bizi mi taşvîr ider mehtâb	Gazel / 5 beyit		.---/--- /---/---	Ġazel
25a	ĠaĠkı	Pâdişâh-ı mülk-i 'aşkıım eşk- siyâhımdır benim / Eylemeyen dünyâyı teshîr dūd-ı âhımdır benim	Ba'dezîn itmeme tenezzül haşmet-i darabeyi / ĠaĠkıyâ ol fâhr-i 'âlem pâdişâhımdır benim	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i ĠaĠkı
25b	Ġamdî	Şunmadı câna felek bir katre-i zevk câm-ı Cem / Bezm-i miñnetde dem-â-dem çekdiğim derd ü elem	Birbirin ta'kıb ile pervâz idüb gelmekdedür / Çünkü bu vîrâne cismim âşiyân-ı murğ-ı Ġam	Gazel / 3 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Ġamdî
25b	Kâzım	Tal'at-ı hüsnüñ cihânüñ nâm u tâbânıdır Bu huşûşa şahidim iki ruĠ-ı rahşânıdır	Hem-baĠt olmak senüñ Ġaddin mi mîr-Kâzım'a / Ġayriyâ zîrâ anuñ ehl-i ma'ârif-kânıdır	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Kâzım
25b	Neş'et	Ey cefâcû çevre mâ'il dil-rübâ küstüm saña / Ey felek meşreb hezârân âşinâ küstüm saña / Gördüğim her yâre ile tarĠ-ı tekellüf eyleyen / Ehl-i dil Ġadrini bilmez bî-vefâ küstüm saña	Eyledin mi düşmana karşı beni âĠir fedâ / Ġatıruñ hoş tut kazâyâ virmiş idüñ bir rızâ / Dimedin mi geçmezem billaha senden Neş'etâ / Mâhaşal cümle kelâmuñ ben saña küstüm saña	Şarkı / 5 bend		---/--- /---/---	Şarkı-yı Neş'et
25b	'Âşık 'Ömer	Bülbül iken nâle vü efgânım alduñ ey felek / Benden âĠir ol leb ü Ġandânım alduñ ey felek / İşve ü Ġamla ben nice Ġâk ile yeksân olmayam / Yârım alduñ cânım alduñ şânım alduñ ey felek	Şol gedâyım sen baña Dârâ'yı virsen istemem / Gerçi Mecnûn'um dil-i Leylâ'yı virsen istemem / Ġâşılı 'Âşık 'Ömer dünyâyı virsen istemem / Sen benim dünyâ diger cânânım alduñ ey felek	Şarkı / 4 bend		---/--- /---/---	
26a	'Âşık 'Ömer	Ne itsem bilmem sana cânânım alduñ felek / Gülşen içre Ġonce- fidânım alduñ ey felek / Mısr ilinde Yûsuf-ı Ken'ân'ım alduñ ey felek / 'Âkıbet ol âfet-i devrânım alduñ ey felek	Ağlayub yârân içinde Ġasb-i Ġâlim söylerim / El irişmez ol şeh-i cihâna 'aceb söylerim / Rûz-i maĠşerde dîvân olsa şikâyet eylerim / Ġatı sünbül saçları reyĠânım alduñ ey felek	Tahmis / 3 bend		---/--- /---/---	Tahmis-i Evvelde Rekz Olunan 'Âşık 'Ömer

26a	?	Dilberâ çeşmüñ gibi sâhir çok âfet mi var Serv-i kıaddüñ gibi bir mehtâb-ı kâmet mi var / Gâh cevruñ gâh nâzun gâh gamuñ çekmekdeyim / Derdüñe bezgin düşen bî-çâreye râhat mı var	Nice fâriğ olurum serv-i sîm-ber sevmeden / Bülbülüñ kaşdı hemân vech-i güller sevmeden / Men‘ idersen zâhidâ ‘uşşâkı dilber sevmeden / Bize göster görelim hakkında bir âyet mi var	Şarkı / 3 bend		---/--- /---/---	
26a	?	Cân dil-i şehdin ezelden eyledi yağmâ-yı ‘aşk / Ol vecihden düşdi bu ‘âlemlere gavğâ-yı ‘aşk	Çünkü mevcûd nuţkı itmiş ‘âlemde ‘âşık ... / Bize bildirdi fenâ-yı rehber-i mevlâ-yı ‘aşk	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	
26a	?	Esîr zülf kim kâkül-i perişân bir efendimsin / Dil-i divâneme zencîrden şâhib kemendimsin	Gerek cevruñle maẖzûn it gerek luţfuñla mesrûr it / Gerek ağlat gerek güldür efendimsin efendimsin	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
26b	Pertev	Ey şâh-ı felek kevkebe-i devrân senüñdür Ey mihr-i melek dâ‘ire-yi meydân senüñdür / Eyvân-ı dil dîdede divân senüñdür / Vâbeste cihân emrine fermân senüñdür / Fermân senüñ kul senüñ ihsân senüñdür	Bülbül yolunur gülleri güldürmege mecbûr / Güller göz açar gül yüzini görmege mecbûr / Bülbül sürünür pâyına yüz sürmege mecbûr / Vâbeste cihân emr-i şeh fermân senüñdür / Fermân senüñ kul senüñ ihsân senüñdür	Şarkı / 3 bend		--/--- /---/---	Şarkı-yı Pertev Beg Merhûm
26b	Ġamdî	Şehenşâh-ı zamân ‘Abdü’l- Mecîd Ġân pür himem / Ziyâ-i lütf gûyâ ‘âleme hürşîd ile hem mâh	Aña beş zam idüb Ġamdî oku târih oldı mâşâ’ Allâh	Tarih / 6 beyit		---/--- /---/---	Târih-i Ġamdî Evliyâcılar Ġânı Kıdırğa Limanı
26b	Ġamdî	‘Âşık-ı hicr-keşüñ hâli diğerkavn ancak Ġam ü bîmâr ü elem pür-zâr-ı zebûn ancak	Leyle-i zülf-i hayâl-i yâr ile şahrâyâ düşüb / Ġamdîyâ bu dil-i şeydâ ‘âşık-ı Mecnûn ancak	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Ġamdî
26b	Ġamdî	N’idem ol gülşen kim tâze bahâr olmayacak / Hem dahı bir gül ü nev-ğonca nigâr olmayacak	Her cefânüñ soñı elbette vefâdır Ġamdî / Vaşl-ı gül gelmez İlâhî bülbül-i zâr olmayacak	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Ġamdî

27a	Ḥamdî	Sen bakub inşâfa gel bu yâre-i hicrânıma Dâ'imâ kalmak mı kaşduñ bî-vefâ hep hayâtıma / Cevr-i şimşîrûñ urub bu sîne-i sûz itme / Söyle zâlim söyle girmek mi murâduñ kânıma	Hiç kerem yok mı dil-i bî-çâreye ey gül-nigâr / Ḥâr-ı cevruñden ider bülbüllerüñ feryâd u zâr / Cânıma kâr itdi cevruñ hâşılı gel âşikâr / Söyle zâlim söyle girmek mi murâduñ kânıma	Şarkı / 3 bend		---/--- /---/---	Şarkı-yı Ḥamdî
27a	Ḥamdî	Ta'accüb-i 'âlemde râhat kalmadı zahmet de yeter / Şiddet ü cevri felekden dâ'imâ ... deyiz	Bilmezem hikmeti nedir her şeb bu derd-i yâr ile hû / Şaçduñ efgân idüb gam-hâne-i firqatde yeter	Gazel / 3 beyit		?	Ġazel-i Ḥamdî Nâ-Tamam
27a	Ḥamdî	Mesken oldu yine hicri yâr ile ğam-hâne baña / Yıldık ol kaşdı canândan kûşe-i vîrâne baña	Neş'e-i zevkime 'âlem reşk ile hayretde idi / Mey-i la'linden idi şundığı peymâne baña	Gazel / 3 beyit		?	Ġazel-i Ḥamdî Nâ-Tamam
27a	Ḥamdî	Şunşa n'ola yâr baña kim bir şafâyı câm-ı Cem / Bezm-i miñnetde dem-â-dem çekdiğim derd ü elem	Ḥamdiyâ gitdikçe bahtım kara şâm oldu yine / Alınma çünkü ezelden böyle çalınmış kalem (hû)	Gazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Ḥamdî
27a	Ḥamdî	Bir perîye meyl idüb meşhûr u nâm olmam yine / Çâre ne üftâde-i efvâh-ı 'ilm olmam yine / Ḥayli demdir tevbe-i meyde şîvenim var idi / Yeñiden ser-mest-i câm-ı la'l-fâm olmam yine		Kıt'a / 2 beyit		---/--- /---/---	Kıt'a-i Ḥamdî
27a	Ḥamdî	Ey zinâkâr derde dûçâr olmama sensin sebep / Esîr ü beste-i bîmâr olmama sensin sebep	Ḥamdiyâ-veş cevri ile zâr u zebûn itdüñ beni / Hem dañi bî-baht u bî-çar olmama sensin sebep	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Ḥamdî
27a	Ḥamdî	Dem-â-dem eyleyüb ârzû-yı vişâl âh ider her şeb / Cemâl-i şem'-i cânâna yanar pervânedir göñlüm		Gazel / 2 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Ḥamdî

27b	Hamdî	Neyledi seyr it o zîbâ-i duhter çarh- 1 felek Bağ-1 ‘âlemde ‘aceb refât iderken bir zamân	Çâr yâr imdâd idüb Hamdî didim târihini / ‘Âdile Hânım dirîgâ oldı ‘uqbâya revân	Tarih / 5 beyit		---/--- /---/---	Târih-i Vefât-ı ‘Âdile Hânım
27b	Rûhî	Şanmañ bizi kim şîre-i engûr ile mestüz Biz ehl-i harâbâtданuz mest-i elestüz Ter-dâmen olanlar bizi âlûde şanur lık Biz mâ’il-i bûs-i leb-i câm ü kefi destüz Şadrın gözedüb neyleyem bezm-i cihânuñ Pây-i hum-ı meydür yerimüz yâre perestüz Mâ’il degilüz kimsenüñ âzârına ammâ Hâtır-şiken-i zâhid-i peymâne-i şikestüz Erbâb-ı ğaraž bizden ırağ oldığı yegdir Düşmez yere oğumuz şâhib şaşuz Biz ‘âlem-i fânide ne mîr ü ne gedâyız Â‘lâlarda â‘lâlanur pest ile pestüz Hem-kâse-i erbâb-ı dilüz ‘arbedemüz yok Meyhânedeyüz gerçi velî ‘aşkla mestüz Ser-mest-i mey-i meygede-i ‘âlem-i cânuz	Yûf hârına dehrüñ gel gülzârına hem yûf / Âğyârına yûf yâr-ı cefâ-kârına hem yûf / Bir ‘ıyş ki mevķûf ola keyfiyet-i hamra / ‘Ayyâşına yûf hamrına humârına hem yûf / Çün ehl-i vücûduñ yeri şahrâ-yı ‘ademdür / Yûf kâfile vü kâfile-sâlârına hem yûf ‘Âlemdeki bengiler ola vâķıf-ı esrâr Hayranına yûf anlaruñ esrârına hem yûf / ‘Ârif ki müdbir ü nâ- dân ola muķbil / İķbâline yûf anlaruñ idbârına hem yûf / Çarh-ı felegüñ sa‘dine vü naħsine la‘net / Kevkebelerinüñ sâbit ü seyyârına hem yûf / Çün ola harâm ehl-i Hakk’a dünyâ vü ‘uqbâ / Cehd eyle ne dünyâ ola hâtırda ne ‘uqbâ	Terkîb-i Bend / 16 bend		---/--- /---/---	Tercî‘-i Bend-i Rûhî- i Bağdâdî

		Ser-ḥalka-i cem'iyet-i peymâne-keşânuz					
29b	Ḥaḳḳı	Baňa 'aşkuñ delil it vaşlına kıl dâ'imâ ya Rab / Zimâm-ı şevkini dest-i dile vir dâ'imâ ya Rab	Ṭarîḳ-i müstakîm kıl hidâyet itme babana / Şağıtmış dergâhına ancak benim bir gedâ ya Rab	Kaside / 25 beyit		.---/.--- /---/.---	Münâcât-ı Ḥaḳḳı
30a	Ḥamdî	İstemem ğayrı tekellüf iltifât itmeye baňa Ey güzeller serveri mihr ü melek küstüm saňa / Ğayrı cânım kendüne bilme beni sen âşinâ / Ey güzeller serveri mihr ü melek küstüm saňa	Her şeb efgânım irişdi 'arşa zâlim şaçduñ / Çok ezâlar eyleyüb Ḥamdî'ye itdün dürlüdeñ / Qaldı ğayrı mâcera-yı hicr-i dil ḥaşre dek / Ey güzeller serveri mihr ü melek küstüm saňa	Şarkı / 4 bend		---/--- /---/---	Şarkı-yı Ḥamdî
30a	Pertev	Güller açıldı geldi yaz Bülbüller oldu nağme-sâz Dil-besteler eyler niyâz Gülzâra gel ey serv-i nâz Gül-ğoncasın açıl biraz	Ruḥsâr-ı âluñ lâlezâr Ḥatt-ı 'izârüñ nev-bahâr Pertev senüñcün zâr u zâr Gülzâra gel ey serv-i nâz Gül-ğoncasın açıl biraz	Şarkı / 4 bend			Şarkı-yı Hüzzâm-ı Pertev
30a	Pertev	Gülşende yine meclis-i rindân donansın Gül devridir elde mey-i gülgûna dolansın Bir zevk idelim cân-ı Cemüñ ağızı şulansın / Ol ğonce-i ser-mest şabâḥ oldu uyansın / Âyine-i mül gül yüzini görsün utansın	Olduğ bu gice biz bize ney ü mey ile dem-sâz / Mey derdime mahrem idi ney âhıma hem-râz / Pertev idelim bülbül ile nağmeye âğâz / Ol ğonce-i ser-mest şabâḥ oldu uyansın / Âyine-i mül gül yüzini görsün utansın	Şarkı / 4 bend		---/--- /---/---	Şarkı-yı Pertev-i Sûz-i Dil-ârâ
30a	Leylâ	Vaktidir ey pâdişâh-ı meh-likâ Kaşr-ı Kâğıd-ḥâne'de eyle şafâ Gül açıl bülbüller itdikçe nevâ Kaşr-ı Kâğıd-ḥâne'de eyle şafâ	Virdi mihr-i tal'atuñ gülzâra fer Hep açıldı ğonce-i nevresteler Söylesün Leylâ senüñcün güfteler Kaşr-ı Kâğıd-ḥâne'de eyle şafâ	Şarkı / 3 bend		---/--- /---/---	Şarkı-yı Leylâ Ḥânım

30b	Enverî	Şem‘-i hüsnüñ rûyine pervâneyim Ben saña ‘âşık degil de ya neyim Meslis-i vaşluñ için divâneyim Ben saña ‘âşık degil de ya neyim	‘Âşık itmişken yüzine serserî Şihhat üzre dinlemezsin Enverî Gel mürüvvet ile söyle ey perî Ben saña ‘âşık degil de ya neyim	Şarkı / 4 bend		---/--- /---	Şarkı-yı Hüseyinî
30b	Sermed	Senüñ hasretine şüh-1 melek-ten Taḥammül idemedim toğrusı ben Ne hâle girdim gelsen de görsen Taḥammül idemedim toğrusı ben	Enîsimdir dem-â-dem âh u efgân Helâk itdi âh-1 nâr-1 hicrân Şalâdır Sermedâ gel işte meydân Taḥammül idemedim toğrusı ben	Şarkı / 4 bend		---/--- /---	Şarkı-yı İsfahân-1 Sermed
30b	‘Âkif	Şeb midir bu ya sevâd-1 âh-1 pinhân mıdır Şem‘-i meclis-i şu‘le-i dâğ-1 nümâyânım mıdır / Bilmez oldım sâkiyâ derd-i firâk-1 yâr ile / Mey midir bu ya senüñ çeşm-i giryânım mıdır	Dil zaḥım-dâr u nigh hayrân ü dîde eşk-bâr / Sîne pür-süz u ciger pür-hûn u ten zâr u nizâr / Ḥaşılı oldım ḥarâb ammâ ki bilmem âşikâr / Eyleyen böyle beni cânım mı cânânım mıdır	Şarkı / 3 bend		---/--- /---/---	Şarkı-yı ‘Âkif Pâşâ
30b	?	Sen şeh-i nâzik edâsın ey perî Ben senüñ mecbûrunum çokdan beri Ḥayli demdir gezer oldım serserî Ağlamağdan kalmadı çeşmim ferî	‘Âşikuñ taqdîr-i hâlûñ eyle gûş Câm-1 ‘aşkı eyledim ‘uşşakla nûş Çeşm-i pür-hûnum taşub deryaya cûş Ağlamağdan kalmadı çeşmim ferî	Şarkı / 4 bend		---/--- /---	Şarkı-yı Kürdî
30b	?	Budur maşşûd-1 dil-ḥâhım Cihân turduğça tur şâhım Her ân zıkr-i sehergâhım Cihân turduğça tur şâhım	Behey şâhî nene ekrem Vire alınmasa ‘âlem Du‘â-yı devleti elzem Cihân turduğça tur şâhım	Şarkı / 3 bend		---/---	Şarkı
31a	?	Bir bülbül-i bağı ki ne zîr ü ne bimim var / Bir ‘arbede-sâzım ki ne	Bâlâter olub âteş-i âhum serdim	Şarkı / 4 bend		--/--- /---/---	Şarkı-yı Beste-i İsfahân

		pîş ü ne kemim var / Ben hûn-ı ciger nûş iderim câm-ı Cem'im var / Takrîr idemem derd-i derûnum elemim var / Mevlâ'yı seversen beni söyletme ğamım var	Hicrân okuna sîne-i sûzânımı gerdim Ben kimselere şerh idemem mihnet ü derdim / Takrîr idemem derd-i derûnum elemim var / Mevlâ'yı seversen beni söyletme ğamım var				
31a	Sa'îd	Bir letâfetli hevâ kim bu şeb ey mâh-likâ Şafvetinden gümüş âyîneye dönmüş riyâ Ey kamer-çehre ider bendelerüñ cümle recâ / Seyr-i mehtâb iderek kullaruñ eyle ihyâ / Ne demekmiş ayuß on dördini görsün dünyâ	Günyüzinden bularak devr-i kamer şevk-i cedîd / Gicemiz gündüz ola gündüzümüz olsun 'îd / Tâli'i gibi uyansun seni görsün de Sa'îd Seyr-i mehtâb iderek kullaruñ eyle ihyâ / Ne demekmiş ayuß on dördini görsün dünyâ	Şarkı / 4 bend		--./-- /.-	Şarkı-yı Sa'îd Beg
31a	?	Ey sâkî-i cem neş'e-i mül-tâze yetişdi Gülzâr-ı ümidimde o gül tâze yetişdi Maħmûr idi mestâne gönül tâze yetişdi Gülzâr-ı ümidimde o gül tâze yetişdi	Maħrem idemem gül yüzine yâr şabâyı Çoklatmayam kimseye nevreste-ârâyı Açdı yeni ğonce-dehen diñle şadâyı Gülzâr-ı ümidimde o gül tâze yetişdi	Şarkı / 3 bend		--./-- ./--./--	...-yı Şarkı
31a	Leylâ	Pür-âteşim açdırma baña ağzımı zinhâr Zâlim beni söyletme derûnumda neler var Bilmez miyim etdiklerini eyleme inkâr Zâlim beni söyletme derûnumda neler var	Bed-çehre rakîbi 'aceb âdem mi şanursın / Bir gün olur andan daħi ey şûh uşanursın / İtdüklerine nâdim olursun utanursın / Zâlim beni söyletme derûnumda neler var	Şarkı / 3 bend		--./-- ./--./--	Şarkı-yı Leylâ

31b	Vâşîf	Bârek Allâh ey cihânuñ şâh-1 nuşret-rehberi / Râh-1 Hâk' da kılduñ ihlâş ile sa'y-i serverî / Ya'ni Beytullâh'dan hâr u hası sürdi geri / Câygîr itdi zamîründe cülûsundan beri / Secde idüb yerlere sürsin yüzün vardır yeri / Şükür olsun böyle 'avn-i İllâh' uñ olub mazharı / Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i	Her kuluñ sâyende bir yüzden görüb ikrâmuñı / Hep du'â ile geçürmekde şabâh ü şâmuñı / Az mı gördüñ pâdişâhım lütfuñı in'âmuñı / N'eyse dil-h'âh-1 hümâyûnuñ vire Hâk kâmuñı Dâ'im 'ah dünde görüb böyle sürûr eyyâmuñı / Nice neşr itüsn kuluñ Vâşîf cihâna nâmuñı / Bir gâzâ itdin ki hoşnûd eyledüñ Peygamber'i	Müsebba / 10 bend		---/--- /-.-/-.-	Târih-i Vâşîf Mekke-i Mükerreme-i Şerefu'llâhü el-Yevmü'l-Âhire
32a	'Aynî	'Aksine devr eylesün şimden-gerü çarh-1 'anîd / Âsumân geçsün zemîne encüm olsun nâ-bedîd / Ebr-i zulmetde kılsun gün görmesün eyyâm-1 'îd / Mâtem itsün karalar giysün şeb-i kadr-i sa'îd / Mâh-1 tâbân olmasun mihr-i felekde müstefîd Bulmasun fer âfitâb-1 matla'-i şubh-1 ümîd Kâlb olub dûd-1 siyâha pertev-i nûr-1 sefîd Atlas-1 çarh-1 kühen-sâl olmasun aşla cedîd / Ceyb ü dâmân-1 şefkati pür-hûn olub 'ahd-i medîd / Dembe-dem kan ağlasa 'âlem degil emri ba'îd / Ger belâya dönderüb İstanbul'ı hışm u pelîd / Hân-1 Selîm'i bir alây-1 kavm-i Yezîd itdi şehîd	Ey şehân-1 'âlemi bûs itdiren pây-1 kemend / Vey iden gam mülkine 'arz-1 'adûdan kûy u kend / Târ u kahr u lutfuñ ile bahrı âteş zehri kand / Eşkıyâ kim devr-i 'adlünde olur mı behremend / Hâtif ü gayb-1 zaferden geldi bu şavt-1 bülend / Vâlid-i cennet-mekânuñ eyledi kahr-1 levend / Sen şeh-i mazlûmuñ itdi kâtilânuñ aHz u bend / Pâyına zencîr urdın boynına taqduñ kemend / Başlaruñ kesdin cihâna virdi tîgüñ nuş u pend / Bir gâza itdin ki rûh-1 Murtażâ kıldı pesend / Ger belâya dönderüb İstanbul'ı hışm u pelîd / Hân-1 Selîm'i bir alây-1 kavm-i Yezîd itdi şehîd	Terci-i bent / 19 bend		---/--- /-.-/-.-	Mersiye-i 'Aynî Merhûm Sulţân Selîm Hân Merhûm

33a	Sa'îd	Çâr-şad zahma dûçâr olsa bulur çâresini Tâli'î yâr olanuñ yâr şarar yâresini	Bir gazeldir iki tazmîn-i müselles üç beyt / Şâ'irüñ dört kılar dide-i nazâresini	Gazel / 6 beyit		.../... /.../..	Gazel-i Sa'îd Nazire
33a	Sa'îd	Cihânı çeşmüñ-âsâ isterim 'aşkuñla sarhoş gör / Muhabbet bezmini ammâ yedd-i luţfuñ gibi boş gör / Müsâvidir bize şimden-gerü hep yâr-ı ağıyârüñ / Kimüñle ülfet eylersüñ var eyle tek bizi hoş gör	Hulûş-ı şâdıkım zannım efendimce yalan geldi / Bu vaz'- ı nâ-becâ hatta Sa'îd'e pek girân geldi / Begüm yahşî güzelsüñ de bize cevruñ yaman geldi Kimüñle ülfet eylersüñ var eyle tek bizi hoş gör	Şarkı / 4 bend		.../... /.../...-	Şarkı-yı Sa'îd
33a	?	Bu gice ben yine bülbülleri hâmûş itdim Âh u feryâd iderek 'âlemi bî-hûş itdim Tâk-ı eflâke reşîd oldı yine nağme-i âh Bülbül-âsâ gice tâ şubha kadar cûş itdim		Şarkı / 1 bend		.../... /.../..	Semâ'î-yi Ferağ- Fezâ
34b	Hâşmet	Kîsedârı haremin ey kekezin bî-'ârı Be gidi 'avradını s.kdigimüñ murdârı	Gâh senüñ eller o fuhuş gâh h'âhiş ider şîrden ile mûmbârı	Kaside / 62 beyit		.../... /.../..	Hiciv
35b	?	Ey heveskâr-ı zindusını Şakın elden gide dersen bûsını	Hep hânelerine şağîr ... Olur ammâ ki imâm ...	Mesnevi / 47 beyit		.../... /..-	Ehâlim-i Mağalle vü İmâm Zînâda Bastık
36a	Rûhî	Âh kim hâke bırağdı beni bir tâze nihâl Sâye-veş olmadayım râh-ı cefâda pâmâl Bülbülü cânımı çarh itdi şikeste- per ü bâl Tûtî-i tab'ımı zehr-i gam-i hicr eyledi lâl	Âh idersem n'ola müştâk-ı vişâl-i yârdayım / Bende-i 'aşkım ü sevdâ-zede-i didârim Vireli derd ü gam-ı 'aşka güñül bîmârım / Giceler şubha dek efgân iderim bîdârim / 'İzzetüm kalmadı dildâr yanında hâram / Düşeli firqate Rûhî gibi bî- miqdâram Cânıma geçdi	Terci-i Bend / 5 bend		.../... /.../..	Nutq-ı Bağdâdî-i Rûhî

		Kâse kâse nice dek çekeyim zehr-i melâl Nice bir gayre şunıla felekde câm-ı vişâl Ġayrılar rûz u şeb itmekde temâşâyı cemâl / Ben isem olmadayım amma ġazab-tîġ-i celâl / Raġm ider ġâlîme bir gün diyü ol ġûb-ı ġışâl Dil-i şûrîde müdâm itmede bîhûde ġayâl Ben sitem-dîde vü dildâr ġalîlü'l-inşâf Nazar it ġâlîme ey şâh-ı kesîrü'l-eltâf	ġadeng-i ġam u hicr efkârım / Beni ġatl idene biñ cân ile minnetdârım / Bî-dil ü bî-kes ü ġamġîn ü ġazîn ü zâram / Bâ'is-i ġande-i aġyâr-ı cefâ-girdâram / Ben sitem-dîde vü dildâr ġalîlü'l-inşâf / Nazar it ġâlîme ey şâh-ı kesîrü'l-eltâf				
37a	Neş'et	Dûzah-ı 'aşka düşüb âteşe yandım bu gice Teşne-dildim nice dem eşkime ġandım bu gice	Neş'et'üñ ġam ile helâk olduġını gördükde / Cümle ehl-i dili hep ağlayub andım bu gice	Gazel / 6 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ġazel-i Neş'et
37a	Pertev	Mahcık istesem eger almadan 'uġkâ dir Göricek eşkümi bu çıp çıp iden buvvâ dir	Çün bebek tıfl-ı dil kim vire şıbyân eline / Pertevâ dil-i şeydâmız öylelere ġoppa dir	Gazel / 7 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ġazel-i Pertev
37a	?	Neme ġülem âh u zâr itsem gerekdir 'âġıbet / Ben [bu] yerlerden ġüzâr itsem gerekdir 'âġıbet / Almayalar kimseler nâm-ı nişânımdan ġaber / Şöyle bir terk-i diyâr itsem gerekdir 'âġıbet	Sâkî-i devrân elinden çok ecel-câmuñ içüb / Mest-i lâ-ya'kıl oluben kendi kendinden ġeçüb / Ey ġönül biz bu fenânuñ miġnetüñ görüb ġeçüb / Ġara yerlerde ġarâr itsem gerekdir 'âġıbet	Şarkı / 4 bend		..--/..-- /..--/..--	Ġazel
37b	Ĥamdî	Meded ey ġabz-i Ĥüdâ ġalmadı dünyânuñ keremi / Ne olur ġüsrev-i 'âlem ne paşanuñ keremi	Ĥamdî sen eyleye gör bâb-ı tevekkülde ġarâr / Çoġdur	Gazel / 7 beyit		..--/..-- /..--/..--	Ġazel-i Ĥamdî

			elinde kıomaz böyle Hüdâ'nuñ keremi				
37b	Vâşıf	O meh-rûya bulup takrîbini dün yalıda çatdım / Balık-veş avlayub keyfün recâ-yı vaşlı çatlatdım / Meşeller söyleyüp şuyınca gitdim neyse aldatdım / Şıkışdırdım şarıldım öpdüm aldım koynuma yatdım	Biri vardı bizimle gitdi bilmem kimdi Vâşıf-nâm / Biz ikimiz kıalub tenhâca itdik zevkı-bî-âlâm / Amân kışdır üşürsin yaluñuz yatma deyü aşıâm Şıkışdırdım şarıldım öpdüm aldım koynuma yatdım	Murabba / 5 bend		.---/.--- /---/.---	Ėazel-i Vâşıf
37b	?	Baňa bir pîr didi kim güzellerle içme şarâb Her kıadeh başına bir bûse-kenâr olmayıcaķ		Müfred / 1 beyit		..---/.--- /..---/.---	Beyt
38a	Vâşıf	Gülistân-ı ruhuñ seyr itmege 'uşşâķ özenmişler / İşidüb gülşene teşrifüñi zevkı döşenmişler / Baňa hatta haber göndereceklermiş üşenmişler / Görenler ey gül-i zîbâ seni ĝâyet begenmişler	Hırâm itdikçe güller gibi hûbânuñ miyânında / Görüb Vâşıf bu nev şarkıyı yazmış vaş-ı şânında / Senüñ evşâf-ı hüsnüñ herkesüñ şimdi zebânında / Görenler ey gül-i zîbâ seni ĝâyet begenmişler	Şarkı / 5 bend		.---/.--- /---/.---	Şarkı-yı Vâşıf
38a	Vâşıf	Söz olmaz hiç saňa ey gül-nihâl-i nâz-perverde / Çekeydim sîneme bir şeb seni maħfice bir yerde / Şaraydım âh efendim olmadan hüsñüñ haķ-âverde / Çıķar zevkı anuñ da ancaķ ey meh-rû bu günlerde	Güzeşte dil-rübâlarla güzeldir gerçi kim ülfet / On üç on dört yaşında mâh-rûda başkadır hâlet / Bu çağunda hıyânet şarmada vardır şafâ ĝâyet Çıķar zevkı anuñ da ancaķ ey meh-rû bu günlerde	Şarkı / 7 bend		.---/.--- /---/.---	Şarkı-yı Vâşıf
38b	Vâşıf	Saňa ben ĝöñlümi virdim vireliden böyle mehcûrum / Nice âh itmem nâlân u ĝıryân olmayam dûrum / Beni bilmez misin kim saňa biñ cân	Ėoluñ nâz ile atub boynıma esnâ-yı şohbetde / Seversin 'âşık-ı âvâreni ĝâyetle şûretde / Bu rütbe bendeñe ĝöñlünde var çünkü muħabbetde N'içün eller	Şarkı / 2 bend		.---/.--- /---/.---	Ėazel-i Vâşıf Nâ-Tamam

		ile mecbûrum / N' için eller sözine aldanub küsdüñ be hey nûrum	sözine aldanub küsdüñ be hey nûrum				
38b	Muştafa	Yıkılıpdur bu cihân şanma ki bizde düzele Devleti çarḡ-ı dünü virdi kamu mübtezele Şidmi erbâb-ı sa'âdetde gezen hep ḡazele İşimiz kaldı benim merḡamet-i Lem-yezel'e		Nazm		..--/..-- /..--/..--	Nutḡ-ı Sultân Muştafa
38b	Râḡıb	Niceler almadı kâmuñ bu cihânda tiz ele Felegüñ devri muḡlak yine bezm-i ezele Şanma ey dil ki sa'âdet bula bir dem ḡazele / Virdi Ḥallâḡ-ı cihân mübtezeli mübtezele		Nazm		..--/..-- /..--/..--	Râḡıp Pâşâ
38b	Ḥakim	Yüz sürüb ağlayagör pâdişehim Lem-yezel'e / Matlabuñ böyle tehî gezmek ile girmez ele / Başasun dirseñ eger devletine bir ḡazele / Yüz virüb eyleme iḡsân u kerem mübtezele		Nazm		..--/..-- /..--/..--	Ḥakim Efendi
38b	Dânişe	Çekme bîhûde te'essüf ki giden girmez ele Şanma sen böyle ḡalursa bu cihân bizde düzele / Gözüñ aç şemşîr-i bürrânını al tiz ele / Ḥâ'inân devleti tebdîl kııl var tiz ele		Nazm		..--/..-- /..--/..--	Dânişe Efendi
38b	Neş'et	Bezm-i vuşlatda 'aceb her kişiye yâr oldum	Ġalibâ mâ'il ol şeh nâle-i efḡânımıza	Müseddes / 5 bend		..--/..-- /..--/..--	Ġazel-i Neş'et Efendi Merḡûm

		Nûş-ı dâr-dili şifâ-bağış ile bîmâr oldum Düşmege ol şâh-ı gönlün dâmenine hâr oldum / Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum	Yoksa bilmem ki ‘aceb kaçdı mı var cânımıza / Teşnedir hemân hûn-hûâr kanımıza / Nice zâlim dimeyem hazret-i sultânımıza / Neş’etâ cân u cihândan hele bizâr oldum / Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum				
39a	Bâkî	Eylesün vaşlını dermân dil-i bî-çâra meded / Düstlar işte ben öldüm baña bir çâre meded	Mededün kalmadı feryâd u figân eylemege / Saña kimden ire ye Bâkî-i bî-çâre meded	Gazel / 6 beyit		..--/...-- /...--/...-	Bâkî
39a	İlhâmî	Şanma bârân-ı bahâr üstüne devrân ağlar Şeb-i firkatde hemân şem‘-i şebistân ağlar Şubh (u) şâm ey şanem ‘aşkuñla dil ü cân ağlar / Rûz u şeb dîdelerim derdün ile kan ağlar	Ne virirdi saña ey cân (u) dilün ârâmı ‘Âlemün pâdişehi hüsrev-i Cem-i handânı / Ol ki ihyâ ider in‘âm ile hâşş u ‘âmmı / Derdün ile senün rûyine bağıdıkça İlhâmî / Gerçi handân olur ammâ ciger kan ağlar	Tahmis / 5 bend		..--/...-- /...--/...-	Ġazel-i Sultân Selîm Hân
39a	‘Avnî	Te‘ehhül kaçduñ itdim ey dirîgâ nâ-kâm oldım Tağıldı boynıma tuz torbasını rüsvâ-yı ‘âmm oldım	Cenâbetden kaçub gamgîn iderdim ihtilâm olsam Cünûblar zümresine ‘Avniyâ şimdi imâm oldım	Gazel / 5 beyit			‘Avnî
39b	Hamdî	Câm-i la‘l-i şevkinün dildir mehâ mestânesi / Âdeme bizde neş’edir bir bûse-i peymânesi	Bilmeyüb kadrün revâ mı gayrıya meyl eylemek / Şem‘-i hüsnün var iken Hamdî gibi pervânesi	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-- /-.--/-.--	Ġazel-i Hamdî
39b	Fikrî	Yâr sencileyin bir hûb-ı cemîlü’l-şiyemim yok Sen Hâtem Tai mişl dağı ilhâmım yok	Fikrî seni medh eylememek şânına düşmez / Sen gibi benim bir dağı şâhib-keremim yok	Gazel / 5 beyit		--./...-- ./...--/...--	Ġazel-i Fikrî

39b	Fikrî	Leylâ-yı gamuñla dili Mecnûn ideceksin Hûn-âb-ı sirişkim yine ceyhûn ideceksin	Bir beş değil on vâde-i güzînden uşandım / Bilmem ne zamân Fikrî'yi mecnûn ideceksin	Gazel / 5 beyit	--./.-- ./.--./.--	Ġazel
39b	Fikrî	Bende tâ ġark itdi mevc-i baħr-i elġâfuñ beñüm / İtmege lâyıķ mıdır bu çâker-i evşâfuñ beñüm	Fikrî'ye cevruñ beter oldu yeter kıl merħamet / Men helâk oldım meded hiç yok mu inşâfuñ beñüm	Gazel / 5 beyit	-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel
40a	Fikrî	Hasteyim 'aşkuñla ey şâhib-kerem- kânım yetiş / Kıl devâsız derdime bir çâre dermânım yetiş	Görmege ârzû çeker hüsnuñ bu Fikrî derd-mend / Çıkmadın ħasretle tenden sevdiğim cânım yetiş	Gazel / 5 beyit	-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel-i Fikrî
40a	Fikrî	Bîve kabaġı gül-i ruhsâr ile derdim füzûn Câna geçdi ġasret-i dildâr ile derdim füzûn	Âh-ı dil-sûzımla ey Fikrî batar bir gün cihân / Böyle ġalursa eger ol yâr ile derdim füzûn	Gazel / 5 beyit	-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel
40a	Fikrî	Düşdi dil şehrine bir sûz-ı muħabbet câna Rûz (u) şeb yanmadayım ġalmadı ġâķat câna	Ka'be-yi kûyına yüzler sürüb itdikçe tavâf / Oldısan Fikrî bugün vâşl-ı cennet câna	Gazel / 5 beyit	..--/..-- /..--/..-	Ġazel
40a	Fikrî	Bir kez o mehûñ 'ârız-ı zîşânını öpsem Cânım virerek dîde-i fettânını öpsem	Gül gibi o nâzık teni bu sîneye Fikrî Şarşaydım o meh-pârenüñ her yanuñı öpsem	Gazel / 5 beyit	--./.-- ./.--./.--	Ġazel-i Fikrî
40a	Fikrî	Sâķî kadeħüñ başķa ġalâvet var içinde Hürmet ile tavf-keşf-i kerâmet var içinde	Sâķî mey ile Fikrî'yi mest eyledüñ ammâ / Bir bûse-kerem eylemeñ 'ârif var içinde	Gazel / 5 beyit	--./.-- ./.--./.--	Ġazel
40a	Nûrî	Her göñül bir dilbere mecbûr olur 'âlem bu ya / Her güzel bir isimle meşhûr olur 'âlem bu ya	Dil ġarâbuñ çekme ġam bıķķınlıġına Nûrîyâ Bir gün elinde o da ma'mûr olur 'âlem bu ya	Gazel / 5 beyit	-.--/-.-- /-.--/-.-	Ġazel-i Nûrî

40a	Fikrî	Ey beni ‘aşkuñla ser-gerdân u hayrân eyleyen / Gün yüzini gösterüb herkesi nâlân eyleyen	Fikriyâ fâriğ gezerken uğradım bir derde kim / Çâre bulmaz derdime her çevre dermân eyleyen	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
40b	Râsih	Şarsam seni âgûşa alub boylu boyunca Emsem lebûñ ey şûh-ı şeker-ħand toyunca	Çatsa n’ola başdan kara ol mehveşe Râsih / N’eylersen it ey şûh diyerek vardı şuyunca	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
40b	Râsih	Ey tal‘at-ı şûh-ı ruh-ı reşk-i meh-i ‘âlem Etvâr-ı hüsün pertev-i ruhsârına mahrem	Var mı güzelim bir dahı Râsih gibi zâruñ / Her şubh (u) mesâ nâle-i efgân ile pür-gam	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel-i Râsih
40b	Râsih	Neşter-i gamzeni cânâ dek cânâ daldır Aradan luş it efendim bu hicâbı kaldır	Kâse-i gevher ü ihlâş-ı niyâz ol Râsih Dürr-i teessüf-i eşkin kazanılmış mâldır	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
40b	?	Gönül sevdâ-yı zülf ile perîşân olub gurbetde / Şeb-i hicre nihâyet yok meger şubh-ı kıyâmetde	İşitdim ki o meh-rû şimdi agyâr ile ülfetde / ‘Aceb âvâre-i bî- çâreyim şahrâ-yı hayretde	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
40b	Maqbûlî	Ey dil hazer it ‘aşkuñı ol yâre tuyurma Ol gamzesi âfet gözi sehğâre tuyurma	Maqbûlî dimezler saña sen sevme güzel hiç / Ol hâlet-i ‘aşkı şaķın agyâre tuyurma	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġalenderî
41a	‘Akif	Baķ kadd-i yâre naħl-i revân söylerim saña Endâm-ı pür-girişme ü ân söylerim saña	Taħsîn ider gören eser-i tab‘-ı pâkini Semt-i hünerde tâ-revân söylerim saña	Kaside / 20 beyit		---/--- /---/---	Ġazeliyât-ı ‘Akif
41a	‘Akif	Nâb-ı meyle reng-i gül ruhsâr-âl olmuş saña Pertev-i mihr-i cihân nûr-ı cemâl olmuş saña	Nazm-ı pâk hazret-i üstâd u vâlâ-rütbeye / Peyrev olmaķ ‘Âkifâ fikr-i muħâl olmuş saña	Gazel / 8 beyit		---/--- /---/---	Ġazel

41b	'Akif	Var mı bu hüsn ile hûbânda emsâl saña Dil-i üftâde nice olmaya meyyâl saña	Rahm idüb hâline vaşluñla bekâm it câna / Dil-i 'Âkif saña 'âşık saña meyyâl saña	Gazel / 8 beyit		.../... /.../..	
41b	'Akif	Ey dil-ḥaste yine ber-dâruna cân lâzım saña Derd-i dilden fehmi ider bir nev-civân lâzım saña	Midḥat ile intisâb-ı dergehin iş'âr idüb / Beyne'l-aqrân iktisâb-ı 'izz u şân lâzım saña	Gazel / 12 beyit		.../... /.../..	Ġazel
41b	?	Şîve ü refâtârı bî-mânend (ü) hüsn-i bî-behâ Bî-vefâ bir âfet-i rakḳâşa oldum mübtelâ Aldı gönülüm ol büt-i bâlâ-ḳadd ü şîrîn edâ Bî-vefâ bir âfet-i rakḳâşa oldum mübtelâ	Ol büt-i âfet nigâha eyleyince bir nigâh Ez-derûn üftâdesi oldum dirîĝ efsûs (u) âh / Kimden olsam bende bilmem kim bu derde çâre-ḥ'âh / Bî-vefâ bir âfet-i rakḳâşa oldum mübtelâ	Şarkı / 6 bend		.../... /.../..	Ġazel
42a	'Akif	Lâubâlî tavr ol ey dil meşreb-i rindâne tüt Nuḳ-ı pend-âmîz-i zühhâdı bütün efsâne tüt	'Âkif-âsâ ba'dezîn tarḥ-ı tekellûf eyleyüb / Lâubâlî tavr ol ey dil meşreb-i rindâne tüt	Gazel / 5 beyit		.../... /.../..	Ġazel
42a	'Akif	Ḥaṭṭ-ı ruḥ-ı zîbâsı güzeldir güle nisbet La'l-i lebi mînâya maḥaldir müle nisbet	Şâyestedir 'Âkif ola bu maḥlaşa nazîr Ta'bîr-i pesendîde ğazeldir ele nisbet	Gazel / 7 beyit		.../... /.../..	Ġazel
42a	'Akif	Nigâh-ı mûşikâfâneyle ḥaṭṭ-ı yâre kıll dikkat / Ne i'lâ yazmış anı levḥ-i hüsn-e ḥâme-i ḳudret	Görür çeşm-i ma'ârif-bîn eyle şâyeste-i taḥsîn / Bu nazmım eyleyem 'arz-ı ḥuzûra ḥazret-i Neş'et	Gazel / 9 beyit		.../... /.../..	Ġazel
42a	'Akif	Fiĝân-ı 'âşık-ı nâlâna cevri-yârdır bâ'is Hezârûñ zârına ḥâr-ı gül gülzârdır bâ'is	Şu devr-i i'tibâr-ı cehilden ehl-i dile 'Âkif / Bozula irtikâb himmet-i eş'ârdır bâ'is	Gazel / 6 beyit		.../... /.../..	Ġazel

42a	‘Akif	Sehm-i müje-i yâre olub sînemiz âmâc Dâğ üstüne dâğ urmada gün başına bir kaç	Nazîr ide şâyed görüb ‘Âkif anı ihyâ Şevk-âver olur tab‘ına bir tâze zemîn ac	Gazel / 6 beyit		--./-- ./---./--	Ġazel
42b	‘Akif	Nihâl-i kadd-i nâzı ol gül-endâmuñ olinsa yâr / Helâk-ı reşk olur gülşende serv-i ‘ar‘ar u şimşâd	Görürler dîde-i inşâf ile tahsîn ü şâyeste / Bu nazmım ‘Âkif erbâb-ı suhen aşhâb-ı isti‘dâd	Gazel / 9 beyit		.---/--- /---/---	Ġazel
42b	‘Akif	Geldi gönül yine dem-i ‘işret-fezâ- yı ‘îd Bir bir döşendi bezm ile gülşen serâ-yı ‘îd	Tahsîn iderdi tab‘ıma kim görse ‘Âkifâ Bâlâter oldı bu Ġazel-i nev-edâ- yı ‘îd	Gazel / 9 beyit		?	Ġazel
42b	Şafvet	Semt-i vaşla çıksa da biñ şa‘iddir hicrân yolu / Vâdi-i ‘aşkuñ ilâhî yok mıdır âsân yolu	Sâlikân her tarîkuñ biñ güzel reftârı var / Râh-ı Mevlânâ’dır ey Şafvet dil-i ‘ırkân yolu	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
42b	Selîm	Kendi elim ile kesüb yâre virdigim kalem / Fetevâ-yı hûn-ı nâ-ħağkımy yazdı ibtidâ		Müfred		---/--- /---/---	Beyt-i Sultân Selîm Raħmetu’l-lahi ‘Aleyh
42b	Ġağkı	Şimdi bildim ben seni ey dil-ârâm Sende bî-vefâ imişsin vesselâm Her ne dîrsen oldı dil emrine râm Sende bî-vefâ imişsin vesselâm	Cânıma kâr itdi Ġamzeñ ey perî ‘Aşkınuñ Ġalbirde vardır meskeni / Ġağkı der ey dil- rübâlar serveri / Sende bî-vefâ imişsin vesselâm	Şarkı / 3 bend		---/--- /---	Şarkı
43a	Râğıb	Mest-câm-ı vaşlınım hicr ile maħmûr olmasun / Gördüğünden kimseler ‘âlemde mehcûr olmasun	İğrâk-ı cürm ile nâ-dân hoş- terdir cezâ / Ġadr-i nâ-dân ile Râğıb kimse mağdûr olmasun	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
43a	Şem‘î	Ne müşkilmiş rakîb-i kâfire cânânıñ aldırmağ / Ne güc şeymiş elinden âfet-i devrânıñ aldırmağ	Şem‘î şeytâna imân virme ‘aynını yaratmış / Ne müşkilmiş elinden âfet-i devrânıñ aldırmağ	Gazel / 5 beyit		.---/--- /---/---	Ġazel
43a	Râsiğ	Ağlama ey ‘âşık-ı miħnet-zede gel yanıma / Dökme gözyaşuñ bağub bu dîde-i mestâneme / Mübtelâmı cevre lâyığ görmeyem ben şânıma /	Çekmesün ‘âşıklarım şimden gerü hiç firkatim / Vaşl ile şâd eylemekdir cân u dilden niyetim	Şarkı / 5 bend		---/--- /---/---	Ġazel-i Râsiğ

		Yağmayım ‘uşşâkı ğayrı âteş-i sûzânıma	Râsihâ ben şimdi bildim kendü kadr ü kıymetim / Yağmayım ‘uşşâkı ğayrı âteş-i sûzânıma				
43b	Râğıb	Mest-i câm-ı vaşlınım hier ile mağmûr olmasun / Gördüğinden kimseler ‘âlemde mehcûr olmasun	İ‘tirâf-ı cürm ile nâ-dâne hoş-terdir cezâ / Ğadr-i nâdân ile Râğıb kimse mağdûr olmasun	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ğazel-i Râğıb Pâşâ
43b	Bâkî	Müje haylûñ dizer ol ğamze-i fettân şaf şaf / Gûyîyâ cenge turur bize nîze-ğüzârân şaf şaf	Ğadrini seng-i muşallâda bilüb ey Bâkî / Turub el bağlayalar Ğarşuna yârân şaf şaf	Gazel / 6 beyit		---/--- /---/---	Ğazel-i Bâkî
43b	Râsim	Ne sâ mân-ı taħammül var ne şabr-ı bî-vefâ kaldı / İşim ey çâre-sâz-ı ‘âşıkân ancağ saña kaldı	O deñlü ‘arşa-i ma‘nîde irhâ-yı ‘inân itdim / Tekâpûda kümeyd-i hâme âhır Râsimâ kaldı	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ğazel-i Râsim
43b	Nevres	Çâk olunca câme-i ‘ömrüm giribânım gibi / Şağlarım esrâr-ı ‘aşkı sînede cânım gibi	Nâz ile dirmiş metâ‘-ı hüsnume olmaz bahâ / ‘Âşıkım var Nevres-i ber-geşte-sâmânım gibi	Gazel / 3 beyit		---/--- /---/---	Nazm-ı Nevres
43b	Fuzûlî	Beni cândan uşandırdı cefâdan yâr uşanmaz mı / Felekler yandı âhımdan murâdım şem‘i yanmaz mı		Müfred		---/--- /---/---	Beyt-i Fuzûlî
43b	?	Düşeli ‘aşkuña günden güne bîmâr oldım / Ara ara ne ‘aceb derde giriftâr oldım		Müfred		---/--- /---/---	Beyt
44a	Hâkkı	Ol perîyi da‘vet bezm-i hayâl itdim bu şeb / Tılsım-ı gencîne-i vaşlı sû‘âl itdim bu şeb	Kûy-ı vaşla deşt-i hülyâda kalub tefîş-i râh / Rağş fikri Hâkkıyâ beñ bî-mecâl itdim bu şeb	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ğazel
44a	Fuzûlî	Cümle-yi halk baña yâr için ağıyâr oldı / Kalmadı kimse baña yâr Hüdâ’dan ğayrı		Müfred		---/--- /---/---	Beyt
44a	Fuzûlî	Hayret ey büt şûretüñ gördükçe lâl eyler beni / Şûret-i hâlim göreñ şûret hayâl eyler beni		Müfred		---/--- /---/---	Beyt

44a	Bâkî	Ârzû eyler kemend-i kâkül-i cânâneyi / Bağlasañ zencîrler tutmaz dil-i dîvâneyi		Müfred		---/--- /---/---	Beyt
44a	?	Esb-i nâz ile yeter ‘uşşâka itdün pâyimâl / Leşker-i hağdır gelen şimden gerü çek dizgini		Müfred		---/--- /---/---	Beyt
44a	Hakķı	Dil olmaz dâ’imâ fikr-i ruĥ-ı dildârdan ĥâli / Ki pervâne olur mı derd-i ‘aşķ-ı nârdan ĥâli	Olanlar beze-i mülâ-yı Rûmî Hakķıyâ olmaz / Cihânda intisâb-ı ķabz-i pür-envârdan ĥâli	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ėazel
44a	Fuzûlî	Yine ol mâh benim aldı kararım bu gice / Çıkacaktır felege nâle-yi zârım bu gice	Var idi şubĥ-ı vişâline Fuzûlî ümmîd / Çıkmasa ĥasret ile cân-ı figârım bu gice	Gazel / 6 beyit		---/--- /---/---	Ėazel
45a	‘Aynî	Yâd idüb ruĥsâr (u) zülfün mâhitâb itdim bu şeb / Ėatıra geldi lebün nûş-ı şarâb itdim bu şeb	‘Ayniyâ her sâ’ati yüz biñ yıla oldı bedel / Cümle eyyâm-ı ġamı bir bir ĥesâb itdim bu şeb	Gazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Ėazel-i ‘Aynî-Merĥûm
45a	Fuzûlî	Ey kemân-ebrû şehîd-i nâvek-i müjġanuñam / Bulmuşam feyz-i nazâr senden senün ĥurbânuñam	Ey Fuzûlî âteş-i âh ile yandurduñ beni / Ėâlibâ şanduñ ki zannım kulbe-yi iĥsânuñam	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ėazel-i Fuzûlî
45a	Fuzûlî	Cânunuñ cevheri ol la’l-i şeker-yâre fedâ / ‘Ömrümüñ ĥaşılı ol şîve-i refâre fedâ	Ey Fuzûlî n’ola ger şaklar isem cânı ‘azîz / Vaķt ola kim ola bir şûĥ-ı sitemķare fedâ	Gazel / 7 beyit		---/--- /---/---	Ėazel
45b	Eşrefoġlı Rûmî	Cemî’-i enbiyâlardan Muĥammed cümleñüñ şâhı / Yüzi nurundan almışlar felekler şems ile mâhı	Bu Eşrefoġlı Rûmî’nün ġunâhı çok durur ġâyet / Şefâ’at kıl ya Muĥammed yüzün şems ü ķamer mâhı	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ėaşîde
45b	Muştafa	Ey risâlet burcunuñ ĥürşîd ü mâh-ı enveri / Vey nübüvvet mazĥarı aĥır zamân peyġamberi / Hakķ senün şânında levlâk okudı yâ Muştafa / Çünki sensin yâ Muĥammed kâ’inâtuñ serveri		Kıt’a		---/--- /---/---	Kıt’a

45b	Hakkı	Yüzünden okunur seb'ü'l- mesânî yâ Resûlallâh / Sözünden hâll olur âkd-i ma'ânî yâ Resûlallâh	İrişdir rûz-ı maşerde Hakkı firdevs-i i'lâya / Ayaklarda koma luţf eyle anı yâ Resûlallâh	Gazel / 5 beyit		.---/.--- /---/.---	Kaşide
45b	?	Vişâlûñ ile idüb agrâz ikrâm Tecellî it meded yâ Hayy ü Gufrân Niķâbın ref' idüb kıl bize in'âm Tecellî it meded yâ Hayy ü Gufrân	Naşûhî der diñle yandı yâ Rabb Özi puryân gözi giryân oldı hep Tesellî it bize yâ Rabb bilâ Rabb Tecellî it meded yâ Hayy ü Gufrân	İlâhî / 3 dörtlük		.---/.--- /..	İlâhî
46a	Merkezî	Eyâ 'âlemlerüñ şâhı tecellî kıl tesellî kıl / Gönüller burcunuñ mâhı tecellî kıl tesellî kıl	Bu Merkezî kuluñ cândan yine ister şehâ senden / Açub hüsnüñ niķâbından tecellî kıl tesellî kıl	Gazel / 5 beyit		.---/.--- /---/.---	İlâhî Merkez Efendi
46a	'Adlî	İstemez şubh u mesâ cürm ü haţâ Mülket-i cân u dile virdi fenâ Ėarķ u 'isyân olmuşuz iğfir lenâ Dünyâ yâdına fağfir lenâ	'Adlî'yi Ėam-h'âr u nâ-Ėâr eyleme / Saña yâr-ı Ėayrıya yâr eyleme / Cennet eyle birini nâr eyleme/Dünyâ yâdına fağfir lenâ	İlâhî / 3 dörtlük			İlâhî
46a	Seyyid Nizamoğlı	Gözünden ehl-i inkâruñ nihân- ender nihânsın sen / MuvahĖhid ķande baksa 'ayân-ender 'ayânısın sen	Vucûduñ varlığın Seyyid Nizamoğlı'nuñ al Ėitsün / Ulaşdır aşlına anı hayât-ı câvidânsın sen	Gazel / 5 beyit		.---/.--- /---/.---	Kaşide
46a	?	'Aşkuñ meyine ķanduñ N'olduñ a gönül n'olduñ Yaķduñ âh beni yandurduñ N'olduñ a gönül n'olduñ	Gel imdi ey 'azîzim Sırrın dime ol ebsem Esrâra olub mağrem N'olduñ a gönül n'olduñ	İlâhî / 3 dörtlük			İlâhî
46b	Sezâyî	Şâh-ı istignâya mülk oldum recâ bilmem nedir / İlticâ-yı Hakk'dan özge mültecâ bilmem nedir	Her ne eylerseñ devâ câna men-i dil-Ėasteye / Men Sezâyî'yem anuñ Ėün nâ-sezâ bilmem nedir	Gazel / 4 beyit		-.--/.-- /-.--/.-	Der- Maķam-ı EvîÇ
46b	Sezâyî	Ėazret-i Hakk'uñ Ėabîbi sevgili bir danesi / Oldığığün oldı 'âlem hüsnünüñ dîvânesi	Genc-i 'aşkuñ mağzeni olsa Sezâyî Ėâlibâ / HiÇ 'imâret istemez bu gönlümuñ vîrânesi	Gazel / 4 beyit		-.--/.-- /-.--/.-	Der-Maķam-ı Tâhir

46b	?	Ġubâr-ı pâyına almam cihânı yâ Resûlallâh / Değişmem mûyına heft-i âsmânı yâ Resûlallâh Tuyaldın maqdem-i teşrîfüñ Âdem şulb-ı pâkiñden / Değişdi ħabbeye bâġ-ı cinânı yâ Resûlallâh		Kıt'a		.---/.--- /---/.---	Ķıt'a
46b		Sîneñ içre bedr olan mâhuñ nedir Taġt-ı dilde ħükm iden şâhuñ nedir Şaġlama benden ki dil-i ħ'âhuñ nedir / Söyle 'âşık bâ 'is-i âhuñ nedir / Derd ile 'azm itdigin râhuñ nedir	Âteş-i hicare yanar pervânesin Baş ü cânâ ħalmayan dîvânesin Gel Sezâyî'den bugün uyanasın Söyle 'âşık bâ 'is-i âhuñ nedir Derd ile 'azm itdigin râhuñ nedir	İlâhî / 3		---/--- /---	İlâhî
46b	Nûrî	İlâhî n'eyesün n'itsün gönül sensiz ġarâr itmez / Eger ħursun eger ġitsün gönül sensiz ġarâr itmez	Nûrî'nüñ sensin yâri n'ider ol ġayrı efkârı / Sevindür yâri nâ- ġarı gönül sensiz ġarâr itmez	Gazel / 5 beyit		.---/.--- /---/.---	İlâhî
47a	Dervîş 'Abdullah	Ravzaña ġün yüz süreñ bulur emân El-amân ey faġr-i 'âlem el-amân Her gelen dil-ħaste bulur tâze cân El-amân ey faġr-i 'âlem el-amân	Anda kim medfün ola nâzik tenüñ / Cennet-i i'lâya beñzer medfenüñ / Dervîş 'Abdullah ġarîbüñdür senüñ / El-amân ey faġr-i 'âlem el-amân	Şarkı / 3 bend		---/--- /---	Ķaşîde-i Der- Maġam-ı Şabâ
47a	Lebîb	Yazılmış dest-i ġaderinden dü-ebru yâ Rasûlallâh / Cemâlün muşħafuñda ġifte yâ Hû yâ Rasûlallâh / Zülâl-i mu'cizânuñ 'âleme âb-ı ħayât oldı Lebîbâ bendeki virir ... yâ Rasûlallâh		Kıt'a		.---/.--- /---/.---	Ķıt'a
47a	Seyyid Seyfî	Merħabâ ey nesl-i pâk-i nûr-i Yezdân merħabâ / Merħabâ ey câmi'-i âyât-ı Ķur'ân merħabâ Merħabâ ey zübde-i nûr-ı Muħammed merħabâ / Merħabâ	Merħabâ 'ammum Ĥasan-ı ħalefüñ rızâdır ġün senüñ Merħabâ ceddîm Ĥüseynîm şâh- ı şehîdân merħabâ / Merħabâ redd itme Seyyid Seyfî	Şarkı / 2 bend		---/--- /---/---	Nevâ

		evlâd-ı Haydar şâh-ı Merdân merhabâ	bendendir senüñ / Yüz sürüb dergâhına her gün garîbân merhabâ				
47a	Nazîm	Âfitâb-ı şubh- ı mâ evhâ Habîb-i Kibriyâ / Mâhitâb-ı şâm-ı ev ednâ Habîb-i Kibriyâ	Umarım ma'zûr ola evzâr-ı küstehânesi / Bakma noqsân-ı Nazîm'e yâ Habîb-i Kibriyâ	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	Der-Mağâm-ı Rast
47b	Şems-i Tebrîz	Bihamdi'l-lâh direm Allâh alub 'aqlımu fikru'l-lâh / Dilimde zâtuñ esmasî baña üns oldı zıkrı'l-lâh	Şems-i Tebrîz bunı bilür ehad kalmaz fenâ bulur / Bu 'âlem küllî mahv olur hemân bâkî çalur Allâh	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	İlâhî
47b	Sezâyî	Şâd ider gam-gîn-i dili Allâh bir yüzden dağı / Feth ider her müşkili Allâh bir yüzden dağı	Nev-be-nev der-kârdır 'âlem Sezâyî sırra bak / Her işin işler belî Allâh bir yüzden dağı	Gazel / 5 beyit		---/--- /---/---	Ġazel
47b	Hüdâyî	Vuşlat gibi ni'met olur Yâ Rabb nice şükr idelim Hidmet gibi devlet mi olur Yâ Rabb nice şükr idelim	Eyle Hüdâyî'ye nazar Nâ-kelimeye kalbe girer Varlık senüñdür ser-te-ser Yâ Rabb nice şükr idelim	İlâhî / 6 dörtlük			İlâhî Der-Mağâm-ı Rast
47b	'Osmân	Görüñmez 'âlemüñ naqsı Göñül kurb-ı vişâl ister Arada olsun taşı Göñül kurb-ı vişâl ister	Gel 'Osmân kıl taleb anı Kim oldır cümlenüñ cânı Bu varlıktan idüb fânî Göñül kurb-ı vişâl ister	İlâhî / 4 dörtlük			İlâhî
48a	Sezâyî	Cemâlüñ nûrina nispet güneş bî-nûr bî-ferdir / Güneş sensüñ ki zerrâtuñ nebîlerle velîlerdir	Eyâ şâh-ı rusül rahm it Sezâyî derdimendüñdür / Kapuñ bekler kadîmi hizmetüñde 'abd-i kemterdir	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	Der-Mağâm-ı 'Acem
48a	Naqsî	Nûr-ı fahr-i 'âleme bir zerre olmaz âfitâb / La'l-i nâbuñdan nümüne gevher-i yektâda tâb	Hamdü'l-illah ravza-ı pâküñ ziyâret ideli / Oldı ey Naqsî derûnım mülküñe çok feth-i bâb	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	İlâhî
48a	?	'Aşkuñla yandır sultânım Allâh Şevküñle döndür sultânım Allâh Sensin Allâh'ım püşt-i penâhım 'Afv it günâhım sultânım Allâh		İlâhî / 1 dörtlük		?	İlâhî

48a	Tâlibî	Yandım kül oldum 'Aşk meydânında Kokar gül oldum 'Aşk meydânında	Tâlibî hayrân Olalım süzân İdelim cevelân 'Aşk meydânında	İlâhî / 5 dörtlük		?	İlâhî-i Der-Mağâm-1 Şehnâz
48a	Nûrî	Ey beni 'aşk âteşine yandıran 'Aşk senüñ 'âşık senüñ ma'sûk senüñ / Hem seven hem sevdiren hem söyleyen / 'Aşk senüñ 'âşık senüñ ma'sûk senüñ	Mağz-ı luţfuñ ile ey kâdir İlâh 'Âşıkun hâline eyle gel nigâh Bir gedâdır Nûrî kuluñ ey pâdişâh / 'Aşk senüñ 'âşık senüñ ma'sûk senüñ	Şarkı / 3 bend		---/--- /---	İlâhî-i Der-Mağâm-1 'Uşşâk
48b	Şems	Cümle 'âlem âşinâ ben arada bîgâneyim / Her işim ağıyâr ile gör kim 'aceb divâneyim	Mey-furûş oldım şalâdır ehl-i 'aşka Şemsiyâ / Bendedir hamr- 1 ezel gelsün gelen meyhâneyim	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	İlâhî
48b	İbn-i Neccâr	Lebüñ vaşfinda sultânım dehân 'âşık zebân 'âşık / Saña ey mihr-i tâbânım zemîn 'âşık zamân 'âşık	Eyâ sultân-ı mağbûbân buyur erbâb-ı 'aşk içre / Disünler İbn-i Neccâr'a budur ibn-i falân 'âşık	Gazel / 6 beyit		---/--- /---/---	İlâhî-i Der-Mağâm-1 Hüzzâm
48b	?	Bilmeyen cân Yûsuf-ı Ken'ân'ı bilmez kâdedir / Öz vücûd Mışır'ınıñ sultânı bilmez kâdedir	Cân kulağıyla işit Muhyî Muhammed Mustafa'dır / Kendü nefsün bilmeyen Rağmanı bilmez kâdedir	Gazel / 4 beyit		---/--- /---/---	
49a	Niyâzî	Ey garîb bülbül diyârün kâdedir Bir haber vir gülizârün kâdedir Sen bu yerde kimseye yâr olmadun Var senüñ elbetde yârün kâdedir	Gökte uçarken seni indirdiler Çâr-ı unsur bendlerine dürdiler Nûr iken adun Niyâzî dediler Şol ezelki ağıyârün kâdedir	İlâhî / 5 dörtlük		---/--- /---	İlâhî
49a	Eşrefoğlu Rûmî	Tecellî şevk-i dîdârün beni mest eyledi hayrân / Ene'l-Hakk sırrını cândan anuñçün kılmadun pinhân	Şanurlar Eşrefoğlu'ya ne Rûmî'yem ne İznîkî / Benim ol dâ'imü'l-bâkî göründüm şûretâ insân	Gazel / 6 beyit		---/--- /---/---	Mağâm-1 'Uşşâk
49b	Seyyid Nizamoğlu	Yandıklarım şâm u seher Senden midir benden midir Başımdaki 'aşkdan eser Senden midir benden midir	Seyyid Nizamoğlu saña Benliksiz al senden baña Sen ben sözi bilmem baña Senden midir benden midir	İlâhî / 5 dörtlük		?	İlâhî

49b	Seyfu'l-lâh	Bağrımdaki yaş yaşlar Muhammed'ün 'aşkındandır Bu gözümde akan yaşlar Muhammed'ün 'aşkındandır	Görün Seyfu'l-lâh'ün kaçduñ Sever ol Allâh'ün dostuñ Şorarsañuz benümçün mestüm Muhammed'ün 'aşkındandır	İlâhî / 5 dörtlük		?	İlâhî
49b	?	Dil-i 'âşıkları bend itmede bir pehlivânsın sen / Süvâr-i esb-nâz olsa beñüm kaşı kemânısın sen Nice zâr u zebûn olmaz senüñ 'âşuklaruñ cânâ / Bilür misin ne âfet-dilber-i şûh-ı cihânsın sen		Semâ'î / 1 dörtlük		.---/--- /---/---	Semâ'î
49b	?	Cânâ seni ben mihr ü vefâ şahibi şandım / Sevdim seni bilmezlikle âteşlere yandım / Cân ise gârağ cevr ü cefâdan senüñ olsun / Ben miñnet ü hicrân ile cânımdan uşandım		Semâ'î / 1 dörtlük		--./-- ./--./--	Semâ'î
49b	?	Jâle-veş bir gonca-i ra'nâyâ düşdi göñlümüz / Sâye-âsâ bir kıdd-i bâlâyâ düşdi göñlümüz / Bir nigeñ ile 'âlemi hem mest hem hayrân ider / Şimdi bir şûh-ı cihân-ârâyâ düşdi göñlümüz		Kıt'a		-.--/-.-- /-.--/-.--	Kıt'a
49b	?	Çeşm-i siyehüñ mest-i mey-i nâz olacağdır / Bildim anı kim hüsn ile mümtâz olacağdır / İrmez elimiz kıdd-i nihâline ki zirâ / Günden güne serv-i serefrâz olacağdır		Kıt'a		--./-- ./--./--	Kıt'a
50a	Mısrî	'İlm-i bañr-i vücûd aşdâfınuñ dürdânesiyim ben / Ma'ârif kenzi dil vaşşâfınuñ vîrânesiyim ben	Ne Mısrî'yem ne Mehdî'yem ne 'İsî'yem ne insânem / Bu yanan dâ'imâ şem'üñ velî pevânesiyem ben	Gazel / 5 beyit		.---/--- /---/---	Gazel

50a	Zekâ'i	Göñül yâd-ı ruhuñla dem-be-dem cûş u hurûş eyler / Hayâl-i la'lûñ ile sâgar (u) şahbâyı nûş eyler	Zekâ'i gevher-i mazmun ile şûk-i me'ârifde / Bu elfâz-ı belâgat-ı tab'ını cevher-furûş eyler	Gazel / 5 beyit		.---/.--- /.---/.---	Ġazel-i Zekâ'i Efendi
50a	Yûnus	Mecnûn'a şordılar Leylâ nice oldu Leylâ gitdi adı dillerde kaldı Benim gönlüm şimdi bir Leylâ buldı / Yûri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım	Derviş Yûnus bu sırlardan açılma / Hakk'ıñ lutfuñ görüb gayrı saçılma / Tecellî Hakk olan yerden kaçınma / Yûri Leylâ ki ben Mevlâ'yı buldım	Şarkı / 6 bend		?	'Uşşâk
50b	?	Bir meclisde ol yâr ile buldum N'eyleyem âh tâ göñülden uruldum Ne esrârdır ben de bilmem ne oldum / N'eyleyem âh tâ göñülden uruldum	Qıl terahhüm cânımuñ cân pâresi / Tiğ-i gamzeñ sînemdedir yâresi / Olsa loqmân tedbîre yok çâresi / N'eyleyem âh tâ göñülden uruldum	Şarkı / 3 bend		?	Hüseynî-'Aşîrân
50b	Rızâ Efendi	İfnâyım saña bilmem ne oldu Bekleye bekleye ahsamlar oldu Gölgelü yâre şîşe töldi Bekleye bekleye ahsamlar oldu	Bu huşûşda her şöbetüñ geridir Gücenmemde dañi cânım biridir Hey inşâfsız tâ şabâhdan beridir Bekleye bekleye ahsamlar oldu	Şarkı / 2 bend		?	Der-Mağâm-ı Tâhir- Gümân-ı Rızâ Efendi
50b	?	Sevdâ-yı 'aşka dâ'im yanarım Mecnûn-ı 'aşkıñ dağlar mekânım Yağmaladı yâr şabr u qarârım Mecnûn-ı 'aşkıñ dağlar mekânım	Vuşlat umarken ol gül-bedenden Dûr oldum âhir semt ü vatandaş 'Âşık kaçır mı beytü'l- hazenden / Mecnûn-ı 'aşkıñ dağlar mekânım	Şarkı / 3 bend		?	Şarkı-yı Der- Mağâm-ı Hicâb
50b	?	Yok mu 'aceb görmek o mehpâremi / Zülf-i telinde dil-i âvâremi / Kimseye şerh eyleyemem yâremi / Eylemez kimse benim çâremi / Âh göñül yâreliyim yâreli Sînesi dağlı cigeri pâreli	Nûrımı hicrân ü elemi itdi zâr Ağdı hışmımdan iki cûybâr Haşılı iderim çün hezâr Bir gül için siyeh ... zañm var Âh göñül yâreliyim yâreli Sînesi dağlı cigeri pâreli	Şarkı / 4 bend		-.--/-.-- /-.-	Şarkı-yı Mağâm-ı Şehnâz
51b		Beliğrad'ıñ yedi akçe esâmî var yamağında	Çıkardı on toğuz hammâl gelüb târiñüñ âhurdan / Çemende	Tarih / 7 beyit		.---/.--- /.---/.---	Târiñ-i Vefât-ı Hımâr

		Hâcî Maḥmûd aḡa kim ‘ilm-i tıbdâ şâhibü’l-ġâye	baġdı yem yok şü şaman yok göçdü ‘uġbâya				
52a	‘Âşım	Defterin olmuş iken merkezün bilmem n’içün / İtdi isti’fâ dili pek Rûm iline gelmedi / Eylesün her kârını tevfiķe mazḡar rûz u şeb ‘Âşım-ı şâhib-kemâle Ḥaġġ müyesser eyledi	Lâhiķ ile sebaķun fikr eyleyüb meşvâreni / Bu işe taḡsîn itdi fark iden nîk didi / Türkçe bî-ġayb eyledün ḡâme-i târiḡin Lebîb / Bevr-i ‘Âşım defter-i Rûm ile müjde didi	Tarih Kıt‘a / 4 beyit		--/-- / -.-/-.-	Lebîb Efendi Ḥazretlerine
52a	‘Âşım	Reft olsa kâr-ı yâr-ı ‘âleme her ḡâlde / Müntebaḡ-ı ḡayr oldı cümle işde ḡüsn ü imtizâc / Bu yegâne muşarra‘m târiḡi çıķmışdır Lebîb / Defter-i Rûm ile bu ‘Aşım u zîbâ-yı mizâc		Tarih Kıt‘a / 2 beyit		--/-- / -.-/-.-	
52a	‘Âşım	Bize perver bir efendim Ḥamd ola Oldı câh-ı mesned ârâ-yı celâl	Maġdemi hem âḡiri mes‘ûd ola / Oldı defterdâr ‘Âşım Beg bu sâl	Tarih / 11 beyit		--/-- / -.-	Ḥâliş Efendi Ḥazretlerine
52a	‘Âşım	Deḡ düşüb târiḡ cevher buldı Ḥâliş bizde / Levha’ş- Allâḡ aldı ‘Âşım Beg teşne-i sâniye		Müfred		--/-- / -.-/-.-	Diger
52b	Żiyâ	Sâķi-i devrân elinden ḡâl ma‘zûrlardanız / İçmege derdimi zehr-i âb me‘mûrlardanız / Şanman kim biz bâde-i zevķ ile mesrûrlardanız / Câm-ı endûh-ı felekden şimdi meḡmûrlardanız Ya‘ni bezm-i dil-rübâdan dûd-ı meḡcûrlardanız	Olsa didâra der meknûn ter mu‘ciz-nümâ / Ḥüsn-i enzâr olunca kimse virmez bir behâ Oldı bâzâr-ı suḡende şöyle bir nazmım hebâ / Kim behâ olsa n’ola kâlâ-yı şî‘rûn ey Żiyâ Ḳader-ı eş‘âr ile biz me’yûs ma‘zûrlardanız	Muhammes / 7 bend		--/-- / -.-/-.-	Merḡûm Ḥâcî Yûsuf Żiyâ Bey Ḥazretlerin Âsâr-ı Ṭab‘ıdır
52b	?	Görelî ḡâtem-i devletde daḡı zaḡm-ḡırâş / Dile ne ḡayd-ı şân ne ḡoş nâm gelür		Müfred		..--/..-- / ..--/..--	Beyt

53a	Vâşîf	N'eyledi gör baña ol mâh-1 mehi Tağa düşürdi bu dil ü âgehi Keşf iderdim 'aşk ile deşt ü tehî Nâle vü efgânımı şanma tehî Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi Ahrağa kalbî bi-ħarârâtîhi	Düşdi gönül Vâşîf o meh-ṭal'ata N'eyleyem irmez ki elim vuşlata / Şabr olunur mı bu kadar ħasrete / Felek dili şaldı yem-i firķate / Âh mine'l-'aşk vü hâlâtîhi / Ahrağa kalbî bi- ħarârâtîhi	Müseddes / 15 bend		---/--- /..-	Destûr
54b	Taħsîn	Gönül nâr-1 gurreyim ğamla yanmağdan kebâb oldı / Sirişk-i hûn-1 elem bezm-i miħnetde şarâb oldı	'İmârât-1 nazardan düş olub vâdî-i 'uzletde / Kuluñ Taħsîn'üñ âhvâli perîşân u ħarâb oldı	Gazel / 5 beyit		---/--- /..-/-	Ġazel-i Faķîrest
54b	Taħsîn	Dil olmaz olur olmaz dilberüñ şeydâ-yı meftûnı / Arar hâlâ az evvel gördiği ruħsar-1 gülgûnı	Selâmet bulmadı mevc-i elemden ħâtırım Taħsîn / Ĥurûş- 1 seyl-i eşkim geçdi ama Nil-i ceyhûnı	Gazel / 4 beyit		---/--- /..-/-	Ġazel-i Faķîrest
55a	Ĥamdî	Hiç behâ olmaz senüñ ammâ bu hûsn ü ânına / N'eyleyem pek güç taħammül eylemek hicrânına	Nâ-ümîd olma ħuşûl-i maṭlubundan Ĥamdîyâ / Hiç nihâyet var mıdır Ĥaķķ'uñ yemm-i iħsânına	Gazel / 9 beyit		---/--- /..-/-	Ġazel-i Faķîrest
55a	?	İder baħt-1 siyâhım ħâlîmi ma'zûr gıtdikçe / Olur bed-ṭâlî'im idbâr ile maħşûr gıtdikçe	Ne rütbe eylesem 'arż-1 şadâķat dehr-i gülzâra / Gözümden gonce-i maķşûd olur mestûr gıtdikçe	Gazel / 3 beyit		---/--- /..-/-	Ġazel-i Faķîrest
55b	Taħsîn	Ayılmaz mı 'aceb mestâne gönlüm Yapılmaz mı yıķık vîrâne gönlüm	'Aceb Taħsîn olub luṭf-1 tecellî Yapılmaz mı yıķık vîrâne gönlüm	Gazel / 9 beyit		---/--- /..-	Ġazel-i Faķîrest
55b	?	İbtidâ senden kıyâs it intihâsın âdemüñ / Zevķine degmez ħumâr-1 miħneti bu 'âlemüñ		Müfred		---/--- /..-/-	Beyt-i Fakîr
56a	Taħsîn	Muħabbet neş'esiyle sâķiyâ mestânedir gönlüm / Şarâb-1 'aşk-1 yâre ğuyiyâ peymânedir gönlüm	'İmârât-1 nazardan düşdi Taħsînâ neden bilmem / Ĥarâb-	Gazel / 7 beyit		---/--- /..-/-	Ġazel-i Faķîrest

			gâh-ı sitem kâşâne-i vîrânedir gönlüm				
56a	Taḥsîn	Nice ârâm idelim sensiz â behzâd begim / Ḥasretüñ ḥâl-i dili itmede berbâd begim	Gelseler her ne zamân bir yere Taḥsîn ü Fedâ / Var mı bir dem ki seni itmeyeler yâd begim	Gazel / 8 beyit		..--/..-- /..--/..-	Ġazel-i Faķîrest
56a	?	Revâ mı zâtuñ âsâ bir veliyü'l- ni'metim varken / Kuluñ bî-çâre böyle gûşe-i 'uzletde kalsun mı		Müfred		.---/--- /---/..-	Beyt-i Faķır
56a	?	Oldı evrâd-ı zebân-ı âhim eflâke resîd / Tekye-i 'aşkında câna olalı vaḥdet-nişîn		Müfred		--/..-- /---/..-	Diger
56a	Taḥsîn	Hükm-i kadere eyle rızâ gönlüni Taḥsîn / Baḥr-i emelüñ vü gâyeni girdâb-ı elemdir		Müfred		?	Diger
56a	?	Bâdbân u fülk maķşûdum küşâd itmeyen / Rûzgâr eksiklidir rûzgâr eksikligi		Müfred		?	Diger Tazmîn
57a	Ḥamdî	Gönlümi teşhîr iden dilber benim ḥâlâ bu yâ / Dün saña gösterdigim dildâr-ı müstesnâ bu yâ	Böyle kalmaz Ḥamdiyâ çarḥuñ bu devr geçerdı / Zevķine bak toĝrılır bir gün olur dünyâ bu yâ	Gazel / 5 beyit		--/..-- /---/..-	Ġazel-i Faķîrest
57a	Taḥsîn	'Aşruñ hezâr-pâyı ile câhili birdir Şimdi felegüñ maķbul ü nâ-kâbili birdir	Her nîk didi fark ıdecek yok gibi Taḥsîn / Nâ-dân ile dâna-yı zamân ḥâşılı birdir	Gazel / 5 beyit		--/..-- /---/..--	Ġazel-i Diger
57a	Taḥsîn	Çarḥuñ bilürüz meşrebini eski döneñdir / Hiç kimseye el virmez o kim öyle felekdir	Billâh eyleme bîhûde baña vaşf- ı sürûş / Taḥsîn o perî-çehreye bak gör ne melekdir	Gazel / 5 beyit		--/..-- /---/..--	Ġazel-i Faķîrest
57a	Taḥsîn	Dâĝ-ı 'aşkuñ ey gül-i zîbende baĝrım yaşıdır / Kim beyâz sînemüñ ol lâle vü ḥaşḥâşıdır	Cüllühü zencîr-i zülf-i yâri Taḥsîn koy biraz / Çeksün incitme dil-i dîvânenüñ pâdâşıdır	Gazel / 6 beyit		--/..-- /---/..-	Ġazel-i Faķîrest

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesinde 07 El 2963 numarada kayıtlı Mecmua-i Eşar ve Fevaid adlı eser incelenmiştir.

Eserin ismi “Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id” olarak kaydedilmiş olsa da içeriğinde sadece manzumeler bulunmaktadır. Fevâ‘id türünde herhangi bir metin yer almamaktadır. Mecmuanın zahriye (1a) sayfasında “Büyük Kıt‘a Gazeliyât Kadife Kaplı” ibaresinde de manzumeler olduğu belirtilmektedir. Neticede bu isimlendirmenin hatalı olduğu tespit edilmiştir. Eserde toplam 312 şiir yer almaktadır. Bu şiirler, tespit edilen 70 şair tarafından kaleme alınmıştır. Mecmuada muhtelif nazım şekil ve türleri yer almakla birlikte sayıca en çok tespit edilen gazel nazım şeklidir. Eserde, 70 şair arasında en fazla şiiri bulunan ‘Âsım mahlaslı şairdir.

Mecmuanın müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Eserde muhtelif yüzyıllarda yaşamış olan şairlerin şiirleri yer almaktadır. Genel itibariyle 19. yüzyıl şairleri çoğunluktadır. Mecmuanın derlendiği yüzyıl, eserde bulunan en yakın dönem şairlerinden tespit edilerek on dokuzuncu yüzyıl olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın inceleme kısmında, Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id’in nüsha tavsifi yapılmıştır. Bunun sonucunda herhangi bir tarih kaydı bulunmadığı görülmüştür. Eseri vakfeden kişi Cingir-zâde el- Hâc Ahmed el-Fıtrî Efendi’nin zahriye (1a) ve 1b sayfalarında vakıf ve zat mühürleri yer almaktadır.

Mecmuanın muhteva ve şekil özellikleri üzerine değerlendirme yapılmış ve sonucunda üç ayrı derleyen olabileceği ihtimali düşünülmüştür. Mecmuada mahlası olup tamamlanmamış şiirler ve mahlası olmayan şiirler varak numaralarıyla birlikte tablo hâlinde gösterilmiştir. Sonucunda 45 adet şiirin mahlası olmadığı tespit edilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız mecmuanın 1b-57a varakları arasında ‘Âsım, Figânî, Nâbî, Vâsıf, Şem‘i, Pertev, Râsih, Fâzıl, Vehbî, Leylâ, Şelâmî, Enver, Râşid, ‘İffet, Şafvet, Şems, ‘Âkif, ‘Âkif Pâşâ, Lem‘î, Selîmî, Mevlânâ, Ferdî, Bâkî, Hâkıkî, ‘İzzet, Belîğ, Kâzım, Hâyırî, Hâmdî, Neş‘et, ‘Âşık Ömer, Bağdatlı Rûhî, Sermed, Sa‘îd, ‘Aynî, Hâşmet, Sultân Muştafa, Râğıb, Hâkim Efendi, Dânişe Efendi, İlhâmî, ‘Avnî, Fikrî, Nûrî, Maqbûlî, Râsim, Nevres, Fuzûlî, Eşrefoglu Rûmî, Naşûhî, Merkezî, ‘Adlî, Seyyid Nizamoğlu, Sezâyî, Dervîş ‘Abdullah, Lebîb, Seyyid Seyfi, Nazîm, Hüdâyî, ‘Osmân, Nakşî, Zekâ‘i, Talibî, İbn-i Neccâr, Niyâzî, Seyfu‘l-lâh, Yûnus, Rızâ Efendi, Ziyâ, Tahsîn mahlaslı şairler yer almaktadır. Gazel, kaside, müseddes, muhammes, tahmis, müsebbâ, şarkı, ilâhî, murabba, kıt‘a, terkiib-i bend, terci-i bend, mesnevi, nazm ve müfred nazım şekilleri ile yazılmış şiirler bulunmaktadır. Bunların arasından gazel, şarkı ve müfred mecmuada en çok yer alan şekiller arasındadır.

Yapılan çalışma sonucunda mecmuanın 1b-57a varakları arasında, kaynaklarda ve divanlarda tespit edilemeyen toplamda 125 şiir yer almaktadır. Tespit edilemeyen şairler sırayla ‘Âsım, Pertev, Şelâmî, Enver, Râşid, ‘Âkif, Lem‘î, Selîmî, Hâkıkî, Kâzım, Hâyırî, Hâmdî, Hâşmet, Dânişe Efendi, İlhâmî, ‘Avnî, Fikrî, Maqbûlî, ‘Adlî, Dervîş ‘Abdullah, Lebîb, Seyyid Seyfi, Hüdâyî, ‘Osmân, Nakşî, İbn-i Neccâr, Muhyî, Seyfu‘l-lâh, Rızâ Efendi, Ziyâ ve Tahsîn’dir.

Mecmuada oldukça fazla sayıda yeni şiirler ve kaynaklarda tespit edilemeyen şairler, bu çalışma ile gün yüzüne çıkmıştır. Hazırlanan tez çalışmasının, klasik Türk edebiyatı alanında çalışma yapan araştırmacılara katkı sağlaması beklenmektedir.

5.2. Öneriler

Mecmua çalışmaları sonucunda ismi kaynaklarda geçmeyen veya biyografik kaynaklarda kendisine atfedilen birkaç manzum-mensur metin haricinde eseri tespit edilmeyen şairlerin eserleri gün yüzüne çıkabilmektedir. Bu şairler üzerinde birden fazla mecmua taraması yapıldığı zaman sayısı bir divan oluşturabilecek seviyede şiirlere ulaşılabilir. Üzerinde çalışılan 07 El 2963 numaralı mecmuada da divanlarda tespit edilemeyen şiirler bulunmaktadır. Söz gelimi ‘Âsım mahlaslı şairin 32, Hakkî’nın 23, Âkif’in 12 ve Hâmdî’nin ise 17 adet manzumesi tespit edilmiştir. MESTAP tamamlandığı zaman ortaya çıkacak olan mecmua bankası, bu şairlerin diğer eserlerine de ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Böylece sayısı bir divan oluşturacak kadar yeterli yeni isim ve şiir klasik Türk edebiyatı alanına kazandırılacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Ab ve Sarı, M. (1998). *Recâizâde Ahmed Cevdet nevâdiru'l-âsâr fî-mütâla'ati'l-eş'âr* (Seçme beyitler). Ankara. Anıl.
- Akkaya, H. (1994). *Nevres-i Kadîm ve Türkçe divanı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, F.Y. (1997). *Ayıntâblı Aynî Efendi dîvânı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, M. (2018). *Bursalı İffet dîvânı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Aydemir, Y. (2001). *Şiir mecmuaları ve metin teşkilinde mecmuaların rolü*. *Bilig*, 19, 147-154.
- Aydemir, Y. (2011). *Biyografi kaynağı olarak mecmualar*. F. Kılıç (Ed.), *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyum Bildirileri (Nevşehir, 6-9 Mayıs 2010)*, s. 87-100.
- Bektaş, E. (2004). *Muvakkit-Zâde Muhammed Pertev hayatı-sanatı ve dîvânı'nın tenkitli metni*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beyhan, E. (2021). *Enderunlu Fâzıl divanı (Metin-İnceleme)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilkan, A.F. (1993). *Nabi'nin Türkçe divanı*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakırcı, M. (2006). *Hâkim Mehmed Efendi divânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çaylı Cankurt, G. (2015). *Figânî divanı gramatikal indeksi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, N. (1999). *Abdulahad Nûri ve divanının tenkitli metni*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Demirbağ, Ö. (1999). *Koca Râgıb Paşa ve dîvân-ı Râgıb*. Van: Yayımlanmamış Doktora Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, H.G. (2005). *18. Yüzyıl şairlerinden Belîğ Mehmed Emîn dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tahlil)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Devellioğlu, F. (1982). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, C. (1983). *Tarama sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Erdoğan, K. (1998). *Niyâzî-i Mısrî divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ersoy, E. (2013). *XIV. Yüzyıllar arasında yazılmış bazı şiirleri ihtiva eden bir mecmua ve İbn-i Ömer'in şiirleri*. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8/1, 249-266.
- Ertaç, M.B. (2004). *Ferdî divanı inceleme-metin-dizin*. Kahramanmaraş: KSÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erten, S. R. (2018). *Kayseri Raşit Efendi eski eserler kütüphanesi 'ndeki Bağdatlı Rûhî dîvânı nüshası (Metin-İnceleme)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürbüz, M. (2012). Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi. E. N. İşli (Ed.), *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, s. 99-113. İstanbul: Turkuaz.
- Gürbüz, M. (2011). Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmuaları. F. Kılıç (Ed.), *Prof. Dr. Mustafa İsen adına uluslararası klasik Türk edebiyatında biyografi sempozyum bildirileri (Nevşehir, 6-9 Mayıs 2010)*, s. 315-328.
- Gıynaş, K.A. (2011). Şiir mecmuaları hakkında yapılan çalışmalar bibliyografyası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25, 245-260.
- Gıynaş, K.A. (2017). Milli kütüphanede kayıtlı 06 Mil Yz A 803 numaralı şiir mecmuası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 38, 211-264.
- Gürel, R. (2019). *Enderunlu Osman Vâsif Bey ve dîvânı*. İstanbul: Kitabevi.
- Karasoy, Y. ve Yavuz, O. (2015). *Âşık Ömer divanı*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi.

- Karavelioğlu, M.A. (2014). *Şem 'i dîvânı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Kılıç, A. (2021). *Fuzûlî dîvânı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Kılıç, A. (2012). Mecmua tasnifine dair. E. N. İşli (Ed.), *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, s. 77-96. İstanbul: Turkuaz.
- Köksal, M. F. (2012). Şiir mecmualarının önemi ve “Mecmuaların sistematik tasnifi projesi” (MESTAP). E. N. İşli (Ed.), *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, s. 411-431. İstanbul: Turkuaz.
- Köksal, M. F. (2011). Biyografik kaynak olarak şiir mecmuaları ve kastamonulu İshâk-zâde Fevzî mecmuası. F. Kılıç (Ed.), *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyum Bildirileri (Nevşehir, 6-9 Mayıs 2010)*, s. 449-467.
- Köksal, M.F. (2008). Metin tamiri (Usul ve esaslar, uygulamalar ve bazı teklifler). *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, 169-190.
- Kut, G. (1986). Mecmua maddesi, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. (c.6), s. 170-176. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kutlar, H. (2020). Anlamın bir parçası olarak Türk atasözleri ve deyimlerindeki kişi adları. *The Journal Of Turkic Language and Literature Surveys (TULLİS)*, 5(1), 56-113.
- Kurnaz, C. ve Aydemir, Y. (2013). Mecmualara sorulması gereken sorular. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/1, 51-64.
- Küçük, S. (2019). *Bâkî dîvânı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Pala, İ. (2020). *Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Parlatır, İ. (2017). *Osmanlı türkçesi sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Pekuz, Y. (2018). *Hızır Agazâde Sa 'îd Bey dîvânı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Redhouse, J. (2006). *Turkish and English lexicon*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

- Özuygun, A.R. (1999). *Hasan Sezâyî'nin hayatı, edebi kişiliği, eserleri, dîvanının tenkitli metni ve incelemesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saraç, M.A.Y. ve Andı, M.F. (1997). *Âkif Paşa divançesi*. İlmi Araştırmalar, 4, 135-178.
- Şemseddin Sami. (2019). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Şifa Yayınevi.
- Tanyeri, A. (1962). Balıkesirli Râsih dîvanının edisyon kritiği. Yayımlanmamış Lisans Tezi.
- Tatçı, M. (2023). *Eşrefoğlu Rûmî dîvân-ı ilâhiyât*. İstanbul: T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Tunç, S. ve Sevgi, A. (2015). Livâlî Bey mecmû'ası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 34, 313-352.
- Uzun, M. (2003). Mecmua maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi. (c.28), s.265-268. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Ünver, İ. (1993). Çeviri yazıda yazım birliği üzerine öneriler. *Türkoloji Dergisi*, (cXI), s. 51-89.
- Yenikale, A. (2011). *Sünbül-Zâde Vehbî dîvân*. Kahramanmaraş: Ukde.
- Yıldız, S. (2002). *Sermed dîvânı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

